

Alte Drucke

**HIER. ZANCHII || MISCELLA-||NEORVM || Libri Tres.|| AD ||
AMPLISSIMVM SE-||NATVM ANTVERP. ET AD ECCLE-||SIAS,
QVÆ PVRIOREM ANTVERPIÆ || profitentur ...**

Zanchi, Girolamo

Neustadt/Haardt, 1593

VD16 ZV 27950

DE PERSEVERANTIA SANctorum: in ea verba 1. Ioan. 2. vers. 19. ἐξ ἡμῶν
ἐξηλθον.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-149561

DE PERSEVERANTIA SAN-

ctorum: in ea verba 1. Ioan. 2. vers. 19. ἐξ ἡμῶν ἐξήλθεν, &c.

VIDIMVS quid in vers. 18. sibi voluerit Apostolus: nimirum concludere, sua ætate incepisse tempus illud mundi nouissimum, ideoque omnium periculosissimum, quo Ecclesia Christi erat (iuxta vaticinia prophetarum, & verba Christi) supra modum ab Antichristo affligenda. Hoc autem probauit inde, quia suo tempore cœperunt esse multi Antichristi: nimirum illius maximi, qui postea reuelandus erat, præcursores. Totum autem hoc eo spectabat, vt fideles moneret, sibi ab istis Antichristis diligenter cauere. Vidimus etiam locum communem de fine seculi: Nunc sequitur versus 19. Tria hic facit.

Primum tradit primam notam, qua isti Antichristi, de quibus loquitur, agnoscipossint. Hæc autem est, *ἀποστασις* ab Ecclesia Catholica & Apostolica. Docet enim hosce seductores prius fuisse in Ecclesia, vnà cum Apostolis, & reliquis fidelibus: sed postea ab ea defecisse. Ab ijs igitur maximè esse cauendum, qui cum professi sint cum alijs eundem Christum, & eandem doctrinam: postea deficiunt. Et hoc, cum ait, Exierunt à nobis.

Secundò, occurrit scandalopuillorum, qui ex hominum defectione offendi potuissent, atque ibi duo docet. Vnum, quinam sint illi qui deficiant à nobis, id est, ab Ecclesia: nimirum illi, qui non sunt ex nobis: id est, qui non sunt neque ex electorum numero, neque ex corpore Ecclesiæ Christi, seu infiti Christo. Alterum, quare discedant: Quia non sunt ex nobis: id est, neque ex electis, neque de Ecclesia. Qui enim sunt ex nobis, id est, ex electis & de Ecclesia, postquam semel coniuncti sunt cum Ecclesia vinculo fidei, & infiti Christo per Spiritum Christi: eos perpetuò manere cum Ecclesia & cum Christo coniunctos. Minimè igitur fideles offendi debere, quòd illi defecerint: cum non essent ex nobis.

Tertiò docet finalem omnis defectionis causam hanc (præter alias) esse: vt scilicet apostatarum defectione patefiat, eos qui deficiunt, non fuisse ex nobis: atq; ita innotescat, quinam sint, & qui non sint de corpore Ecclesiæ. Et hoc facit cum ait: Sed vt manifesti fierent, quòd non essent ex nobis. Tenemus summam totius versus: nunc singula verba diligentius examinemus.

Primum notandum est, illud **A. NOBIS** referendum esse & ad illum qui scribit, reliquosque Apostolos: & ad illos fideles, ad quos scribit: & consequenter ad Christum, cui omnes & Apostoli & reliqui fideles, tanquam membra capiti, vinculo Spiritus sancti coniuncti & copulati sunt. Fideles autem isti omnes, vnà cum Apostolis, eiusdem Spiritus Christi, fidei & charitatis nexu cum Christo colligati Ecclesiam Christi constituunt, eamque Catholicam & Apostolicam. Perinde igitur est ac si dicat, Exierunt, seu defecerunt, & apostasiam fecerunt ab Ecclesia Christi Catholica & Apostolica: & consequenter à Christo totius Ecclesiæ capite.

Deinde notandum illud verbum **EXIERVNT**. Nemo potest ab Ecclesia deficere, nisi prius in Ecclesia fuerit, & communionem aliquam cum ea habuerit. Nam prorsus infideles, qui nunquam fuerint in Ecclesia, non possunt dici defecisse ab Ecclesia. Docet igitur, istos Antichristos, id est, hæreticos, prius fuisse in Ecclesia, & communionem aliquam cum Ecclesia habuisse, sed postea ab ea defecisse.

Quomodo verò exierunt? Non certè corpore Ecclesiam deserendo (nam versabantur adhuc inter fideles, & ex ijs quosdam seducebant) sed ea vincula quibus antea cum Ecclesia & cum Apostolis colligati erant, scindendo: & communionem quam antea habuerant cum Ecclesia, deserendo.

Quæ

Quæ verò & qualia fuerunt hæc vincula, quæ sciderunt: & qualis communio, quam deseruerunt? Respondeo: Externa ea omnia fuerunt: externa eiusdem doctrinæ Christi professio, & eorundem Sacramentorum participatio: externus denique eiusdem Christi cultus. Est enim duplex communio: seu duo vinculorum genera, quibus quis potest dicere cum corpore Ecclesiæ colligatus esse. Sunt vincula interna & inuisibilia, & sunt externa ac visibilia. Interna & inuisibilia, ideoque essentialia, sunt duo præcipua: Primum est, vinculum electionis æternæ. Sunt enim omnes qui ad Ecclesiam pertinent, electionis vinculo in cælo cum Deo colligati, & Christo copulati: quia omnes, electi in Christo sunt. Sine hoc vinculo nemo unquam potest verè esse cum Ecclesia, ideoque cum Christo connexus. Alterum, est vinculum Spiritus Christi: ideoque eiusdem fidei & charitatis, quas in electis operatur Spiritus S. Hoc etiam alterum vinculum ita est absolute necessarium, ut nisi hoc accedat, nemo possit dici reipsa esse coniunctus cum Ecclesia, & cum capite Ecclesiæ Christo. Nisi enim accedat Spiritus Christi, & fides, nemo potest habere *κοινωνίαν* cum Christo, & cum eius corpore, quod est Ecclesia. In ijs enim vera consistit *κοινωνία* Ecclesiastica. Externa verò vincula sunt itidem duo præcipua: Primum, externa eiusdem, & quidem totius doctrinæ Christi professio: Alterum, eorundem Christi Sacramentorum participatio. Sed discrimen est inter hæc & illa. Illa duo priora, scindi & frangi non possunt, ut postea demonstrabo: nam neque eterna electio potest fieri irrita, ita ut aliquis ex electo fiat reprobus: neque electorum fides potest eos penitus deficere, ut Christus dixit Petro. Quare qui illis coniuncti sunt cum Christo & cum Ecclesia, non amplius discedunt à Christo & Ecclesia: ut postea ex verbis Apostoli, & alijs Scripturarum locis planum faciemus. Alia verò duo scindi possunt: quia potest quis & confessionem doctrinæ Christi, & participationem Sacramentorum reiicere. Quod autem Apostolus intelligat hosce Antichristos ab Ecclesia defecisse, postrema hæc duo vincula soluendo, non autem veram fidem, qua præditi nunquam fuerant, excutiendo: manifestum fiet ex verbis Apostoli, ubi ait: Non erant ex nobis, quia si fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum. Item infra versu. 22. declarans quomodo facti sint Antichristi, ait: Quis est mendax, nisi qui negat Iesum esse Christum? Hic est Antichristus. Quasi dicat: Antea fatebantur Iesum esse Christum, nunc negant. Non ait, quod antea verè crediderint, nunc verò non credant: sed quod negent, nimirum cum illum antea profiterentur cum reliquis fidelibus. Sic autem deficere ab Ecclesia, & à Christo: est fieri rebellem Christi & Ecclesiæ. Inde Tertullianus contra Marcionem, hæreticos vocat Christi rebelles. Proinde Ioannes noster hanc rebellionem & apostasiam ponit, tanquam primam notam hæreticorum & Antichristorum.

Nunc tria præcipue de istis Antichristis tenemus. Primum, à qua Ecclesia defecerint: nimirum ab Ecclesia Christi Catholica & Apostolica, & consequenter à Christo capite Ecclesiæ. Deinde, quomodo defecerint, non excidendo à iure electionis, in quo nunquam fuerunt: neque veram fidem abiiciendo, qua nunquam donati fuerunt: sed externam, quam cum Ecclesia habuerant, ac præsertim in doctrina communionem & consensionem deferendo. Tertium, hanc ab Ecclesia Christi Catholica & Apostolica per desertionem doctrinæ Apostolicæ, defectionem, primam notam esse, qua agniti sint esse Antichristi: quia rebellio contra Christum facit, ut quis verè fiat Antichristus: & ideo nota est certissima, quod quis sit Antichristus.

Ex ijs colligimus nos tria. Primò, quid sit vera & damnanda *ἀποστασία*: eam scilicet esse defectionem à vera Ecclesia Christi Catholica & Apostolica, ideoque à Christo: idque per desertionem doctrinæ Apostolicæ, & communionis Catholicæ Ecclesiæ. Si quis igitur deficiat ab Ecclesia quæ planè non sit Christi: hic non est pro-

proprie apostata. Item, si quis exeat ab vna Ecclesia particulari, corpore tantum, sed interim communionem neque in doctrina Apostolica, neque in Sacramentis iuxta institutionem Christi administratis deferat, imò eam cum alijs Ecclesijs omnibus puris & Apostolicis colat: non est apostata. Sed de ijs seorsum in tractatione De apostasia. Deinde colligimus ex nota Antichristorum, quæ est apostasia: omnes Antichristos esse apostatas: nec esse Antichristum, qui non sit apostata ab Ecclesia Catholica & Apostolica. Hoc patet in ijs de quibus Ioannes loquitur, Cerintho, &c. Item in Mahomete. fuerat enim Christianus, deinde factus Nestorianus: defecit ab Ecclesia, & nouam illam sectam instituit. Non est igitur expectandus Antichristus, nisi ex Ecclesia. De omnibus Antichristis enim pronunciat Apostolus, Exierunt à nobis, &c. Quare postremo docet, à quibus maximè cauendum sit. Hæc enim omnia tradit, vt nos moneat, cauendum esse à falsis doctoribus qui sunt in Ecclesia: qui que simulant pietatem & fidem Christianam, & interim nil minus querunt quàm Christum: iactant verbum Dei, interim impias doctrinas docent. damnant Antichristum, interim ipsi sunt Antichristi. Ab ijs docet Apostolus nobis cauendum esse. Sequitur:

Sed non erant ex nobis, &c.

Occurrit hic scandalis piorum, qui ex horum defectione offendi varijs modis potuissent. Solent autem ferè, cum tales sectæ oriuntur in Ecclesia, tria oriri scandalorum genera. Primum est, quòd quidam, cum vident doctos & magnos viros deficere à doctrina Ecclesiæ: incipiunt & ipsi tentari, vt ab eadem doctrina deficiant, & sequantur nouam. Huic scandalo occurrit Apostolus in toto hoc contextu, dum hortatur fideles vt maneant in doctrina, quam inde ab initio receperunt: nec sinant se seduci. Neque enim ideo esse à doctrina Apostolica recedendum, quia etiam alij discesserunt. Hos enim homines esse reprobos, & Antichristos. Alterum scandalum tendit in ipsam Ecclesiam & doctrinam. dicunt enim: Qualis est ista Ecclesia, vnde tot hæretici prodeunt? qualis Ecclesia, vbi tot sectæ? Hoc scandalum apparet nostro tempore. Arguunt aduersarij, nos non esse veram Ecclesiam, quia ex nobis multi exeunt hæretici, Anabaptistæ, Libertini, Schvuenckfeldiani. Ita Euangelio acceptas ferunt omnes has sectas. Huic scandalo occurrit Ioannes, dicens: Et si à nobis exierunt, non tamen erant ex nobis. Quasi dicat: Ne quis tamen adscribat has hæreses Ecclesiæ Dei. nam si fuissent ex Ecclesia Dei, mansissent nobiscum. Sed non erant: Ergo, &c. Tertium: alij infirmi, alio modo offenduntur. dum enim vident multos, præsertim qui fuerint alicuius nominis & existimationis in Ecclesia, ab Ecclesia defecisse: incipiunt dubitare de Ecclesia; illamque perituram prorsus existimant & non diu duraturam. Huic etiam tertio scandalo occurrit ijsdem verbis. Quasi dicat: Ne dubitetis de Ecclesia, propter horum defectionem, quasi illa perire queat. non enim illi erant ex corpore Ecclesiæ, & eiusdem membra. Ecclesia autem firma manet: illi verò tantum exeunt & deficiunt, qui non sunt de Ecclesia. Ita fecit Paulus: cum dixisset de Hymenæo & Phileto, eos defecisse à veritate: ne ceteri fideles perturbarentur, quasi Ecclesia perire queat, & veri fideles: subdit dicens: Firmum stat. fundamentum, habens signaculum hoc, NOUIT DOMINUS QUI SINT EIVS: & discedat ab iniquitate, omnis qui inuocat nomen Domini. Sic in Actis Petrus de Iuda occurrit scandalo, quod potuissent aliqui capere ex defectione Iudæ. Et quomodo occurrit? Reuocando omnes ad electionem & reprobationem, ac dicendo: Suspensum eum fuisse, & crepuisse medium, & præuaticatum excidisse ex officio Apostolatus: vt (inquit) abiret in suum locum. Sic ante Apostolos omnes, fecit Christus, præuidens periturum Iudam, vnde multi potuissent

2. Tim. 2.

K

offendi, occurrit, & ait: Nemo ex illis perijt, nisi filius perditionis, id est, perditioni destinatus. Quasi dicat: Omnino firma est & certa salus electorum, qui à Patre mihi dati sunt: illi tantum pereunt, qui ad perditionem destinati sunt.

Docet igitur ijs verbis Apostolus duo. Vnum, quoniam sint illi qui deficiunt ab Ecclesia: non certè illi qui sunt vera membra Ecclesiæ, sed illi tantum qui non sunt vera Ecclesiæ membra. Alterum: quare deficiant: quia scilicet non sunt membra Ecclesiæ. Sic Dominus respondet Iudæis, qui non credebant. Sed vos non creditis, quia non estis ex ouibus meis. Quibus verbis hæc eadem duo docuit Dominus, quæ & Ioannes: Illos tantum non posse credere Christo, qui non sunt ex ouibus, id est, electis Christi: & ideo non posse credere, quia non sunt ex ouibus Christi. Idem hic facit Apostolus. Nec tamen inde sequitur, culpam peccati, id est, infidelitatis & defectionis eorum transferri in Deum. Rem simili aliquo declaremus. Pau-

1. Corin. 3. lus ponit fundamentum: super fundamentum ponit aurum, argentum, & fœnum atque stipulam, & lignum. venit ignis, & tantum lignum, fœnum & stipulam comburit, aurum non. Si quis ergo interrogatus, quare lignum comburatur, non aurum, respondeat, Quia lignum est lignum, non autem aurum: quid concludet? Nihil aliud, nisi lignum comburi, quia lignum est, non autem aurum: ac proinde causam cur comburatur lignum, non extra lignum, sed in ipso ligno esse querendam. Quæ illa est? Quia est talis materiæ & formæ, ut possit comburi: aurum autem non item. Ita cum de reprobis dicimus, eos non posse credere, quia reprobi sunt, nec sunt de ouibus Christi, verum dicimus: nec tamen sequitur, causam, cur non possint credere, esse in Deo. Imò consequitur, causam hanc in ipsis esse, non in Deo: quia sunt talis naturæ corruptæ, vitiatæ, tantumque ad malum propensæ, & sceleribus perpetrandis idoneæ, ideoque Deo inuisæ & reprobæ. Omnes enim reprobos talis esse naturæ, ut non possint nisi malum facere: certum est. Causam igitur peccati in ipsis hæere, non extra ipsos, liquet.

Sed hic notandum est discrimen harum locutionum in Apostolo. Primò ait: Exierunt ex nobis. Erant ergo prius nobiscum: id est, cum & in Ecclesia Christi. Deinde ait: Sed non erant ex nobis. Opponit autem hoc alterum membrum priori. Aliud est igitur esse In & Cum Ecclesia: aliud esse Ex & De Ecclesia. Et de illis quidem qui non sunt de Ecclesia, sed tantum in & cum Ecclesia, pronunciat, Illos exire & deficere ab Ecclesia, cum ait: Exierunt ex nobis. De illis verò qui sunt ex & de Ecclesia, pronunciat, eos perpetuò mansuros, & perseueraturos in & cum Ecclesia, cum etiam sint ex & de Ecclesia, dicens: Nam si fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum.

Ista autem maximi sunt momenti. Ergo primum diligenter considerandæ sunt hæc duæ locutiones diuersæ. Prima: Quid sit esse non solum in & cum Ecclesia, sed etiam de & ex Ecclesia. Altera: Quid sit aliquem esse tantum in & cum Ecclesia, non autem de Ecclesia: Deinde videndum, quæ requirantur necessariò, ut quis fiat de & ex Ecclesia: & deinde quæ requirantur ad hoc, ut quis sit in & cum Ecclesia.

Quod ad primum attinet, esse de & ex Ecclesia, est, esse Christo insitum, ideoque verum corporis Christi (quod est Ecclesia) membrum: in quod perpetuò vitalis & viuificus Christi Spiritus à Christo ipso capite fluat, atque ab eo agatur & regatur. Esse verò in & cum Ecclesia tantum, est, in consortio quidem fidelium versari, & inter fideles connumerari, sicut mali pisces inter bonos, paleæ inter frumenta: sed tamen non esse neque in Christum, neque in Ecclesiæ corpus reipsa insitum. Hæc sunt perspicua. Ad alterum verò quod attinet, quæ nam requirantur ad hoc, ut quis verè sit de & ex Ecclesia? respondemus. Duo hæc, eaque simpliciter, & per se. vinculum scilicet æternæ electionis, & vinculum Spiritus Christi, ideoque veræ fidei, de quib. pau-

paulò antè dictum fuit. Manifestum enim est, neminem verè esse de corpore Ecclesiæ, nisi vera fide in Christum, ideoque in corpus Ecclesiæ insitus sit. Nemo autem potest vera in Christum fide donari, & in illum inseri: nisi ad hanc fidem habendam, ideoque ad hanc insitionem, à Deo gratis electus ab æterno sit. Est enim hæc vera fides, electorum tantum. Et illi tantum crediderunt, quotquot ad æternam vitam præordinati fuerant. Ad hoc verò, ut quis dici possit esse in & cum Ecclesia, interq; fideles connumerari: duo alia necessaria sunt: ipsa externa eiusdem, & quidem totius doctrinæ Christi professio: Et ipsa eorundem Sacramentorum iuxta institutionem Christi administratorum participatio. Hæc etiam sunt perspicua hominibus non contentiosis.

Tit. 1.

Act. 13.

Nunc videamus, quod discrimen doceat Apostolus esse inter hos qui tantum sunt in & cum Ecclesia, & inter illos qui sunt de & ex Ecclesia. De illis ait: Exierunt à nobis, & ideo non manserunt nobiscum, quia non erant ex nobis. Non perseverant igitur usque in finem cum Christo & cum Ecclesia: sed vel dum adhuc vivunt, discedunt, fractis duobus illis vinculis externis; vel saltem morte separantur ab Ecclesia, & eunt in locum suum, in quem & Iudas. De istis verò sanctis pronunciat, eos perseveraturos in finem usque, seu perpetuò cum Christo & cum Ecclesia, dicens: Si enim fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum. Quasi dicat: Quicumque sunt ex nobis, ij perpetuò nobiscum manent: Christo scilicet & Ecclesiæ Christi, fide insiti: ideoque à Christo & à fide excidere nunquam possunt. Ergo si etiam isti qui exierunt à nobis, fuissent ex nobis, mansissent profectò nobiscum, & in Ecclesia perseverassent. Est igitur hic apertus locus de Perseverantia Sanctorum in Christo, & in fide Christi, ideoque in Ecclesia.

TRACTATIO DE PERSEVERANTIA Sanctorum in fide.

VIA verò ex hoc loco pendet vera certitudo salutis: hæc autem salutis certitudo scopus est, in quem diriguntur omnes promissiones, totumque Evangelium, omniaque Dei in nos per Christum collata beneficia: iccirco hic locus de Perseverantia Sanctorum in fide, & in Christo, diligenter à nobis tractandus est.

Seco autem totam hanc tractationem in quatuor capita. In primo probabitur Perseverantia sanctorum in fide. In secundo, conciliabuntur loci Scripturæ, qui in speciem cum eadem doctrina pugnare videntur: omniaque argumenta, quæ in contrariam sententiam afferri solent, refutabuntur. In tertio docebitur, Et si fides vera in sanctis deficere prorsus, & extinguì non potest: tamen sæpenumero eam infirmari, & imbecilliolem fieri, ita ut penitus extincta esse aliquando videatur. & vnde nam hæc infirmitas & imbecillitas oriatur. In quarto, necessitas & usus huius doctrinæ in Ecclesia, demonstrabitur.

C A P V T I.

QVod ad primum attinet, conclusio hæc est: Sanctos, qui vinculo non solum æternæ electionis, sed etiam Spiritus Christi, veræque fidei, Christo copulati, ideoque in ipsum Christi corpus (quod est Ecclesia Sanctorum) insiti semel fuerunt: eos in perpetuum, in Christo & in fide perseveraturos, nec posse amplius à fide prorsus excidere: idque non propter proprias vires aut merita, sed tum propter promissionem diuinam, tum propter Christi precationem & intercessionem: Spiritu Chri-

sti, fidem in illis perpetuò conseruante. Afferam primò testimonia aliquot ex Veteri & ex Nouo testamento: deinde argumenta quædam è Scripturis desumpta: postremò, testimonia è Patribus, & ex Bucerì scriptis.

Iustus comparatur in Scriptura, arbori ad riuos aquarum plantatæ, quæ semper humorem retinet in radice, & viua manet, ita vt fructum suum reddat in tempore suo, & folia eius non defluant. Sic in Psal. 1. Et erit (inquit) tanquam arbor, &c. Sic Ezechiel. 47. de iusto, arbori huiusmodi ad aquas plantatæ comparato, loquens, ait: Non marcescet folium eius, &c. Atqui humor vitalis in iustis, est Christus fide apprehensus. Is enim ait: Ego sum vita, &c. Ergo iusti semel Christo per veram fidem, & eius Spiritum insiti: à fide & à Christo excidere amplius non possunt.

Neque est, cur quispiam hinc excipiat, Sermonem de eo haberi, qui vitatis impiorum consiliis, atque vijs peccatorum, meditatur in lege Domini, die ac nocte. Nam neque nos de alio loquimur, quàm de homine verè sancto & fideli. Aio enim describi iusti hominis ingenium, & felicitatem: ac neminem esse dico iusti nomine dignum, qui non ex animo studeat tum vitare impiorum consilia, & vias morèsq; peccatorum, tum in lege Dei sese exercere & oblectare. Omnis enim iustus, ac verè sanctus, scriptam habet legem in corde suo, iuxta promissionem Dei per Ieremiam. *Ier. 31.* De tali autem iusto quid hic pronuntiet Psalmus, videmus: futurum scilicet arborem, quæ nunquam penitus areseat: quid ita? Quia Deus eas penitus nunquam deserit arbores, quas ipse plantauit, & Christo inseruit: nec Christus, quos semel accepit à Patre seruandos, illos à se foràs eiecit: vt ipse met testificatur. Nouit enim Dominus vias & corda iustorum, qui ita scriptam habent legem in cordibus suis: vt in impiorum consilia non veniant (ex professo) neque in via peccatorum stent: (surgunt enim lapsi:) multò verò minùs in cathedra derisorum sedent: Sed licet carne seruiant legi peccati, Spiritu tamen seruiunt legi Dei, & ea delectantur: Spiritu Christi, hoc in illis operante.

Iesaias 9. de regno Christi (quod est Ecclesia) loquens, ait: Sedebit (scilicet Messias) super regnum eius (scilicet Davidis) ad instaurandum illud, & confirmandum in iudicio & iusticia, à modò & vsque in seculum. Ex ijs verbis tale colligitur argumentum: Christus suum regnum, illudque totum, continenter & sine intermissione instaurat, & confirmat per verum iudicium & veram iusticiam (est autem iusticia hæc, per fidem in renatis.) Atqui regnum Christi est Ecclesia. Si autem hoc verum est de tota Ecclesia, idem etiam verum sit de singulis Ecclesiæ partibus & membris necesse est: alioqui non totum regnum Christi continenter instauratur & firmatur in iudicio & iusticia.

Hierem. 32. de fidelibus, præsertim sub Nouo testamento, loquens, ait: Et dabo ijs cor vnum, & viam vnam, vt timeant me vniuersis diebus, & bene sit eis & filiis eorum post eos: & feriam cum eis pactum sempiternum, & non definam eis benefacere: & timorem meum dabo in cor eorum, vt non recedant (seu deficient) à me. Hic locus est perspicuus, & proinde Augustinus subinde illum in hanc sententiam inculcat.

Hose. 2. Desponsabo te mihi in perpetuum in iustitia, &c. desponsabo te mihi in fide, &c. Promissio hæc ad vniuersos & singulos electos pertinet. Sic igitur argumentemur: Christus electos suos sibi desponsat in perpetuum, id est, vinculo indissolubili sibi copulat: vt coniugium dissolui non possit, sed in perpetuum maneat integrum. Copulat autem sibi fideles in matrimonium vinculo fidei. Ergo qui semel vero fidei vinculo copulati sunt Christo, ab eo excidere nequeunt, &c.

2. Reg. 7. Et ponam locum populo meo Israël, & plantabo eum, & habitabo cum eo, & non turbabitur amplius. Si quis velit hunc locum intelligere de terra Canahan, certè non impletur promissio. Fuit enim inde turbatus populus. Loquitur

tur igitur primum de perpetua habitatione Spiritus sancti nobiscum in cordibus nostris: deinde de habitatione Dei nobiscum in cœlis perpetua, &c. 1. Cor. 15.

Amos 9. Ego plantabo eos in terra sua, nec euellentur ultra à terra sua, quam dedi eis, dicit Dominus Deus tuus, &c. Qui plantantur? Electi. Vbi plantantur? In terra sua: id est, in Ecclesia, in fidei Christo. Quomodo inseruntur Christo, & plantantur in Ecclesia? Fide vera & viua. De ijs autem sic promittit, dicens: Nec euellentur ultra à terra sua. Ergo electi vera fide semel Christo infiti, & in terra Israel, id est, in Ecclesia plantati, non amplius possunt auelli à Christo & ex Ecclesia, ideoque non possunt excidere à fide. Sic etiam Bucerus in Matth. cap. 15. exponens ea verba, Omnis plantatio, &c. hunc locum Amosi, de firmitudine piorum in Christo & in regno cœlorum interpretatur. Lutherus quoque in Amosum, exponens hæc verba, de ea firmitudine in Christo & regno Christi intellexit, & habet hæc verba: Hinc (nempe è regno Christi) in sempiternum non transferentur, fide firmati, & Spiritu sancto cœlitus dato. Hæc ille.

Matth. 7. Qui audit verba mea, & facit ea (id est, illis faciendis & seruandis studet, id quod proprium est veræ & viuæ fidei) assimilabo eum viro sapienti, qui ædificauit domum suam super petram: & descendit imber, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, nec concidit: fundata enim erat super petram. Ergo quicumque vera & viua fide super Christum petram fundatus est, non potest ullis vel mundi vel Sathanæ insultibus à Christo conuelli & concidere.

Matth. 13. Electi & verè fideles comparantur terræ bonæ. Hæc, semel semen in se iactum retinet, & fructum facit. Christus autem & verbum eius non retinetur nisi fide.

Matth. 15. Omnis planta quam non plantauit Pater meus (id est, reprobis quisque, etsi videatur in agro Dominico, id est, in Ecclesia plantatus) eradicabitur. Omnis ergo planta quam plantauit Pater (id est, electus quisque, verè Christo infusus) non eradicabitur. Quicumque autem est infusus Christo, & à Patre plantatus in Ecclesia: per fidem infusus & plantatus est. Talis igitur à fide excidere non potest.

Matth. 16. Tu es Petrus, & super hanc petram (id est, super hanc confessionem firmam) ædificabo Ecclesiam meam (id est, quotquot in corpus Ecclesiæ inferam, hac firma fide donabo) & portæ inferorum non præualebunt aduersus eam: id est, firma erit & perpetua Ecclesia, nec vnquam corruet. Quod autem de tota Ecclesia dicitur, idem de singulis veris Ecclesiæ membris intelligitur.

Matth. 24. Electi seduci non possunt. Sic enim ait: Ita vt seducantur (si fieri possit) etiam electi. Seduci autem, est à fide & veritate in errorem abduci. 2. Tim. 2. de Hymenæo & Phileto: Exciderunt à veritate.

Luc. 22. Rogavi pro te Petre, vt non deficiat fides tua, &c. Pro omnibus autem & Apostolis & fidelibus hoc rogauit. nam antè in plurali numero dixerat: Sathanas expetiuit vt cribraret vos. Ego autem rogavi pro te (id est, pro omnibus, sed speciatim pro te, qui turpius alijs calurus es) &c. Augustinus etiam Tom. 7. de Correctione & Gratia, cap. 12. de omni fideli qui super petram Christum ædificatus est, intelligendum esse docet.

Ioan. 4. Qui biberit ex aqua quam ego dabo, non sitiet in æternum, sed fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. Aqua illa est Spiritus sanctus. Quicumque igitur semel receperunt Spiritum regenerationis, illum perpetuò retinent, ita vt fiat in illis fons indeficiens aquæ viuæ.

Ioann. 6. Omne quod dat mihi Pater, ad me veniet: & eum qui veniet ad me non eijciam foràs. Quid est, Qui ad me venerit? id est, qui se mihi fide certa dediderit.

Item 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem (id quod fit fi-
de vera & viua) in me manet, & ego in illo. Ergo qui semel incorporatus est Christo
per esum suæ carnis, qui fit per fidem, in Christo perpetuò manet & perseverat.

Ioan. 10. Nemo potest rapere oves meas de manu mea. Ergo electi in manum
Christi à Patre traditi, & per fidem ei coniuncti, non possunt è manu Christi eripi,
& ab eo separari.

Ioan. 14. Ego rogabo Patrem & alium paracletum dabit vobis, vt maneat vo-
biscum in æternum, &c. Ergo vbi semel datus est alicui Spiritus S. sanctificans, cum
eo manet in æternum. Nam in hunc finem datur, vt maneat perpetuò cum eo cui da-
tur, sicut Christus docet.

Rom. 11. Sine pœnitentia sunt dona (scilicet gratiæ) & vocatio efficax (scilicet ad
salutem.) Præcipuum autem donum est fides. Hoc igitur donum fidei semel datum,
eripi fidelibus non potest.

Rom. 14. de fideli loquens, ait: Domino suo stat, aut cadit: Stabit autem. po-
tense est enim Deus illum statuere. Ergo fideles non possunt penitus excidere. Sic e-
tiam Bucerus interpretatur, & ante eum Augustinus de Correct. & Gratia. cap. 12.

Philip. 1. Qui incepit in nobis bonum opus, perficiet vsq; in finem, &c. Primum
autem opus Dei in nobis, est fides vera. Ioan. 6. Hoc est opus Dei, vt credatis in eum,
&c. Non igitur potest Deus propter promissionem opus fidei, quod incepit in ali-
quo electo, deferere, vt non perficiat.

Coloss. 2. Christum vocat caput, ex quo (inquit) totum corpus (Ecclesiæ sci-
licet) per commissuras & compagines subministratum & compactum, augefcit au-
gmento Dei. Singula igitur Ecclesiæ membra viua, semper coniuncta sunt suo ca-
piti Christo: alioqui non totum corpus maneret compactum. Idem tradit Ephes. 4.
Veritatem autem sectantes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput,
nempe Christus: in quo totum corpus (ergo & singula membra) compactum & con-
nexum per omnem iuncturam subministrationis, secundum efficaciam in mensura
vniuscuiusque partis incrementum corporis facit, &c.

1. Ioan. 3. Qui natus est ex Deo, non peccat: & non potest peccare, quia semen
Dei manet (id est, perpetuò perseverat) in illo. Quòdnam est illud semen? verbum
Dei fide receptum. Regeniti igitur, semper in se habent veram fidem. Ideo Petrus
1. Epist. cap. 1. semen hoc appellat incorruptibile: non tantum in sese, sed & in illo in
quo est, dicens: Renati ex semine incorruptibili.

Argumenta quedam.

A constanti Dei erga fideles benevolentia: Deus constanti & perpetua ele-
ctos fideles benevolentia complectitur, ac prosequitur. Hierem. 31. Charitate per-
petua dilexi te. Item Ioan. 13. Cum dilexisset suos qui erant in mundo, vsque in finem
dilexit eos. Atqui amare est, cum bene velle ei quem ames, tum pro virili beneface-
re. Non potest igitur Deus sua in fideles beneficia, præsertim ad salutem necessaria
(vti est fides, & Spiritus) non continuare. Ideo Ierem. 32. Feriam cum eis pactum
sempiternum, & non desinam eis benefacere.

A precatione Sanctorum: Quidquid pij ex fide petunt, accipiunt. Matth. 21.
Et omnia quæcunque petieritis in precatione credentes, accipietis. Atqui Sancti
perpetuò petunt in oratione, idque ex fide, donum perseverantiæ in Christo & in
eius fide. Hoc demonstrat Cyprianus in expositione Orationis Dominicæ. Idem
facit Augustinus Tom. 7. de Bono perseverantiæ, cap. 2. 3. 4. 5. 6. 7. Legantur omnia
illa capita.

A pre-

A preceptione Christi, Ioan. 17. Quicquid Christus pro electis in se credentibus & credituris Patrem rogauit, illud etiam eis impetrauit. Exauditus est enim. *Hebr. 5.* Item: Sciebam quod semper me audis. Atqui orauit pro illis, primum ne deficiat eorum fides, sicut postea testificatus est Petro, dicens: Rogavi pro te Petre, ut, &c. *Iohan. 2.* Item: rogauit Patrem, efficiat ut omnes fideles electi vnum sint tum inter se, tum in Christo & Patre. Item, ut vbi est Christus, ibi sint & ipsi. Totum hoc liquet in oratione quæ Ioannis 17. legitur. Non possunt igitur, propter orationem Christi, non semper esse cum Christo, & in fide ac veritate. *Luc. 22.*

A remotione illius per quod solum, fides amitti potest. Illud per quod solum, fides è cordibus hominum excuti possit, in electos verè fideles non cadit: Ergo fideles veri excidere à fide non possunt. Ut illud antecedens intelligatur, & verum esse agnoscat, notandum est discrimen piorum & impiorum in peccando. Veri fideles, Christo semel infiti, nunquam peccant ex animo: id est, toto animo, corde & plena voluntate: sed tantum carne, & ex ignorantia atque infirmitate. Paulus Rom. 7. de se & de singulis renatis ait: Mente seruo legi Dei, carne verò legi peccati. *1. Iohan. 3.* Qui natus est ex Deo, non peccat (hoc scilicet peccato, quod fit ex animo, & plena voluntate) & non potest peccare. Ratio: Quia fideles partim sunt Spiritus, partim caro. Impij verò toto animo, quia toti caro. Bucerus passim in suis Commentariis in Euangelia, & in Epistolam ad Romanos tradit hanc doctrinam. Legantur quæ extant in caput 12. Mar. pag. 308. Ibi tradit, quod sit discrimen piorum & impiorum in peccando: & quod pij semper peccant ex ignorantia, vel ex infirmitate: sed (ut ipse loquitur) inde peccant, quod per cupiditates carnis auersi, veritati cognitæ non attendunt. Legantur speciatim quæ scripsit in Matth. cap. 7. sect. 7. pag. 190. & 200. Item in Matth. cap. 8. pag. 222. vbi ponit, quod sit discrimen electorum & reprobatorum in peccando. ait enim: Pios etiam dum peccant, odisse animo malum quod agunt. Sicut Paulus ait Rom. 7. Quod nolo malum, illud ago. Legantur quæ in hac eadem Pauli verba scripsit idem doctissimus Bucerus pag. 328. Ibi piè & doctissimè explicat quæstionem hanc, quomodo sancti quod bonum est volunt, nec faciunt tamen, & contrà, quod malum est nolunt, imò odio habent, & tamen illud faciunt. Atque ita malum & faciunt & non faciunt. Ibi apertè tradit, in homine (scilicet renato) duplicem esse voluntatem. Vnam, qua consentit legi Dei, & amat & vult quod lex iubet, bonum (& hæc est voluntas hominis interioris:) Alteram, qua vult & facit malum: & hæc est hominis externi & carnalis. & vnam quidem sequi cognitionem legis, qua cognoscitur bona esse: alteram sequi cognitionem haustam à sensibus, quæque est de rebus præsentibus. Et post explicatam doctrinam, subdit duo exempla: Dauidis scilicet, cum adulterium admisit: & Petri, cum Christum negauit. quibus tanquam in speculo perspicuum facit, quomodo sancti voluntate hominis interioris & Spiritus nolunt malum, imò detestantur: & tamen interim abrepti à carne, faciunt malum. Est igitur vera propositio: Veros fideles Christo infitos nunquam peccare ex animo, sed carne tantum labi. Atqui per hoc peccatum quod fit tantum carne, ex ignorantia & infirmitate, non autem ex animo: fides excuti ex animo & corde non potest. Pertinet huc argumentum Bucer in epistolam ad Rom. cap. 8. pag. 333. Quoscunq; obrinet Spiritus Christi: ij non possunt viuere secundum carnem: Ergo nec possunt excidere à Christo: quia non exciditur, nisi propter vitam secundum carnem.

Ab effectis fidei: Si tota fides penitus amitti potest, ergo etiam omnes fidei fructus. At ij non possunt omnes penitus amitti in sanctis: nunquam enim eò adducuntur, ut Deum contemnant, aut de Deo omnino desperent: ergo, &c.

A præceptis Dei, vel ab operatione Dei in electis. Quæ Deus nobis electis præcipit, ea in nobis ipse præstat & operatur. Quia nos alioqui non possumus ea præstare.

Primo, sic promissit: Faciam ut ambulent in præceptis meis, &c. Deinde id docent exempla. Deus enim mandat ut velimus bonum, & ipse operatur in nobis velle: item
Philip. 2. ut faciamus: & ipse operatur in nobis ipsum efficere. Atqui mandat ut perseveremus
Coloss. 2. in fide radicati & firmati. Quemadmodum igitur suscepistis Christum Iesum Dominum, ita in eo ambulate, radicati in ipso, & ædificati, & confirmati in fide: sicut edocti estis, exuberantes in ea cum gratiarum actione. Ergo Deus facit, ut electi perseverent in fide, radicati & confirmati.

Rom. 8.

A ductu Spiritus. Qui sunt in fide Christo, & facti filij Dei, aguntur à Spiritu Dei. Nunquam igitur penitus deseruntur ab hoc Spiritu Christi.

Ex Patribus.

Augustinus Tom. 7. de bono Perseverantiæ cap. 2. cum sic loquitur Deus, Timorem meum dabo in cor eorum: quid aliud est, quam, Talis ac tantus erit timor meus, quem dabo in cor eorum, ut mihi perseveranter adhæreant? Idem Tom. 7. de Correct. & Gratia, cap. 11. conferens Dei gratiam quam habuit Adamus ante peccatum, cum gratia quam habent Christiani verè Christo in fide, ait: Adæ fuisse datum ut posset, si vellet, in bono perseverare: sed non fuisse datum, ut vellet. nobis verò, nimirum qui verè Christo in fide sumus, talem datam esse gratiam, non solum ut possumus, si velimus, sed etiam ut velimus in Christo perseverare. Verba Augustini, præter alia, hæc sunt column. 1342. ad calcem. Est quippe in nobis per hanc Dei gratiam in bono recipiendo, & perseveranter tenendo, non solum posse quod velimus, verum etiam velle quod possumus. Quod non fuit in homine primo. Vnum enim horum in illo fuit, alterum non fuit: nempe ut reciperet bonum, gratia non egebat, quia nondum perdiderat: ut autem in eo permaneret, egebat adiutorio gratiæ, sine quo id omnino non posset. & acceperat posse, si vellet: sed non habuit velle, quod posset. Nam si habuisset, perseverasset, &c. Hæc ille.

Item in eodem libro, cap. 12. itidem demonstrans, gratiam quæ nobis datur à Christo, maiorem esse illa quam dedit Adæ: præter alia ait column. 1343. Nunc verò sanctis in regnum Dei per gratiam Dei prædestinatis, non tantum tale adiutorium perseverantiæ datur (scilicet ut possint perseverare, si velint, sicut datum fuit Adæ) sed tale, ut eis perseverantia ipsa donetur: non solum ut sine isto dono perseverantes esse non possint, verum etiam ut per hoc donum non nisi perseverantes sint.
Iohan. 15. non solum enim dixit: Sine me nihil potestis facere: verum etiam dixit: Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, & posui ut eatis & fructum adferatis, & fructus vester maneat. Quibus verbis non solum iusticiam, verum etiam in illa perseverantiam se dedisse monstravit. Christo enim sic eos ponente ut eant & fructum adferant, & fructus eorum maneat: quis audet dicere, Forsitan non manebit? Sine penitentia sunt enim dona & vocatio Dei: sed eorum vocatio, qui secundum propositum vocati sunt. Pro ijs ergo interpellante Christo, ne deficiat fides eorum: sine dubio non deficiet, usque in finem. ac per hoc, perseverabit usque in finem: nec eam nisi manentem, vitæ huius inueniet finis. Hæc ille.

Item in eodem libro & cap. col. 1344. d. ait de fidelibus: Liberati enim à peccato, servi facti sunt iustitiæ, in qua stabunt usque in finem: donante sibi illo perseverantiam, qui eos præscivit & prædestinavit, & secundum propositum vocavit, & iustificavit, & glorificavit, &c. Item paulò post column. 1345. A. Ipse ergo eos facit perseverare in bono, qui facit bonos. Qui autem cadunt & pereunt, in prædestinatorum numero non fuerunt. Quamvis igitur de omnibus regeneratis & piè viventibus loqueretur Apostolus: Tu quis es qui iudices servum alienum? Suo domino stat, aut cadit, &c. continuo tamen respexit ad prædestinatos, & ait: Stabit autem. Et ne hoc sibi arrogarent: Potens est enim Deus, inquit, statuere eum. Item ibidem dicit:

dicat: Ac per hoc nec de ipsa perseverantia boni, voluit Deus sanctos suos in viribus suis, sed in ipso gloriari: qui eis non solum dat adiutorium, quale primo homini dedit, sine quo non possint perseverare, si velint: sed in eis etiam operatur & velle, ut quoniam non perseverabunt, nisi & possint, & velint: perseverandi eis possibilitas, & voluntas, diuinæ gratiæ largitate donetur. tantum quippe Spiritu sancto accenditur voluntas eorum, ut ideo possint, quia sic volunt: ideo sic velint, quia Deus operatur ut velint.

Et paulo post: Subuentum est igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut diuina gratia indeclinabiliter & inseparabiliter ageretur (nimirum ipsa humana voluntas) & ideo quamuis infirma, non tamen deficeret, neque aduersitate aliqua vinceretur. Postea concludens caput, ait: Dicente igitur Christo, Rogavi pro te ne deficiat fides tua: intelligamus ei dictum, qui ædificatur. Atque ita homo Dei non solum quia misericordiam consecutus est, ut fidelis esset: verum etiam, quia fides ipsa non deficit: Qui gloriatur, in Domino gloriatur. Hæc ille.

Quis autem ædificatur super petram? Fidelis electus. postea in initio cap. 13. eiusdem libri de Correct. & gratia, explicat, de quorumnam fide, quod ea non deficiat, locutus sit: nimirum de fide electorum, quorum tantum fides vera, sincera & firma est. Hæc de iis loquor (inquit Augustinus) qui prædestinati sunt in regnum Dei: quorum ita certus est numerus, ut nec addatur eis quisquam, nec minuat ex eis.

Tom. 8. in Psalm. 88. columna 974. exponens illud, Et ædificabo in generationem & generationem sedem tuam. Nunc autem Christus habet in nobis sedem suam: ædificata est sedes eius in nobis: nisi insideret in nobis, non nos regeret. Si ab illo non regeremur, à nobis ipsis præcipitaremur. Sedet igitur in nobis, regnans in nobis: sedet iam in illa generatione quæ fuerit ex resurrectione mortuorum: in æternum Christus regnabit in sanctis suis. Hoc promisit Deus: si parum est hoc, iuravit Deus. Postea concludit: Quia ergo non secundum merita nostra, sed secundum illius misericordiam firma est promissio: nemo debet cum trepidatione prædicare, unde non possunt dubitare.

Chrysostomus in cap. 5. Epist. ad Rom. exponens verba illa: δι' ἧς ἐπὶ πλεονάζοντες ἐλάττωσεν ἡμᾶς τὴν ἁμαρτίαν, perpendit illud verbum ἐλάττωσεν, & ait: καὶ καλῶς εἶπεν, ἐν ᾗ ἐλάττωσεν. καὶ αὐτὴ γὰρ ἡ θεοῦ χάρις οὐκ ἔχει τέλος, οὐκ οἶδε πέρας. ἀλλὰ καὶ ὅτι μείζονα ποιεῖσιν, ὅπερ ἐπ' ἀνθρώπων ἐκείνη. οἷόν τι λέγω· ἐλάττω τις ἀρχὴ καὶ δύναμις, ἀλλὰ ἐχέτω ἐν ᾗ ἐλάττωσεν, ἀλλὰ τὴν χάριν αὐτῆς ἐκπύει. καὶ μὴ ἀνθρώπου ἀφ' ἑαυτοῦ, θάνατος ἐπελθὼν ἀφαιρῇ τὸ πᾶν. τὰ γὰρ θεοῦ, καὶ ποιῶντα. οὐ γὰρ ἀνθρώπου, καὶ ποιῶντος, καὶ περὶ τῶν πραγμάτων, ἐκ αὐτοῦ οὐ διάβολος, καὶ οὐ θάνατος ἐπελθὼν, ἐκ βαλὼν αὐτῶν ἡμᾶς διωσεται. ἀλλ' ὅταν δουλώσωμεν, τότε ἀκριβέστερον αὐτὰ κατέχομεν, καὶ τῶν πλεονόντων ἀεὶ περισσύτερον δουλοῦμεν. ὥστε ἐὰν διαπιστῶς τοῖς μέλλουσιν, δούλων παρόντων καὶ ὧν ἐλάττωσεν ἡ δὲ, καὶ ἐκείνοις πείσυνε. Αἱ γὰρ τὰς τοῦ εἰπεῖν ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ· ἵνα μάθῃς οἷαν ψυχὴν τὸν πᾶν εἶναι δεῖ· καὶ γὰρ ὑπὲρ τῶν δεδομένων, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν μελλόντων ὡς δεδομένων πεπληροφωρηθῆναι γάρ. Latine dicam: Et bene dixit, In qua stamus. Talis enim Dei gratia non habet finem, non nouit terminum: sed & in maius proficit, quod inter homines non sic habet. Verbi gratia: Accepit aliquis principatum, & dignitatem, & potestatem: tamen in his non semper perstat, sed cito illis excidit. Et si nemo hominum auferat: mors subiens, illa omnino tollet. Quæ autem Dei sunt, talia non sunt. Nec enim homo, nec tempus, nec rerum vicissitudo, nec ipse diabolus, nec subueniens mors, ab ijs nos possunt depellere. Quin cum morimur, tum ea certius tenemus, & semper proficientes pluribus fruimur. Proinde si diffidis de futuris, à præsentibus, & ijs quæ iam accepisti, etiam illis fidem confirma. Hæc ille.

Testi-

Testimonia ex Martino Bucero.

1.
In margi-
ne hæc sũt
verba:

Qui Chri-
sti verè
sunt, sem-
per illius
manent.

addo ego:

Qui autè

Christi

sunt, Spiri-

tũ Christi

habent.

Qui enim

non habet

Spiritum

Christi, hi

non sunt

eius.

Ro. 8. Er-

go qui

Christi

verè sunt,

Spiritum

Christi

semper

retinent.

* Sancti

cadunt,

nũquam

excidunt.

2.

3.

Non anel-

luntur a

Christo.

4.

Fides ve-

ra exci-

dere non

potest: aut

subverti.

In Matth. cap. 7. pag. 203. in illud, Nunquam noui vos: Alterum hĩc perpen-
dendum est, quòd ex illo (Nunquam noui vos: id est, inter meos agnoui) clarè do-
cemur, qui aliquando à Christo possunt excidere, eos Christi nunquam fuisse: eo-
que nunquam verè credidisse, aut fuisse pios: nunquam Spiritum filiorum fuisse
nactos, sed omnia illorum nihil nisi hypocrisin esse, quantumlibet Sancti, & pieta-
te præstabiles ad tempus sese fingant. Quos enim Christus diligit, in finem vsque di-
ligit: & quos Pater ipsi dat, neque ipse abijcit. Ioann. 6. Neque rapere de manu e-
ius quisquam potest: Ioann. 10. * Ideo etsi cadant huiusmodi (scilicet sancti & pii)
excidunt tamen nunquam. Electi enim sunt ad vitam, quam Dei electionem nul-
la potest creatura reddere irritam. Siquidem vt secundum electionem propositum
Dei maneat, non ex operibus, sed ex vocante: non solũ eligi suos priusquam na-
ti sint, ac boni aut mali quicquam fecerint, Rom. 9. sed etiam antequam iaceren-
tur fundamenta orbis, à constitutione mundi. Ephes. 1. Vnde & de Apostolis Io-
ann. 17. Deus dicebat: Non pro mundo rogo, sed pro ijs rogo quos dedisti mihi,
quia tui sunt: id est, electi abs te ad vitam. Proinde vt Christo nunquam noti sunt
reprobi: ita nunquam ignoti electi, quantumuis in illis pietatis species aliqua ab-
blandiatur, & in ijs (pijs electis) inuisa impietatis sæpe forma conspiciatur: eoque
& ij sicut prædestinati & vocati sunt, sic tandem ad imaginem Christi reformabun-
tur: Rom. 8. Et illi (reprobi) detracta persona filiorum Dei ficticia, sui similes ap-
parebunt: iuxta hoc quod à se audituros hĩc testatur (Dominus) Discedite à me o-
perari iniquitatis.

In Matth. 7. pag. 205. explicans verba illa, Omnis qui audit ex me sermones
hos, &c. ait: Ideoque similes sunt (fideles) prudenti viro, qui domum suam super
petram fundat, quam nulla queat vis tempestatis dei cecere. Spes namque horum &
fiducia, ipso Christo per Spiritum filiorum solidè nixa, confundi non possunt: & ne
inferorum quidem portæ, id est, vis omnis & potestas Sathanæ, cõtra eam quicquam
possunt: quantamlibet tempestatem excitet, & flumina ventosque tentationum im-
mittat. Fortior siquidem est qui in ipsis agit, quàm qui dominatur in mundo. 1. Ioan.
4. & Psal. 125. canit: Qui confidunt in Domino, non nutabunt, sed in æternum sede-
bunt, sicut mons Sion. Item paulò post in eadem pagina: Quo significare (inquit) vo-
luit, spes verè credentium, & Spiritus in corde suo testimonio nitentium, firmas es-
se, nec vnquam posse confundi.

In Matth. 15. in illud, Omnis plantatio, &c. pag. 343. Qui sunt Christo dati, &
in populum Dei asciti, non amplius inde auelluntur. Verba hæc sunt Amos 9. Plan-
tabo eos super terram suam, & non euellentur amplius de terra sua, quam dedi eis:
dixit Dominus Deus vester. Sic in regnum cœlorum plantauit quosdam Pater, quos
nimirum Filio ad vitam iustificandos donat. Hi super veram terram Israel plantati,
nunquam ex ea euellentur.

In Matth. 16. Et portæ inferorum non præualebunt aduersus eam: tam fidem
quàm Ecclesiam. Nemo enim potest rapere quenquam de manu Christi. Nam am-
biguum est, an contra petram, id est fidem, vel Ecclesiam dixerit, portas infernas
non valituras. De vtraque sanè rectè intelligitur. Fides enim, quæ vera & certa est
verbi Dei per Spiritum S. persuasio, tam non potest excidere, quàm verbum Do-
mini non mutari, & Spiritus sanctus nequaquam dissentire. De Ecclesia autem qui
sunt, eos Pater Christo donauit, vt det eis vitam æternam: Ioan. 17. Non igitur po-
terit contra eos quicquam vis Sathanica: alioquin vita æterna, æterna non esset. Et-
enim & hic locus satis firmus est, quo Perseuerantia Sanctorum probatur. Aper-
tum verbum est, portæ inferorum non valebunt contra eam: siue fidem, siue Ec-
clesiam

clesiam intelligas. Si ergo fides non potest à Sathana subverti: æternum salui erunt, quotquot semel fidem veram fuerint naçi. Si rursus Ecclesia à Sathana expugnari non potest: iterum æterna erit eorum salus, qui semel in Christi Ecclesia fuerint recepti. Hæc perpenſa, electis mirificam adferunt consolationem. Omnes namque ex animo Dominum nostrum Iesum Christum, vnicum Dei Filium & seruato-
 semel.
 rem suum esse confitentur: Spiritum igitur habent Patris, pignus certum æternæ eius beneuolentiæ. Hinc beatos se & petreios, id est, firma atque omnibus inferorum portis inuicta fide præditos, sciunt: certi quòd de Christi Ecclesia & populo existunt, qui de morte iam ad vitam per Christum transierunt: atq; ideo tuti ab omni vi inferna in sempiternum. Discamus ergo hinc, primum, ab hominibus non posse Christum disci, sed solo Patre ex æterna beneuolentia ipsum reuelante: deinde, beatos esse quotquot hanc reuelationem fuerint naçi: postremo, nunquam posse à potestate inferorum superari huiusmodi, & perdi. Hæc omnia Bucerus.

In Matth. 24. pag. 463. Electi seduci non possunt, seruante eos Spiritu Christi. 5.
 In Luc. 1. pag. 541. super illud, Vt seruiamus illi in sanctitate & iusticia omnibus diebus vitæ nostræ: Quia (inquit) denique nihil verè bonum quod finem accipit, addit, Omnibus diebus vitæ nostræ. Neque enim pietas est, quæ finem nouit. Deus æternus est, & non mutatur. quem qui agnouerit, in æternum auelli ab obseruantia eius haud poterit. nihil siquidem melius eo poterit inueniri. Vera pietas finem non nouit.

In Ioann. 2. Super illud, Iesus autem non se credebat eis, &c. Duplex (inquit) fides: vna vera, sincera, ideoque perfectæ: altera simulata, ideoque temporaria. Ac de fide vera loquens, ait pag. 617. in fine: Hanc qui habent, Spiritum Dei habent: noui homines sunt: Dominum vt verè agnoscunt, ita ab eo diuelli nunquam possunt: sese credunt Domino, & Dominus se illis. Vnum namque cum ipso sunt: Dominus in illis, & illi in Domino. Hac fide iusti viuunt, & habent vitam æternam, Hæc ille. A Christo diuelli non possunt sancti.

In Ioan. cap. 4. pag. 644. in illud, Quia autem biberit ex aqua hac quam illi dabo, non sitiet in æternum: Certum est (inquit) hanc aquam Spiritum sanctum esse. Si iam ergo hoc Spiritu potus, nunquam potest sitire: in aperto est, eum cui semel hic Spiritus contigerit, cui semel credere fuerit datum, eum nunquam posse gratia Dei excidere. Sicut namque is sitire nunquam posset, qui fontem in visceribus haberet continuè scaturientem, atque potantem: ita saturum esse oportet bonorū omnium, & præsentem semper & in omnibus habere consolationem, cui adest Spiritus Domini sanctus, Spiritus filiorum. Hic fons est, qui in vitam æternam salit: id est, qui vitam æternam suppeditat. nam cognoscere Deum, eiusque iugiter & in æternum frui bonitate, donat. Hinc gloriatur Paulus, nihil apud superos vel inferos esse, quod à dilectione Dei possit se dimouere. Rom. 8.

Iohan. 6. Operemini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. pag. 669. Ego, inquit, sum ille panis vitam veram suppeditans: & (ille) me edit, meq; cælesti & in æternum viuifico cibo alitur, ita vt nunquam esuriat, qui ad me venerit, qui mihi sese fide certa dediderit: & nunquam sitiet, nihil vnquam bonorum desiderabit, qui in me crediderit, Saluatorem suum agnoscens. Item, Omne quod dat mihi Pater, ad me veniet: & eum qui venerit ad me, non eijcio foras. pag. 671. Nota (inquit) quòd verum dixerit Paulus: Quos prædestinauit, eos & vocauit: & quos vocauit, hos & iustificauit: quos verò iustificauit, hos & glorificauit. Roman. 8. Ceterum cum vnus sit seruator Christus, ipsi dari oportet quicunque ordinati in vitam sunt. Venientem ad me, &c. id est, non abijcio, non negligo mihi credentem. Igitur æternum salui sunt, quibus semel datum est ad Christum venire. Vbi enim Pater eiusmodi Filio donat saluandos, & Filius voluntatem Patris perficit, neque aliter potest, & nemo denique de manu Filij
 semel.
 quen-

quenquam rapit, vt infrà 10. ipse testatur: necesse est, vt æternum apud ipsum maneant & saluentur, quicumque semel ad ipsum venerint. Hæc Bucerus.

^{9.}
Nihil v-
tilius quã
In Ioan. 6. pag. 972. in margine hæc sunt verba: nihil vtilius quã predicare, credentibus impossibile esse vt vnquam excidant.

predica-
re, creden-
tibus im-
possibile
esse vt vn-
quã gra-
tia exci-
dant.
In commentario verò, hæc: Reliqua (inquit) commendant nobis iterum Christi incomparabilem dignitatem, fidei præstantiam, & electionis Dei immutabilem virtutem. Nemo siquidem Christo vnquam credet non electus, non à Patre Filio donatus: sic nemo quoque illi donatus, non veniet ad eum: cumque venerit, nunquam poterit ab ipso auelli. Fortior namque is est, qui in filiis Dei agit, quã qui in mundo. Non glorificantur nisi iustificati, non iustificantur nisi vocati, non vocantur nisi prædestinati. Hi autem qui à Deo, qui mutari nequit, prædestinati ad vitam sunt, & eam æternam: impium est cogitare, vitam horum quam semel fide

Semel.
perceperunt, non esse æternam, & eos perire posse contra decretum Dei. Hæc cum nullis persuaderi possint nisi electis, id est, Spiritu Dei donatis, ac ita ex Deo renatis: his autem tam absit vt ignauiam prædicata pariant, vt nihil æquẽ illos ad amorem Dei, atque inde ad omne opus bonum queat excitare: satis constat, illos nescire quid dicant, qui negant ista palàm prædicanda. * Vtique quò maiorem quisque Dei erga se amorem agnoscit, eò ardentius illum redamabit. Reprobi si istis offendantur, non mirum est: illi nulla re non offenduntur. Sacra, sanctis & electis scripta sunt. ijs debent lucidè & clarè impertiri: quicquid inde veneni, more araneorum, reprobi hauriant.

Electis tã-
tum per-
suaderi
poteft hæc
de certitu-
dine salu-
tis doctri-
na.
** Vtilitas*
doctrina.
^{10.}
Item pag. 683. Qui vtiq; vera illum fide receperant, etiam si vel ad hunc vel alium sermonem eius non nihil stuperent: nihilominus tamen in fide eius perseuerarunt. vti & Petrus, cum ijs quorum loco dicebat infrà: Ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. quos autem huius sermonis aucta asseueratio à Domino disiunxit: ij neque vnquam ei verè adhæserant.

^{11.}
Doctrina
Christi
perpetuò
fide adha-
rent ele-
cti.
In Ioan. cap. 8. pag. 706. in illa verba, Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum. Iterum notandum (ait) discriminẽ electorum & reproborum. hi non possunt Dei verba, id est, veritatem, Christi quẽ doctrinam audire, id est, fide recipere: etiam si nihil in ea queant culpæ. Contrà, illi non possunt ei non accedere, ac ita addicere se, vt nullis ab ea cruciatibus diuelli queant. æternam enim in illa vitam habent. Seruant igitur eam, id est, fide perpetuò ei adhærent: ac ita mortem nunquam vident, animis semper beati, etiam si ad tempus crucietur aut dormiat corpus.

^{12.}
Electi nũ
quam sese
totos de-
dũt men-
dacio &
peccatis.
In Ioan. 10. Sect. 1. pag. 714. Obseruandum est, ita datos ipsi (Christo) à Patre electos, vt nequeant diuersa docentibus auscultare, ita vt eos penitus animo sequantur, etiam si nonnunquam ad tempus illos suscipiant, & ficerent. Semper enim in eis, dum errant, est quidam renisus: nec possunt ita, vt reprobi, sese totos mendacio dedere. Hic autem, Audire & Sequi significant, sese penitus addicere, siue Christo ad salutem, siue impostoribus ad perniciem. Nemo siquidem est, qui non sæpe alienorum vocem audiat: cum omnes cupiditatibus & suggestionibus, tum & Apostolis Sathanæ, errorum satoribus, identidem auscultemus. Sequi autem alienos, id est, relicto penitus Christo se prorsus alienis tradere in discipulos & sectatores: id non possunt, quos Pater donauit Filio. Vocat enim tandem, quos Pater prædestinauit.

^{13.}
Semel.
Iohan. 10. Oves meæ vocem meam audiunt, & sequuntur me, &c. pag. 716. In his (inquit) apertè docet, omnia à diuina electione pendere: eosque quibus semel datum fuerit oues esse, perire nunquam posse. Hic namque audimus, eos tantum vocem Christi audire, id est, fidem recipere, qui oues sint. Iam vnde erit vt alij oues, id est, capaces doctrinæ Christi sint, alij minimè? Indubiè, quòd bono illi Spiritu afflati

afflati Dei sunt: hi nunquam. Ad Corinthios 1. Epistolæ cap. 2. Paulus apertè Spiritu præditis cognitionem diuinarum rerum tribuit: Spiritu carentibus, vt animalibus, adimit. Vnde autem erit, vt illi Spiritu donentur, hi secus? Haud profectò aliunde, quàm quòd illi ad vitam ordinati sunt, hi secus: quòd illi Filio saluandi donati sunt, hi nequaquam. Domino ergo hanc demus gloriam, vt ipse Spiritum det, nihil nostra opera adiutus. Eum autem ubi dare instituit, tum ad erudiendum & monendum cooperari ipsi possimus: si tamen ipse sermonem nostrum eodem Spiritu, ijs quibus loquimur, rectè donet percipere. Vnde hîc Dominus subiicit. Et cognosco illas: id est, curæ mihi sunt. Et hinc certè est, vt ipsum oues sequantur, vitamque viuant quæ finem nescit. Ipsi illas Pater dedit, vt eis suppeditet vitam æternam. Tam igitur non poterunt è manu eius, quàm è Patris manu, qui maior & potentior omnibus est, eripi. Vnum si quidem sunt, ipse & Pater: eadem vtriusque est virtus & potentia. Quare etiam vt de manu Patris nemo potest electos rapere, ita neque de manu Christi. Dum igitur æternum in manu saluatrice Christi oues perseuerant: perire certè nunquam possunt, necesseque est eas vitam habere æternam. Item eodem in loco ait: Iterum obseruandum, à sola Dei electione esse, vt oues simus, & Christum sequamur: tum, tales excidere nunquam posse. Quia vnum sunt Pater & Filius, eandem manum habent, id est, potentiam: de qua nemo vnquam rapiet eos, quos illa semel apprehenderit saluandos. Apprehensi autem sunt, quibuscunque datum fuerit Christi vocem audire, & sequi. id siquidem nulli possunt, nisi oues sint. Si iam oues, in manu Christi & Patris sunt, vt nunquam pereant, sed habeant vitam æternam.

In Ioann. cap. 12. super illud, Nunc princeps mundi eiicietur foràs, pag. 733. 14. ait: Obseruandum præterea, ibi eiectum sathanam, ubi Christus regnare cœperit. Semel. Ideo qui Christum semel verè receperunt, i eo nunquam excident. Deuictus enim Lacessuntur sancti a satana: vincuntur a satana: nūquam. 15.

In Ioann. cap. 13. pag. 740. explicans verba: Qui lotus est, non opus habet, &c. Hinc mundos (inquit) discipulos Dominus pronūciauit, quia hoc filiorum Dei Spiritu (qui quos semel apprehenderit, nunquam donec omni mundos macula, reddat unde quaque pueros, destituit) donati erant. Semel.

In Ioann. 14. Et mansionem apud eum faciemus, &c. pag. 752. Mansio (inquit) Patris & Christi apud sanctos, est certa vtriusque cognitio: quæ non potest non esse perpetua, vt sæpe dictum. Hanc enim qui nacti fuerint, hi perpetuò & bonitate Patris, & Christi redemptione perfruuntur, vt æternum & beatè uiuant. Perpetua fides.

In Ioan. 15 pag. 758. ad calcem, in ea verba: Si manseritis in me, & verba mea, &c. Hic Dominus ipse explicauit, quid sit in ipso manere, certa vtique verbis eius fide adhærere. Hæc fides ubi est, æterna est, & Spiritum Dei semper præsentem habet: qui docet & velle, & petere, quibus gloria Dei promoueatur: quare omnia quoque impetrat. Aeterna.

In Ioan. 16. pag. 768. explicans verba illa: Nunc creditis. Ecce instat tempus, & iam venit, vt dispergami, &c. Fidem (ait Bucerus) cum Dominum deseruerunt, nequaquam amiserunt. exercita quidem illa fuit, & afflicta: sed nequaquam oppressa, & extincta. 18. Nūquam amittitur.

Rom. cap. 11. pag. 439. in illud, Ne insolescas, sed time: Fides in singulis metum excidendi excludit. Rom. 5. pag. 237. in illud, In qua ἐσθλαμεν. Fides nihil nutat, non labascit. Cor impiorum assimilatur mari perpetuò fluctuanti, nec potenti consistere. Et Caino dictum est: Errabundus eris, & incertus. contrà, qui cre-

dunt Deo, ceu in rupe collocati, moueri non possunt. Dicit verò Apostolus: Stetimus, non stamus: quia iam ab initio fidei, per quam Christo niti cœpimus, confirmatas esse spes nostras oportet, & studia omnia in vnum Christum subiecta. Hæc etiam duo argumenta Bucerii sunt: Si potest excidere à fide fidelis, ergo non potest esse certus de sua salute. Est autem & debet esse certus: Ergo.

20. Qui sunt Christi, non possunt viuere secundum carnem: à Spiritu enim Christi ducuntur. Hoc probat Apostolus ad Romanos 8. vide Bucerum pag. 333. Sic ille componit Syllogismum: Quoscunque obtinet Spiritus Christi ij non possunt secundum carnem viuere. Spiritus Christi obtinet, quicumque Christi sunt: Ergo qui Christi sunt, ij nec possunt viuere secundum carnem: Ergo non possunt excidere à Christo. Quia non excidit à Christo, nisi qui viuit secundum carnem, & propter vitam secundum carnem.

21. In caput 14. in illud: Tu quis es, qui iudicas alienum seruum? Suo Domino stat, aut cadit. Stabit autem: potens est enim Deus illum statuere, &c. Concludit hinc, fideles à Domino constitui, & confirmari ne cadant. Potens certè Deus est (inquit) vt eos statuatur: id est, in verè piam & sanctam vitam confirmet. At si potens huius est, ne dubita id eum quoque velle, postquam dilexerit eos adeò, vt eos sibi redimeret à casu, morte Filij sui.

Manifestum igitur est, omnibus iis tum diuinarum literarum, tum Augustini, tum denique Bucerii testimoniis, atque rationibus. Electos, posteaquam semel donati vera fide, & in Christum verè per Spiritum sanctum in fide fuerunt: non posse amplius à fide, & à Christo penitus excidere, propter promissum Dei, & precationem, perpetuamq; intercessionem Christi: Spiritu sancto illos in fide, & in Christo conseruante. Ac proinde iure dixisse nostrum Apostolum: Si fuissent ex nobis, mansissent vtique nobiscum. Atque hæc de primo capite huiusce Tractationis, quæ est de Perseuerantia Sanctorum, dicta sunt.

Hic verò quia opera aduersariorum interdictum mihi fuerat lectione: idcirco inchoatam Tractationem absoluerè tunc non potui.

Ceterum secundæ huic editioni additæ sunt, primum, Confirmatio eiusdem doctrinæ ex scriptis Philippi Melancthonis: quam tum seorsum exhibueram meo Antagonistæ. Deinde aliorum trium capitum, in ipso Tractationis initio promissorum explicatio: atque in primis omnium argumentorum, quæ tum aduersa pars contra me attulit, refutatio: eaque non alia, quàm quæ tum fuit à me scripto allata.

CONFIRMATIO THESEOS

de Perseuerantia, ex scriptis Philippi Melanchthonis.

VID? quod ex libris ipsius etiam Philippi Melanchthonis, cuius autoritate cum primis nituntur aduersarij, eadem doctrina confirmatur? Philippum igitur sensisse, verè sanctos, hoc est, Electos, vera & viua fide donatos, vereque regeneritos, & Christo inuitos: non excidere prorsus à fide, nec amittere penitus Spiritum sanctum, idque propter promissionem Dei, & propter efficacem Christi intercessionem: his planum faciam locis: & iis quidem, vnde aduersarij suam fulcire student opinionem.

Duo tantum hominum genera sunt, qui prorsus à Deo & à Christo deficiunt, ac proinde qui propriè à fide penitus excidunt: Securi ac contemtores Dei: in quorum numero continentur & blasphemii in Spiritum sanctum: deinde qui de Dei misericordia propter Christum, desperant. De primis ait Philippus in 1. Corinth. 10. in ea verba: fidelis Deus, qui non finit vos tentari. pag. 45. Altera pars est secuta, si-
ne exercitiis pœnitentiæ, & inuocationis, ebria voluptatibus, aut admiratione & fi-
ducia suæ sapientiæ, & iustitiæ, vt Saul, Achitophel, Absalon, & alij innumerabi-
les. Hi superantur à Diabolo, quia sunt sine timore Dei, & sine agnitione infir-
mitatis suæ, sine dolore, nec expetunt auxilium Dei. Hæc ille. Quid sit autem su-
perari à Diabolo: idem Philippus paulò antè docuerat, in ea verba, Tentatio vos non
apprehendit, nisi humana, cum explicat, quid sit tentatio humana, in exemplo Da-
uidis, dicens: valde tristis fuit lapsus Dauidis, & diabolus ei non leuiter insidiatus
est; sed tamen non potuit eum impellere ad Epicureum contemptum, vel odium Dei,
vt Saulem impulit. Audis amice? Dico igitur tunc, de sententia Philippi, supe-
rari omnino homines à diabolo, cum fiunt contemtores & osores Dei: & hos, quia
superati à diabolo, fiunt eius serui, à Deo prorsus deficere. De altero genere, hoc
est, de desperatis: loquitur idem Philippus in eodem cap. in ea verba: Tentatio vos
non apprehendit, nisi humana: initio enim sic habet: Antithesis cogitetur tenta-
tionis humanæ, & diabolicæ. Ac mitigat Paulus obiurgationem Corinthiorum,
vt eos consoletur, ne fracti desperatione prorsus à Deo deficient. audis dictionem,
prorsus deficere? Tria igitur docet: Primum, etsi Corinthij multa antea admise-
rant scelera: non tamen omnem abieciisse spem de Dei misericordia: ideòque nec
omnem fidem, quia nondum desperarant: à fide enim oritur spes. Deinde docet:
propter peccata, quæ admiserunt Corinthij (nempe sancti) non defecisse tamen
eos penitus, à Deo & à Christo: quare nec à fide: quid ita? Quia nondum fuerunt
fracti desperatione: sed si fracti fuissent desperatione, & hoc peccatum postremum
desperationis, ad alia accessisset scelera: tunc verè prorsus à Deo, & à Christo defe-
cturos fuisset. Vbi prudenter & scitè non dixit D. Philippus simpliciter, ne defice-
rent: sed ait, ne prorsus deficerent: docens, Corinthios per alia, quæ admiserant, sce-
lera, defecisse quidem à Deo ex parte, quia ex parte etiam inobedientes fuerant: sed
non penitus defecisse. Penitus verò defecturos, si fracti fuissent desperatione. Po-
stremò docet iis verbis, post securos, & Dei contemtores, solùm desperatos à Deo,
& à Christo penitus deficere: seu primò propter securitatem, contemptum, & o-
dium Dei: deinde per desperationem, homines à Deo & à Christo, & Spiritu san-
cto prorsus deficere.

Atqui verè sancti, nunquam à diabolo ita superantur, vt vel fiant securi, con-
temtores & osores Dei: vel frangantur desperatione de misericordia Dei per Chri-

» stum: Primum ostendit Philippus in exemplo Daudis. pag. 43. B. Valde tristis fuit,
 » inquit, lapsus Daudis, & Diabolus ei non leuiter insidiatus est: sed tamen non po-
 » tuit eum impellere ad Epicureum contemptum, vel odium Dei, vt Saulem impulit.
 Alterum patet in exemplo eiusdem Daudis, & Petri, & horum Corinthiorum, de
 quibus loquitur Apostolus: desperare enim de Dei misericordia, tantum est repro-
 batorum, non electorum.

Ergo de sententia etiam Philippi, verè Sancti & Electi nunquam prorsus à
 Deo, & Christo, ideoque à fide in Christum deficiunt.

Idem Philippus ibidem, Tentatio vos non apprehendit, nisi humana, de pec-
 cato illius incesti, & alijs Corinthiorum peccatis loquens, ait: Quanquam autem e-
 » rat atrox peccatum, quod suprà recitauit de incesto, qui cum nouerca cōsuetudinem
 » habuit, & alij alia peccata admiserant, certabāt æmulatione, & odijs: tamen vult hæc
 » peccata discerni à blasphemijs: Sicut Ioannes discernit peccata ad mortem, à pecca-
 » tis non ad mortem. Iis verbis videtur velle Philippus, peccata illa Corinthiorum
 (nempe Sanctorum) fuisse lapsus, & quidem atrocissimos: sed non tamen peccata
 ad mortem. per sola autem peccata ad mortem, deficitur penitus à Deo & à Christo,
 eiusque Spiritu prorsus homopriuatur.

» Idem Philippus definiens quid sit tentatio diabolica, ait, Tentatio diabolica
 » est, cū Sathanas cor ingreditur, vel sicut in Luca dicitur, quando Sathanas rapit
 » verbum Dei de corde hominis. De corde autem fidelium, nunquam eripit ipsum
 Dei verbum: Quia sunt terra bona, quæ illud retinet: Matth. 13.

Ibidem in explicatione tentationis diabolicæ, ait, Et si autem hoc ingens ma-
 » lum non comprehendere potest iudicio rationis, quanta miseria sit, dominari diabolus
 » in corde hominis: tamen cū manifesta sint dicta in narrationibus Prophetis &
 » Apostolicis; expauescant omnes homines cogitatione tanti mali, & petant vt Filius
 » Dei depellat diabolos, iuxta illud dictum: Nemo rapiet oues meas ex manibus meis.
 Hæc ille. Docet ijs verbis primum tum tantum diabolus homines superare sua dia-
 bolica tentatione, cū in eorum corda ingressus ibi dominatur. Dominatur autem
 diabolus in corde hominis, cū ipsum hominis cor sine vlla contradictione, aut re-
 pugnantia diabolo obsequitur. Hoc est enim peccatum regnans. Atqui in cordi-
 bus electorum fidelium non dominatur diabolus. Semper enim corde, odio habent
 peccatum, illud detestantur, inuiti seruiunt peccato, cupiuntque illo liberari, &
 vt Paulus ostendit Rom. cap. 6. vers. 7. Peccatum illis non dominatur. Præterea
 docet, fidelibus esse orandum, vt ne tententur diabolica tentatione. Tentatio
 autem diabolica est, cū Sathan ingreditur cor, & ibi dominatur: vt definiuit
 Philippus. Orandum igitur, ne diabolus ingrediatur in corda nostra, ibique do-
 minetur. Postremò docet, si fidelibus est orandum, ne diabolus ingrediatur in
 cor, & ibi dominetur: oratio autem debeat fieri ex fide: & fides debeat habere pro-
 missionem aliquam, qua nitatur: ipse verò D. Philippus dicat, Petant (scilicet fi-
 deles) vt Filius diabolos repellat: & subdat dicens, iuxta illud dictum: Nemo ra-
 pient oues meas ex manibus meis: docet inquam, Hoc igitur verbum Christi nemo ra-
 pient, &c. promissionem esse de perseuerantia Sanctorum in fide: & huius dicti sen-
 sum esse; nunquam diabolus ingressurum in corda ouium, & ibi expulso Christo
 dominaturum. nunquam igitur Christum è cordibus suarum ouium, tanquam è
 suo regno per Sathanam eiectum iri: & consequenter oues à Christo nunquam pe-
 nitus defecturas.

» Ibidem ait: Fortassis intuetur Paulus in hac ipsa inscriptione (scilicet ten-
 » tationis diabolicæ, & humanæ) discrimen primi sceleris diaboli, & primi la-
 » psus hominum. Scelus diaboli fuit blasphemia, quia cū propius nossent Deum,
 » & non aliunde impelleretur, suo consilio & arbitrio superbè contempsit
 Deum,

Deum, & Filium Dei. Sed primi parentes aliunde impulsī ceciderunt. Hæc ille. His verbis duo docet Philippus: Primum, peccatum Sathanæ fuisse voluntarium Dei, & Filij Dei contemptum: Peccatum verò Adæ & Eux, non fuisse talem contemptum, sed lapsum quendam: quem voluntariè quidem, sed aliunde impulsī, & seducti, admiserant. Ideo isti doluerunt: ille non. Et Apostolus ait de Eua, quòd fuerit seducta. sic Adam se excusauit, dicens: Mulier, quam dedisti mihi &c. Serpens verò non se excusauit: quia non doluit, se illos impulsisse in peccatum. Hinc fit, vt de diabolo legamus, quòd non steterit in veritate. Quare? Quia ex contemptu Dei, & Filij Dei peccauit. De primis parentibus id non legimus. propterea de illis non est censendum, quòd omnino exciderint à veritate, & gratia Dei. Quid ita? Quia non ex contemptu Dei peccauerunt: sed fuit simplex inobedientia, sicut eam vocat Apostolus ad Romanos cap. 5. Propterea illa diaboli, vocatur tentatio diabolica, non tam actiue, quòd scilicet ea diabolus tentet, quàm passiuè, quòd ea à seipso tentatus, & victus fuerit; nempe, vt voluntariè contemneret Deum, & eius Filium. deinde quòd postquam peccauit ex contemptu: etiam desperauit, & perpetuò desperat de misericordia Dei. Altera dicitur humana: quia illa primi parentes, vt homines, tentati, lapsi sunt.

Alterum, quod hîc docet Philippus, est: Omnes, qui tale peccatum admittunt, quale & Sathan: nimirum, vt voluntariè contemnant, & reiiciant Deum, eiusque verbum: addamus nòs, vel vt etiam de misericordia Dei, sicut & Sathan, desperent: hos verè tentari & vinci tentatione diabolica, & verè esse membra Sathanæ. Solos igitur contemptores Dei, & desperatos, tentatione diabolica tentari, ac vinci: ac proinde sicut diabolus in veritate non sterit: ita solos reprobos, nempe, & contemptores Dei, atq; verbi, & desperatione fractos, à veritate, seu à fide prorsus excidere. Contra: Omnes igitur, qui peccant vt Adam & Eua, nempe non ex contemptu Dei, aut ex desperatione, sed vel ex ignorantia, vel ex infirmitate: eos humana tentatione tentari: ac proinde sicut primi parentes non leguntur à veritate excidisse, ita reliquos electos à veritate, & à fide, nunquam prorsus excidere.

Item, ex verbis Apostoli, Fidelis autem Deus, qui non finit vos tentari, supra id, quod potestis, sed dabit cum tentatione euentum, vt vincere possitis: dubitatio- nem mouet, dicens: Sed cum tam multi superati à diabolo, & sua infirmitate, ruant in exitium, vt maxima pars populi in deserto, & parabola de semine Matth. 13. significat plurimos deficere à Deo: quomodo congruit ad hæc dicta, quòd tanta multitudo non protegitur? Respondeo: Semper in Ecclesia duæ sunt partes: vna habens initia timoris, & fidei, quæ quanquam infirma est, tamen habet exercitia pœnitentiæ, & inuocationis, & retinet timorem Dei, & fidem: de qua parte dicitur: habenti dabitur: item Psalm. 144. Propè est Dominus omnibus inuocantibus eum, omnibus inuocantibus eum in veritate: Item, Quantò magis Pater vester cœlestis dabit Spiritum sanctum petentibus? item Esaia 66. Ad quem respiciam, nisi ad contritum Spiritu, & tremementem sermones meos? Altera pars est secura, sine exercitiis pœnitentiæ, & inuocationis, ebria voluptatibus, aut admiratione & fiduciæ suæ sapientiæ, & iustitiæ, vt Saul, Achitophel, Absolon, & alij innumerabiles. Hi superantur à diabolo: quia sunt sine timore Dei, sine agnitione infirmitatis suæ, sine dolore, nec expetunt auxilium Dei. Non igitur accusent Deum, quòd non prote- guntur, sed seipso: quia ipsi suo furore arcent Deum: iuxta illa dicta, à non habente, etiam id, quod habet, auferetur: Item Matth. 12. Et veniens inuenit domum ociosam. Tunc alios Spiritus septem assumit se nequiores, & fiunt nouissima peiora prioribus: & 2. Petr. 2. Si, cum effugeritis contaminationes Mundi, rursus eis implicamini: fiunt posteriora deteriora prioribus. Ex his & similibus testimoniis manifestum est, dictum in Paulo intelligendum esse de his, qui habent exercitia pœ-

nitentia, & inuocationem: Fidelis est Deus, nec finet vos tentari, supra quam ferre
 po testis, vos videlicet non furentes securitate, sed habentes exercitia pœnitentia,
 & inuocationis, sicut & Salomon inquit: Beatus qui semper est pauidus: Et Zachar.
 1. dicitur, conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos: Et Esaia 1. Desinite mala fa-
 cere, & discite bene facere. Si fuerint peccata vestra sicut coccinum, eritis candidi
 sicut nix. Hos igitur protegit Deus, hos sustentat velut subiecta manu, vt nutantes
 aut labentes non ruant in exitium. Et in horum tentationibus regit euentus, & dat
 placidos exitus, sicut dicitur, Dat cum tentatione exitum, seu liberationem, vt vin-
 cere possint. Sed de securis, qui non habent exercitia pœnitentia, dicitur Prouerb. 1.
 Quia vocaui, & renuistis, & increpationes meas neglexistis: ego quoque in exitio
 vestro ridebo. Hac distinctione considerata securitatem corrigamus, & inuocatio-
 nem exuscitemus. Ita nobis dulcissimam consolationem in his dictis Pauli proposi-
 tam esse sciamus. Hæc ille.

Ex hac tota responsione quis non videat D. Philippum sensisse id, quod nos do-
 cemur? Deum scilicet non permittere vt sui electi pij ita tententur, vt omnino su-
 perentur? ita labantur, vt prolabantur? ita cadant, vt excidant? aut deniq; ita à Deo
 recedant, vt deficiant prorsus? Primò quotquot sunt in Ecclesia, in duas secat par-
 tes. quæ sunt hæc duæ partes, nisi electi pij, & reprobi hypocritæ? Partitio, hoc satis
 docet: & exempla quæ in altera parte ponit, vt Saulis, Achitophelis, &c. confirmât.

Quid verò docet de prima parte, hoc est, de piis electis? hanc partem ait habere
 initia timoris & fidei: exercitia pœnitentia, & inuocationis, & RETINERE TIMO-
 REM DEI, ET FIDEM. Peccat autem quotidie hæc pars, alius alio grauius: & tamen
 (inquit Philippus) retinent timorem Dei, & fidem. Ergo de sententia Philippi, ele-
 cti pij nunquam ita à Deo sinuntur tentari, & nunquam ita peccant, vt à fide prorsus
 excidant: sed perpetuò retinent timorem Dei, & fidem. Hanc eandem doctrinam
 confirmat, cum ait de hac parte intelligi illud: habenti dabitur, &c. Docet igitur il-
 lis, qui reipsa veram habent fidem: non solùm non tolli fidem, sed augeri, eo scili-
 cet modo, & eo tempore, quo Deo placet augeri. Idem confirmat illo dicto Psalm.
 144. Propè est Dominus omnibus inuocantibus eum, omnibus inuocantibus eum
 in veritate, id est, verè & sincerè, hoc est, veris fidelibus. Est enim *σωτηριαν*: & in-
 uocatio pro tota pietate & fide ponitur. Fidelibus ergo semper Deus propè est: quare
 ab eo pij prorsus nunquam deficiunt. Item illo dicto, Quantò magis Pater vester cœ-
 lestis dabit Spiritum S. petentibus se? Atque electi pij perpetuo desiderio petunt Spi-
 ritum S. fideiq; augmentum. Hoc est enim proprium veræ fidei. Non igitur excidunt
 prorsus à fide, aut amittunt prorsus Spiritum S. Cùm loquitur etiam de altera parte:
 à contrario idem docet, & ijs tantùm accommodat illa Scripturarū loca, quæ docent
 Spiritum omnino, & fidem quibusdam adimi. Non igitur penitus auferuntur hæc à
 verè pijs. Quid illo clarius? cùm de prima parte, hoc est, de verè pijs & electis, cùm
 tentantur & labuntur, ait: Hos igitur protegit Deus, hos sustentat, velut subiecta ma-
 nu, vt nutantes & labentes non ruant in exitium. Hæc Philippus. Allusit autem ad
 illud Psalmi: iustus cùm ceciderit, non collidetur: quia Dominus supponit manum
 suam. Semper igitur pij à manu Dei sustentantur: ne, cùm ceciderint (vt ait Psal.) col-
 lidantur. Quare nunquā penitus à Deo, & eius Spiritu deseruntur. Antea verò in cap.
 6. eiusdem Epistolæ, cùm ageret de discrimine inter necessaria, & *ἀδιάφορα*: dixerat
 legem moralem esse ipsam æternam lucem in mente diuina: & voluntatē Spiritus S.
 in renatis: qui (scilicet Spiritus) *ÆTERNAM* obedientiam inchoat, cōuenientem vo-
 luntati diuinæ, iuxta illud: Dabo legem meam in corda eorum: item mox hanc in
 renatis inchoatam iustitiam appellat interiorem, & *PERPETVAM* cordis iustitiam.
 Quid hæc docent, nisi D. Philippum hoc sensisse, nullum inueniri posse renatum, in
 cuius corde non sit inchoata iustitia: eamq; esse in renatis perpetuā: sed appellat cor-
 dis

dis iustitiam: quia etsi pii sæpe carne peccant, & in ea sunt iniusti: in corde tamen semper hæret desiderium & studium iustitiæ. Hoc autem perpetuum desiderium, & studium, & amor iustitiæ: ipsa est cordis iustitia. Cor enim nihil potest, nisi desiderare, velle, amare: ex alijs etiam eiusdem piissimi, & doctissimi viri libris, idem colligere promptum est. Tom. 3. de sacris concionibus in exemplo simplicis thematis de fide, pag. 264. Neque est fides existimanda ea, quæ non totum pectus occupauit, & radices iam egit: vt quemadmodum antiqua quercus aduersus ventorum impetus cõsistit in concussa: ita fides tentata, nihil de misericordia Dei dubitet: atq; hunc certum assensum explicauit Christus Matth. 7. de domo extructa super petram. Item pag. 267. ait fidem oppugnari peccatis: non autem ait expugnari. imò postea subdit, dicens: In omnibus ijs vincit fides, nulla alia re, quàm quòd verboper Spiritum S. cõfirmata firmiter innititur, & adherescit. Item in locis anni 22. cap. de iustificatione & fide, 3. fol. post literam I. quintam, ait vim, & naturam fidei exprimi per verbum perseuerandi. Item litera K. 4. ait veram fidem esse nihil aliud, quàm certam & constantē fiduciam diuinæ beneuolentiæ erga nos. Item ibi describit regnum Christi, & ait regnum esse securitatis, illiusq; perpetuæ, iuxta dictum Esa. 32. Et erit opus iustitiæ, pax, & cultus iustitiæ, & securitas vsq; in sempiternum, &c. Legantur & ea, quæ scripsit in cap. 7. Matth. exponens locum de illis, qui ædificant domum suam super petram. pag. 415.

Ceterum non exiguus est numerus Hypocritarum, etiam in nostris Ecclesijs, in quibus tamen vox Euangelij sonat incorrupta: Sed notum sit discrimen. Singuli enim, quorum corda sentiunt veros pauores ac dolores, agnita ira Dei aduersus peccatum, & rursus eriguntur, conceptaque consolatione, liberantur ex doloribus inferorum, acquiescentes fiducia Christi mediatoris, atque ita habent initia pœnitentiæ, seu conuersionis ad Deum, hi vniuersi (inquam) certò sunt filij Dei, hæredes æternæ salutis, & viuia membra veræ Ecclesiæ Christi, qui quanquam suas habent infirmitates nec exiguas, & multiplices, tamen nullo modo sunt in societate aut numero non renatorum seu reiectorum hypocritarum. Illud tamen vnusquisque sciat & meminerit, oportere se paulatim proficere sic, vt timor Dei, fides, humilitas, castitas, ceteræque virtutes Deo placentes in anima sua crescant, augeantur & confirmentur. Imò certò scias, quantumuis languida sint initia conuersionis, Deum ipsum (modò luceant aliquæ scintillæ fidei in tuo corde) velle tibi adesse, te feliciter, salutariter gubernare, tibi efficaciter opitulari: Vt gnome Pauli, quam ex 2. cap. ad Philippenſes antè citauimus, expressè affirmat: Deus facit vt velit & faciat, &c.

Quamobrem tale cor, quod habet initia Spiritualium exercitiorum, verissimè fundatum, extructum & ædificatum est supra firmissimam rupem seu petram Christum. Is suppedabit ei vigorem, robur, & vires, vt & aduersus impetus insultusque furentium diabolorum, & contra insidiosissimas omnis generis tentationes firmiter subsistere possit, nec se deijci de gradu, vt aiunt, dimoueri que loco, patiatur.

Illustrat collatione Saulis & Dauidis, ac vult Dauidem, vnum ex illis fuisse, qui ædificant super petram: ac proinde licet impetitus à diabolo, horribili scelere lapsus fuerit: eum tamen non penitus excidisse & perijsse: quia non fuerit ex numero pertinacium hypocritarum: id quod probat, quia non perseuerauit in peccato. l. p. 417.

Dauid verò, quanquam horribili scelere lapsus, rapuerat alienam coniugem, interfecto marito: tamen non fuerat pertinax hypocrita. Non enim perseuerauit in contemptu Dei, seu malo proposito, &c.

Non est igitur cogitandum D. Philippum aliter de perseuerantiâ Sanctorum sensisse, quàm & Scripturæ docuerunt, & Patres confirmarunt, & Lutherus, Bucerus, atque alij doctissimi nostri seculi homines scriptum reliquerunt. Est autem

à nobis demonstratum, Electos verè sanctos, veràque fide præditos, & per Spiritum sanctum regeneratos, nunquam à fide prorsus excidere, aut Spiritum sanctum prorsus amittere, doctrinam esse Scripturarum, Patrum, Bucerì & omnium protestantium.

Quod si ea fuit (quod non credo) Philippi, quæ & meorum aduersariorum, opinio, eam non minùs liberè in ipso, quàm in illis improbo, & tanquam cum sacris literis pugnantem, reijcio & reijciendam esse dico.

Neque enim faciam, sicut quidam meus tunc Antagonista faciebat: qui, quæ in meis scriptis de prædestinatione, vt hæretica damnabat: Eadem & ipsè ferè verbis expressa in lib. Lutheri de seruo arbitrio, cum ab amicis meis ea illi præmonstrarentur, vt piè dicta probabat. In omnibus probanda est veritas, & in omnibus damnanda falsitas.

Summa quorundam argumentorum: quæ cum expectarem promissam disputationem, ex verbis ipsius meæ Theſeos, de qua erat præcipua controuersia, mihi memoriæ causa breuiter collegeram.

Ac primum à dictione veræ fidei.

PRIMUM Argumentum: Si fides potest aliquando deficere: Ergo temporaria est, ac proinde vera non est. Fides enim vera non est, si non sit constans ac perpetua: id quod ex his locis constat. Matth. 13. Luc. 8. Temporarij non verè credunt: testibus etiam optimis interpretibus. Bucerus in 1. Luc. Pietas quæ finem nouit, non est vera pietas. Item de vera reconciliatione Ecclesiarum: temporaria fides non est vera. Item fol. 128. exemplo illorum, qui, Ioan. 2. credebant in Christum, ipse autem non credebat se eis: hæc (inquit) temporaria, ideo non vera: exemplo etiam populi Israelitici, de quo in Psalmis, Cum occideret eos, quærebant eum: cor autem eorum non erat rectum cum eo, idem confirmat. Item fol. 138. hanc fidem temporariam, ait analogia quadam fidem vocari: vt cui nomen veræ fidei, non autem ratio competat. Item fol. 139. Hanc fidem ait vocari à Paulo fictam, à Iacobo mortuam; à Domino temporariam: & hac neminem regenerari aut saluari: nec eiusdem esse rationis, cum illa vera & viuâ. Ita Bucerus: Idem ergo sunt temporaria, & ficta seu simulata, ideoque non vera fides. Idem Bucerus in Matth. cap. 8. pag. 222. demonstrat fidem, quæ est in impijs, non esse fidem veram, sed simulacrum fidei, hac ratione: Sequitur enim quisque opere, cui animo assensit: impij, carnis cupiditatem sectantur, & certo animo sectandas decernunt.

ILLIS Ergo, non verbis Dei assensum præbent. Item pag. 223. Fidem impiorum ait somnium esse, si eam conferas veræ fidei. Item, fidem temporariam, non facere filios Dei, neque iustificare. Sed pulcherrimè in Epistola ad Ephes. in cap. 1. pag. 127. multis ostendit: Fidem impiorum temporariam, non veram fidem, sed fidei imaginem esse. appellat etiam simulatam credulitatem: & fidem mortuam, ideoque non veram fidem, vocari à D. Iacobo ait. In Ioan. cap. 2. in ea verba: Iesus non se credebate eis, de temporarijs ait, Isti sunt, qui credunt in nomen Christi: & ipse tamen se eis non credit. Nouit enim quid sit in homine: nouit eos nihil minùs habere, quàm veram solidamque in se fidem.

Idem

Idem Bucerus in cap. 4. ad Ephes. pag. III. in tractat. de usu & vi sacri ministerij: idem abundè docet: Fidem scilicet temporariam, non esse veram fidem, neque iustificantem: & talem fuisse fidem Caini, Saulis, Iudæ: ideoque illos nunquam fuisse verè iustificatos.

Musculus in locis communibus de patientia. pag. 757. Fides temporaria (inquit) vera fides non est.

Melanchthon. Tom. 3. de sacris concionibus, in exemplo thematis simplicis, de fide, pag. 264. ait: Neque est æstimanda fides ea, quæ non totum pectus occupavit, & radices non egit: ut quemadmodum antiqua quercus aduersus ventorum impetum consistit inconcussa, ita fides tentata nihil de misericordia Dei dubitet: atque hunc certum assensum explicat Christus Matth. 7. de domo exstructa supra petram. Hæc Philippus.

At contra, inquit, ait, 1. Corinth. 10. in illud 2. Petr. 2. ὅτι τὰς ἀποφυγόντας. Veram igitur sensit esse fidem, etiam quæ deficit. Respondeo: De varia huius loci lectione suprâ diximus, & infrâ dicemus & respondebimus. Deinde intelligimus esse veram analogia quadam, quatenus nomen veræ fidei illi competit, sed non ratio, Sicut Bucerus ait de reform. Ecclesiæ. fol. 138. Comparatione enim illius, quæ non credit omnia, dicitur vera. Credit enim, non quia ea, quæ credit, iudicio rationis probantur, sed propter auctoritatem Dei: ideo omnia credit: sed respectu veræ & iustificantis fidei, vera non est: quia non est sincera in corde & coram Deo. Hoc ipse Philippus declarat, cum ait: Quòd autem, qui principia veræ fidei habuerunt, antequam eam perdant, fides ea vera sit, &c. ait: Principia fidei, nempe veræ, habuerunt: igitur principia, sed non ipsam fidem veram, quia scilicet radices non egerat: ideo vacillabat, nutabat, non erat vera & sincera fides, sed coram Deo simulata. Veram fidem ipse ait alibi eam non esse existimandam, quæ non occuparit totum cor, nec radices egerit fixa, ut quercus antiqua. Augustinus ad Iul. Comitem, ut citatur in Decret. de pœnit. distinct. 2. can. 2. Caritas (inquit) quæ potest deferri, nunquam vera fuit. Ita Ambrosius in 2. Corinth. 6. In illud: in charitate non simulata. Simulata caritas est in illis, qui in necessitate deserunt fratres. Sic Gregorius homil. 30. In die Pentecostes de amore Dei. Ergo nec vera fides est, quæ deficit. Item Augustinus in Iohan. tract. 106. colum. 513. Credere verè est credere inconcussè, stabiliter, fortiter, firmè, ut iam ad propria non redeas & Christum relinquo. Aristoteles Eth. 7. cap. 9. disputans, quis sit verè ἐγκρατής, ait eum esse, qui sit τῷ λόγῳ, & τῇ ὁρθῇ περὶ αἰρέσει ἐμμένων. Ita verus fidelis est, qui semper manet in fide. Veri discipuli Christi dicuntur, qui perseverant in verbo Christi. Ioh. 8. Si vos manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis. De discipulis autem non veris ait Ioh. 6. multi autem ex discipulis eius, descierunt eo relicto, nec amplius cum illo ambulabant. Ergo veri etiam fideles sunt, qui perseverant in fide: non veri autem qui non perseverant in fide. Ergo, à coniugatis, illa quoque fides tantum est vera, quæ est perpetua: temporaria verò non est vera.

Matth. 7. Hypocritis dicet: Nunquam novi vos, discedite à me. Qui autem vera fide præditi sunt, novit eos Christus: quia sunt sui. Hypocritæ igitur reprobi nunquam veram habent fidem; habent autem temporariam, temporaria igitur vera non est: Vide ibi Bucerum.

Alte.

Alterum Argumentum, à dictione: Propter promissionem.

DEVS promisit se effecturum, vt sui electi à se non deficiant: deficiunt autem à Deo, qui deficiunt à fide in Deum: Iesa. 59. Hoc fœdus meum cum eis pangam (inquit Iehoua) Spiritus meus, qui est in te, & verba mea quæ posui in ore tuo: nunquam recedent de ore tuo, neque de ore seminis tui, à nunc & vsque in sempiternum. Promittit Ecclesiæ suæ perpetuum Spiritum in eius corde: perpetuamque fidem & fidei Confessionem. Præstat igitur. Quod autem præstat Ecclesiæ: vniuersis etiam veris Ecclesiæ membris, vnde illa conficitur, præstare omnino dicendus & credendus est: Sicut & Brentius fatetur in Iesa. 33. Hanc autem perpetuitatem Spiritus & fidei in singulis electis, ex eodem loco confirmat Apostolus Rom. 11. dicens: Sine pœnitentia sunt dona Dei.

Ierem. 32. Ponam timorem meum in corda eorum: vt non recedant à me. Hoc testimonium subinde vrget Augustinus, vt hoc, quod defendimus, dogma de perseverantia Sanctorum confirmet. Vbi igitur talis timor est datus: ibi planè non deficitur à Deo. Qualem enim timorem promittit? non temporarium, quia hic est hypocritarum: verum igitur & perpetuum.

Oseæ 2. Desponsabo te mihi in perpetuum: in iustitia & fide. Quomodo autem manet connubium æternum in fide & iustitia; si deficiat fides? pertinet autem illa promissio ad omnes electos.

Iohan. 4. Omnis, qui biberit ex aqua, quam ego dabo illi, non sitiet in æternum: sed fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. Nomine autem aquæ intelligi gratiam Spiritus sancti, docet Iohan. 7. Quomodo igitur deficit, si sit fons salientis aquæ in vitam æternam?

Tertium Argumentum, à dictione: Propter precationem Christi.

QUOD Christus impetrauit Petro sua precatione Iohan. 17. impetrauit singulis electis, qui credituri erant in Christum. Atqui impetrauit Christus Petro, ne deficeret eius fides vllotempore, & ita nunquam defecit, vt omnes docent Patres. Augustinus Tom. 7. de Correct. & Gratia cap. 6. colum. 1330. B. Cùm ait Dominus Petro (inquit) Luc. 22. Rogavi pro te Petre, ne deficiat fides tua: quid ei rogauit, nisi perseverantiam vsque ad finem? Perseuerantia autem (ait idem Augustinus Tom. 4. lib. 83. quæstionum cap. 3. ex Cicerone) est in ratione bene considerata, stabilis & perpetua permanfio. Non igitur defecit à fide vnquam: quia perseverandi in fide voluntatem habuit perpetuam. Sic Augustinus ibidem cap. 8. column. 1334. A. Cùm rogauit ergo (inquit) ne deficeret fides eius: quid aliud rogauit, nisi vt haberet in fide liberrimam, fortissimam, inuictissimam, perseverantissimam voluntatem? Hæc Augustinus: Ergo fideles omnes habent hanc inuictissimam & perseverantissimam in fide voluntatem: & hoc est, non deficere prorsus à fide. Lutherus in 17. Iohan. ait Dominum rogasse pro suis, vt penes rectam fidem manerent, in ea pergerent ac proficerent, vt ab ea non deficerent: ait etiam exauditam fuisse precationem.

Quar-

Quartum Argumentum, à dictione, prorsus.

LI dicuntur prorsus à fide defecisse, qui omnem etiam credendi voluntatem, desideriumque abiecerunt, id quod fit per contemptum verbi. At quis fidelis est, qui etiam post suos lapsus non retineat saltem desiderium sanctitatis & fidei? aut, qui omnino contemnat verbum Dei? Si autem aliquem adhuc amorem verbi retineat, & fidei desiderium: habet igitur adhuc fidem, nec prorsus extincta in illius est corde. Item, qui retinet adhuc aliquam verbi reuerentiam: is non contemnit verbum: ac proinde retinet fidem. Ideo Lutherus vrget: Tantum ne contemnas verbum, Securus esto. Item illi prorsus exciderunt à fide, qui nullam amplius retinent spem veniæ & misericordiæ Dei. Si enim quis retinet spem: ergo & fidem. At quis fidelium est, qui etiam post multa peccata, non speret in misericordia Dei? & se, si resipiscat, veniam impetraturum? alioqui, si desperent, actum est de illis. Ideo Philippus Melanchthon in 10. cap. 1. Corinth. Consolatur eos (inquit) ne, fracti desperatione prorsus à Deo deficiant. Qui ergo nondum fractus est desperatione, nondum à Deo prorsus defecit. Non desperant autem nisi reprobis, vt, Iudas, Cain, &c. Ergo.

Quintum Argumentum, à dictione, iustus, & insitus in Christum.

LE, cuius perpetuò voluntas est in lege Domini, & hac delectatur, & hanc amat, & in ea perpetuò meditatur, fidem perpetuò habeat, necesse est. Atqui Sanctorum & Christo verè insectorum voluntas, perpetuò est in lege Domini. Sic enim describitur iustus in Scripturis, præsertim Psalm. 1. Et omnis iustus ait illud Psalm. 40. Ad faciendam voluntatem tuam Deus meus volui: Et lex tua in medio cordis mei. Atque hoc est præcipuum discrimen inter electum pium, & hypocritam: quia electus pius perpetua legis dilectione & amore in corde afficitur, & rectum est cor eius in Domino, etiam si externè nonnunquam impio similis esse videatur. Contrà, hypocrita, actionibus externis similis est iusto: sed eius cor non delectatur lege, non eam amat, non est in ea illi voluntas, nec rectum habet cor coram Domino. In Scripturis autem Deus omnia metitur corde, siue bona, siue mala: siue pios siue impios. Electi enim pii discernuntur ab impijs hypocritis in conspectu Domini, cordis pietate. Doctus quoque interpret, isque Germanus in Psalm. 1. ait, pios ab Hypocritis, hac nota discerni: quòd pii lege Dei ex animo delectentur, & quòd in ea, absque intermissione, constanter & perseueranter meditentur: hypocritæ verò, vel qui aliàs per occasionem in meditationem legis qualemcunque incidunt, quoniam, quod faciunt, vero legis amore non faciunt, sed obiter & perfunctoriè, citò deficiunt: & illos quidem similes esse fonti, cuius venæ aquis viuus scaturiunt, ac proinde, qui die ac nocte indefinenter fluit: istos verò cisternæ, quæ aquam aliunde illatam habet, & ideo quæ medio æstatis calore exsiccentur. Præterea omnia Sanctorum peccata ab imbecillitate fidei proficiscuntur: Bucerus in lib. de vera Eccles. reconcil. Idem Bucerus in Matth. cap. 8. pag. 222. Vnde peccatum in electis fit, docens, ait: Vnde & pii, dum peccant, non ex fide, id est, certa persuasionem de Dei verbis, sed pro carnis iudicio agunt. Verum hoc à reprobis differunt: quòd id ipsum, quod faciunt, malum oderunt: & quàmprimùm ab eo resiliunt. Impij autem malum, quod agunt, amant, ac nisi sibi à Deo, & hominibus timerent ultionem, optarent illi perpetuò inhærere. Item mox: Ac quicquid electi peccant, inde venit, quòd isti persuasioni aliquid adhuc apud illos desit. Ratio siquidem ignara Dei voluntatis, pro carnis cupiditatibus perpetuò iudicat.

Vnde

Vnde si mens, Dei imbuta Spiritu, non vigilantissimè intendat priusquam expendatur, bonum sit an malum, quod caro cupit, Deo gratum an secus: in illud inconsulta ruit, auertente ita aciem eius vi cupiditatis. Ergo semper retinent fidem. Si enim non peccant, in fide sunt: Si peccant, quia ex imbecillitate fidei peccant, fidem adhuc habent, sed imbecillam & labefactatam. Idem Bucerus in Psalmum 1. pag. 3. ait pios, toto animo prauos & peruersos esse non posse: idque probat ex 1. Iohan. 3. Et pag. 6. Electos in solo cœlesti plantatos esse, vbi eos diuini Spiritus succus nunquam deficit: contrà pag. 9. Reprobos, Spiritu Dei bono & regenerante, non donari: regenerationis semper expertes. Denique omnes sancti arrhabone Spiritus sancti obsignati sunt, vsque in diem redemptionis: quem, cum peccant, contristare quidem dicuntur à Paulo ad Ephes. 4. prorsus autem amittere nusquam. Est autem de hisce rebus loquendum secundum Scripturam. Adde, quod in sanctis semper sunt duo homines, interior, qui & Spiritus: Et exterior, qui & caro appellatur: perpetuaque est inter ipsos pugna: Vt Apostolus describit ad Rom. ad Gall. & alibi. Quomodo igitur penitus amittere possunt Spiritum sanctum: quin cesset lucta, & toti fiant caro, peccatumque in illis planè regnet?

Ad Argumenta aduersariorum: contra doctrinam de Perseuerantia Sanctorum in fide: ubi conciliantur loca in speciem pugnantia.

C A P V T I I.

OMNIA argumenta, quæ Aduersarij contrapiam, de Perseuerantia Sanctorum in fide, doctrinam, adferri solent: ad tres classes referuntur. In prima, continentur exempla quorundam, quos contendunt, & vera fide fuisse iustificatos, & postea tamen ab ea prorsus defecisse, è Scripturis desumpta. In altera sunt loca aliquot, è Scripturis itidem petiti, qui cum nostra doctrina pugnare videntur. In tertia, quædam collocantur nostri seculi doctorum virorum, qui à nobis dissentire videntur, sententiæ: quibus adijcitur etiam locus ex articulo xii. Confessionis Augustanæ. Nunc ordine ad singula respondeo.

Quod ad primam classem attinet: exempla, quæ adducuntur, triplicis sunt generis. Quædam sunt eorum, quos omnibus constat fuisse verè electos & iustificatos: & tandem in æternam vitam deductos: vt est exemplum Davidis, Petri, &c. Quædam sunt eorum, quos contrà liquet, non fuisse ex electorum numero: ac proinde ad æternam vitam migrare non potuisse: vt est exemplum Iudæ Apostoli, & Saulis. Postremò sunt exempla quorundam, de quibus nihil certi à nobis affirmari potest, an fuerint electi, ideoque seruati: an verò reprobi, ideoque damnati: vt sunt exempla quorundam ex veteri Testamento, item Corinthiorum, &c. Ceterum quoniam ij quoque aut ex electis, ideoque nunc in cœlo beati, aut ex reprobis, ideoque nunc in inferis damnati, fuerint & sint necesse est: Iccirco responsum quod dabimus ad exempla vel primi, vel secundi generis, ad exempla quoque huius tertij ordinis, datum volumus.

Porro omnia argumenta, ab exemplis ducta: ad hunc vnum Syllogismum rediguntur: Quicumque scelera contra conscientiam admittunt: si præditi sunt iustificante fide, ab eo prorsus excidunt: & si sunt regeneriti per Spiritum S. amittunt prorsus Spiritum sanctum, id est, Spiritum regenerationis. Ratio huius propositionis est, quia vera & iustificans fides, vt omnes concedunt, non consistit, nec potest con-

consistere cum huiusmodi flagitijs, conscientiam vastantibus. Atqui iste vel ille fuit vera & iustificante fide præditus, ideoque iustificatus, & per Spiritum sanctum verè regeneratus & sanctificatus; & tamen peccata contra conscientiam admisit. Probare hanc nituntur ex historijs. Ergo multi verè iustificati & regenerati, veràque fide præditi, à fide prorsus exciderunt. Quare falsum est, quod ait Zanchius, eos qui semel vera fide donati, & per Spiritum sanctum regenerati, & Christo infusi fuerunt: non posse amplius à fide & à Christo prorsus excidere, & Spiritum sanctum penitus amittere.

Respondeo ad maiore, Si illud, contra conscientiam, intelligas, contra plenam conscientiam, & ex toto animo destinataque malitia: nego, qui hoc modo peccant, eos vera & iustificante fide præditos: & verè renatos esse aut vnquam fuisse: talia enim peccata propria sunt impiorum: Contrà nego, à verè sanctis talia admitti flagitia, propter quæ à fide prorsus excident: non quòd sua natura id non possit fieri, sed quia Deus non finit eos ita peccare, vt peccant reprobi, & ita à fide prorsus deficere: idque propter suam promissionem, & propter efficacem Christi intercessionem, qui rogauit, ne deficiat fides suorum electorum: vt suprà demonstratum est. Admittitur ergo parallogismus, qui dicitur *αἱ τῆς ἐν ἀρχῇ*.

Ad minorem, isti quorum exempla citantur, vel fuerunt electi, vel ex reprobis. Si ex reprobis: nego primum minoris propositionis membrum, nempe eos fuisse vera fide præditos, ideoque verè iustificatos, & per Spiritum sanctum renatos. Reprobi enim nunquam vera fide donantur, nunquam verè iustificantur, aut regenerantur. Apostolus enim veram fidem, fidem vocat Electorum, Tit. 1. & ad Rom. 8. ait. Quos prædestinauit, hos & vocauit (vocatione scilicet efficaci & iuxta propositum) quos verò vocauit, hos & iustificauit: & quos iustificauit, hos & glorificauit. Quicumque ergo fuerunt vnquam, aut sunt, aut futuri sunt posthac, verè iustificati, ideoque vera & iustificante fide præditi: ij tandem glorificentur necesse est. Et contrà qui nunquam glorificantur: ij nunquam etiam fuerunt verè iustificati, veràque fide præditi. Reprobi autem nunquam glorificandi sunt.

Si verò propositio illa de Electis, vera fide donatis & iustificatis intelligatur: nego alterum ipsius minoris propositionis membrum: nimirum, Eos peccatum vastans omnino conscientiam admisisse. Hæc enim inter se pugnant. Atque hoc est, quod passim in Scripturis Spiritus sanctus docet: cum quæ sit veræ fidei natura, per Prophetas & Apostolos describit: nimirum naturam veræ fidei esse, vt sit viua, efficax per charitatem, perpetuò secum habens coniunctam pœnitentiam, amorem Dei & proximi; odium peccati, amorem legis Dei, studium denique sanctitatis & bonorum operum: ita, vt qui his perpetuis fidei veræ fructibus careant, eos quoque non habere veram & viuam fidem in Christum, necessario consequatur. Hoc est, quod speciatim contendit Apostolus Ioan. 1. epist. cap. 2. In hoc, inquit, scimus quòd cognouimus eum (per veram fidem) si mandata eius obseruamus, id est, si mandatis obseruandis studeamus. Qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non custodit (saltem in corde, istis seruandis studendo) mendax est.

Quid verò aliud, quàm hoc, docet in toto ferè tertio capite? Qui habet hanc spem, inquit: sanctificauit se, sicut ille sanctus est, id est, studet sanctitati. Studere autem sanctitati, & ex destinata malitia peccare: pugnant inter se. Item, omnis qui peccat: non vidit eum, nec cognouit eum. Ergo qui ita peccant: non amittunt fidem, sed declarant, se nunquam habuisse fidem veram. Filioli, nemo vos seducat. qui facit iustitiam iustus est. Quasi dicat: Ille tantum verè iustus est, qui iustitiæ fructus profert, id est, qui studet iustitiæ, operibusque bonis faciendis. Seductores ergo sunt, qui dicunt posse hominem esse iustum, ideoque fidelem: qui non studeat iustitiæ. Item: Omnis qui facit peccatum (scilicet prudens & volens, ideoque plena

voluntate) ex Diabolo est: quoniam ab initio Diabolus peccat (hoc modo.) Non sunt igitur iustificati & renati ex Deo, qui plena voluntate peccant. Quare nunquam habuerunt fidem. Contrà, de verè iustificatis & renatis, ait, Omnis, qui natus est ex Deo, non peccat (nimirum plena voluntate, ideoque ad mortem.) Nec potest peccare (hoc scilicet modo) quia semen Dei (verbum scilicet fide apprehensum, & Spiritu sancto obsignatum) manet in illo (id est, perpetuò perseverat.) Fieri ergo non potest, ut qui vera fide præditi, ideoque verè iustificati sunt: talia admittant peccata, per quæ fides prorsus amitti queat: ideo perpetuò in eis remanet fides & semen Dei. Quid illo clarius? Carissimi, inquit, Si cor nostrum non condemnat nos, fiduciam habemus erga Deum. Condemnat autem cor nostrum nos; cùm contra conscientiam peccamus, id est, peccatum tota voluntate volumus, amamus, probamus: ac proinde illud verè nobis condonari per Christum, non credimus. Contrà igitur, qui veram habet fiduciam in Deum: is non ita peccat, nec habet cor, quod se prorsus condemnet: quia sentit mente se condelectari lege Dei, tametsi carne seruiat legi peccati: ac proinde sentit, omnia sibi peccata per Christum condonari. Et ita Bucerus in Disputat. Ratisbon. pag. 131. hunc locum interpretatus est. Quid? quòd hæc est doctrina omnium PROTESTANTIVM? quæ enim habentur in Disputat. Ratisbon. omnium Protestantium nomine dicta & affirmata fuerunt à nostris. Ibi autem quid scribitur? passim hæc doctrina inculcatur: Fidem quam docent Protestantes, talem esse, quæ nunquam sit sine pœnitentia peccatorum & studio bonorum operum, pag. 103. Talem fidem, inquit, docemus, quæ sine peccatorum pœnitentia, & studio bonorum operum esse non possit. Item pag. 200. & 206. & 220. Ergo nunquam peccant sancti: quin habeant resipiscentiam. Resipiscentia autem non potest esse vera resipiscentia sine fide. Si igitur nunquam sunt sine resipiscentia: nunquam etiam sunt sine fide: Nec solum docent, fidem non posse consistere cum peccato contra conscientiam, & sine peccatorum pœnitentia & studio bonorum operum: sed inde inferunt, idque necessaria illatione, ipsos igitur fideles non posse talia peccata admittere, aut in illis herere. pag. 241. Peccatum, inquit, contra conscientiam, vel ut Augustinus loquitur, vastans conscientiam, vera fides secum non fert: nec unquam in tali peccato hæret: qui vera & iustificante fide vivit. Legantur etiam quæ de eadem retradunt à pag. 242. vsque ad 252. Sed clariora subdo testimonia. pag. 91. Qui enim, inquit, Christo Domino verè credunt: ij non possunt non bona operari opera. nequit siquidem bona arbor non bonos fructus ferre. Et mox. Nam licet hi [scilicet verè fideles] secundum internum hominem condelectentur lege Dei & non peccent: inhabitans tamen in eis adhuc peccatum, multa simul operatur, quæ internus homo odit: & hoc inhabitatore, sancti impediti, multa bona prætermittunt, quæ facere debent. Item pag. 229. Ita, inquit: quanquam omnes sancti habeant adhuc re ipsa peccatum, & tractum à deprauata origine, & ab ipsis quoque commissum: tamen non habent in voluntate sua. Non volunt enim, sed oderunt illud, & quod in eis habitat, & quod ab eis fit. Non quod volo, inquit Paulus, hoc facio: sed quod odi, id facio. Aiunt, sanctos habere peccatum, & admittere peccatum. Illud complectitur originale, & eius concupiscentias: hoc complectitur omnia actualia peccata, quæ sancti admittunt. Aiunt autè, nec illud haberi, nec ista admitti à sanctis sua voluntate. Quomodo igitur ait quidam Doctor: Sanctos tota etiam voluntate peccare? Quod si cuiuspiam dura videretur locutio hæc Protestantium: audiat eosdem mox eam explicantes pag. 230. Omnis enim verè credens in Christum, habet fidem & Christum, & iustitiâ eius in se habitantem & manentem. ita non dicimus, homini peccatum non imputari, quod habeat omnino, id est, etiâ sua voluntate: ut quod non oderit in se, & à quo liberari se non petat. Docent ijs verbis, quid sit habere & admittere peccatum voluntate sua: nimirum illud ita habere, & admittere, ut & illud non odio habeas, nec te liberari ab eo petas.

Ergo

*Sancti non
peccant sua
voluntate
[scilicet
plena.]*

Ergo non habere voluntate nostra peccatum, est illud ita habere & admittere: vt & illud odio habeas, & ab eo liberari te cupias & petas. Sed legantur, quæ scribuntur pag. 242. vltim. lin. Confitentur quidem: sed, &c. postea pag. 243. ad calcem sic habent. De fide tamen, qua iustus viuit, secus est. hanc enim qui habent, filij Dei sunt: & hos agit Spiritus sanctus ad ea, quæ sancta & vera sunt: vt contraria, scientes & prudentes, non agant: multoque minùs in ijs perseuerent: tametsi ex imbecillitate carnis, sæpenumero & ipsi non ex fide agant & peccent: Sed peccata non vastantia conscientiam, non illa, quæ regno Dei statim excludunt. Hæc ibi. Hanc verò doctrinam confirmant testimonijs Scripturarum: præsertim ex prima Epistola Iohannis Apostoli: & hoc Syllogismo ipsi quoque vtuntur. Qui credit verè, quòd Dominus Iesus est Christus: is natus est ex Deo. 1. Iohan. 5. Qui natus est ex Deo: is non peccat; nec potest peccare. 1. Iohan. 3. Ergo qui verè credit, is non potest peccare: nempe peccatum vastans conscientiam: & multò minùs in eo permanere.

Ex ijs satis apertè liquet, quòd initio docebam, in Sanctos, & verè fideles, non cadere peccatum vastans conscientiam. Per nullum autem aliud peccatum, fides amitti potest, quàm per hoc. Non possunt igitur Sancti verè fideles, à fide prorsus excidere. Quare quæcunque exempla adferuntur ab aduersarijs de verè fidelibus & sanctis, nihil concludunt: propterea, quòd ij talia non admiserint peccata. Quæcunque verò de Hypocritis reprobis, illa etiam nihil concludunt: propterea quòd illi nunquam veram & iustificantem fidem habuerunt: ideoque ab ea etiam excidere non potuerunt.

Hæc esto responsio in genere ad omnia argumenta ab exemplis ducta. Nunc speciatim quædam exempla contra hanc doctrinam allata, excutienda sunt. vt multa loca sacrarum literarum ab aduersarijs miserabiliter contorta, explicantur, & genuinus eorum sensus intelligatur.

Primum argumentum ab exemplo est Patrum, in deserto. Patres omnes in deserto (aiunt mei aduersarij) fuerunt iustificati, sanctificati & regenerati. Idem etiam (id est, plerique illorum) peccarunt contra conscientiam, quia in vera Dei cognitione non perseuerarunt, & varijs sceleribus se contaminarunt. Ergo qui fuerant iustificati, & verè fideles: postea exciderunt à fide. Primum antecedentis membrum: probant ab esue scæ Spiritualis: hoc modo. Omnes eandem escam Spiritualem manducarunt, & eundem Spiritualem potum biberunt, nempe Christum. Hic autem Spiritualis cibus, non manducatur nisi fide. fuerunt ergo omnes fideles, & fide in Christum, & per Spiritum sanctum iustificati. Alterum antecedentis membrum, probant ex verbis Apostoli: Illi fornicati sunt; admiserunt idololatriam, Christum tentarunt: propter quæ scelera fuerunt exterminati, id est, damnati. Atqui nemo damnatur, nisi peccet contra conscientiam. Qui ergo fuerunt iustificati, postea peccarunt contra conscientiam: & proinde exciderunt à fide. Quamobrem semel iustificati & renati, si postea ad priora relabantur peccata, amittunt fidem & Spiritum sanctum.

Respondeo: Si antecedens de iisdem planè personis, quod ad vtrunque membrum attinet, intelligatur: illud planè ἀδύνατον est. Fieri enim non potest, vt sit aliquis verè iustificatus, & vera fide præditus: & idem verè admittat peccatum conscientiam vastans: vt suprà à nobis ex Scripturis, & ex ipsa protestantium doctrina, demonstratum fuit.

Alterum quidem membrum, Multos ex illis contra conscientiam peccasse, & propter talia scelera damnatos fuisse, libenter concedimus: quia & historia Moïsis & Apostolus & Christus ipse Iohan. 6. id docuerunt. Sed quòd iidem fuerint antea coram Deo, & verè iustificati: est planè ἀδύνατον. Si enim fuissent iustifi-

cati: fuissent etiam glorificati, Rom. 8. Quos iustificauit, eos & glorificauit. Atqui non fuerunt glorificati. Quare primum membrum: omnes scilicet fuisse iustificatos: falsissimum est.

Cum verò id probant ab escæ Spiritualis, dicentes: omnes manducauerunt escam spiritualement, id est, Christum, & contendunt, omnes Israelitas manducasse Christum vera fide: falsissimum est, & contra Christi sententiam, qui ait Iohan. 6. Patres vestri manducauerunt in deserto Manna, & mortui sunt: Qui manducat hunc panem, viuit in æternum. Quibus verbis docet Christus, non omnes Patres in deserto verè manducasse Christum, sed quosdam tantum Manna, seu Symbolum tantum, sine re ipsa per Symbolum significata & oblata: & hoc etiam concludit ab effectu, quia illi mortui sunt, morte scilicet æterna: & tale argumentum est Christi. Quicumque manducat hunc panem, id est, me Christum: viuet in æternum. Atqui Patres vestri [nempe impij inter Iudæos, vobis similes] et si manducauerunt Manna: mortui tamen sunt, æternamque vitam non sunt consecuti. Ergo Patres vestri Manna tantum; non autem me panem viuum manducauerunt. Quare ex verbis Domini Iesu necessario consequitur, non omnes Israelitas, qui Manna manducauerunt, fuisse fide in Christum iustificatos.

At, inquiunt, Apostolus sic loquitur: Omnes eandem escam spiritualement manducauerunt. Hæc autem esca, & is potus, fuit Christus. Omnes igitur manducauerunt & biberunt Christum: hæc autem esca spiritualis Christus, non manducatur nisi fide. Omnes igitur fide Christum manducarunt: quare omnes iustificati fuerunt.

Primum locum illum Apostoli, aliter interpretatus est Chrysostomus & aliquot alij: nimirum quod Israelitæ omnes eandem [scilicet inter se: non nobiscum] Spiritualement escam, id est, Manna comederunt. Spiritualis autem esca, vocatur Manna, & Spiritualis potus, illa aqua, quia Sacramenta erant rerum spiritualium: vt per metonymiam, nomen rei significatæ conueniat signo. Theodoretus quoque sic interpretatus est: nomine escæ venire Manna: & nomine potus, aquam de Petra. Appellari verò Spiritualement escam, & potum: quod virtute Spiritus Christi, populo vtrumque datum sit. Verba eius sunt. πνευματικὸν καλεῖ καὶ τὸ βρῶμα καὶ τὸ πόμα: ὡς αὐτὸ πνευματικὸν ἄμφω καὶ τῆς μωσέως κατὰ τὴν ἐπιταγὴν αὐτοῦ παρέχοντ' ὁ δυνάμειν. hoc est, Spiritualement vocat & escam & potum, tanquam Spiritu (Christi) vtrumque per Moysen, secundum suam ineffabilem potentiam exhibente. ΡΗΟΤΙΝS etiam petram illam materialem, Spiritualement ait appellari propter petram Christum, qui illi materiali aderat, ex illa aquam educens & præbens populo: αἰσθητὴ μὲν ἢ ἡ πέτρα: δηλονότι ἡ τὸ ὕδωρ τοῖς Ἰσραηλῖταις ἀναβλύσασα: ἀλλ' ἐχὶ τῇ οἰκειᾷ φύσει τὴν ἐξελυσεν: ἀλλὰ τῇ δυνάμει καὶ ἐνέργειᾳ παρέχουσα αὐτῇ πνευματικὴς πότις, καὶ ἀκαταβύβητος τῇ χρείᾳ τῶν διψώντων. hoc est, Sensibilis quidem erat illa petra, nimirum, quæ aquam Israelitis effundebat: verum haud propria natura eam emittebat, sed potentia illius Spiritualis petrae, quæ sua efficacia & ei aderat, & sitientium necessitatem comitabatur. Quare si velim hanc Græcorum interpretationem sequi: nihil concludit aduersarius: omnes scilicet Israelitas idè fuisse iustificatos, quia comederunt omnes eandem escam Spiritualement, id est, Manna. Sed si ita placet, retinebo interpretationem AUGUSTINI: omnes Israelitas tam pios, quàm impios, comedisse eandem nobiscum escam Spiritualement, id est, Christum: sed non omnes eodem modo. Alios enim comedisse non tantum Sacramentum, sed etiam rem Sacramenti, quia fide comederunt: alios verò Sacramentotenus tantum. Quare cum Antagonistæ aiunt, omnes comedisse Christum fide: paralogismus admittitur, qui vocatur homonymiæ in verbo manducandi. Est enim duplex Christi manducatio:

una vera, altera non vera. vera est, cum non solum Sacramentum, seu Symbolum Christi sumimus: sed & rem ipsam, Christum ipsum manducamus, hoc est, illo vescimur, nutrimur, & corroboramur ad æternam vitam. Hæc, reuera, non fit nisi fide, eaque viua & iustificante. Non vera autem manducatio, est, cum Christus ipse Sacramentotenus tantum (vt loquitur Augustinus & alij) non autem re ipsa manducatur: hoc est, cum Sacramentum seu Symbolum tantum Christi sine Christo ipso percipimus & manducamus: ac proinde non verè Christum manducamus. Prima est tantum piorum: altera est impiorum. Prima est saluifica, altera perniciofa, hoc est, ad condemnationem.

De prima loquitur Christus Iohan. 6. cum ait: Qui manducat hunc panem, viuet in æternum: De altera loquitur ibidem Christus cum ait: Patres vestri (impij scilicet sicut & vos, id est, Patres vestri non tantum secundum carnem, sed etiam secundum impietatem) manducauerunt (dentibus corporis) Manna (scilicet tantum, sine me) & (proinde) mortui sunt: scilicet æternum. Quibus verbis docuit Dominus, pios in deserto manducasse & Sacramentum, id est, manna, dentibus corporis; & rem Sacramenti, id est, Christum panem viuum, dentibus Spiritus & fidei, ideoque æternum eos viuere: impios autem, quia sine fide, manducasse manna tantum, idque dentibus corporis, sine Christo, id est, sine re: ideoque mortuos esse æternam morte. Idem, Paulus voluit, iuxta Augustini interpretationem, concludere, omnes quidem Israelitas, qui manna manducauerunt: Spiritualem escam, id est, Christum ipsum manducasse, sed suo quemque modo. Alios enim, nempe pios & fideles, non solum Sacramentum, sed & rem ipsam, id est, non solum manna, sed etiam Christum ipsum, verè manducasse, quia fide manducarunt: alios verè, nempe impios, eandem spiritualem escam Christum manducasse, sed Sacramentotenus tantum: id quod idem est ac si dicas: Sacramentum tantum & Symbolum Christi sine Christo ipso. Quare? Quia cum Christus esca spiritualis, fide tantum (vt optimè etiam aduersarius ait) manducetur, impij verò fuerint sine fide: proinde non potuerunt Christum re ipsa & verè, sed tantum Sacramentotenus, eoque non verè manducare: ideoque etiam non omnes probatos fuisse Deo: sed quosdam, hos nimirum impios, exterminatos fuisse, id est, vnà cum morte corporis, mortem etiam æternam obijisse. Quare quod Christus dixit, Et mortui sunt: id Paulus vocat, Et prostrati sunt. Hanc duplicem manducationem Christi, ipse etiam Augustinus præter alios Patres agnouit: Et sententia eius recitatur à D. PROSPERO Augustini discipulo in libro Sententiarum ex operibus Augustini cap. 339. pag. 214. quæ sic habet: Escam vitæ accipit & æternitatis poculum bibit, qui in Christo manet, & cuius Christus habitator est. Nam qui discordat à Christo, nec carnem eius manducat, nec sanguinem eius bibit: etiam si tantæ rei Sacramentum ad iudicium suæ præsumtionis quotidie indifferenter accipiat, hæc ibi. Cum igitur ait Apostolus, Et omnes eandem escam spiritualem manducauerunt, nempe tam pij, quàm impij: subintelligendum est, suo quisque modo: quia pij, fide ipsam quoque rem Sacramenti perceperunt: impij verò, quia sine fide, Sacramentotenus tantum. Aduersarij autem, ita interpretantur, quasi omnes eodem modo, nempe fide manducauerint: ac proinde concludunt, omnes fuisse iustificatos: cum tamen maior pars manserit incredula, ideoque non re ipsa panem Christum, sed tantum Sacramentotenus (vt Dominus Iesus Iohan. 6. concludit) manducauerint. Apparet igitur paralogismus homonymiæ. Et quomodo potest colligi ex Paulo: omnes fuisse iustificatos, cum ipse dicat, ἀλλ' ἔτι ἐν τοῖς πλεῖστον αὐτῶν ἐνδόκησεν ὁ θεός? In omnibus autem iustificatis, est ἐνδοκία ὁ θεός: seu ἐνδοκῆ ὁ θεός. Quare falsum est, quod de Israëlitis concludunt, illos, qui fuerant iustificati, postea ita peccasse contra conscientiam, vt fidem prorsus amiserint.

*Exemplis
Corinth.*

Secundum argumentum: ab exemplo Corinthiorum est deductum. sunt autem reuera ibi tria argumenta. Primum desumptum à verbis Apostoli: Qui stat: videat ne cadat: alterum ab exemplo Corinthiorum in genere: tertium ab exemplo vnus Corinthij incesti. Ad illam Pauli sententiam, respondebimus paucis, vbi ad secundam classem Argumentorum peruenerimus: Ad illam enim pertinet. Nunc tantum ad exempla respondemus.

Argumentum igitur ab exemplo Corinthiorum ductum, hoc est: Corinthij fuerant iustificati, sanctificati, verè fideles: & acceperant Spiritum sanctum. Hoc probant ex 6. cap. eius Epistolæ: sed abluti estis: sed sanctificati estis, &c. iidem tamen postea admiserunt crimina vastantia conscientiam. Hoc probant à dissidijs, fornicationibus & alijs sceleribus, quæ Paulus in Corinthijs reprehendit. Ergo amiserunt fidem & Spiritum sanctum.

Præter responsum superius à nobis ad omnia argumenta ab exemplis ducta, allatam: aliquid speciatim ad hoc argumentum dicendum est: idque quò melius appareat huius argumenti fallacia.

Quod ad primum membrum attinet, si aduersarius intelligat, vniuersos & singulos Corinthios fuisse verè & coram Deo iustificatos & per Spiritum sanctum regeneratos: non damus. Sunt enim in singulis Ecclesijs, & verè pij ac sancti: & simulati, ac hypocritæ: boni pisces, & mali: triticum & palea. At dicit: Apostolus omnes Corinthios simul alloquens, ait, Et hæc aliquando quidem fuistis, nempe omnes idololatræ, adulteri: sed abluti estis: sed sanctificati estis (nempe vos iidem omnes, qui antea eratis idololatræ) omnes ergo fuerunt iustificati, sanctificati. Primum hic est fallacia homonymias. Esse enim iustificatum & sanctificatum, bifariam accipitur: aliquando propriè & verè coram Deo. Plerosque hoc modo iustificatos fuisse Corinthios, sed non omnes, facile damus: aliquando κατὰ γενικῶς, id est, non verè, nec coram Deo, sed tantum in facie Ecclesiæ & coram hominibus, adeoque & Sacramentaliter. Plerosque etiam alios in eadem Ecclesia hoc modo iustificatos fuisse: negari non potest. Quare etsi omnes appellantur ab Apostolo iustificati, sanctificati, abluti in nomine Domini nostri Iesu Christi: non tamen ideò sequitur, omnes eodem modo, id est, verè fuisse iustificatos. Lutherus etiam in illud Psal. 2. Ego autem cōstitui Regem meum super Sion montem sanctum: Tom. 3. fol. 451. Duplex, inquit, sanctitas: generalis & specialis: vide locum. Ego breuiter sententiam explicabo. Sanctitas generalis est, cum aliqua Ecclesia constans bonis & malis, tota tamen synecdochicè sancta vocari solet: propter illum in primis sanctum sanctorum, qui in ea inhabitat, & qui credentes in se sanctificat: & deinde propter illos etiam, qui reuera in ea sancti sunt. Specialis verò est illa, qua veri credentes verè & re ipsa sanctificati sunt coram Deo per Spiritum S. cum reliqui tantum coram hominibus, professione & Sacramentorum ob signatione, sancti nominentur, & pro sanctis habeantur. Idem igitur nomen conuenit omnibus: sed non eadem res, quare paralogismus est homonymias in dictionibus iustificati & sanctificati. Est autem notanda hæc Scripturarum consuetudo: nimirum, vt quotquot nomen Christo dant, & in eius nomen baptizantur, etsi non omnes Christo verè inferuntur, nec omnes verè in mortem & resurrectionem Christi baptizantur, id est, regenerantur: tamen omnes appellet iustificatos, sanctificatos, ablutos, filios Dei, & verè etiam electos.

Sic Apostolus omnes, qui erant Romæ, Christianos, sanctos appellat: & omnes, qui erant in Ecclesijs Galatiæ, filios Dei vocat: Et Petrus omnes, qui erant in Ponto, Galatia, Cappadocia, vocat electos. Idem etiam facit Apostolus in 6. cap. ad Corinth. dum omnes ait ablutos & sanctificatos fuisse. Ecclesia enim cum non sit, sicut Deus καθ' ὁλην, non potest aliter iudicare de illis, qui nomen dant Christo, & lauacrum regenerationis suscipiunt: quàm eos verè esse in Christum & verè

Verè regeneratos: idque tantisper dum manent in Ecclesia, nec continuis sceleribus aut defectione ab Ecclesia, declarant se nunquam vera in Christum fide præditos, aut Spiritu Christi donatos fuisse.

Deinde si propriè etiam accipi velit illas voces, sanctificati, & iustificati estis: tamen non concludes, omnes igitur & singulos Corinthios fuisse verè iustificatos & sanctificatos. Est enim Synecdoche: cum id, quod vni tantum parti conuenit, toti corpori alicuius Ecclesiæ attribuitur: Sunt autem hæ Synecdochæ in Scripturis frequentissimæ. Quare, si quod dictum est Synecdochicè, propriè & simpliciter dictum esse interpreteris; admittis paralogismum figuræ dictionis: vel si, quod de toto dicitur, propter considerationem vnius partis, illud de singulis partibus propriè dictum intelligas, admittis paralogismum, qui dicitur *ὁ πρὸς τὸ ἀπλῶς, τὸ δὲ καὶ μὴ κυ-
εῖως*. Cum hæc ita se habeant, non potest probari, ab iisdem, qui fuerunt in Ecclesia Corinthiorum verè iustificati & sanctificati, ea crimina, quæ ab Apostolo in Ecclesia reprehenduntur, admissa fuisse: cum ea ab hypocritis potius, quàm à veris sanctis inter Corinthios, admitti potuerint. Quare nihil contra nostram doctrinam concludis: cum ego de verè sanctis & iustificatis loquar: tu verò de simulatè & non verè sanctis concludas.

Quod ad alterum argumenti membrum attinet: crimina illa fuisse admissa Corinthi, non negamus: quia id Paulus ait: Sed ab vniuersis & singulis admissa fuisse, nemo dicit. Deinde si, quæ admissa sunt ab hypocritis, ea peccata vastantia conscientiam appelles, ac proinde propterea à fide etiam illa, & iustitia non vera, qua videbantur præditi esse, prorsus excidisse concludas, facilè dabo: sed hoc nihil concludit contra me, quidè vera fide loquor. Si qua verò peccata à verè sanctis admissa fuerunt: illa nego propriè fuisse peccata vastantia conscientiam, id est, ex animo & plena voluntate contra conscientiam admissa. Hæc enim vt antè demonstratum fuit, in verè sanctos non cadunt. Nam si fides non potest stare cum peccato vastante conscientiam, certè fidelis illud admittere, & in eo hære non potest. Peccata quidem esse, quæ admittunt sancti, eaquæ nonnunquam grauissima, & aliquomodo contra conscientiam, ideoque aliquo etiam modo sanctos Spiritum S. & fidem excutere, id est, Spiritus & fidei feruorem suffocare: facilè do. Ceterum neq; hoc facit contra meam conclusionem, quæ sic habet: sanctos non posse penitus excidere à fide: nec Spiritus S. ignem prorsus in eis extinguere. vbi notandum, peccata non appellari vastantia, ab illorum actu: sed ab animo peccantis. Idem enim peccatum quod ad actum attinet, admittit pius & impius: In impio erit peccatum propriè vastans conscientiam: in pio non ita. quamobrem? quia impius admittit illud plenè sciens, & volens, ex animo, & plena voluntate, quatenus peccatum istud omnino vult, amat, & nullo modo detestatur, nec admissum deflet, nec illo liberari cupit: Pius verò illud admittit non plenè sciens & volens, seu non ex animo, neque plena voluntate. sed, licet partim illud velit, partim etiam non vult: & licet partim agat, partim etiam non agit: odit verò & detestatur & illo cupit liberari: & (vt inquit Bucerus in 12. Matth. pag. 308.) electi non peccant vnquam, nisi ex ignorantia. Item, senties semper, inquit, in electis quoddam semen Dei, & veritatis studium: etiam tum, cum veritatem oppugnant, aut certè cum illa pugnantem vitam degunt. Item in multis, inquit, perditè etiam viuentibus videas latentem quendam iusti rectique amorem (& hoc ante cognitam veritatem) vbi verò, inquit, veritatem receperunt, quidquid peccant, inde peccant, quod per cupiditates carnis auelluntur, vt cognitæ veritati non intendunt: eò autem nunquam prolabuntur, vt veritatem oderint, & infectetur: sed mox potius illius amore, quod peccarunt, incipiunt magnopere odisse, & detestari. Hæc ille. Quia igitur sancti nunquam peccant ex animo, & plena voluntate: propterea concludimus, etiam eos nunquā plenè seu penitus à fide, aut à Christo excidere, aut Spiritum regenerationis prorsus amittere.

*Exemplū
incesti.*

Alterum exemplum, exemplum est vnius Corinthij, qui sua nouerca tñquam propria vxore abutebatur. Argumentum tale est. Hic Corinthus, primò fuit iustificatus, fide vera donatus: deinde admisit peccatum contra conscientiam: Ergo à fide excidit. Respondeo. Fieri nequit: vt vtrumque membrum antecedentis, verum sit. Nam si fuit verè iustificatus, Ergo non admisit propriè peccatum contra conscientiam. Tale autem peccatum illud esse intelligimus, quod ex destinata admittitur malitia, vt sæpe dictum est: Si verò admisit, non fuerat igitur antea verè iustificatus, & vera fide præditus. Fides enim cum peccato tali stare non potest: eoque nec à verè fideli admitti.

*Exemplū
Adami.*

Tertium, est Adami exemplum: ad quod speciali opuse est responsione. Exemplo primorum parentum, nihil concluditur contra meam thesin de Perseuerantia Sanctorum in fide, propter promissionem Dei & efficacem Christi precationem: Ratio est, quia longè diuersa ratio fuit illorum, atque est nostrorum Sanctorum: tum quod attinet ad naturam, in qua illi fuerunt ante peccatum: tum quod attinet ad gratiam, quam illi in sui creatione acceperunt, & qua nos in nostri regeneratione donamur: tum etiam quod attinet ad peccatum, quod illi admiserunt, & in quæ nostri Sancti labuntur. Illis enim natura erat integra, sine tenebris in mente: & sine prauis affectibus in corde: Nobis, etiam renatis, natura manet magna ex parte corrupta cum multis tenebris in mente, & malis affectibus in corde. Proinde illi verè liberi ad peccandum & non peccandum: nos verò etiam, renati, non ita: Sed, vt Rom. 7. docetur, Venundati adhuc fumus sub peccatum: ita, vt, quod nolumus, agamus. Proinde illorum etiam peccatum, fuit grauius peccatis Sanctorum. Gratia etiam est diuersa: quia licet illi fuerint in ea creati, nos autem per eam regenerati: gratia tamen, qua nostri Sancti donantur, maior est illa, quam accepit Adam, vt Augustinus contendit Tom. 7. de Corrept. & Grati. cap. 11. 12. quia ille accepit gratiam, qua potuisset, si voluisset, perseuerare, sed non accepit, qua vellet: Sanctis verò nostris, datur illa, qua velint: & ideo etiam qua possint perseuerare. Deinde habemus in conclusione, propter promissionem Dei: Promissio autem de perseuerantia non fuerat facta Adamo, sed nobis: Hier. 32. Timorem meum dabo in cor eorum, vt non recedant à me. Igitur diuersa ratio illorum, & nostri.

Postremò, non facilè dandum esse, censeo, illos tota voluntate & animo peccasse. Nam de Eua ait Paulus eam fuisse seductam: Adam quoque impulsus ab vxore fuit: nam dixit, Mulier, quam dedisti mihi, dedit mihi de ligno. Ideo ipse etiam PHILIPPVS MELANCHTHON in Epistola ad Corinthios I. capite 10. ponit peccatum Adami, inter peccata eorum, qui ab humana tentatione tentantur, & qui retinent exercitia pœnitentiæ & inuocationis, timorem Dei & fidem, & ait: primos parentes aliunde impulsos peccasse: Sathanam verò suo superbo consilio & arbitrio Deum contempsisse. Proinde Adamum à gratia Dei prorsus excidisse, neque probari potest, neque concedendum est. Angeli qui in veritate non steterunt: ij à gratia prorsus excidisse propriè dicuntur: at non ita Adamus. Mox enim post peccatum resipuit. Nam quòd Doctor quidam istud probare conatur, à pœna, quæ illius peccatum consecuta est, nihil agit. Probat quidem illum peccasse, & quidem grauius, propter quod peccatum, reus fuit factus æternæ mortis & iræ Dei: Sed illum à Gratia prorsus excidisse, minimè probat. Nam Deus suos etiam reliquos electos, cum peccant, grauius punit. Deinde etiam fatemur, Sanctos, cum peccant, ita grauius Deum offendere, vt rei fiant æternæ mortis, & fidei Spiritusque feruorem amittant. Sed quòd prorsus à gratia Dei & à fide excidant, inde probari non potest: quemadmodum Sanctorum peccatis neque promissio Dei irrita, neque intercessio Christi inefficax fieri potest. Exemplo igitur Adami, nihil contra nostram

nostram thesin probatur. In aliis exemplis refutandis, non immorabor: quia nihil concludunt. Primò supponunt eos, quorum exempla afferunt, fuisse verè iustificatos & renatos: Sed quomodo id de singulis probare possunt? De vniuersis filiis Israël probant, quia fuerunt circumcisi: deinde à Patribus in doctrina pietatis instituti. Quasi verò non sint multi circumcisi in carne, at non in Spiritu: & multi instituti in doctrina pietatis, qui tamen nullam habent pietatem.

De Salomone probant, quia typum gessit Christi: quasi verò necesse sit, vt omnis, qui fuit typus Christi, fuerit etiam verè iustificatus. Item probant inde, quia Salomon dilectus Dei in Scripturis dicitur: quasi non potuerit appellari dilectus Dei propter singularia dona, quibus eum exornauerat Dominus, sine tamen Spiritu adoptionis sancto. Horum porro recitatis flagitiis, inferunt, eos promeritos fuisse iram Dei, & mortem æternam: quis negat. Item amisisse fidem, & Spiritum sanctum. Si aliquo modo, concedo: si prorsus, nego: idque propter rationes superiùs à me allatas. Neq; hic de Salomone, an tandem resipuerit, nec ne, disputo: sed tantùm ad argumenta mihi obiecta respondeo.

*Exemplū
Salomonis.*

Quod attinet ad exemplum Saulis Regis Israel: tria de eo asseuerant: Primùm habuisse Spiritum sanctum, & id probant, tum, quia fuit vnctus Domini, tum, quia Scriptura dicit, eum fuisse mutatum in alium virum, tum, quia vir fuit præclarissimis virtutibus ornatus. Deinde aiunt, eum amisisse Spiritum sanctum, quia Scriptura ait, Recessit ab eo Spiritus Domini: Postremò subdunt, eum amisso Spiritu sancto ruisse in extremum exitium.

*Exemplū
Saulis.*

Respondeo: si nomine Spiritus sancti, intelligunt dona quædam Spiritus sancti, vt Spiritum Prophetiæ, fortitudinis, non autem Spiritum iustitiæ, fidei & regenerationis: assentior: sic etiam, vt veteres omittam, interpretatur Brentius: Spiritum Domini in Saule fuisse Spiritum Prophetiæ, non autem Spiritum iustitiæ: & mutatum in virum alium, id est, ex rudi, indocto, stupido, a sinario, in prophetam, egregium, doctum, excelsi animi: idque in virtute Spiritus diuini. Tales enim fieri homines, quales sunt operationes Spiritus: & tunc recessisse ab eo Spiritum Domini, cum dona hæc Spiritus amisit. Ceterum hoc nihil concludit aduersus me: quia loquor de iis, qui Spiritu adoptionis & regenerationis præditi sunt. Si verò intelligant nomine Spiritus, ipsum Spiritum regenerationis, seu Spiritum sanctificantem & iustificatorem: primùm, qualis est ista consecutio: fuit vnctus Domini: Ergo habuit Spiritum sanctum? quasi verò omnes Reges Israel (omnes enim fuerunt vncti Domini) habuerint Spiritum regenerationis. Deinde, quomodo hoc dictum congruit cum postremo membro: vbi aiunt, Saulem ruisse in extremum exitium? Si enim damnatus est, quomodo igitur fuerat verè iustificatus aut sanctificatus? cum Paulus dicat Rom. 8. Quos iustificauit, hos & glorificauit? Certè pugnat cum Scripturis: aliquem fuisse verè iustificatum, & renatum, deinde eundem ruere in exitium extremum, & non glorificari. Rectiùs B V G E N H A G I V S in cap. 9. Epist. ad Rom. fol. 106. B. Videmus multos in speciem bonos, damnatos esse, vt Saulem. Non fuit igitur Saul verè fidelis & Spiritu regenerationis præditus: sed tantùm in speciem bonus. Etiam PHILIP. MELANCTHON in locis anni 1522. in cap. de iustificatione & fide, quatern. H. Fidelis, inquit, videtur fuisse Saul: sed hypocrisin declarat euentus: Negat ergo, fuisse verè fidelem & iustificatum. Ac si ille non neget, negat Paulus, qui ait: Quos iustificauit, hos & glorificauit: Negat Christus, qui ait, Qui credit in me, habet vitam æternam, & non venit in iudicium, sed transijt à morte ad vitam: Saul non fuit glorificatus, nec habet vitam æternam, sed in extremum ruit exitium: non ergo fuit iustificatus; nec fuit verè fidelis, sed hypocrita.

Ad exemplum verò Dauidis quod attinet: primùm, eum fuisse verè iustificatum & verè in Deum fide præditum, etiam ante admissum adulterium & homicidium,

*Exemplū
Dauidis.*

cidium, concedo: Secundò eum grauitèr peccasse, & Spiritum suum vulnerasse, ita vt ad salutem opus habuerit, & noua peccati remissione, & Spiritus sui renouatione ac instauratione: etiam libenter do: sed quòd peccatum ex destinata malitia totaque voluntate admiserit, ac proinde quòd vel à gratia Dei prorsus exciderit, vel totam penitus fidem & Spiritum sanctum amiserit, dare non possum, propter rationes superius à me allatas: & mecum sentiunt viri nostri etiam seculi doctissimi. Bucerus in Psal. i. (vt reliquos penè infinitos omittam) explicans versum i. pag. 4. edition. Basiliens. habet hanc obseruationem:

” Porro, inquit, obseruandum, quòd non ait vates, Beatus ille, qui non fuerit im-
 ” pius, peccator, malitiosus: sed qui non habuerit cum his commercium: non fuerit se-
 ” cutus horum consilia, nec imitatus facta. Apud eos enim, qui beati esse & ex lege
 ” Dei viuere possunt: [id est, apud electos, iustificatos, & vera fide præditos] semen
 ” Dei, & Spiritus bonus ita obtinet: vt peccare, id est, toto animo prauè & peruersè
 ” esse nequeant: id quod disertis verbis Iohannes in sua Epistola cap. 3. asseruit: quip-
 ” pe qui nati sint ex Deo. Ceterum quotidie delinquimus omnes: vt idem confitetur
 ” cap. i. nec pauci identidem à malo præoccupati, consulta sceleratorum ad tempus se-
 ” quuntur: vt Dauidi, Petro, & aliis vsu venit: quorum alter, explendæ voluptatis
 ” causa, & adulterium & homicidium commisit: alter cupiditate vitæ, eò adductus
 ” fuit, vt negaret seruatore. At hæc in reproborum consilijs prima sunt: vt vitam
 ” corporis tuearis; eorum quæ illud concupiscit, quo iure, quaque iniuria potiaris.
 Hæc Bucerus. Docet igitur, apud Dauidem semen Dei & Spiritum bonum ita ob-
 tinuisse, vt etiam cum admisit adulterium & homicidium, non toto animo peccarit,
 peruersusque fuerit. Et notanda sunt illa postrema verba: At hæc in reproborum
 ” consilijs prima sunt: vt vitam corporis tuearis, & eorum, quæ illud concupiscit,
 ” quo iure, quaque iniuria potiaris. Docet enim hoc esse discrimen inter pios & im-
 ” pios. Impiis hoc est primum propositum, vt suam vitam tueantur, & suis concupi-
 ” scentijs inseruiant: interim, si quid de Deo audiunt, quod non aduersetur suæ vi-
 ” tæ, & suis cupiditatibus, illud non recusant: sed tandem vbi sentiunt illud suis
 cupiditatibus repugnare, illud reiiciunt: vt est in parabola seminis apud Mat-
 thæum cap. 13. Contrà, pijs primum propositum est, seruire Deo, & quærere
 eius gloriam, legemque seruare: interea si quid occurrat carni delectabile, fit
 sæpenumero, vt ita à concupiscentijs abripiantur, vt reclamante Spiritu, carni
 inseruiant: sed tamen primum propositum nunquam deponunt. & huic rei illud est
 argumento, quòd vbi deferbuerit feruor carnis, mox reuocati redeunt ad Deum.
 Idem de Dauide tradit in comment. in Epistol. ad Rom. cap. 7. quæstione illa: Qui
 cohæreat, nos quod bonum est, velle, nec facere tamen: malum facere, & id nolle
 tamen, sed odisse: imò malum facere & non facere? Vtrunque enim Apostolus af-
 firmat. Legatur tota illa quæstio: postea exemplis Dauidis & Petri, rem sub ocu-
 los ponit: & de Dauide hæc habet verba: Dauid cum vidisset Batschaba: Caro agno-
 ” uit propositum delectabile: inflammata est praua concupiscentia: legis cognitio
 ” in mente, huic concupiscentiæ reclamabat, dictans adulterium malum, & facien-
 ” ti, exitio esse. at contrà, dictabat iudicium sensuum, hæc elegans mulier est: frui ea
 ” delectabile est. Hæc ratio sensuum, nitebatur eo, Quæ oblectant, quærenda sunt:
 ” mentis à lege illustrata, hoc, Quæ abominationi sunt Deo, & fraudi proximo, exitio-
 ” sa & fugienda sunt. Vbi autem assumendum erat: Hanc vxorem proximi tui expete-
 ” re modò, Deo abominationi est, & fraudi proximo, præualebat vis concupiscentiæ:
 ” & assumebatur sub altera propositione, Hæc tam eleganti muliere frui, delectabile:
 ” huiusque consideratio, quòd oblectamento esset frui tali muliere, vi concupiscen-
 ” tiæ, quæ iam corpus omne incenderat, adeò præualuit, vt consideratio quòd Bat-
 ” schaba aliena vxor esset, ac ideò ne concupiscenda quidem, infirmaretur, cederet-
 que

que furori concupiscentiæ: donec deferueret hic furor, & lex animo per Nathan re-
stitueretur: tum restituta fuit Dauidi & huius consideratio, nihil æquè exitiosum
ac fugiendum esse, atque facere, quod auersatur Deus, fraudique est proximo. Tum
ergo nihil aliud quoque sensit, quàm offensam Dei, id est, mortem sempiternam,
verumque ignem Gehennæ. Ibi non solum odium eius, quod fecerat, animum Da-
uidis subiit, sed & sui ipsius: id quod inter appetendum amplexus illicitos, ingere-
batur quidem, sed illico pellebatur vi concupiscentiæ, quæ exarserat. Fecit itaque
tum Dauid malum, quod detestabatur: cum mente tamen consentiret legi: eoque
cum id non libero mentis iudicio fecisset, sed oppressa violenta cupiditate, non ipse
ut homo, atque ut homo doctus legem Dei: sed peccatum fecit illud, quod inerat car-
ni eius: deprauatum illud & perditum ingenium, quod contra Deum & omnia pla-
cita Dei fertur. Hinc factum est, ut fecerit & quod volebat, & quod nolebat, quod
nolebat, non tum quidem, quando id faciebat: sed cum adhuc staret consideratio le-
gis diuinæ, cumque ea restituta fuit: quod volebat, cum iam actu concluderet, & sta-
tueret de obiecta muliere. Hæc Bucerus.

Idem tradit, & eadem ferè verba habet in libro de vera Ecclesia reconcil. artic.
de iustificatione. fol. 132. postquam enim multa verba fecisset fol. 131. de imbecilli-
tate viuæ & veræ fidei, & unde illa sit, & quod omnis & vitæ & virtutis imbecilli-
tas atque debilitatio ex infirmitate fidei proficiscitur: postea rem sub oculos ponens,
exemplum adfert Dauidis, cum admisit adulterium, & habet hæc verba fol. 131. B.
Sæpe autem homines & intelligunt, quæ dicuntur, & non dubitant ea esse verba
Dei: & tamen infirmè illis assentiuntur; ægreque, dum amplectenda sunt quæ gra-
ta habentur Deo; & respuenda, quæ videntur carni iucunda vel commoda, eis inhæ-
rent. id eadem ratione accidit, qua peccatur contra fidem atque recti sententiam:
quam rationem Aristoteles disputans de continente & incontinente, exponit in
4. Ethic. ad Nicom. Dum enim contra id, quod fides præcipit, homo fide donatus
peccat: id fit aut quia verba Dei tum cum agendum est, vel non tenet, vel non
intuetur, nec scientiam eorum exercet: aut quia tametsi cognitionem verbi Dei
tum exerceat, & cogitet quid illud iubeat, exerceat tamen eam in rebus vniuersis
tantum non in singulis: & iis ipsis, de quibus tum statuendum aliquid sit, quæq; nunc
arripiendæ vel reiiciendæ sint: aut denique, quia, si quod verbum Dei præcipit, con-
sideret etiam in re singulari, facit id tamen non rectè compos sui, propter vehemen-
torem cupiditatem, subortam vel iudicio sensuum, vel carnali ratiocinationi men-
tis, quæ animum à recta sententia verbi Dei, quam mente tenet, ac etiam ore elo-
quitur, & quidem in re singulari, quæ actioni proposita est, detorquet & abripit.
Exempli gratia: Dauid fidem in Deum habuit, & scientiam verbi eius admodum
excellentem: at cum conspectu Batschabæ commotus de committendo cum illa
adulterio cogitabat: vel ea qua pollebat verbi Dei cognitione, id est, fide sua non
est usus, eamq; non exercuit, cogitando, quid illa iuberet: sed statim cupiditate cor-
reptus, tantum ut libidini satisfaceret suæ, cogitauit (quod tamen viro diuino haud
probabiliter tribuimus) aut certè, quod verisimilius est: fide sua tum utebatur, & ex
ea cogitauit, adulterium à Deo veritum, & ob id summè noxium esse: sed hoc (quan-
doquidè libidini suæ cōtra fidē suam consecutus est) cogitauit tantum in vniuersali,
nō etiā in re singulari, quæ tum obiecta erat: ut malū est rem habere cū hac Batscha-
ba vxore Vriæ. Duæ enim propositiones animo eius obuersabantur: altera, obiecta à
fide, aliena vxore abstinendum est: altera suffusa à libidine aspectu Batschabæ accen-
sa, oblectare se pulchra muliere suaue est: ille verò in particulari assumsit, sub poste-
riori (priori interim in languida mentis cogitatione suspensa & sensim effluente).
Hæc Batschaba elegans mulier est. secuta itaq; ex hac altera propositione, quā animo
iniecerat libido, conclusio est: Ergo Batschaba accersenda est: id quod fecit. Vel si
fides

» fides eius se vsque ad ipsam obiectam mulierem sustinuit, vimque suam eò vsque ex-
 » plicauit, vt cogitarit, hæc mulier alij nupta est, & quidem fidei tuo ministro, vnde
 » & conclusionem sequi oportuerit, Non igitur accersenda est: ita tamen occupatus,
 » & sibi ereptus fuit, peruersa & violenta cupiditate, qua nimirum iam flagrare cœpe-
 » rat, vt & assumptionem istam, Hæc mulier aliena est, & cōclusionem, non ergo accer-
 » senda est: tanquam dormiens, velebrius, vel aliàs mente captus cogitarit. Non igitur
 » fidei Syllogismus in eo efficax fuit: sed contrarius, quem suggessit libido. Itaque ac-
 » cersit Batſchaba & stuprauit. Hæc ille. Mox in fol. 133. docet, omnia in credentibus
 » peccata, ab infirmitate fidei proficisci. Semper autem dum hîc viuimus, imbecillem
 » esse fidem: hinc igitur fieri, vt, dum viuimus, peccemus.

» In Psal. autem 51. exponens vers. 12. 13. 14. Cor mundum crea in me Deus: decla-
 » rat, quomodo per peccata, Spiritus feruor, & vigor languerit in Dauide, & ita in o-
 » mnibus renatis. Quanquam, inquit, in omnibus hominibus, dum peccatum obtinet,
 » repressus est omnis boni Spiritus vigor & alacritas, stupet mens; languet animus; ia-
 » cet omnis actio. sed & ipsum caput inertigræuedine torpet. Hæc indubiè per annum
 » illum, quo quasi stupuerat impœnitens Dauid, probè fuerat expertus, tum primùm
 » rectè sentiebat atque cognoscebat: cùm excitata, Nathan admonitione, pœnitudi-
 » ne, peccatum suos aculeos expedierat, idque sese exhibebat quod est, mortis scilicet
 » & aculeum & tormentum æternum enecans. Hæc ille.

» Vbi notandum, quòd non ait, Spiritus extinctus est, sed repressus est omnis bo-
 » ni Spiritus vigor & alacritas. Item de Dauide non ait, quòd restituta illi fuerit fides,
 » & pœnitudo ad admonitionem Prophetæ: sed ait excitatam fuisse pœnitudinem, id-
 » eoque & fidem: Nam sine fide, non est pœnitentia. Docet igitur, ibi fuisse in latebris
 » cordis Dauidis, relictum semen fidei & pœnitudinis, tanquam ignem sub cineribus:
 » & flante Spiritu sancto, per verba Prophetæ, adiectisq; Sacramentis, ignem fidei
 » & pœnitudinis, iterum excitatum & accensum fuisse.

» Musculus etiam in eundem Psalmum, ita interpretatur: Istis donis, inquit, Spi-
 » ritus, fuerat ante hunc lapsum præditus: verùm sentiebat se illis plurimum [notan-
 » dum quòd non ait penitus: sed plurimum] destitutum post tam graua peccata. Nam
 » solet ita vsuuenire ijs, qui voluptatibus carnis aliquo vsque morem gerunt: vt non
 » nihil [notandum illud non nihil] obbrutescant; Spiritusque feruorem [non ait to-
 » tum ignem, sed feruorem] sanctitatem, rectitudinem & liberalitatem amittant: vt
 » intelligât ad se reuersi, nihil esse se nisi ipsissimam corruptionem & vanitatem: de-
 » tractumque plurimum [nota illud plurimum] à pristinis donis. & hoc est quod Pro-
 » pheta hic innouationem Spiritus recti, permissionem Spiritus sancti, fulcimentum
 » Spiritus voluntarij petit. Hæc ille. Et certè sædè hallucinantur, qui ex eo, quod
 » Dauid dicit: Cor mundum crea in me Deus: arguunt, in Dauide ergo tum nihil
 » fuisse fidei per quam mundantur corda. Nam si fuisset omnino destitutus fide:
 » quomodo potuisset Deum inuocare & dicere, Cor mundum crea in me Deus: cùm
 » nemo possit Deum inuocare sine fide, Rom. 10. & nemo possit ex animo petere, vt
 » mundum habeat cor: nisi iam aliquo modo, & ex parte mundum habeat cor? Hoc
 » est etiam quod ait LUTHERVS in eundem Psalmum, explicans vers. 8. Incerta &
 » occulta sapientiæ tuæ. Nascitur autem, inquit, inde quæstio: cùm hanc absconditam
 » sapientiam iam antea habeat, cur petat? Nam qui potest canere, Tibi solùm pecco,
 » Tu autem solus iustus es: iste profectò hanc mundo absconditam sapientiam iam ha-
 » bet & nouit. Cur igitur petit? Respondet, eum petere augmentum & conseruatio-
 » nem huius sapientiæ, & ita fecit, cùm dixit: Cor mundum crea in me Deus. Quasi
 » dicat: O Deus, tu cœpisti creare in me cor mundum; continua tuam operationem.
 » Quod dico, apparet ex sequentibus: Et Spiritum rectum innoua in visceribus meis.
 » notandum illud innoua: Et Spiritum sanctum ne auferas à me. Ergo ibi iam ad-

erat:

erat: sed petit conseruari. LVTHERVS in eundem Psalmum, exponens versum 12. « Homini, inquit, in Sophistica Theologia instituto, absurdum videtur, quòd tam san- « ctus Propheta clamat pro donis Spiritus sancti: ac si nulla haberet: sed nos tum ex- « perientia, tum talibus exemplis edocti, scimus, quòd nemo potest petere gratiam, ni- « si iustificatus: item quòd nemo possit petere dona Spiritus, nisi sanctificatus. Quia « enim primitias acceperunt Spiritus tales: ideò cupiunt & aspirant ad decimas quo- « que accipiendas: Hæc Luth. Ex eo igitur quod ait, Cor mundum crea in me Deus, concludi non debet, omni planè Spiritu S. & omni fide destitutum fuisse: immò con- trà sequitur, Dauidem igitur tum fide & Spiritu S. præditum fuisse. Idem Lutherus in Postill. pag. 308. explicans illa verba, Bona arbor, non potest malos fructus ferre, docet Christianos verè pios, esse bonas arbores: Non posse igitur malos fructus ferre. Ceterum, quia non sumus adhuc in vita plenè & perfectè boni: illud non esse sic accipiendum, quasi sancti non possint cadere, id est, peccare. eos enim etiam cadere: sed non inde tamen sequi, eos esse malas arbores. Et exemplum Dauidis affert: Dauid « item, inquit, bona arbor erat, & casum patiebatur tamen: sed ideo mala non erat ar- « bor. Quòd igitur etiam sanctis tale quid contingat, quod etiam Dauidi [cùm scilicet « peccauit] non debere nos turbari. iccirco enim, inquit, hæc accidere Deus finit, quòd « sancti etiam eius cadant & impingant: quòd fides illorum exinde solidior auctiorque fiat, ac ipsi suam infirmitatem agnoscant. Non ait Lutherus, Deum finire sanctos cadere, quòd eis postea denuo restituatur fides: sed, quòd fides illorum, nempe illa quæ antea imbecilla erat exinde solidior auctiorque fiat. Docet igitur, fidem neque Dauidem, cùm peccauit, prorsus defecisse, ita vt ex bona arbore, factus fuerit mala arbor: neq; reliquos sanctos, cùm peccant, penitus deficere. Interim tamen neque ipse Lutherus, neque ego negamus, sicut Dauid, sic reliquos sanctos opus habere respi- scentia, noua peccatorum admissorum remissione, & Spiritus renouatione, ita vt omnes dicant cum Dauide: Miserere mei Deus: item, Cor mundum crea in me Deus: & Spiritum rectum innoua in visceribus meis. Quis non videat, quod docuit quidam discipulus Lutheri, & Buceri de Dauide, illud pugnare cum doctrina suorum præceptorum? Quid Philippus ipse? Philippus in ea verba Apostoli: Tentatio vos non apprehendit, nisi humana, ponit duas tentationes: Humanam & Diabolicam, & definit tentationem Diabolicam esse: cùm Sathan in cor ingreditur, & rapit ex corde verbum Dei, & hos, ait, superari à Diabolo: humanam verò, esse dubitationem, errorem, vel lapsum ab humana infirmitate ortum: & hos non vult superari à Sathana, & Dauidem ponit inter eos, qui tentantur humana tentatione: Saulem verò inter eos, qui tentantur Diabolica. Sic igitur arguo ex dictis D. Philippi. Illi tantum eripitur verbum Dei è cordibus, ideoque prorsus à fide excidunt, qui tentantur tentatione Diabolica. Atqui Dauid non fuit tentatus tentatione Diabolica. Ergo non fuit illi ereptum verbum Dei: ac proinde nec à fide excidit. Idem Philippus ait: duas semper in Ecclesia esse partes: vnā, quæ quanquam infirma est (& ideò ex infirmitate peccet, humana scilicet tentatione tentata:) tamen habet exercitia pœnitentiæ & inuocationis: & retinet timorem Dei & fidem: de qua parte dicitur, Habenti dabitur: alteram, quæ est secura, sine exercitijs pœnitentiæ & inuocationis: & in hac ponit Saulem, & consequenter ab hac excludit Dauidē. Et quanquā D. Philip. non nominat electos & reprobos: re ipsa tamen hæc Philippi distinctio est distinctio Electorū & reprobos. Lege quæ de Dauide scribit Musculus in Iohan. 8. pag. 73. Quid sit facere peccatum. Dauid peccauit quidem: sed nunquā fecit peccatum: sicut colligitur ex verbis eius Psal. 119. In toto corde meo exquisiui te: in corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi: concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore, hoc est, anima mea semper affecta fuit desiderio faciendi iustificationes tuas, seu mandata tua. Ergo nunquam ex animo peccauit: quia hæc pu-

gnant, perpetuò affici desiderio faciendi mandata: & ex animo peccare. Viam veritatis elegi. Iudicia tua non sum oblitus: Adhæsi testimonijs tuis Domine. Prolixè quidem ad hoc exemplum Davidis respondi: sed ideo id feci, quia responsio hæc ad argumentum quoque ab exemplo Petri ductum: pertinet.

*Exemplum
Petri.*

Petrus, inquiunt, non ore tantum, sed etiam toto corde Christum abnegavit: item toto pectore abhorrebat à Christo. Ergo amisit fidem.

Respondeo: Antecedens negatur: & contendo, sicut etiam de Dauide ostendi, Petrum non negasse Christum ex animo: ideoque non plena voluntate peccasse. Ratio, quia tale peccatum, in hominem verè fidelem & sanctum, cadere non potest: ut supra ostensum est à Scripturis, ex doctrina Protestantium, & ex varijs Bucerii locis. Nunc alia etiam tum ipsius Bucerii, tum aliorum testimonia superioribus addo. Bucerius hoc speciale Petri peccatum tractans in Epist. ad Rom. cap. 7. pag. 325. contendit, Petrum cum negavit Christum: voluisse & noluisse negare: ideoque non plena voluntate peccasse: sicut etiam de Dauide concluderat. Postea in genere de pijs omnibus ait: sic miserè destructi depravatione originis sumus: ut in cōsideratione veri recti- que cōsistere non possimus: acti trāsuersum à turbulentis & peruersis cupiditatibus: nisi nos illuminet & teneat in contemplatione veritatis Spiritus Christi. hic certis datur portionibus. Eandem doctrinā tradit in lib. de vera Reformand. Eccles. ratio. fol. 132. & exemplo alius peccati Petri, de quo Gal. 2. explicat. Postea generalem inde doctrinā colligens, ait, idē vsu venit omnibus, qui vel aliquid cōtra fidē suam admittunt: vel fidē suam non satis explicant, siue contemptu periculorū, quæ pro Christo subeunda incidunt: siue alacri beneficiorū Dei expectatione, dum angustæ res sunt, vel aduersæ. siue in reprimendis prauis cupiditatibus & exercendis gnauiter officijs pietatis. Aut enim hi scientia verbi Dei nō vtuntur: aut non vtuntur in rebus singulis: aut si vtuntur etiā in rebus singulis, faciunt id ceu dormientes & ebrij vel mente capti: abstracti scilicet aduersarijs verbo Dei perturbationibus. Itaque quicquid peccatur ab ijs qui fide in Christū præditi sunt, peccatur imbecillitate fidei: quæ illa cognitionē assensumque verbi Dei non satis, dum incidit de agēdo deliberatio, sustinet, explicat & exercet. Vnde intelligitur, quia nunquā absque peccato viuim⁹, fide nos nūquā satis firmata atque corroborata esse. Ex parte. n. cognoscentes, nō videmus & cōsideramus satis quid Deus præcipiat, quid vetet, quid polliceatur, quid minetur: ac ideo semper orandū nobis cum Apostolis ad Dominū: adauge nobis fidē. sicut enim illi ne satis promptè remitterēt fratrib. offensas, imbecillitatē fidei, in causā esse senserunt: ita hæc vna causā est omnis & neglecti officij & cōtra officiū admissi peccati. Tunc enim (canit Psal.) nullo peccati lapsu pudefiā: cum intuitus fuero omnia præcepta tua: & recondidi in corde meo verba tua: ne peccē tibi. Hæc ergo generalis fidei infirmitas est, non defixā semper habere in verbo Dei mentē; & ex illo de rebus omnibus constāter statuere. Illud ceu morbus & vitium fidei est, si infincera sit intelligentia verbi Dei: quale erat, attendere Iudaicis fabulis, & præceptis hominū aduersantiū veritatē: de quo Paulus iubeat Titum suū Creteneses seuerè reprehēdere, ut essent sani in fide, h. e. sanis fidei sermonibus sanæ sinceræque doctrinæ firmiter inhererēt, ad nulla hominū aduersa fidei, sanæque doctrinæ cōmentā desleētētes. Hæc ille.

And. Alhamer. vnus ex præcipuis Lutheri discipulis: in libro, cui titulus est conciliationes Locorum Scripturæ: eandē tradit doctrinā: pios scilicet non peccare ex animo, seu plena voluntate. Conciliatione 3. concilians locum Psal. Perdes omnes, qui loquuntur mendaciū, cū exemplo Abraham Genes. 12. Abraham mētutus est, & non periit: ait. Quod verò Abraham atque multi sanctorū hoc discrimine mēdacij deprehensi non perierunt, hæc subest ratio: quod Dominus non imputauerit illis peccatū: nec illi hoc admiserint malitia animi & peccatū voluptate, sed cōseruādæ suæ & aliorū vitæ gratia, & adfert aliquot sanctorū mendacia. Tale autē etiā fuit Petri mendaciū: cum

negavit

negavit se agnoscere Christum. Id enim tantum fecit conseruanda suae vitae gratia. non ergo animo peccandi, nec animi malitia negavit. His dicit non imputari peccatum, quia Dominus exploratum habet cor nostrum: quo animo faciamus mala: & diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Ac perdere solet, inquit: qui prauitatis student, & cum animi voluptate mentiuntur. Hæc ille.

Lamb. Auenionens, Lutheri discipulus, & collega Bucer, in farragine Locorum commun. cap. i. paradox. 20. idem docet. Quamuis electi multoties aberrant (omnes enim dicunt illud Psalm. 118. Erravi sicut ovis, quæ periit) nunquam tamen in errorem inducuntur: quia nunquam illi toto corde acquiescunt; nec eo disper- eunt. sic enim errant, ut semper dicant, Paratum cor meum Deus: Paratum cor meum. Hæc ille.

Gregorius I. Tom. 1. in Iob. cap. 34. lib. 25. cap. 11. column. 841. Speciatim de peccato Petri loquens, ait: sciendum quippe est: quod peccatum tribus modis committitur. Nam aut ignorantia, aut infirmitate, aut studio perpetratur: & grauius quidem infirmitate, quam ignorantia: sed multo grauius studio, quam infirmitate peccatur. Ignorantia Paulus peccauerat, ideo dicebat, qui prius fui blasphemus & persecutor & contumeliosus: sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate. Petrus verò infirmitate peccauit, quando in eo omne robur fidei, quod Domino perhibuit, vna vox puellæ concussit: & Deum, quem corde tenuit, voce denegavit. Sed quia infirmitatis culpa vel ignorantia, eo facilius tergitur, quod non studio perpetratur: Paulus quæ ignorauit, sciendo correxit: & Petrus motam & quasi arescentem iam radicem fidei, lacrymis rigando solidauit. Ex industria verò peccarunt ij, de quibus ipse per se Magister dicebat, Si non venissem, & locutus non fuisset eis: peccatum non haberent. nunc autem excusationem non habent de peccato suo. & paulò post: Et viderunt & oderunt me, & Patrem meum. Aliud est enim bona non facere, aliud bonorum odisse Doctorem: sicut aliud est præcipatione, aut deliberatione peccare. Sæpe enim peccatum præcipatione committitur, quod tamen consilio & deliberatione damnatur. Ex infirmitate enim plerumque solet accidere, amare bonum, sed implere non posse. Ex studio verò peccare, est bonum nec facere nec amare. Hæc ille. Fidei ergo robur fuit concussum (ut etiam Tertullianus loquitur) sed non excussum aut extinctum. Item: mota quidem fuit fides Petri: sed non amota: item: coepit quidem arescere, sed non exaruit. item: ore quidem negavit Deum, sed corde eum tenuit. Idem D. Gregorius Tom. 2. in Ezech. homil. 15. column. 218. de Petro loquens, ait, illum, cum negavit Christum, fuisse ceu herbam, cuius viriditas erat in mente: quamuis ipsa herba valde flexibilis, pede conculicaretur timoris. Sic Gregorius. Non exsiccata igitur fuit tunc tenera fides Petri, sed tantum pede timoris conculcata. Manifestum ergo est ex ijs locis, neque generatim vllum verè piū, cum peccat, tota voluntate peccare: neque speciatim ipsum Petrum, cum Christum negavit, toto corde, seu plena voluntate, & ex animo negasse: quare neque penitus à fide excidisse. Dicere verò, Petrum à fide penitus excidisse, est dicere vel Christum fuisse mentitum, vel eius precationem fuisse inefficacem. vtrunque autem impium est dicere vel sentire. Nunquam ergo Petri fides prorsus defecit. Etenim Dominus Iesus, ante quàm Petrus eum negasset, Petro dixit Luc. 22. Sathan experiuit vos, ut cribraret tanquam triticum: sed ego rogaui pro te Petre, ut ne deficiat fides tua. Verum autem dixit, ipsius etiam oratio fuit efficax & exaudita: impetrauit ergo, ne deficeret. quare nunquam defecit. At quidam sic interpretantur dictum Christi: ut non deficiat finaliter. Et si igitur ad tempus defecit fides Petri, quia tamen non defecit finaliter, iccirco dictum Christi, non pugnare cum sua doctrina. Respon. Sed hæc interpretatio, deprauatio est verborum Christi. Dixerat Christus: Simon Simon ecce Sathan expetiuit

vos: vt cribraret, seu vt ventilaret sicut triticum. ἐγὼ ἡ ἐδεήθην πρὸς σε: ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σε. non dixit vt non deficeret finaliter: neque dixit, vt fides amissa iterum tibi restituatur: neque etiam simpliciter: ἵνα μὴ λείπῃ: sed ἐκλείπῃ. Hoc autem significat prorsus deficere, & illud prorsus, seu ἐκ in verbo ἐκλείπῃ, refertur non ad tēpus, sed ad rem, quæ deficit, quocunq; id tempore fiat. Si enim prorsus deficiat vinū in cella: Et si postea aliud vinū loco epoti reponatur, illud tamen primū defecisse prorsus dicitur. Cū in nuptijs apud Ioh. totū vinū fuisset exhaustū: annon penitus defecit? & tamē postea Dominus aliud ex aqua factū restituit, dicendū ergo fuerit, si ita licet Scripturas interpretari, vinū non defecisse, quia finaliter non defecit: & tamē Scriptura ait, vinū defecisse. Locus Psal. quē Apostolus in Epist. ad Hebr. citat, declarat, quæ sit huius verbi significatio: cū ait cap. i. Ipsi cœli peribūt, tu autem permanes: & omnes, vt vestimentum veterascent: ac velut amictum circumuolues eos, & mutabuntur: tu autem idem es: καὶ τὰ ἔτη σε οὐκ ἐκλείψουσιν. Hoc verbum opponitur verbis præcedentibus, Peribunt, Veterascent, Mutabuntur: & respōdet illis, tu autem permanes, tu autem idem es. Ergo deficere: significat mutari ab eo statu in quo erat, & mori, & non permanere. Sic in veteri Testamento Lxx. interpretes habent idem verbum in eadem significatione sæpenumero. Gene. 25. de Abrahamo ait: καὶ ἐκλείπων ἀπέθανεν Αβραάμ. Quid igitur est, Rogavi pro te, ne deficiat fides tua: nisi, ne intermoriatur, ne extinguatur: sed eadem in te maneat & perseueret? Luna dicitur ἐκλείπῃ, cū lumen eam deficit propter terræ inter ipsam & Solem è diametro oppositionem: tametsi postea eidem lumen suum restituatur. Pugnat ergo cum verbis Christi interpretatio per particulam finaliter.

Deinde pugnat cum aperto Christi sensu & mente: Hic enim dixit se orasse, nimirum pro ea re, quam antea promiserat Matth. 16. cū Petrus & suo & omnium Apostolorum nomine confessus fuisset fidem suam de Iesu: dixit Christus: Beatus es Simon: & super hanc petram, id est, fidem, quam confessus es, ædificabo Ecclesiam meam: & portæ inferorū non præualebūt aduersus eam, scilicet non tam Ecclesiam, quàm fidem: nempe vt eam expugnent: sicut etiam Bucerus, & ante eum Lutherus Tom. i. in Resolutionibus de primatu Papæ, exposuit. Quid igitur est, Rogavi pro te: ne deficiat fides tua: nisi, et si Sathan cum suo exercitu oppugnabit vos, vt si possit, fidem vestram expugnet: tamen rogavi & impetraui, ne expugnet ita, vt penitus extinguatur: & ita ipse contra vos præualeat? Certē si Petrus prorsus amisit fidem: Ergo Sathan eam expugnauit: & portæ inferorum præualuerunt aduersus eam: etiam si postea dicamus fuisse restitutam. Absit autem, vt dicamus fuisse expugnatos Apostolos: & contra illorum fidem, præualuisse inferorum portas. Nam in Psal. Ecclesia & omnes fideles de se aiunt: Sæpe oppugnarunt me à iuuentute mea: at non potuerunt mihi, seu, contra me. Nunquam ergo defecit fides Petri & Apostolorum.

Præterea si expositio illa admittatur, quod fides defecerit: sed postea tandem restituta ei fuerit: consequetur, aliam igitur, à prima numero diuersam, Petro fuisse donatam; primam verò defecisse. Si autem hoc demus: consequetur, vel Christi precationem fuisse inefficacem, vel Christum malè locutum fuisse. ait enim: Rogavi pro te, ne deficiat fides tua. quæ? Illa ipsa, quam habes in me. Pro hac enim orauit, ne deficeret. Atqui impium est dicere, vel Christi precationem non fuisse efficacem: vel Christum malè loquutum fuisse. Ergo sensus Christi est, Rogavi, ne deficiat fides, quia iam donatus es: sed perseueres in ea: & ab ea prorsus non excidas: neq; aliter interpretati sunt Patres. Tertullianus in lib. de fuga in persecutio-
 » ne, paulò post principiū lib. pag. 540. Siquidem (inquit) Dominus in Euangelio ad
 » Petrū, Ecce, inquit, postulauit Sathanas, vt discerneret vos velut frumentū: verūm
 » ego rogavi pro te, ne deficeret fides tua, id est, ne tantum Diabolo permetteretur,
 » vt fides periclitaretur, quo vtrunq; ostenditur apud Deum esse, concussionem fidei,
 &

& protectionem: cum vtrumque à Deo petatur: concussio à Diabolo, protectio à Filio. Hæc ille. Notanda sunt illa tria verba: primum, ne periclitaretur: Tantum ergo abest, ut fides Petrum defecerit prorsus, ut neque sit periclitata. Alterum, quod ait, concussionem fidei: concussa ergo fuit, sed non excussa. Tertium: illud quod ait Diabolum petiisse à Deo, ut concuteret fidem Apostolorum: & Filium rogasse Patrem, ut eam protegeret: Fides ergo Apostolorum fuit quidem concussa à Satana, sed protecta à Deo propter Filij intercessionem.

Augustinus ubique hoc dictum interpretatur de firma, & constanti in fide perseverantia usque in finem. Tom. 7. de Corrept. & Gratia cap. 6. column. 1330. B. Quod ait Dominus Petro, Rogavi pro te, ne deficiat fides tua: quid ei rogavit, nisi perseverantiam usque in finem? Item cap. 7. column. 1334. A. Quid moliturus es contra verba dicentis, Rogavi pro te Petre, ne deficeret fides tua? an audebis dicere etiam rogante Christo, ne deficeret fides Petri, defecturam fuisse: si Petrus eam deficere voluisset, hoc est, si eam usque in finem perseverare noluiisset? Quasi aliud Petrus ullo modo vellet, quam pro illo Christus rogasset, ut vellet? Nam quis ignorat tunc fuisse perituram fidem Petri, si ea, quæ fidelis erat voluntas, ipsa deficeret: & permanfuram, si eadem voluntas maneret? sed quia præparatur voluntas à Deo, ideo pro illo non posset esse inanis oratio. Quando rogavit ergo, ne fides eius deficeret, quid aliud rogavit, nisi ut haberet in fide liberrimam, fortissimam, inuictissimam, perseverantissimam voluntatem? Deinde subdit id, quod ad omnes fideles pertinet, dicens: Voluntas quippe humana non libertate consequitur gratiam: sed gratia potius libertatem, & ut perseveret, delectabilem perpetuitatem, & insuperabilem fortitudinem. Tantum Augustinus. Habemus interpretationem duorum Africanorum Doctorum, Tertulliani & Augustini: audiamus etiam interpretationem duorum Græcorum.

Chrysostomus Tom. 2. in Matth. cap. 26. homil. 88. column. 608. A. docet Christum ex professo permisisse Petrum in tale facinus labi, ut alia quædam interna peccata, ut arrogantia, & pertinax contradicendi durities, ex corde eius conuellerentur: Pro Petro verò rogasse, ne eius fides euanesceret. Quomodo igitur (inquit) negavit? non dixit quippe, non negabis: sed ut non deficiat fides tua. Cura enim ipsius atque fauore factum est, ne omnino Petri fides euanesceret (notetur illud euanesceret.) Ingens enim pauor eum inuaserat: & ingens ideo, quoniam diuina protectione valde fuit denudatus: Quod porro factum est propter arrogantiam & contradicendi pertinacem duritiem: ita quoniam & Christo, & Prophetæ (Zachar. percutiam pastorem & dispergentur oues gregis) apertissime repugnauit: in eum terrorem deuenire permisit, ut radicitus ab eo, illæ passionibus euellerentur. Hæc Chrysostomus: Ergo illud: ne deficiat fides, iuxta Chrysostomum, non est (ut quidam interpretantur) ne deficiat finaliter, sed ne euanescat, hoc est, ne penitus in Petro extingatur. Non ergo fuit penitus extincta, seu non euauit, nec penitus defecit.

Theophylactus elegantissime eundem sensum expressit, in Luc. 22. ἐδεήθην οὖν, φησὶν, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου: εἰ γὰρ καὶ πρὸς μικρὸν μέλλεις σαλευθῆναι: ἀλλ' ἔχεις ἐναποκείμενα τὰ πνεύματα τῆς πίστεως. καὶ τὰ φύλλα ἐρόσῃ τὸ πνεῦμα ὁ ἔπηρεάζοντι. ἀλλ' ἡρίζεσθαι, καὶ οὐκ ἐκλείψῃ ἡ πίστις σου. hoc est, Rogavi ergo, inquit, ut non deficiat fides tua. Et si enim ad modicum tempus concutiendus es: habes tamen imposta fidei semina. Et si folia dei ciat spiritus (seu ventus) tentatoris: tamen radix viuít, & non deficiet fides tua. Quid clarius, quid elegantius? Nunc adde testimonium etiam Gregorij primi, quod paulò antè citauí ex Tom. 1. in Iobi cap. 34. colum. 841. Adde & testimonium Leonis Pontificis I. in sermone de passione Domini: qui de fide Petri idem planè concludit. Manifestum ergo est Petri fidem nunquam prorsus defecisse: tum quia tale

peccatū per quod solum, fides excutitur, nunquā admittit: tum propter testimonium Domini apertum Luc. 22. Rogavi pro te Petre, ne deficiat fides tua: idque orthodoxē iuxta aliquot etiam Patres intellectum: ad quod accedunt tum testimonia veterum Patrum, tum etiam recentiorum Doctorum, atque in primis Bucer. Fatentur autem Antagonistæ, dictum illud: Rogavi pro te Petre, ne deficiat fides tua, non solum de Petro, & reliquis Apostolis: sed de vniuersa Ecclesia & singulis veris Ecclesiæ membris, sicut etiam Augustinus interpretatur, esse intelligendum. Hoc autem dicto, Dominus indicauit se orasse, ne deficiat fides Petri, & eorum omnium, qui sunt ædificati super Petram, quæ est Christus. Ergo conclusum cum sit, Petri fidem nunquam defecisse propter Christi precationem: concluditur neque cuiuspiam veri fidelis fidem aliquando prorsus deficere posse, propter eandem Christi intercessionem.

His addo duo loca Lutheri ex Tom. 5. cap. 11. Ioan. Primus est in fol. 195. facie prima circa medium: qui Christo adhærescit abunde habet gratiæ, nec perire potest, etiam si carnis imbecillitate adductus, lapsus fuerit: sicut sancto Petro accidit, dum modò verbum non contemnat, sicut Spiritus phanatici. Duo docet his verbis: Primò Petrum non peccasse ex animo, seu non tota voluntate, sed ex infirmitate, & peccatum illud fuisse lapsum: Deinde Petrum, etiam cum lapsus est, à Christo tamen non defecisse, sed illi adhæsisse, quia verbum non contempsit.

Alter locus est fol. 197. facie altera ad calcem: vbi sic ait. rogat Christus pene rectam fidem maneat, inque ea proficiant, ac pergant, neque ab ea desciscant: Deinde ait in eodem capite, orationem hanc Christi fuisse exauditam. Consequitur ergò necessariò, neque Petrum, neque vllum verè Christianum à fide vnquam defecisse, aut deficere posse: propter precationem Christi, vt nos habemus in nostra Thesi. Pomer. in epist. ad Rom. cap. 8. exponens illa verba, Quis nos separabit à charitate Dei? ait, se hoc dictum malle de dilectione Dei erga nos, quàm de nostra erga Deum interpretari. Nam (inquit) nostra dilectio sæpenumero fluctuat, vt Davidis & Petri Apostoli: Docet igitur cum peccauit Petrus, illius dilectionē erga Christum & Deum, non penitus fuisse submersam, sed tantum fluctuasse. Caritas autem non est sine fide. Ergo fides non defecit prorsus Apostolum Petrum, cum Christum negauit. Huius autem infirmatæ, sed non penitus extinctæ fidei Petri, typus fuit illud, quod legitur Matth. 14. cum Petrus supra mare ad Iesum veniret: vbi vidisset ventum validum, territus cœpit demergi: sed mox Christus eum, antequam submergeretur, extenta manu subleuauit, dicens, ὀλιγόπιστε, hoc est, modica fide prædite, quare dubitasti? non ait fuisse submersum, sed cœpisse mergi: neque Christus dixit, ἄπιστε, sed ὀλιγόπιστε. De hoc etiam Petri peccato, quòd scilicet ex infirmitate, & non ex destinata malitia aut ex contemptu Dei, & ideò non ex toto corde, admissum fuerit: vide Luth. in magno comm. in Epist. ad Galat. in cap. 5. fol. 422. in illa verba, Manifesta sunt opera carnis.

*Exemplū
Iuda.*

Quòd verò postea Antagonistæ mei Iudam in receptione fidei, & Spiritus S. exæquant Petro, dicentes: vterque accepit fidem, & Spiritum S. vehementer miror: quali verò Iudas fuerit tali fide præditus, qua & Petrus: atque ideò ita coram Deo iustificatus, sicut & Petrus. Contrà ego dico, Iudam nunquā vera & viuā fide in Christum, præditum fuisse: ac proinde nunquam fuisse coram Deo iustificatum. Non enim iustificantur nisi electi Rom. 8. Quos prædestinauit, hos & vocauit, & quos vocauit, hos & iustificauit. Item: omnes iustificati, glorificantur. Rom. 8. Quos autem iustificauit, hos & glorificauit. Item: vera fide in Christum non donantur, nisi electi: vt antè è S. Scripturis, ex Augustino, Luthero, & Bucero demonstratum fuit. Quòd si aduersarius reijcit omnes has Apostolicas rationes: saltem audiat Lutherum in Tom. 5. in 17. cap. Ioan. fol. 203. Explicans illa verba, Quos dedisti mihi, Ego custodiui,

diui, & nemo ex ijs perijt, nisi filius perditionis, ait: Ego seruauit eos, ne fallā doctrina & sanctimonia quaterentur, & deciperentur: tantoque studio retinui, vt ne vnus quidem ex eis periret, nisi Iudas filius ille perditus. Quamobrem? quia nunquam ex animo mihi adhæsit, nec seriò verbum meum amplexus est: sed ideò sectabatur me, quò apud me & sub nominis mei prætextu diuitias sibi cumularet: tanta tamen integritatis simulatione, & fūco sanctitatis, vt eius nequitiam nullus discipulorum persentisceret. Postea subdit: igitur Iudas typum gerit omnium eorum, qui suum emolumentum quærunt per Euangelium, &c. Quid ijs Lutheri verbis clarius, quid apertius de Iuda dici potuit? Iudas igitur nunquam ex animo, & nunquam seriò, ideoque nunquam vera & viuā fide, Christo adhæsit. Quare neque reliqui reprobi, vtut fidem simulent, & sanctam coram hominibus vitam traducant, ex animo, & vera fide Christo vnquam adhærent. Hoc idem tradit Brent. in Exegesi in Iohan. cap. 13. fol. 225. in illa verba, Vos mundi estis, sed non omnes, ait Iudas, corpore tantum, non item fide Christi ministerium admisisse, nec fide Apostolatū administrasse.

Nicolaus, inquit, vnus ex septem Diaconis fuit iustificatus: & tamen postea ita amisit Sp. Sanctum & omnem fidem, vt damnatus perierit. Ergo, &c.

*Exemplū
Nicolai
Diaconi.*

Respondeo: Nicolaum hunc fuisse iustificatum, & Spiritu regenerationis donatum, dari nullo modo potest, si damnatus creditur. Nam si fuisset iustificatus, fuisset tandem etiam glorificatus. Rom. 8. Quos enim iustificauit, hos & glorificauit. Non fuit autem tuo iudicio glorificatus: sed damnatus, æternis afficitur pœnis. Nunquam igitur fuit iustificatus, aut Spiritu regenerationis, ideoque fide iustificante donatus. De hoc Nicolao, non est eadem omnium sententia: sed de Nicolaitis hæreticis, alia est ratio. lege Apocalypf. 2. Item lib. 1. cap. 27. Tertulliani de præscript. pag. 113. Clem. Alexand. Strom. lib. 3. Eusebium Cæsar. in Histor. Eccles. lib. 3. cap. 29. Augustin. Tom. 6. de hæresibus ad Quoduldæum column. 13.

Admittis certè, ô bone vir, paralogismum *ὑπονομιᾶς*. Nomine enim Sp. Sancti hoc in loco propriè veniunt dona Spiritus sancti, quæ ad Diaconiam Ecclesiasticam dignè & rectè administrandam necessaria sunt: vt est amor quidam in pauperes, fides & prudentia, in dispensandis Ecclesiæ bonis, comitas, benignitas, modestia, fortitudo, & temperantia. De ijs Spiritus sancti donis propriè loquebantur Apostoli. Neceffe enim fuisse, vt tales deligerentur viri, qui ijs instructi donis, Diaconia Ecclesiasticæ administrandæ idonei essent. Sicut etiam Brentius in acta hunc locum interpretatus est. vnde concludens ait: Itaque Apostoli inquirunt dispensatores, non quosuis, sed plenos donis & virtutibus Spiritus sancti, vt quicquid hoc est muneris, non iuste solum & prudenter, sed etiam fortiter & temperanter administraretur. Quod si ab ijs Spiritus sancti donis ad Spiritum regenerationis argumentari velis: dicote admittere paralogismum, qui est ex ignoratione Elenchi. Non enim sequitur, aliquis est donatus Spiritu, verbi gratia, prophetiæ, vel gratia sanationis: Ergo etiam Spiritu regenerationis: cum multi etiam hypocritæ varijs Spiritus sancti donis ornari soleant, nec tamen sint vel iustificati vel regenerati: vt exempla permulta in Scripturis docent. Sicut etiam non sequitur, aliquis est spectatæ (nempe in Ecclesia) probitatis vir: Ergo etiam coram Deo verè animo est probus. Nicolaum ergo hunc, fuisse & spectatæ probitatis virum, id est, boni nominis & bonæ famæ in Ecclesia, & egregijs Spiritus sancti donis ornatum, ita vt, qui ad ministerium illud eligeretur, Ecclesiæ dignus fuerit visus, non possum inficiari: verum inde non consequitur, fuisse igitur iustificatum & sanctificatum, veràque fide præditum. Deinde etiam si dem, nomine Spiritus sancti Apostolos intellexisse ipsum quoque Spiritum sanctum regenerationis, vnà cum alijs donis prædictis: tamen inde non efficietur, omnes igitur illos septem, quos elegit Ecclesia, fuisse vero regenerationis Spiritu præditos. Nam cum aiunt Apostoli, eligite viros

ex vobis septem plenos Spiritu sancto: Sensus est, eligite septem, quos vos iudicatis esse primò plenos Spiritu regenerationis, hoc est, verè pios: Deinde etiam Spiritus sancti donis ad hoc munus necessarijs ornatos. Ecclesia autem non iudicat nisi ab externis effectis: externa autem effecta sæpenumero fallunt iudicium Ecclesiæ: Quare nullo modo ex loco act. Apostolicorum euincitur, ipsum Nicolaum vero adoptionis & regenerationis Spiritu præditum & iustificatum fuisse; ac proinde neq; concluditur amisisse Spiritum sanctificantem.

*Exemplū
Hymenæi
& Alex-
andri.*

Affertur etiam exemplum Hymenæi & Alexandri ex I. Tim. I. Hymenæus (inquiunt) & Alexander abiecta bona conscientia, naufragium fecerunt circa fidem: Ergo antea habuerunt fidem: & deinde eam, abiecta bona conscientia, id est, peccatis commissis contra conscientiam, amiserunt. Est & hic paralogismus homonymias. Fides enim in Scripturis multa significat. Sed sæpe capitur pro virtute, qua verbo Dei verè creditur: & de hac nobis est quæstio: aliquando accipitur pro doctrina fidei, seu pro Evangelio ipso, cui fides adhibetur, atque adeò pro tota Christiana religione. I. Tim. 4. deficient quidam à fide, id est, à religione & doctrina Christiana. sic Rom. I. vt obediatur fidei in omnibus gentibus, hoc est, Evangelio: & iuxta hanc significationem accipitur ab Apostolis in hoc etiam loco. Duo enim requirit Apostolus in Episcopo. Primò vt retineat puritatem doctrinæ & religionis: ideò ait, retine fidem. Deinde vt sanctæ vitæ studeat: atque ita doctrinam non ex ambitione, neque ex auaritia, neque ex vlllo malo affectu, sed ex puro corde administret. Hoc autem sanctæ vitæ studium vocat bonam conscientiam. Sic etiam scholia Græca interpretata sunt. Πίστιν ἣ φησὶ τὴν περὶ τὰ δόγματα: σωείδῃσιν ἣ τὴν περὶ τῆς πολιτείας, καὶ περὶ τῶν ὁρθῶς βιωῶν. Sincera doctrina vera fide recepta regenerat, & proinde parit hoc sanctæ vitæ studium, id est, bonam conscientiam: iuxta illud Pauli: finis legis est charitas de corde puro, conscientia bona, fide non ficta. Hoc autem studio, seu bona conscientia, retinetur & conseruatur fides puraq; doctrina. Qui verò doctrinam Evangelij recipit quidem, sed fide ficta & mortua: is non regeneratur: ac proinde quia non est regeneratus, pergit vt antea in suis vitijs, atque sceleribus. Qui autem ita pergunt se prostituere contra suam ipsorum conscientiam ad omnia vitia & scelera: ij tandem ipsam quoq; doctrinam, à qua sentiunt suas ipsorum conscientias damnari, reiiciunt: & hoc est reiicere fidem, seu, vt Paulus hic loquitur, naufragium facere circa fidem. Ideò scholia Græca aiunt. ὅταν γὰρ τις ἀδοκίμως ζῇ, καὶ περὶ τὴν πίστιν ναυαγῇ: ἵνα γὰρ μὴ τῷ φόβῳ τῶν μελλόντων βασανίζονται, παρεδίδωσι πείθειν τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν, ὅτι ψευδῆ πάντα τὰ παρ' ἡμῶν, τὰ τε περὶ ἀνάσσεως καὶ κρείσεως. Hoc contingit etiam Alexandro & Hymenæo. ij amplexi quidem fuerant fidem, h. e. fidei doctrinam seu Evangelium: cœperant etiam vtcunq; quod ad externam vitam attinet, aliquam bonam conscientiam præ se ferre, hoc est, vtcunque honestè viuere. Sed quoniam non receperunt Evangelium vera, & regeneratè, ac iustificante fide: idcirco nulla facta in ipsorum cordibus renouatione, tandem reiecta etiam illa externa, & hypocritica sanctitate, ad flagitiosam vitam relapsi sunt: id quod Apostolus vocat abijcere bonam conscientiam: hac verò reiecta, ipsam quoque doctrinam reiecerunt: id quod Apostolus appellat περὶ τὴν πίστιν ναυαγῆν, id est, naufragium fidei, vel circa fidem facere. Tantum ergo abest, vt ex hoc loco concludi possit Alexandrum & Hymenæum fuisse verè iustificatos & regeneratos: vt potius ex eo, quòd abiecerunt ipsam etiam fidei doctrinam, euincatur illos nunquam vera & iustificante fide, Evangelij doctrinam amplexos fuisse. Qui enim vera fide Evangelium amplectuntur: ij regenerantur, & regenerati perpetuum sanctæ vitæ studium retinent. Proinde non exciderunt à fide vera, quam nunquam habuerunt: sed fidei tantum doctrinam, quam ficta & hypocritica fide receperant, abiecerunt: & fidem ipsam temporariam, ideoque hypocriticam amiserunt: vera enim & iustificans fides, est ἀνυπόκριτος (vt ait Apostolus) ideoque perpetua.

Hi

Hi (inquit) Galatæ conuerſi fuerant ad Chriſtianiſmum, baptizati à Paulo, & acceperant Spiritum ſanctum. Sed poſtea à vera iſta doctrina, ſeduc̃ti per falſos prophetas, defecerunt. vnde eos Apoſtolus vocat faſcinatos. Ergo amiſerunt fidem & Spiritum ſanctum.

*Ad Exē-
plum Ec-
cleſiarum
Galatiæ.*

Reſpondeo: Hic etiam eſt *παραλογισμός*, qui dicitur *ὁ πρὸς τὸ ἀπλῶς, τὸ δεῖν πᾶσι, καὶ μὴ κυρίως*. Nam quod ad primum antecedentis membrum attinet, aiunt Galatas conuerſos fuiſſe ad Chriſtianiſmum, & baptizatos à Paulo accepiſſe Spiritum ſanctum. Hoc certè, ſi de vera conuerſione, de vero baptiſmo, de quæ Spiritu regenerationis loquantur, non poteſt intelligi ſimpliciter, de vniuerſis & ſingulis: ſed tantum de quibuſdam, quorum cauſa ſit, vt totum illud corpus Galatarum, conuerſum ad Chriſtianiſmum, & baptizatum, & Spiritu ſancto donatum fuiſſe dicatur. Non enim omnes, qui erant in illis Eccleſijs Galatiæ, conuerſi ſunt verè ad Dominum, etſi omnes, quod ad externam fidei profeſſionem attinet, conuerſi fuiſſe legantur: neque omnes baptiſmo Spiritus baptizati fuerunt, etſi omnes baptiſmo aquæ fuerunt aſperſi: neque denique omnes acceperunt Spiritum regenerationis, licet omnes (quod tamen probari non poteſt) varia Spiritus ſancti dona, vt gratiam linguarum, donum prophetiæ, & alia accepiſſe dicantur. Duo igitur ſicut in reliquis, ſic etiam in Eccleſijs Galatiæ fuerunt hominum genera: quidam verè pij, & verè fideles: alij hypocritæ. Quare quod in primo antecedentis membro aiunt, Galatas conuerſos fuiſſe ad Chriſtianiſmum: & baptizatos à Paulo accepiſſe Spiritum ſanctum. Si de vera conuerſione, & de baptiſmo Spiritus, & de Spiritu regenerationis loquantur: non poteſt illud *ἀπλῶς* de vniuerſis & ſingulis Galatis intelligi: ſed tantum de multis. Si verò de externa tantum coram hominibus conuerſione, & de externo tantum Aquæ baptiſmo, de quæ multis Spiritus ſancti donis, ſine regeneratione ſit ſermo: nihil contra nos concludunt. Nos enim de vera conuerſione, de quæ vera fide diſputamus.

Quod ad alterum antecedentis membrum attinet, aiunt Galatas à falſis prophetis ſeduc̃tos, à Doctrina Apoſtolica defeciſſe: & proinde faſcinatos ab Apoſtolo appellari. Si intelligunt, eos fuiſſe perfectè ſeduc̃tos, ita, vt prorsus à doctrina Apoſtolica defecerint: hoc non poteſt dari, niſi in reprobis, ſeu hypocritis. Electi enim (vt Chriſtus ait Matth. 24.) hoc ſeduc̃tionis genere, ſeduci non poſſunt. Quare quod poſtea concludunt fide igitur excidiſſe, hoc verè concluditur de reprobis hypocritis. ij enim ab iſta fide ficta ſexciderunt, & excidunt. At de verè electis, & fidelibus, concludi ex præmiſſis minimè poteſt. Si verò ſeduci accipiat pro in aliquibus rebus & aliquo modo mentes fidelium perturbari, exagitari, quateſcunque: concedo multos, eoſque verè fideles illa Pſeudapoſtolorum doctrina fuiſſe perturbatos, & in varias dubitationes pertractos. Sicut etiam de Petro dixit Dominus, Sathan expetiuit vos, vt cribraret, ſicut triticum. Ceterum hoc nihil facit contra noſtram doctrinam.

Quare apparet hîc multas eſſe fallacias, homonymias, ſecundum quid ad ſimpliciter, & ex ignoratione Elenchi. Iſis addo, quæ habet Lutherus in altero Tom. in magno commentario in Epistolam ad Galatas in cap. 1. in illud verbum, Eccleſijs Galatiæ: Quæſtionem proponit ex Diuo Hieronymo, cùm Apoſtolus ſcribat ad ſubuerſos Galatas & tranſlatos à Chriſto, & gratia, ad Moysen & ad Legem: cur eos vocet Eccleſias? nempe Chriſti, eaſque ſanctas? Reſponderid fieri per Synecdochen: cuius uſus (inquit) in Scripturis eſt frequentiſſimus. Erant ibi multi boni, non ſeduc̃ti (inquit) qui non defecerant à doctrina Pauli. Horum gratia, omnes ſimul appellantur Eccleſiæ: item ibi erat Euangelium & baptiſmus;

ptissimus: ista (inquit) si sunt in populo, dicitur sanctus: Affert etiam exemplum ex Ecclesia Corinthiorum: dicens: Hic scribens ad Corinthios, gratulatur eis gratiam Dei datam in Christo: quod in omni verbo & scientia diuites facti essent per illum: & tamen (inquit) multi ex ipsis seducti per Pseudoapostolos non credebant resurrectionem mortuorum. Apparet hinc, neque omnes Galatas fuisse sanctos, & renatos, & tamen ita vocari respectu eorum, qui verè sancti erant inter eos: neque etiam omnes à doctrina Apostoli defecisse, sed hoc nomine accusari omnes simul propter multos, qui fuerant seducti.

Addam quæ etiam Bugenhagius Pomeranus habet in Epistolam ad Rom. in cap. II. in illa verba, Quod si nonnulli rami defracti sunt. Fieri (inquit) potest vt bona arbor habeat poma aliqua verminosa, & corrupta intemperie auræ: tamen nihilominus arbor bona est; & fert quædam poma optima. Corrupta igitur abijciuntur, integra seruantur. Rami hîc quidam mali sunt, id est, Iudæi quidam non credunt: hi defringuntur: inseruntur autem alij rami, tamen si natura non sint boni, in arborem naturam bonam: quibus significamini vos gentes. Estis enim rami sylvestris arboris, id est, filij impietatis: nunc autem per Dei misericordiam abiectis ex bona arbore, id est, ex Patribus sanctis Iudæorum, Iudæis incredulis, vos inserti estis in locum eorum. Hæc ille. Hinc duo apparent, vnum, in populo Israëlítico multos fuisse, qui non erant verè fideles: & ideò nec verè insiti in Christum per fidem, sed tantum per externam fidei professionem & Sacramenta: & tamen omnes etiam respectu verè fidelium, fideles, & ramos oliuæ appellatos fuisse. Alterum: illos tantum excisos à Christo fuisse, qui videbantur quidem esse insiti in Christum, cum verè insiti non essent: ac proinde, qui verè insiti sunt, à Christo non excindi. Sic de Galatis dicendum est. Quid plura? Brentius ipse in Iohan. cap. 15. homil. 34. dicta illa Pauli, Excidistis à gratia, quicumque in lege iustificamini: dicit intelligenda esse de hypocritis, qui erant in Ecclesijs Galatiæ.

*Ad Exē-
plum E-
piscopi E-
phesina
Ecclesia.*

Apocalypf. 2. Memento vnde excideris: ergo exciderat à fide, & sanè à gratia Dei, & excusserat Spiritum sanctum.

Respondeo: Negatur consequentia. paralogismus est ex ignoratione Elenchi. Non enim solum non sequitur ex verbis Apostoli hæc illatio: sed etiam cum illis pugnat. Sic enim habent verba Christi per Apostolum: Angelo Ephesinæ Ecclesiæ „ scribe (sed ad totam Ecclesiam pertinebat hæc Epistola) hæc dicit qui tenet septem „ stellas in dextra sua (id est Christus, qui Ecclesias sua manu sustentat) qui obambu- „ lat in medio septem candelabrorum aureorū (id est, qui Ecclesijs suis semper adest, „ seruat eas, erudit, iuuat, semper in eis operatur) Noui (probo) opera (bona) tua (non „ tantum Episcopi, sed totius Ecclesiæ Ephesinæ) & laborem (id est studium bonorum „ operum, mortificationem carnis, sollicitudinem in via Dei, crucem, & aduersa, „ quæ propter nomen meum & Euangelium patimini & sustineris) & patientiam „ tuam *ὑπομονή σου* (id est, constantiam, ac patientiam, & tolerantiam: qua fortes in „ fide sustineris aduersa & persecutiones Domitiani) & quod non potes sustinere „ malos (est etiam hoc verbum præsentis temporis, hoc est, prauos, præfractos, im- „ probos & impostores ferre non potes in Ecclesia) & tentasti eos, qui se dicunt A- „ postolos esse: & non sunt, & inuenisti eos mendaces (iherant hæretici.) Laudatur igitur „ Episcopus & Ecclesia, quod fortes ipsi in fide & in fidei doctrina, hæreticos & „ improbos ferre & sustinere noluerunt, nec potuerunt. sed coarguerunt, & Scriptu- „ ris conuicerunt, eos esse verè mendaces, quia negabant Iesum esse Christum, & tuli- „ sti (scilicet labores & molestias, quas hæreticos conuincendo, & extra Ecclesiam eij- „ ciendo, ab ijs passus es tu & Ecclesia tua) & patientiam habes (id est, & adhuc con- „ stanter fers, constanter in fide perseuerans) & laborasti propter nomen meum (pro- „ pter nomen meum & doctrinam defendendam contra hæreticos) & non defecisti (id

(id est, laboribus pressus, non tamen à fide & doctrina mea defecisti, nec laboribus succubuisti) (Quis hic non videat Episcopum hunc cum sua Ecclesia laudari a constantia in fide & in pura Christi doctrina? Cum igitur postea subdit, Memento unde excideris, illud non potest referri ad fidem, quasi exciderit à fide, ut quidam interpretantur: (pugnaret enim secum Dominus in verbis Apostoli:) Sed ad quid refertur illud, excideris? ad feruorem charitatis, qui deferbuerat in Episcopo & in Ecclesia. Postquam enim laudauit Episcopum & Ecclesiam, ab operibus bonis quæ fecerant, & à constantia in fide, & doctrina Christi, in qua etiam tum, cum hæc loquebatur, persistebant: postea mox subiungit, quæ in eis reprehendat, dicens: sed habeo aduersum te pauca, quod charitatem tuam (id est, feruorem charitatis in Deum & in sanctos) primam reliquisti. non ait absolutè, quod charitatem reliquisti, sed primam, id est, tam feruentem, sicut habebas initio. Initio enim cum acciperent Euangelium à Paulo & Iohanne, & alijs viris Apostolicis: magnus charitatis, ideoque & fidei feruor apparebat in omnibus fidelium dictis, & factis, ut fieri solet. Ardore enim quodam feruentissimo amoris Dei & proximi, & studio reformationum morum flagrabant. Postea remissiores effecti sunt, & deferbuit ille feruor. Hoc est, quod in eis reprehendit. Et ad hanc charitatis remissionem refertur verbum insequens, cum ait, Memento igitur unde excideris. Unde? Ab illo charitatis feruore, ab illa charitate prima, non absolutè à charitate, sed à charitate illa prima feruentissima & ardentissima.

Nos quoque damus sanctos sæpe excidere à charitatis, adde & fidei feruore: sed quod excidere prorsus à fide possint, tantum abest, ut ex hoc loco deduci possit, ut potius contrarium euincatur: nimirum sanctos plerumque excidere à feruore charitatis, & tamen constantes manere in fide Christi: quia hic, cui dicit charitatem primam reliquisti, & memento unde excideris: eidem etiam in præsentem tempore ait *ἡμεῖς*, & laborasti propter nomen meum, & non defecisti. Apparet igitur aduersarium illud ex ijs Apostoli verbis intulisse, quod ex diametro cum verbis Apostoli pugnat: Christus enim ait, non defecisti, & *ἡμεῖς*: Is autem ait, Ergo defecit, Ergo excidit à fide. Ceterum quoniam peccarunt excidendo à prima charitate, & à feruore charitatis: ideo iurè hortatur eos ad resipiscenciam, hoc est, ut veniam peccati deprecantur, & redeant ad primum charitatis feruorem. Atque ex hoc loco facile colligi potest, etsi dicimus sanctos nunquam prorsus excidere à fide: non tamen consequi, tolli igitur à nobis pœnitentiam. Cum enim demus nos excidere à feruore fidei & charitatis, & feruorem hunc remittere peccatum sit: simul etiam docemus, sanctis resipiscendum esse, cum ita peccant.

Franciscus Lambertus lib. 1. pag. 82. in ea verba: & patientiam habes & sustinuisti, &c. sic ait: Laus est perseverantiæ. Puto autem hic denuo agi de patientia, quia mox commendat, quod Pseudoapostolos expulerat. Hi nimirum pulsi, solent grauius malignari in sanctos. Et indubiè pulsi ab Ecclesia Ephesina, ut poterant, eos à quibus pulsi erant, diuexabant: at illi nullis malis à veritatis tramite absterrebantur: propter quod eorum stabile, constansque propositum, hic à Domino commendatur. Sed habeo aduersum te, quod charitatem tuam primam reliquisti. Coram æterno iudice reprehenduntur, ne dum qui à fide & charitate deficiunt (deficiunt autem, qui non vera, sed temporaria fide donantur) sed & qui in seipsis hæc imminui sinunt. Nam qui eiusmodi sunt, pro desertoribus coram Domino habentur. Quasi enim relinquunt, & id non sunt, quod prius erant: dum minus sunt, quàm fuerint. Iustorum quippe semitæ quasi lux splendens, crescunt, & proficiunt, usque ad perfectam diem: Prouerbio. 4. Quod si non crescit, iustorum semita esse nequit. Ephesina Ecclesia ardentior fuerat in veræ
fidei

fidei fructibus, quàm tempore scriptæ huius Epistolæ esset, quòd ipsa fides non esset in ea tam efficax per charitatem, vt prius fuerat, & ecce ideò eam reliquisse dicitur. Non enim solis Episcopis, sed & Ecclesiæ dicitur, Charitatem tuam priorem reliquisti. Ergo perniciosissima res est, fide & charitate imminui: principium siquidem & via quædam est ad perditionem. Caritas enim ignis est: proinde illius flammæ augeri, non imminui oportet. Etenim si imminuitur, in proximo est, vt extinguatur, nisi à Deo seruetur misericorditer: Ignis quippe imminutio, est via ad extinctionem. Hæc ille.

Item Alfonsus Mantuanus pag. 32. explicans ea verba: sed habeo aduersum te, &c. fic ait: Non qui inceperit, sed qui ad finem vsque perseuerauerit, laudem mereri dignoscetur. Nec dici poterit, eum vsque ad finem perrexisse, qui Christi fidem & cognitionem vtcunque retinuerit; nisi etiam modis omnibus det operam, vt per ipsum iuxta suam vocationem fructus indies augeatur in Ecclesia. Non igitur hic Antistes ad finem vsque perseuerauit, quamuis à Christi fide & cognitione non exciderit: quia cum in illo fidei feruor tepesceret, charitatem primam reliquerat. Quod sanè non minimus erat in pastore nãuus, sed planè maximum, & omni prorsus correctione dignum facinus. Quia charitas, vt est finis præcepti, & legis plenitudo, ita maximè omnium refert, vt qui docendi munus in Ecclesia occupant, charitatem præ cæteris æmulentur: vt sicut alijs ministerio præstant, ita sint ardentiore charitate præditi. Cum verò hic huius Ecclesiæ pastor non solum remiserit, sed etiam intermiserit charitatem: omnino correctione dignus erat. Hinc enim fiebat, vt lupi & malorum dogmatum authores, quæcunque dogmata vellent, in Ecclesiam introducere auderent, quòd pastorem gregem suum non curare animaduertent. Quare inclamat illi Spiritus sanctus, habere se aduersus illum expostulandi occasionem, quòd charitatem primam reliquerit. Danda igitur opera, vt resipiscat. Thomas etiam Aquinas in hunc locum pag. 43. ait: Episcopum hunc & Ecclesiam defecisse à feruore charitatis: sed non à sustinentia tribulationis.

Ad Argumenta secundæ classis: hoc est, ad quosdam Scripturarum locos, qui cum doctrina de Perseuerantia Sanctorum in fide, pugnare videntur, responsio.

PRIMUM adducunt locum ex 1. Epistola ad Corinth. in cap. 10. Qui stat, videat ne cadat. Quia enim Apostolus dicit, ne cadat; lapsum igitur facilem esse: & contingere posse, vt qui nunc stat, præoccupatus à Sathana, vel infirmitate carnis, vel ab ipso mundo, qui plenus est scandalorum, possit implicari aliquo delicto, vt se rursus contamineat prioribus peccatis, à quibus initio, fide in Christum fuerat extractus & ablati. Hæc illi.

Respondeo: Primum: lapsum facilem esse, quis neget? Ego quoque dico etiam sanctos facile labi: sed nego eos excidere prorsus à fide. Contingere etiam posse, vt, qui nunc stat, à Sathana præoccupatus, possit implicari aliquo delicto, quis inficietur? Verùm quod aiunt fieri posse, vt qui fide stat, prioribus peccatis rursus contamineatur: bifariam potest intelligi: primò, vt admittat eadem peccata, quod ad externas actiones attinet, hoc concedo: Deinde vt eodem modo peccet, hoc pernego, nimirum, si de electis iustificatis, quiq; fide stant, loquantur. Ho-

mo

mo enim ante iustificationem, & donatam fidem peccat toto animo & plena voluntate, quia totus caro est: post iustificationem & regenerationem, nunquam plena voluntate, aut ex studio peccat: sed tantum ex infirmitate. Non enim amat id, quod admittit, malum. Rom. 7. Si igitur ex illo Pauli dicto nihil concludant, nisi, posse eos, qui fide nunc stant, cadere, seu labi in peccatum aliquod, idque etiam graue: nihil concludunt aduersus me. Si verò inde inferre velint, Eos igitur, qui fide vera stant, posse à fide prorsus excidere: dico illud non posse vllò modo ex Apostoli dicto inferri, sine multis paralogismis. Primò Apostolus non ait, qui stat, sed *ὁ δὲ κἀν ἐς ἄναγι*, qui sibi videtur stare, vel qui se existimat stare. Non igitur loquitur de illis, qui vera fide credunt, & verè stant, de quibus est disputatio: sed de illis, qui cum falsa fide credant, putant tamen se verè credere, & fortiter stare, & idè securi sunt. ijs autem opus erat reuera tali admonitione ad securitatem illis excutiendam. Et hos ab illa etiam ficta fide posse prorsus excidere, imò re ipsa excidere: nos ipsi, prædicamus. Deinde etiam si dem, intelligi posse de ijs qui verè stant: tamen non ait Apostolus *βλεπέτω μὴ παρεπείσῃ* vel *ἐκπέσῃ*, sed tantum *μὴ πέσῃ*. Do autem sanctos à fide cadere posse, hoc est, à feruore, & fortitudine fidei, seu fidem illorum sæpè infirmari propter scelera: sed illos negò posse penitus à fide excidere, seu illorum fidem prorsus extinguere. Hoc enim ex illis Apostoli verbis colligi nequit. Præterea etiam si darem, posse verbum *πέσῃ* capi pro *ἐκπέσῃ*, & *παρεπείσῃ*, & deinde darem ex Apostoli verbis inferri posse, sanctos posse penitus à fide excidere: illud tamen intelligendum esset, quod ad ipsos attinet, & spectata illorum imbecillitate: sed non sequitur, spectata etiam Dei promissione & gratia, eos posse à fide prorsus excidere: Quare firma adhuc stabit mea propositio: propter promissionem Dei, & Christi precationem, eos excidere à fide penitus non posse, Deo eam, ne deficiat, conseruante & stabiliente. At ergo vana, inquires, talis admonitio: Minimè verò. Deus enim ijs admonitionibus primò docet, ne simus otiosi, & vult nos sibi esse cooperatores: idè Iudas, obsecro, inquit, certando adiuuetis, eam, quæ semel tradita est sanctis, fidem. Deinde admonet nos nostræ imbecillitatis, vt nos ipsos, quàm simus propensi ad lapsum, agnoscamus. Hæc verò nostri cognitio, quantò maior est, tantò altiùs nos euehit ad cognoscendam Dei potentiam: quemadmodum in balance, quantò profundius vna lanx grauatur, tantò altiùs altera surgit. Hæc autem cognitio nostræ infirmitatis, & periculorum, in quibus versamur, cum cognitione potentiae & virtutis Dei coniuncta, quid parit? excitat nos ad Dei auxilium inuocandum, vt scilicet nos, ne cadamus, sua manu sustentet. Qui autem inuocat ex fide Deum; exauditur. Ergo profunt hæc admonitiones ad fidem sustentandam & confirmandam. Proinde tertio loco dico, hæc admonitiones esse alimenta, quibus fides à Domino alitur, & sustentatur. Fac parentem, filiolum suum imposuisse equo, & eum sua manu ita tenere, vt cadere ex equo non possit: Et interim tamen filiolum suum subinde monere, ne cadat, dicendo, vide ne cadas, mi fili: cedò, quorsum ista admonitio, cum cadere non possit, patre illum sustentante? Frustrane monet? minimè verò. Nam utilis est admonitio, vt scilicet filiulus admonitus periculi, caueat, patremque roget dicens, Tene me pater, ne cadam: Sic nobiscum agit Deus. Propterea Dauid ait, impulsus euerfus sum, vt caderem, & Dominus suscepit me. Atque hæc esto, non solum ad hunc Apostoli locum, sed etiam ad omnes huic similes admonitiones, responsio. Ceterum si quis cupiat genuinam huiusce loci Paulini explicationem, paucis aperiam. Turgebant atque inflati erant Corinthij, etsi non singuli, maxima tamen illorum pars, inani quadam sui fiducia, quæ multis ex fontibus, illis scaturiebat: tum inde quòd baptizati, factique Christiani, Cænæ etiam Dominicæ

participes effecti, multis præterea Spiritus sancti donis (de quibus in eadem Epistola cap. 12.) ornati essent: tum etiam inde, quod & vrbe & pecunijs, & omni rerum copia potentes, summa fruerentur pace. ijs Dei beneficijs, & Spiritus sancti donis inflati, sibi ipsis confidebant. Ex hac sui confidentia, oriebatur carnis securitas: ex hac verò carnis securitate fiebat, vt in multa vitia & scelera prolaberentur. Quid igitur Apostolus? vt eos retrahat à sceleribus admittendis, conatur Corinthijs adimere illam carnis securitatem: id facit docens præsentibus bonis, non fieri, vt propterea sint extra omnem teli iactum. Hoc demonstrat exemplo Israëlitarum: qui etsi multa habuerunt testimonia gratiæ Dei: tamen non propterea factum est, vt fuerint extra omne periculum: imò quia securi torpebant, propterea in multa lapsi sunt scelera, & proinde exterminati. Minimè igitur debere præsentibus Dei bonis inflari, & propterea in sua conditione acquiescere, & esse securos: sed esse potius vnicuique vigilandum & orandum. Proinde qui videtur stare, videat, ne cadat. Ad omnes igitur praua sui confidentia inflatos, & securos verba faciens Apostolus, conatur illos à carnis securitate auocare ijs verbis, Qui videtur stare, videat, ne cadat. Quasi dicat: Nolite in vobis esse securi: dico securi in vobis, non dico in Deo. Est enim duplex securitas: vna in Deo, & eius verbo: altera in nobis & in alijs rebus à Deo conditis: seu vna Spiritus & fidei, altera carnis & carnalis confidentiæ.

Securitas Spiritus & fidei est ea, qua propter tantum diuinas promissiones propterque Christi precationem, & merita, certi & securi simus de nostra in gratia Dei perseverantia, ideoque de æterna nostri salute: atque ita securi in sinu Christi acquiescimus atque dormimus. Quò enim firmiori fide credimus, tum diuinis de sua erga nos gratia continuanda, deque sua æterna nostri protectione, promissionibus, tum Euangelio, quod ait Christum pro nobis orasse, & impetrasse à Patre vt in nobis suam seruet gratiam & fidem: eò etiam securiores simus de nostra in gratia Dei, & fide perseverantia: ac proinde de æterna nostri salute. Hæc securitas non solum bona est, sed etiam ad salutem necessaria. Proinde ad hanc perpetuò Scripturæ nos hortantur, vrgent, & stimulant.

Securitas carnis est ea, qua non in Deo, neque in Dei promissionibus acquiescimus: sed tum nostris operibus, tum nostris viribus & virtutibus, tum alijs Dei in nos collatis donis elati, putamus nos esse extra omne periculum, & labendi, & in æternum exitium ruendi: ac proinde etiam si omnibus Sathanæ incursionibus expositi simus, in nobis tamen, & in nostra conditione acquiescentes, nihil curamus: & hinc fit, vt ita securi, in multa subinde ruamus facinora, & tandem nisi resipiscamus, in æternum exitium. Securitas hæc perniciofa est. In hac erant multi Corinthij: ideo vt eos ab hac retraheret Apostolus: post allatum Israëlitarum exemplum dixit, itaque qui videtur stare, videat ne cadat. Istæ autem duæ securitates, contrariæ sunt inter se: & ita se habent, vt, quò magis ponimus securitatem carnis, eò magis firmetur securitas fidei & Spiritus. Quò enim magis desperamus de nobis ipsis, eò etiam magis cogimur in cælum ascendere, & fiduciam nostram in Deo collocare. Inde verò oritur sancta securitas, qua in Deo acquiescimus: & è contrà. Sunt enim hæ duæ securitates (vt antè dictum est) sicut duæ lances in balance: quò vna profundius grauatur, & deprimitur, altera eò altius tollitur. Cùm ergo Apostolus ait, qui videtur stare, videat ne cadat: tum securitatem carnis tollit, tum consequenter ad securitatem Spiritus Corinthios excitat. Perinde enim est, atque si dixisset, Nemo sit securus in se ipso, & in sua carne, quasi non possit amplius cadere, aut perire: sed

sed contrà potius timeat sibi à se ipso: imò agnita sua infirmitate, atque imbecillitate, desperet de se ipso: ac proinde speret in Deum, & ex certa fide petat, vt se seruet, ne cadat & pereat: petat inquam hoc à Deo ex certa fide, certus & securus, se à Deo propter illius promissionem, & Christi intercessionem, in fide, & gratia, ne ab ea prorsus excidat, conseruatum iri. Hic fuit sensus Apostoli. Itaque dico neque hoc, neque alijs similibus locis, quibus iubemur timere, & cauere, ne cadamus: concludi posse, Sanctos igitur, vtut aliter promiserit Deus, excidere tamen prorsus à fide & gratia posse: sed potius illis adhortationibus, & admonitionibus, fidem in sanctis excitari & seruari contendo. Ijs enim Sancti ad timendum de seipfis: & ideò ad precandum Deum, vt se custodiat in fide & gratia, excitantur. Deus autem à nobis rogatus ex fide, sua complet promissa: & ideò sicut petimus, sic ipse facit, hoc est, gratiam & fidem in nobis seruat. Atque hic est finis & scopus, & causa istarum admonitionum & adhortationum Apostolicarum. Quare cum aduersarij ex ijs inferunt, posse igitur sanctos à fide & à gratia prorsus excidere, admittunt paralogismum non solum ex ignoratione Elenchi, sed etiam non causæ, vt causæ.

Alter locus, est ex epistola ad Timoth. priore, cap. i. Milita bonam militiam, retinens fidem, & bonam conscientiam: qua repulsa quidam naufragium fecerunt circa fidem.

Respondeo: Ad hoc dictum satis responsum est suprà, in responsione ad exemplum Hymenæi & Alexandri. Nunc ad illationem, quam hinc inferunt, respondeo. Hoc Scripturæ testimonio (inquiunt) affirmatur in iustificatis, & renatis opus esse fide, seu militia fidei, & bona conscientia. Quis hoc negat? Nam de nomine fidei, siue hoc nomine intelligant doctrinam fidei (vt verè intellexit Apostolus) siue ipsam fidei virtutem, quæ doctrinam ipsam amplectitur, nos quoque dicimus vtrunque in renatis esse necessarium: vt scilicet tam doctrina, quàm virtus fidei retineatur. De nomine quoque bonæ conscientie, dico etiam esse necessarium, vt bona conscientia retineatur: ita vt sancti non peccent contra conscientiam. De hoc, seu quid debeant sancti, nulla est quæstio: sed quæstio est de facto & possibili: an scilicet verè sancti perpetuò retineant veram fidem, tam doctrinam, quàm virtutem fidei, & bonam conscientiam: an verò vtranque amittere possint. Quod ad conscientiam attinet, si peccare contra conscientiam accipiatur pro peccare ex assensu, sed non pleno: dico sanctos non solum hoc posse, sed sæpe etiam hoc modo peccare. Si verò accipiatur pro peccare ex pleno consensu, plenaque voluntate, id quod alij dicere solent, ex animo, & ex studio destinataque malitia: dico primùm illos nunquam hoc modo contra conscientiam peccare, vt antè demonstratum est: Ad quæstionem verò an hoc possint, aio, si spectentur ipsi, in sua natura, sine Spiritu regenerationis, & sine promissione Dei: eos posse hoc modo peccare, sicut & reliqui homines peccant, ex pleno consensu, plenaque voluntate. Si verò spectetur tum Spiritus regenerationis, qui eorum corda regit, tum promissio Dei, quæ ait: Faciam, vt ambulent in præceptis meis, quæ promissio irrita fieri non potest; dico eos non posse peccare contra conscientiam, seu plena voluntate: vt antè demonstratum fuit. Proinde quod ad fidem attinet, si pro doctrina fidei accipiatur: dico primùm sanctos sicut peccant, & quidem ex consensu, sed non ex animo, ita nonnullos circa fidei doctrinam naufragium quodammodo fecisse, hoc est, veritatem negasse, & negando quodammodo reiecisse: sed non ex animo, sicut Petro contigit. Deinde dico sicut reliqua peccata admittere possunt, ex pleno consensu, quod ad ipsos attinet, sed propter Spiritum sanctum eos conseruantem & propter promissionem Dei, non possunt: Sic etiam eos à doctrina ex animo etiam deficere posse, quantum in ipsis est: sed non posse propter promissionem Dei &

Christi precationem. Si verò fides pro ipsa virtute veræ fidei accipiatur: itidem dico, primum sanctos ab ea, id est, ab eius fervore non tantum posse, sed etiam re ipsa sæpè deficere: sed à tota fide, seu penitus, nunquam deficere: Deinde quantum etiam in ipsis est, prorsus ab ea deficere posse; sed propter promissionem Dei non posse. Atque hæc de verè sanctis, & verè renatis: de quibus nunc est quæstio. De ijs autem non loqui Apostolum in eo loco, manifestum est: quoniam Hymenæi & Alexandri hominum reprobos & hypocritarum nomina subiecit, dicens: ex quibus est Hymenæus & Alexander.

De ijs verò, & similibus hypocritis, qui in speciem, & coram hominibus sancti & renati videntur, cum non sint: facile fateor, eos non solum posse, sed etiam re ipsa tandem aliquando tum illam, quamcunque habebant, conscientiam bonam: tum illam, quam profitebantur, rectam fidem, ac fidei doctrinam reijcere. Sed de ijs nobis quæstio non est. Quare locus Apostoli 1. Timoth. 1. nihil contra me facit. Si verò ex ista adhortatione Apostoli Timotheo facta vellent colligere, potuisse igitur Timotheum abijcere bonam conscientiam, & naufragium circa fidem facere, alioquin adhortationem fuisse superuacaneam, fallerentur. Apostolus enim ait: Hoc præceptum tibi commendo, Timothee, secundum præcedentes in te prophetias, ut milites in illis bonam militiam. Quibus ex verbis colligitur, fuisse prophetias de Timotheo, illum futurum talem, qualem hic iubet esse Apostolus. Si veræ fuerunt hæ prophetiæ, sicut erant (eas enim probat Apostolus) necesse igitur erat, ut implerentur, & talis foret Timotheus, qualem futurum fuisse prædixerant. Non poterat ergo non militare bonam militiam, & servare fidem & bonam conscientiam. Neque tamen hinc sequitur, superuacaneam fuisse Apostoli adhortationem: nam hac excitabatur Timotheus ad militandam bonam militiam, & conservandam fidem, ac bonam conscientiam, seu ad complementum quoque illarum prophetiarum assequendum. Proinde non sine causa prophetiarum quoque illarum mentionem fecit: quid ita? nimirum, ut factus certior se talem futurum, qualem esse iubeat Paulus, ad præceptum hoc Apostoli strenuè complendum, alacrior & fortior fieret: & ita re ipsa retineret fidem & bonam conscientiam.

Tertium locum afferunt ex Epistola ad Hebr. cap. 10. qui sic citatur: Quanto peioribus afficietur pœnis, qui Filium Dei conculcaverit, & sanguinem testamenti ipsius, ceu rem profanam duxerit, per quam sanctificatus fuerat? Hactenus verba Apostolica; sanctificari autem per sanguinem Christi, nisi per fidem Evangelij, & per Spiritum sanctum, qui hanc fidem verbo Evangelij, & usu Sacramentorum accendit, nemo potest. Hæc est ipsorum propositio. Subdunt: sed affirmat Apostolus quosdam, licet fuerint initio per sanguinem Filij Dei sanctificati, & Deo reconciliati: tamen postea in tam horrenda peccata fuisse prolapsos, ut illis Filium Dei publicè conculcarint: propter quæ reos esse docet iudicio Dei, & dignos maioribus pœnis. Tantum illi. Conclusio sequitur, Ergo possunt iustificati, iterum prorsus amittere fidem, & ita damnari.

Respondeo: Primo loco explicandus est locus Apostoli: tum demum facile diluetur argumentum. Apostolum ibi loqui non de quouis, etiam ex consensu & contra conscientiam admissio scelere, neque de quavis ἀποστασία, sed tantum de illa, qua quis semel illuminatus, & veritatem edoctus, postea deserta ultro Ecclesia, in totum à Christo deficit, & Christi gratiam prorsus reijcit: ex ipsis Apostoli verbis, liquidum fieri facile potest. Primum scopus Apostoli erat adhortari Hebræos ad perseverantiam in fide, & Religione Christiana: idque propterea, quod nonnulli, qui ex Hebraismo ad Christianismum conversi fuerant, postea propter persecutiones deficiebant à fide Christiana. Ideo eo cap. paulò antè dixerat, Teneamus confessionem spei inflexibilem. Non simpliciter dicit: teneamus fidem, sed confessionem spei

fpei (ideſt, fidei) inflexibilem. Quafi dicat: Ne in perfecutionibus terreāmur, ita vt non audeamus confiteri Chriſtum; multò minùs vt deficiamus ab Eccleſia, & à Chriſto. Cùm ergo poſtea loquitur de peccato, poſt quod non relinquitur hoſtia pro peccato: de defectione, qua à Chriſto & eius fide in totum deficiamus, loqui Apoſtolum manifeſtum eſt. Idem patet à pœna, quam argumento à minore ad maius ducto, ex lege contra Euangelij contemtores colligit, dicens: Qui abiecerit legem Moyſis, ſine miſericordia ſub duobus aut tribus teſtibus moritur. Non ait, qui tranſgreſſus fuerit aliquod legis mandatum, morte morietur: ſed qui abiecerit legem (ideſt, qui in totum defecerit à lege, & religione Moyſis) ſine miſericordia moritur: & reſpicit ad id, quod eſt in Deuter. 17. Ergo cùm poſtea ait, Quanto grauiore putatis dignus iudicabitur ſupplicio, qui Filium Dei conculcauerit: Apparet eum loqui de Apoſtaſia à Chriſto, & eius fide ac religione. Idem poſtremò, verba Apoſtoli in eodem verſu apertè demonſtrant, cùm ait, Qui Filium Dei conculcauerit, & ſanguinem Teſtamenti per quem, &c. profanum duxerit. Quæ enim pedibus conculcamus? Quæ tanquam execranda, vel ſaltem quæ tanquam prorsus inutilia & nullius pretij, in totum reiſcimus. Huiuscemodi autem ἀπερσιμία non cadit in electos, verè iuſtificatos, & vera Eccleſiæ membra. Stat enim inuiſtum illud. 1. Iohan. 2. Si fuiſſent ex nobis, manſiſſent vtique nobiſcum: imò ne peccata quidem illa, quæ plena voluntate fiunt, & ex deſtinata malitia, in ſanctos cadunt, vt oſenſum eſt: multò minùs hæc Apoſtaſia. Quare nullo modo loquitur hic Apoſtolus de peccatis ſanctorum.

At verò ait Apoſtolus, per quem fuerat ſanctificatus. Quanquam ad hanc exceptionem ſuprà reſponſum eſt in exemplo Corinthiorum, Vbi docuimus, nomina hæc, ſanctificationis, iuſtificationis, iuſtitix item & ſanctitatis ac ſimilium, non vno & eodem modo de omnibus dici intelligiue debere: non fuerit tamen ab re aliquid breuiter etiam hic repetere. Tria ſunt hominum genera in Eccleſia, qui vocantur in Scripturis ſanctificati, iuſtificati, abluti ſanguine Chriſti, imò & electi. Quidā ſunt verè & coram Deo tales: illi nimirum, qui ab æterno primùm ſecundum propositum electi fuerunt in Chriſto: & qui deinde ſecundum idem propositum vocati & iuſtificati, perq; Spiritum ſanctum non ſolùm veritatem in intellectu edocti, verùm etiam in corde verè renouati & regenerati ſunt: de quibus Ro. 8. Atq; ij ſunt verè Eccleſia Dei. Horum verò gratia, reliqui quoque qui in Eccleſia ſunt, συνεκδοχικῶς & κατὰ ἁποχρίτικῶς ſanctificati & iuſtificati appellantur.

Sic omnes Iſraëlita, licet non omnes verè & coram Deo populus Dei eſſent: omnes tamen comuni nomine populus Dei appellabantur. Sic omnes Corinthios Apoſtolus, vt ſuprà vidimus, vocauit ſanctificatos: Sic Petrus omnes ad quos ſcribit, appellat ſanctum Dei populum. 1. Pet. 2. Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens ſancta, populus acquisitionis: qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei: qui non conſecuti eratis miſericordiam, nunc autem miſericordiam conſecuti eſtis. Ita Paulus omnes Galatas vocat filios Dei: & Romanos omnes, ſanctos. Συνεκδοχικῶς igitur ἡ κατὰ ἁποχρίτικῶς omnes qui ſunt in Eccleſia, etiam ſi non ſint omnes de Eccleſia, & verè ſancti, ſancti tamen & ſanctificati per ſanguinem Chriſti appellantur. Sed horum etiam, qui ſic appellantur, & reuera non ſunt: non eſt vnum duntaxat genus. Alterum igitur Sanctorum genus, eorum eſt, qui licet non ſint verè & coram Deo ſanctificati & iuſtificati, quia nimirum Chriſtum, veram iuſtitiam & ſanctificationem noſtram, non tenent in corde, vera & viua fide apprehenſum: tamen quia hunc Chriſtum tenent non ſolùm lingua, ſed etiam intellectu, hoc eſt, non ſolùm Chriſtum vnà cum alijs profitentur, ſed etiam eum agnoſcunt, & ſanctum Euangelium per lumen Spiritus ſancti edocti, & verò etiam aliquo modo ſe participes factos eſſe Spiritus Chriſti declarant, dum partim

verbis, partim factis aliquo modo Deum glorificant, ita ut verbi semen in illis iustum enatum, & in herbam erupisse videatur, de quibus Hebr. cap. 6. idcirco iustificati & sanctificati vocantur. Ceterum (sicut dixi) semen hoc non penetrat in illorum voluntatem, seu cor, neque ibi vllas habet radices, & proinde sine vlla sunt cordis regeneratione. ij habent Spiritum Christi utcumque docentem: & fructus aliquot bonos in eis proferentem: sed non regenerantem. Quia verò cognitio hæc regenerationis initium est: idcirco fit ut nonnunquam regeneratio nominetur: & qui tali cognitione præditi sunt, regenerati appellentur. Tertium est eorum, qui neque in corde, sicut primi, neque in mente, sicut secundi, sed tantum in ore habent Christum, iustitiam & sanctificationem nostram: eumque quem verè non norunt, cum alijs colunt, & confitentur: similes illis de quibus Christus dicebat Samaritanæ, vos adoratis, quod nescitis. Quia verò hæc Christi confessio externum est internæ regenerationis testimonium (nimirum si quis verè sit regeneratus:) idcirco fit ut etiam id genus homines, qui Christum confitentur, nisi aperta accedat, & pertinax iniquitas, regenerati, iustificati, sanctificatique appellentur. Primi ergo sunt regeniti, & sanctificati: secundi initium tantum quoddam, vel potius speciem quandam habent sanctificationis: Postremi verò habent externum duntaxat sanctificationis testimonium. Apostolus igitur de generali, seu (ut ita loquar) totali apostasia à fide & à Religione Christiana loquens, hæc tria fidelium, seu sanctificatorum hominum genera hortatur ad perseverantiam in fide Christi. Ut verò hoc efficacius faciat, proponit, quid hanc à fide Christi *ἀποστασίαν* consequatur, æternus nimirum sine vlla misericordia interitus. Etsi verò ipsi electi, vereque sanctificati, talem apostasiam facere, Deo illos sua gratia perpetuò in fide retinente, non poterant: adhortatio tamen hæc Apostolica haud inutilis illis fuit. Hac enim incitabantur ad perseverandum in fide: Reprobis verò, etsi omnino defecturi erant: non frustra tamen fuit facta. Hac enim redditi sunt inexcusabiles. Quis dicet hac oratione concludi, ipsos igitur verè electos & verè sanctificatos posse hac Apostasia deficere à Christo, ideoque à fide in Christum: cum hæc adferat æternum exitium: Electi autem & verè sanctificati perire æternum nequeant? Si igitur aliquid hinc concluditur: de reprobis tantum, qui inter verè sanctificatos connumerantur, concluditur. Ex ijs apparet in argumento aduersariorum, paralogismum esse *ἐκ παραπομπῆς*. Nomen enim sanctificationis, & verbum sanctificari, vno tantum modo, nempe propriè accipiunt: cum tamen impropriè etiam accipi solita sint.

Sed o vtinam locum hunc Apostoli de conculcato (pedibus) Filio Dei, & sanguine testamenti, id est, Christi, quo fædus sancitum est, profanato, cum illo eiusdem Apostoli, 1. Corint. 11. de reatu corporis & sanguinis Domini, quo implicantur illi, qui panem & vinum Domini indignè edunt & bibunt, diligenter examinatum, sana mente conferres. Videres enim sicut ad Hebræos illi dicuntur Filium Dei pedibus conculcare, non quòd illum realiter sub pedibus habeant, illumque realiter conculcent: sed quia verbum Euangelij, quo Filius Dei, eiusque sanguis fædus confirmans, fide percipiendus offertur, sua infidelitate reiiciunt, illudque execrantur: Sic ad Corinthios, non ideo istos dici reos corporis & sanguinis Domini; quia reale corpus, realemque sanguinem Domini indignè ore corporis realiter edunt & bibunt: Sed quia panem & vinum, per quæ corpus & sanguis fide percipienda offeruntur, nucleo interim tanti Sacramenti, vel per infidelitatem reiecto, vel per impœnitentiam neglecto, indignè manducant & bibunt. Si ex loco ad Hebræos, non licet arguari; Filium igitur Dei, sanguinemque testamenti realiter esse sub pedibus eorum, qui illum dicuntur conculcare: Cur tu vis me ad tuam istam, non satis Dialecticam consecutionem, nempe; Qui edunt & bibunt indignè, rei fiunt corporis

poris & sanguinis Domini, Ergo realiter ore corporis edunt & bibunt, admittendam cogere?

Memineris frater, Augustinianæ regulæ, Scripturas per Scripturas esse interpretandas, & similia similibus esse explicanda.

Quartum locum ex 2. Petri cap. 2. adducunt. Apostolus de quibusdam seducto-ribus loquens, ait: ij sunt fontes sine aqua, nebulæ, quæ à turbine aguntur, quibus caligo tenebrarum in æternum parata est. Nam vbi plus quàm fastuosa vanitatis verba sonuerint; inescant (δελιάζουσιν) per concupiscentias carnis (&) lasciuias τὰς ὄντως δόποφυγόντας, τὰς ἐν πλάνῃ ἀνασπρεφόμενας (hoc est, eos, qui verè aufugerant ab ijs, qui in errore conuersantur) libertatem illis pollicendo: cùm sint ipsi serui corruptionis. à quo enim quis superatus est: huic in seruitutem addictus est. Nam si ij qui aufugerant, ab inquinamentis huius Mundi, per cognitionem Domini & Seruatoris Iesu Christi, rursus iisdem impliciti superantur: facta sunt illorum postrema peiora prioribus (hoc est, illorum conditio peior priori.) Melius enim ipsis fuisset, non cognouisse viam iustitiæ: quàm vbi cognouerunt, conuerti ab eo, quod ipsis traditum fuerat, sancto proposito: seu quàm regredi à tradita ipsis sancta doctrina. Sed accidit illis, quod prouerbio dicitur, canis reuersus ad proprium vomitum: & Sus lota ad volutabrum luti vel cœni.

Ex ijs Apostoli verbis conantur colligere, multos, qui verè ab idololatrijs, & alijs inquinamentis ad Christum conuersi fuerunt, idque per veram Christi cognitionem, id est, fidem, ideoque qui vera fide præditi fuerant, postea ab impostoribus seductos, ad pristinas immunditias rediisse: id quod fieri nequit, nisi abiecta vera fide, & amisso Spiritu sancto. Posse igitur eos, qui donati sunt vera fide, illam amittere.

Respondeo: Apostolum non sentire electos, qui vera & iustificante fide præditi sunt, à fide hac prorsus excidere, manifestum fit tum ex hoc, tum ex alijs huius Apostoli locis. Primùm in Epistola prima ait, Nos (scilicet electos) renatos esse ex semine incorruptibili, per sermonem Dei, viuente in æternum. Quandoquidem omnis caro fœnum, verbum autem Domini manet in æternum. Quibus verbis docere voluit eum, qui nascitur ex carne, cum omni sua gloria euanescere, quia ex semine corruptibili natus est, & est ceu flos agri: Illum autem qui natus est ex semine Dei, per fidem in verbum Euangelij, manere, & viuere in æternum, quia ex semine incorruptibili (nimirum non solum in sese, sed etiam in eo, qui ex ipso natus est, incorruptibili) natus est: Verbum igitur, semel, & regenerante fide apprehensum, manere in renato in æternum: Id quod ipse quoque Lutherus in eum locum aperte docet: Euangelium (inquit) quando prædicatur, illico quidem transit: sed si suscipitur corde: & fueris ipsum fide amplexus, iam non potest ampliùs excidere. Apparet igitur Petrum sensisse in ijs, qui semel renati sunt ex hoc semine verbi Dei, perpetuò manere incorruptam fidem, & verbum Dei.

Deinde ibidem ait, fideles custodiri virtute Dei per fidem (vel iuxta versionem Lutheri, in fide) in salutem. Si ergo custodiuntur in fide, vel per fidem in salutem: custoditur etiam in eis fides, per quàm in salutem custodiuntur. In epistola verò altera in cap. 1. Primùm veram fidem eam esse describit, quæ viuax sit, hoc est, per dilectionem efficax. Eam enim vt arbotē viuam depingit, quæ suos etiam bonos fructus proferat. Hoc facit, cùm ait: subministrate in fide vestra virtutem: in virtute scientiam: in scientia temperantiam: in temperantia patientiam: in patientia pietatem: in pietate fratrum amorem: in fraternò amore, charitatem: Ecce fructus, qui ab

arbore fidei oriuntur. Ergo non esse veram fidem, nisi sit viua & efficax per dilectionem, docet cum subdit. Hæc enim si vobis adsint, & abundè suppetant, non otiosos, neque infructuosos vos constituent in cognitione Domini nostri IESU CHRISTI: hoc est, qui hæc præstant, illi declarant, se non habere otiosam Christi cognitionem & fidem. Quasi dicat: Fides Christi vera non potest esse otiosa. Probat à contrario, dicens: cui hæc non adsunt, cæcus est, manu palpans, purgationis oblitus veterum delictorum: hoc est, Qui non profert hos fructus, declarat apertè, se non esse præditum vera Christi cognitione, & fide, sed cæcum esse: ideoque nescire, quò eat: oblitumque esse sui baptismi, in quo (quod ad ipsum baptismum attinet) peccatorum purgationem acceperat. Illi enim ab Ecclesia iudicantur peccatorum purgationem accepisse, qui baptismum susceperunt: tametsi sæpenumero contingat, vt multi aquæ baptismo baptizentur, sine baptismo Spiritus: per quem solius Spiritus baptismum, verè homo à peccatis purgatur. ijs igitur omnibus docet Petrus, veram fidem eos nunquam habuisse, neque peccatorum ablutionem verè accepisse, qui tales fructus non proferunt. Deinde mox docet Apostolus, qui habent hanc viuam fidem, illos non posse ampliùs ea excidere, dicens: Quamobrem magis fratres studete firmam vestram vocationem & electionem facere (nempe fidem viuam exercendo, & hos prædictos fructus proferendo.) Hæc enim si feceritis, non cadetis vnquam. Sic enim abundè subministrabitur vobis ingressus in regnum æternum Domini & Seruatoris nostri IESU CHRISTI. Quibus verbis tria docet Apostolus: vnum, certitudinem de nostra electione, & secundum propositum vocatione per Spiritum sanctum in animis nostris genitam, exercitio fidei viuæ, & bonorum operum, in nobis confirmari. Alterum, illos, qui in hoc studio se exercent, nempe fideles, immunes esse à periculo cadendi, & constanter in gratia Dei perstare: postremum, rationem, qua sancti in gratia & fide constanter perseuerant, hanc esse, quia Dominus nouas illis gratias perpetuò suggerit: & ita has suggerendo, subministrat illis ingressum in regnum æternum, vt ita liceat ex verbis Petri, hunc componere syllogismum. Quicumque sunt donati vera & viuâ fide: ij subministrant in fide virtutem, in virtute scientiam, &c. hoc est, in studio bonorum operum se exercent. Quicumque autem in studio bonorum operum se exercent: ij ita conseruantur in fide, vt & de sui electione & vocatione fiant indies magis ac magis certi, & extra periculum excidendi à gratia Dei, sint: Deo illis subinde nouas gratias suggerente, & in regnum Christi perpetuò ingressum subministrante. Ergo certo certius est ex doctrina Petri, quæ eadem est cum doctrina reliquorum Apostolorum & Prophetarum, Apostolum non sensisse, Electos fideles posse à sua fide prorsus excidere. Nam & quid Christus pro se & omnibus fidelibus rogasset, sciebat: & vim eius orationis expertus fuerat: dum sensit suam fidem fuisse quidem quatefactam, idque suo vitio, sed tamen non fuisse penitus extinctam, Deo illam sua gratia conseruante, ac custodiente. Non potest igitur ex hoc secundi capitis loco contraria doctrina colligi. Et certè nihil est, cur ex hoc loco inferri debeat, aut possit, Electos fideles à fide prorsus excidere posse. Etenim primò Apostolus hic non loquitur de sanctis, aut de lapsibus sanctorum, qui etsi labuntur, à via tamen non recedunt: & lapsi resurgunt: sed loquitur de reprobis, & lapsu reproborum, cum scilicet reiecto Christo, & eius Euangelio ad impietatem toti redeunt: quod non est, nisi *ἀποστασία*: de qua etiam suprâ diximus, locutum esse Apostolum ad Heb. 10. Patet hoc tum inde, vbi ait, facta sunt postrema illius peiora prioribus: tum inde, Melius fuisset non nouisse viam iustitiæ, quàm ea cognita conuerti (hoc est, relabi) à sancto proposito: hoc est, à doctrina Euangelij deficere. Denique idem docent duo prouerbia, quæ subdit, quorum primum est, canis reuersus ad vomitum scilicet resumendum. Alterum: Sus lota, ad volutabrum cæni. De defectione igitur

tur à doctrina Christi loquitur. Atqui talis defectio non cadit in sanctos: vt supra diximus. non igitur iste locus pertinet ad sanctos. Hoc dictum Dominus etiam Philippus recitat, de ijs, qui tentati tentatione Diabolica, securi, sine vlllo timore Dei peccant: in illud 1. Corinth. 10. Fidelis autem Deus: Hoc autem modo non peccant sancti: ij enim humana tantum tentatione tentati, peccant, vt idem Philippus ibidem docet, sicut Dauid & Petrus. Ergo non pertinet ad verè sanctos & fideles.

At dices, Petrus ait ὄντως δοποφυγόντας, idque per cognitionem Domini nostri Iesu Christi: indicat igitur eos, qui vera fide præditi, verè conuertuntur, posse ad pristinos errores, vt canis ad vomitum redire: atque ideò fidem amittere. Primum quidem vetus interpret Latinus non habet verè, sed paululum: Sic etiam vertit Hieronymus Tom. 2. contra Iovinianum lib. 2. pag. 71. B. Ex qua lectione colligere est, exēplar Hieronymi, & veteris interpretis habuisse ὀλίγον vel certè ἄτως, sic. Hæc autem particula ἄτως in Scripturis nonnunquam rem extenuat, & significat vtcunque: vt Iohan. 4. Iesus autem sedebat ἄτως sic, super fontem, h. e. vtcunq; , & meliori, quo poterat, modo sedebat: idque annotauit etiam Erasmus Roterodamus.

Robertus quoque Stephanus in suo nouo Testamento annotauit, in alijs exemplaribus Græcis loco ὄντως reperiri ὀλίγως, id est, propemodum, in alijs exemplaribus ὀλίγον, paululum: in alijs ἄτως, sic. & certè fuit facilis lapsus ex ἄτως in ὄντως: vna litera, υ, in alteram nempe in ν, mutata. Quare argumentum ex illa particula ὄντως petittum, firmum non est. Sed demus legendum esse ὄντως: ex illo tamen Apostoli loco, colligi non potest, eos, qui verè ab impietate ad pietatem, à regno Sathanæ ad regnum Christi per veram fidem conuersi sunt: posse à fide vera penitus excidere.

Apostolus enim non loquitur de vera & plena ab impietate ad pietatem conuersione, quæ fit per veram & viuam fidem Spiritusque sancti regenerationem: sed tantum de conuersione non simulata, ab erroribus ad veram scientiam: quæ conuersio non semper secum adfert cordis renouationem, & regenerationem, sed sæpe in intellectu tantum locum habet. Quot enim etiamnum sunt, qui relicto papatu & impia doctrina, piam religionem amplexi sunt, eamque intelligunt, & tamen nondum sunt regenerati, nec verè in Christum insiti? ij principium veræ fidei habent (principium enim fidei, est ipsa veritatis cognitio) sed nondum veram fidem. vera enim & iustificans fides, non tantum est nuda veritatis cognitio, sed coniunctum habet assensum, ἀληθοφροσίαν, fiduciam, charitatem, & certam spem. Proinde etiam D. Philippus in Commentario in 1. Corinth. 10. cap. ea explicans verba: Ideò qui existimat, se stare, videat, ne cadat, cum citat hunc locum Petri, sic ait, Quòd autem in aliquibus, qui initia fidei habuerunt (notandum, quòd non ait, qui veram fidem habuerunt: sed tantum qui initia fidei: initia autem fidei sunt erroris positio, & veritatis cognitio) & postea lapsi non redeunt, fides illa priusquam excutitur, vera sit, dictum Petri testatur 2. Petr. 2. Quis non videat, quid hic appellet veram fidem Philippus? nimirum id, quod ante appellauerat initia fidei: nimirum veritatis Euangelicæ cognitionem. Ac de vera quidem & iustificante fide Philippum non loqui: manifestum est, quia ait: Qui initia fidei habuerunt, & postea lapsi non redeunt. Est autem manifestum, eos, qui vera & iustificante fide præditi sunt, postquam lapsi sunt, redire & seruari: quia quos iustificauit, hos & glorificauit. Nomine igitur veræ fidei Philippus in hoc Apostoli dicto non intellexit, nisi initia veræ fidei, hoc est, ipsam veram veritatis Euangelicæ cognitionem, sed eam nudam & mortuam. Et de hac loqui Apostolum, manifestum fit ex verbis ipsius Apostoli: primò cum ait, eos, qui verè aufugerant ab ijs, qui in errore conuersantur: hoc est, qui deseruerunt eos, qui versantur in errore: & consequenter

amplexi

amplexi sunt consortium illorum, qui versantur in veritate: ac proinde, qui errore deposito, amplexi sunt veritatem. Item cum ait, satius fuisset illis non cognovisse viam iustitiæ, quàm illa cognita retrogredi à sancto præcepto, seu à sancta doctrina: Non ait, satius fuisset non habuisse veram fidem, aut verè credidisse, aut iustificatos fuisse, quàm postea à vera fide aut à iustitia defecisse: sed tantum ait, satius fuisset non agnovisse viam iustitiæ, quàm illa cognita retrogredi à sancta doctrina. Nos autem non negamus multos, qui verè errores posuerant & veritatem amplexi fuerant, illos dedocti, & hanc edocti, postea à vera doctrina defecisse, seu defecere, & hoc modo fidem, id est, fidei doctrinam, vel principium fidei (vt loquitur Philippus) excussisse, atque excutere: sed non hinc sequitur, Ergo qui præditi fuerunt vera fide, ab ea prorsus defecerunt: Quia discrimen magnum est inter veram fidei doctrinam, principiaque: & ipsam veram fidem. Hæc enim iustificat, illa autem non: Hæc inserit in Christum coram Deo, illa autem in facie tantum Ecclesiæ. Summa: loquitur de illis, qui fidem habent temporariam: Quæ fides licet coram Deo sit reuera hypocritica (Sola enim iustificans fides est ἀνυπόκριτος, 1. Timoth. 1.) tamen ipsis, qui eam habent, & nobis, quibuscum illi conuersantur, videtur vera. Neque enim vel ipsi se, vel alij eos fidem simulare putant. Ideò spectatum ipsorum, tum Ecclesiæ iudicio: dicuntur ὄντως credere: sed coram Deo οὐκ ὄντως credunt. Hoc est enim proprium Electorum tantum, vt coram Deo ὄντως credant. Ijs similes fuerunt illi, de quibus Iohan. 2. multi crediderunt in eum: Iesus autem non se credebatur eis: eò quòd nosset omnes, nec opus haberet, vt quis testimoniū perhiberet de homine. Ipse enim sciebat quid esset in homine: Quasi dicat: illi putabant se verè credere, sed Christus bene videbat, eos non verè credere: ideò non se credebatur eis. Sed postremò demus intelligi de ijs, qui vera fide donati, verè ad Christum conuertuntur: tamen non inde sequitur, hos posse excidere prorsus à fide. Nam Apostolus ait δελιάζουσιν, non ait, quòd eos capiant: sed quòd inescant, seu escam illis ad capiendum præbeant, etiam multi pisces inescantur, seu esca captantur, sed non capiuntur. Non autem inficiamur etiam electorum fidem nonnunquam labefactari: sed conuelli prorsus ex illorum cordibus, pernegamus: neque id vel ex hoc, vel ex alio Scripturarum loco euinci potest.

5. Locum.

Nam quòd postea afferunt ex Matth. 12. parabolam illam de immundo Spiritu: nihil eo facilius ad dissoluendum. Primum hac parabola ipsos tantum Iudæos perstrinxit. Hoc patet ex conclusione, quam infert Dominus, dicens: Sic erit generationi huic pessimæ. Voluit autem hac parabola concludere, Iudaicæ genti in vniuersum, extremum imminere exitium: Quare? non, quia semel iustificati, veraque fide præditi, postea fidem prorsus abiecerunt, & à gratia Dei exciderunt: sed, quia, cum primum legem accepissent, qua videbantur à Dæmone, qui reliquas omnes gentes captiuas tenebat, prorsus liberati, nec tamen eam seruauerant: Postea Euangelium etiam sibi per Filium Dei oblatum reiecerunt, imò illud agnitum impugnaverunt, & in Spiritum sanctum blasphemarunt: vt in eodem capite paulò antè Dominus concluderat. Quid autem hoc fuit? Fuit penitus renuciare Christo, & totos se consecrare Diabolo. Perinde ac si quis domicilium optimè præparet hospiti, vt ibi libentius & perpetuò habitet. Sic enim faciunt illi, qui veritatem cognitam, qua videbantur à Diaboli manibus liberati, postea oppugnant ex animo, illi in æternum renunciando, Sathanæ autem mendacijs adhærendo. Hæc fuit mens Christi in illa parabola, id quod patet, si quis omnia diligenter perpendat. Neque aliter interpretatus est locum hunc Bucerus, quem cupio legi. Quare apparet clarè, locum hunc nihil planè facere aduersus meam thesin: quasi qui semel donatus vera fide, & verè à Diabolo liberatus est: possit deinde fidem amittere & in manus Diaboli penitus tradi, vt in æternum cum eo pereat: cum nihil minus quàm

quàm hoc, ex hoc loco Matth. concludi possit. Loquitur enim Christus, de ijs, quorum postrema fiunt peiora prioribus: hoc est, qui omnino perditii fiunt, & pereunt desperati: qui autem fide vera præditi sunt Electi, perditii omnino non sunt, nec perire possunt desperati. Nihil minus igitur concludit Christus, quàm verè fideles à fide prorsus excidere, ideoque perire posse. Philippus etiam Melanchthon in 1. Corinth. 10. Fidelis autem Deus, fol. 45. hoc dictum Matth. 12. recitat de ijs, qui tentati tentatione Diabolica, ideoque ab illa superati, peccant securi, sine villo Dei timore, ac proinde ex contemptu: quod peccatum ipse alibi vocat peccatum contra conscientiam. Non igitur intelligitur de ijs, qui peccant tentati humana tentatione, ideoque non ex contemptu Dei, sed ex infirmitate, & ignorantia: in quorum numero ponit Philippus Dauidem, &c.

In exemplo Ecclesiarum Galatiæ duo habent loca. ex Epistola ad Galatas, cap. 6. & 7. 3 vnum. Num sic stulti estis, ut cum Spiritu cœperitis, nunc carne consummami- Locus
Alterum: excidistis à gratia, quicumque in lege iustificamini.

Respondeo: Quod ad primum attinet, παραλογισμὸς ἐστὶν ὁμονυμίας, in nomine Spiritus. Nam accipiunt Spiritum pro Spiritu sancto, hoc est, regenerationis: cum tamen aliter interpretes illum accipiant. Scholiastes Græcus Spiritum accipit pro efficacia Spiritus in miraculis efficiendis: carnem verò pro circumcissione in carne. Πνεῦμα πρὸς ὅτι πλουτὸν σημεῖα ποιῶντες: σὰρκα δὲ περιτεμνόμενοι. Ipse etiam Ambrosius sic interpretatur. Nomen enim Spiritus accipit pro donis Spiritus sancti, quibus visibiliter fideles tum donari solebant. Ad rudimenta enim (inquit) fidei commendanda, donum Dei hoc manifestabatur hominibus: & sic interpretatur illud, Galatas accepisse Spiritum sanctum ex auditu fidei, & non ex operibus legis. Postquam autem redierunt ad legem, ait eos perdidisse hanc Spiritus Sancti gratiam: & hoc esse, Spiritu cœpistis, nunc carne consumamini. Eodem modo interpretatur Chrysostomus. Talia autem dona Spiritus sancti donantur etiam reprobis, non verè iustificatis: vnde illud, Multi dicent, nōne in nomine tuo dæmonia eiecimus? quib⁹ Dominus dicet non noui vos. Accipi verò etiam potest pro doctrina Spiritus, h. e. Euangelij, sicut etiam 2. Cor. 3. ad prædicationem enim Euangelij, Sp. Sanctus datur credentibus. Hæc doctrina Spiritus, seu Euangelij, tradit hominem iustificari fide sola in Christum, sine operibus legis. Hanc verò amplexi fuerant in initio Galatæ à Paulo prædicatam, & ideo dicuntur Spiritu cœpisse: sensus est: Ecclesias illas fuisse in initio bene institutas, iuxta Spiritualem Euangelij doctrinam. Nomine verò carnis intellexit Apostolus carnalem sapientiam, & doctrinam, quæ tradebat hominem non iustificari sola fide, sed etiam ex operibus legis. Iustitia igitur legis, quam carnalis Pseudoapostolorum sapientia prædicabat, & urgebat, caro (ut etiam Lutherus ait) hic appellatur. Cum igitur Ecclesiæ Galatarum, post Apostoli discessum incepissent spiritualem Euangelij doctrinam, quæ in sola Christi fide iustitiam collocabat, paulatim reijcere, & contrà, carnalem pseudoapostolorum doctrinam, quæ in legis operibus statuebat iustitiam, amplecti: Apostolus ait illos cœpisse Spiritum, & nunc carne consumari: hoc est, bene cœpisse, & pessimè finire. Hoc autem dicit in vniuersum de Ecclesijs Galatiæ, non autem de singulis fidelibus, qui vera fide Euangelium amplexi fuerant. Quis autem neget multas Ecclesias, imò multos priuatos ac singulares homines, in initio quidem Euangelij doctrinam amplecti: deinde verò illam reijcere? Verum quæstio nostra est, an qui vera fide semel Euangelium amplexi sunt, postea fide prorsus amissa, illud quoque penitus reijciant nec ne. Hoc pernegamus: & præfens Apostoli locus, ut manifestum est, contra nos minimè facit. Nec mihi aliter sensisse videtur Theodoret. cum ait in scholijs Græcis, πνεῦμα μὲν τῷ χάριτι ἐνάλειψε, σὰρκα δὲ τῷ κατὰ νόμον πολιτείας. Opponit hic statum legis, statui Euangelij: hunc χάριν, illum, πολιτείας κατὰ νόμον appellans.

Status

Status gratiæ, est status libertatis: legis verò status, seruitutis. Sensus igitur Apostoli erit: sic stulti estis, ut cum cœperitis esse liberi, & in statu libertatis: nunc ad statum seruitutis redeatis: & ibi consumemini? Sed postremò etiam si accipiat Spiritus pro Spiritu regenerationis: nihil tamen contra nostram thesin concluditur. Nos enim loquimur de illis, qui verè sunt per Spiritum sanctum regeneriti; hîc autem Apostolus loquitur de illis, qui initium tantum aliquod Spiritus regenerationis, vel potius operum Spiritus regenerationis acceperunt, dicens: Spiritu incepistis. Nos autem non negamus, quin istalem Spiritum, seu huiuscemodi regenerationis initia prorsus amittant. De ijs enim loquitur Apostolus ad Hebr. 6. impossibile est eos, &c. Tales sunt illi, de quibus Matth. 13. qui verbum cum gaudio accipiunt, & aliquam fructuum spem faciunt: sed postea arefcit illorum herba, cum non habeat radices, hoc est, cum talis spiritualis & cognitio & gustus non penetret vsque ad cor, quia scilicet non sunt regeneriti: ac proinde Dominus vocat eos *αργαίους*. Horum autem fides & pietas, non est vera vel fides vel pietas, ut Bucerus & alij testantur. Nihil igitur hic Pauli locus ad Galatas, contra perseuerantiam sanctorum concludit.

Quòd ad alterum attinet locum, Gratia excidistis, quicumque in lege iustificamini: idem dico. Nomine gratiæ intelligitur doctrina gratiæ, seu Euangelij: Nomine verò gratiæ, sæpenumero in Scripturis venire doctrinam Euangelij, ipse quoque Lutherus testificatur: & sic illud Apostoli, obsecro, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis, interpretatur, dicens, illos in vacuum gratiam Dei recipere, qui verbum quidem, quo gratia offertur, audiunt, hoc est, auribus recipiunt; interim tamen nullo studio amplectuntur, nihilque per illud vita immutatur: In Postill. fol. 213. Quid igitur est, à gratia excidistis, quicumque in lege iustificamini, nisi quicumque quæritis iustitiam in lege, non contenti iustitia fidei: prolapsi estis ab Euangelio ad legem, à doctrina & statu gratiæ ad doctrinam & statum legis? Multos autem recipere doctrinam Euangelij, deinde ab ea deficere, negare non possumus. Sed quæstio est, quinam hoc faciant: illine qui vera & solida fide Euangelium amplexi sunt, an verò qui simulata, quique videntur esse in gratia Dei & non sunt? Dico hoc fieri ab hypocritis ex animo: ij verè renuntiant Euangelio, & ita verè à gratia Dei (in qua scilicet, dum Euangelium gratiæ profitentur, esse etiam videntur) penitus excidunt. De pijs verò dico, nonnunquam contingere, ut etiam aliquis verè pius, Euangelio renuntiet, sed tantum vel ex ignorantia, vel ex infirmitate: ex animo autem nunquam: Atque ita pij nunquam verè à gratia Dei excidunt. Ex infirmitate Petrus renunciauit Christo: at non ex animo, ut ostensum est, & omnes Patres confirmant. Concedo etiam inter Galatas nonnullos fuisse verè pios, qui seducti putabant ex ignorantia, opera legis ad salutem fuisse necessaria. Ij etiam dicuntur excidisse à gratia, id est, à doctrina Euangelij defecisse, sed non prorsus, & ex animo. ideoque non propriè & verè exciderunt. Quare apparet locum etiam hunc frustrà ab aduersarijs, contra nostram de perseuerantia Sanctorum in fide doctrinam afferri. Si quis velit tamen nomen gratiæ propriè accipere pro ipsa iustificante gratia: sensus erit: si quæritis iustificari per legem, à gratia excidistis: hoc est, nihil vobis ampliùs negotij erit cum gratia Euangelij, & ea nihil vobis proderit: ut idem hîc dicat Apostolus, quod paulò antè dixerat, si circumcidamini, Christus nihil vobis proderit: Item euacuati estis à Christo, qui in lege iustificamini, à gratia excidistis. Hæc Apostolus. Quid est euacuati estis à Christo? Græcè est, *κατηργήθητε ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ*: Quasi dicat: Christus factus est vobis otiosus, seu inanis, & inutilis. Est enim idem, quod antè dixerat, Christus vobis nihil proderit. Idem igitur significat etiam hæc locutio, quæ immediatè sequitur, à gratia excidistis, hoc est, gratia Euangelij & Christi fit vobis inutilis. Nam qui iustificari volunt per legem,

non

non possunt iustificari per gratiam. Ceterum hinc non sequitur conclusisse Apostolum, eos, ad quos dirigit hunc sermonem, fuisse prius in gratia, & per illam verè iustificatos, deinde ab illa excidisse. Videbantur quidem esse in gratia, dum Evangelium purum amplexi sunt sine lege: sed cum relapsi ad legem, voluerunt per legem iustificari, exciderunt à gratia, id est, agniti fuerunt non fuisse verè in gratia: nec ex animo doctrinam gratiæ amplexi. Docet igitur potius, quid consequatur illos, qui volunt iustificari per opera legis, quàm quid Galatis contigerit. Quare hic locus minimè concludit, eos, qui prius fuerunt in gratia Dei: postea ab ea prorsus excidisse.

Refutatio trimembris partitionis eorum, qui fide iustificati dicuntur.

QUERVANDVM autem est (inquiunt) in his exemplis triplicem esse formam fide iustificationum. Aliqui enim fide semel iustificati, & regenerati per Spiritum sanctum, in ea perdurant vsque in finem: quorum pauci inveniuntur. Exemplo nobis est ipse Paulus, qui de se 2. Timoth. 4. ait, Bonam militiam certavi, cursum consummaui, fidem seruaui. Quod superest, reposita mihi est iustitiæ corona, quam reddet mihi Dominus in illo die, iustus iudex, &c. Hic igitur continuauit curriculum, donec peruenit ad metam.

Deinde sunt alij, qui quidem etiam fide iustificantur & regenerantur: sed postea peccatis contra conscientiam admissis, fidem amittunt, Spiritum sanctum excutiunt: sed isti cum vident se cecidisse, non perseuerant: resurgunt autem, & agunt pœnitentiam. In ijs fides per prædicationem pœnitentiæ iterum accenditur, & ita fiunt à nouo vasa misericordiæ, templa Spiritus sancti. Tales fuerunt Adam, Patriarchæ, Dauid, Petrus. Et horum causa instituta est in Ecclesia prædicationis pœnitentiæ.

Tertiò sunt alij, qui vtrunque sint regeneriti, iustificati & sanctificati: tamen postea cum contra conscientiam ruunt in peccata, in ijs furenter perseuerant, & moniti non resipiscunt. Itaque cum non resurgant, & in malo perdurent vsque ad extremum vitæ halitum, pereunt & abijciuntur in æternos cruciatus. Hæc omnia illi.

Respondeo: De primo genere, non contendo: tantum illud dico, quod ad paucos quosdam restringunt, me ad omnes verè fideles, veraque fide præditos, & coram Deo iustificatos extendere: quoniam licet in itinere ad cœlestem patriam, alij sæpius & grauius labantur, à viâ tamen non recedunt, & lapsi resurgunt: & ita iter susceptum continuant.

De secundo, Non concedo quempiam ex verè iustificatis, & renatis, aut peccare ex destinata malitia totoque corde, id quod est propriè peccare contra conscientiam, seu verè pleneque scientem ac volentem peccare: aut fidem prorsus amittere, & à Spiritu sancto penitus deferi: vtrunque enim suprà demonstratum est, pugnare cum sacris literis, pijsque doctoribus. Quod horum etiam tantum causa, instituta sit prædicationis pœnitentiæ, ineptè dicitur: quasi verò aliqui ita sancti sint in hac carne, vt non peccent: & ideo non opus habeant pœnitentiâ, & peccatorum remissione. Sed illud prorsus est intolerabile & blasphemum: quosdam esse renatos & verè iustificatos, vereque in Christum credentes, qui in peccatis furenter perseuerent, nunquam resipiscant, & in æternum ruant exitium. Quid enim hoc aliud est, quàm totum Evangelium euertere, & Apostolos, Christumque ipsum mendacij accusare, qui contrarium planè docuerunt?

1. Quicredit in me (inquit Christus) habet vitam æternam. Quomodo æterna fuerit, si pereas? At æterna fuerit etiam mihi, si æternum credam. Verum, si ad tempus credas, vera fides non est, sed temporaria: temporarij autem nunquam apprehendunt vitam æternam.
2. Illi soli certè vera fide credunt, qui præordinati sunt ad vitam æternam, vt Aët. 13. legimus. Quomodo igitur aliquis verè credens, in æternum ruere exitium potest?
3. Quid Apostolus ad Romanos 8? quos iustificauit, hos & glorificauit: nemo igitur iustificatus, æterno exitio inuolui potest. Neque valet glossa tua, hos glorificauit, qui manserunt in finem vsque iustificati, & iustitiam non amiserunt. Hoc est enim τὸ κενώμενον: An qui Electi & iusti sunt, iustitia prorsus excidere possint & æterna morte damnari. Tu ais: Ego nego cum Apostolo: Audi & Bucerum in Luc. cap. 1. pag. 541. Vera iustitia non est, quæ finem nouit. Catena Apostoli indissolubilis est, ita vt de quocunque dici potest: Hic iustificatus est, de eodem omnino pronuntiandum sit, hic igitur glorificabitur: Et contrà, Hic non est glorificatus, sed in æternum ruit exitium: Ergo idem nunquam fuit iustificatus.
4. Quid Dominus? Iohan. 10. Oues meæ vocem meam audiunt, & sequuntur me, & ego vitam æternam do eis, nec peribunt in æternum, & nemo potest eas rapere de manu mea. Concludit Dominus fieri non posse, vt qui sunt oues Christi, pereant, & in æternum ruant exitium. Quicunque autem credunt in Christum, & iustificati sunt per Christum: oues Christi sunt. Quomodo igitur fieri potest, vt qui credit in Christum, & iustificatus est: in æternum ruat exitium.
5. Iohan. 17. Orat Dominus pro omnibus, qui in se credituri erant, & ait, se velle vt ibi sint, vbi est ipse: item vt videant gloriam, quam sibi dederat Pater. Christus autem non ruit in æternum exitium: sed in beata est vita. Quotquot igitur credunt in Christum, æterna cum Christo vita perfruuntur, necesse est.
6. Postremò, doctrina hæc aduersariorum pugnat cum doctrina ipsius Lutheri & omnium, qui Euangelium sincerum docuerunt. Etenim præter alia loca, Lutherus Tom. 5. in 17. Iohan. fol. 194. contendit eos, qui ad Euangelij participationem venerunt, & verbum Christi seriò amplexi sunt, certò esse ex Electis, qui Christo dati sunt: neminem enim venire ad Christum, & credere Christo, nisi ex electis sit. Qui autem (inquit) illi dati sunt, eos probè custodiet cauebitque ne quisquam ipsorum pereat: Sicut ipse Iohan. cap. 6. ait, Hæc est voluntas eius, qui misit me, Patris, ne quid perdam ex omnibus, quæ dedit mihi. Et mox in ipso capite 17. Quos dediisti mihi, Ego custodiui, & nemo ex eis periit, nisi filius ille perditus: & Iohan. 10. vbi loquitur de ouiculis, vocem ipsius audientibus, sic inquit, Ego vitam æternam do eis, nec peribunt in æternum, neque rapiet eas quisquam de manu mea. Hæc Lutherus. Sensit igitur Lutherus cum Scripturis, eos qui semel vera fide in Christum crediderunt, & iustificati sunt: non posse ampliùs perire. Eadem est doctrina Bucer, adde Augustini, & Patrum omnium: imò & Aquinatis, omniumque sanorum scholasticorum.

Neque verò hinc mihi obstrepas, Ergo tu vis eos seruari, qui in peccatis contra conscientiam furenter perseuerant, & in ijs perdurant, vsque ad extremum vitæ halitum? Minimè verò. Nam ego quoque hos doceo damnari: & quis id neget? Sed contendo, hos nunquam fuisse coram Deo iustificatos, nunquam ex animo Christo adhæsisse, aut vera in Christum fide credidisse: sicut & Lutherus ait de Iuda in caput 17. Iohannis. Qui verò iustificati sunt, hos concludo in extremum exitium ruere non posse: Sed vt glorificentur in cœlis cum Christo, esse pernecessarium: quia quos iustificauit, hos & glori

glorificauit, ait Apostolus: ac proinde hos peccata contra conscientiam, hoc est, ex destinata malitia, non admittere, & multò minùs in ijs hære, ac perseuerare posse: sicut & Scripturæ (vt antè ostensum est) docent, & Protestantes in disputatione Ratibonensi confitentur. Quid igitur pugnantius cum doctrina salutis dici potest, quàm esse quosdam iustificatos, qui tametsi initio fidem habuerint, tamen postea in peccata contra conscientiam ruant, & in ijs vsque ad extremum vitæ halitum, perseuerent: & proinde hos perire, & in æternos abijci cruciatus?

*Ad argumenta tertiæ Classis: hoc est, ad auctoritates Doctorum
virorum nostri seculi, & Confessionem Augustanam:
Responsio.*

In tertia classe argumentorum contra perseuerantiam Sanctorum, continentur aliquot quorundam nostri seculi Doctorum virorum sententiæ: quæ cum doctrina de perseuerantia Sanctorum pugnare videntur. Ac primo quidem loco citant ex Reformatione Colonien- si, quæ per Bucerum, consentiente & approbante Philippo conscri- pta fuisse creditur, loca tria. Primus locus est in cap. de bonis operi- bus, quæstione quarta, vbi sic legimus.

Tertia prorsus necessaria causâ bene operandi est, quòd fieri non potest, vt absque solida ad Deum conuersione consistat fides vera, & certa in Christum fi- ducia, aut cum peccatis, quæ admittuntur contra conscientiam. Hæc ex ipsa fi- dei natura perspicua sunt. Fides enim talis assensus Euangelij est, ex quo firma existat fiducia misericordiæ Dei, promissæ propter Christum. Huiusmodi autem fiducia cum proposito peccandi, in quo manifestus est contemptus Dei, & indu- bitata iræ Dei prouocatio: consistere non potest. Ex hac fidei & peccati inter se repugnantia, Paulus dixit, quicquid ex fide non est, peccatum est: significans eam esse fidei naturam, vt ex se bona opera producat. Quare cum peccatur, vt id aliena fi- ducia fit: ita fiducia in Christum repellitur, & gratia atque æterna vita abijcitur: & actum est de salute hominis, nisi recepta fiducia Christi, & depulsa omni aliena fi- ducia, homo se Deo in obedientiam penitus restituat.

Respondeo: Bucerum non sensisse, eum, qui vera fide donatus est, posse à fide prorsus excidere, manifestum est ex ijs, quæ antea ex eius libris, de quibus nulla est dubitatio, retulimus. Non est autem putandum, illum secum pugnantia scri- pisse. Loci igitur qui recitantur ex Reformatione Colonien- si, contra nostram The- sin, quæ omnino est doctrina Bucer, nihil planè concludunt. Tantùm restat, vt illi loci dexterè explicentur: ita, vt cum superioribus nihil pugnare, manifestè appareat. Quod igitur attinet ad hunc primum locum, nihil aliud concludit, nisi id quod nos initio, cum responderemus ad argumenta primæ classis, è Scripturis, Patribus & Protestantibus demonstraui- mus: nimirum hanc esse veræ fidei natu- ram, vt sit viua: ideoque vt peccatum contra conscientiam, & hæc fides, simul consistere non possint: ac proinde qui vera fide præditi sunt, eos peccata con- tra conscientiam, & ex animo non admittere. Peccata enim ex animo detestantur: etiamsi aliquando contra animi & Spiritus propositum in varia & graui laban- tur peccata: sicut contigit Dauidi, & Petro & alijs. Hoc igitur dicere voluerunt illius libri autores. At subdit, inquit, dicens: quare cum peccatur, vt id aliena fi- ducia fit: ita fiducia in Christum repellitur, & gratia atque æterna vita abijcitur, & actum est de salute hominis, nisi recepta fiducia Christi, & depulsa omni aliena fi-

ducia, homo se Deo in obedientiam penitus restituat. Docet igitur ijs verbis, homines renatos posse contra conscientiam peccare, & ira fiduciam Christi repellere, atque gratiam & æternam vitam abijcere, & recipi posse fiduciam, seque homines Deo in obedientiam restituere: quare & excidere gratia posse, & non semel dari fidem, sed sæpius, &c.

Respondeo: Primò liber non ait, Quare cùm peccatur à verè fidelibus: sed tantùm cùm peccatur. Potest autem & debet referri ad simulatè fideles, si illud peccatur, accipiatur pro peccare contra plenam conscientiam, seu plena & tota voluntate. Hoc enim modo non peccant verè fideles. Proinde illud, fiducia Christi repellitur, & gratia abijcitur, intelligitur non de vera fiducia, sed de temporaria, & ideo non vera; seu de ea, quam habere videntur falsi fideles, & non habet: de qua & Christus, Habenti dabitur, ei autem, qui non habet, etiam quod videtur habere, auferetur ab eo. Ait primò, qui non habet: non igitur verè habent gratiam ij temporarij. Deinde ait, etiam quod videtur habere, auferetur ab eo: videntur igitur habere veram fidem, sed non habent, sed tantùm temporariam: ideo etiam hæc tandem illis auferetur. De ijs loquitur etiam liber hoc in loco: Proinde cùm postea ait, Actum est de salute hominis, nisi recepta fiducia Christi, homo se Deo in obedientiam restituat: Docet necessarium esse ijs hypocritis, si velint seruari, vt recipiant fiduciam (scilicet veram & viuam, quæ est perpetua.) Et ita se per hanc viuam, & perpetuam fidem Deo in obedientiam restituant. Quis hoc neget? & quid hoc aduersus nos facit, qui de veris sanctis, veraque fide præditis disputamus? Quòd si quis etiam locum hunc accipere velit de verè sanctis, vereq; fidelibus: nihil etiam concludit contra nostram thesin. Primò enim simpliciter ait, cùm peccatur, non ait, contra plenam conscientiam: nos verò non negamus etiam à verè fidelibus peccari, & quidem contra conscientiam quodammodo, id est, ex consensu, sed non pleno, nec plena voluntate, aut ex studio, vt loquitur D. Gregorius: succumbunt enim sancti nonnunquam in pugna, vt quod nolunt velint & agant: Rom. cap. 7. Secundò cùm ait, fiducia repellitur, non addit, prorsus: nos autem non negamus, quin etiam in sanctis, cùm peccant, præsertim ex consensu, fiducia repellatur, nempe partim: hoc est, fidei flammæ suffocentur, etiam si non totus ignis fidei extinguatur. Proinde tertio cùm ait, actum esse de salute hominis, nisi recepta fiducia Christi, homo se in obedientiam Deo restituat penitus, nihil concludit aduersus nos. Nam fatemur, cùm ita peccant sancti, nisi redeant ad Deum, recepta etiam illa, quæ amissa fuerat, fiducia, hoc est, fidei flammis iterum accensis: actum de ijs esse. Paulatim enim totus ignis extingueretur, nisi flante Spiritu sancto, & subiectis lignis verbi diuini, iterum accenderetur. Sed hoc non contingit Electis. Deus enim iterum flammam fidei in eis excitat. Apparet igitur nihil aduersus nos facere hunc locum: siue de hypocritis, siue de veris fidelibus intelligatur.

Alter locus est desumptus ex eodem capite de bonis operibus, quæstione quinta. Sciendum (inquit) igitur est, esse peccatum contra conscientiam, hoc est, quod quis sciens & volens admittit: illud in sanctis locum non habet: & si tale aliquod peccatum designent, gratiam Dei, fidemque abijciunt, & Spiritum sanctum à se repellunt, atque desinunt sancti esse, & accepti Deo. Hoc clarè testantur illa Spiritus sancti oracula 1. Corinth. cap. 7. & Gal. cap. 5. Qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt: & 1. Johan. 3. Filioli mei, nemo vos seducat, qui facit iustitiam, iustus est, qui verò peccatum facit, ex Diabolo est. Quapropter & Paulus 1. Timoth. 1. ait, Summa præcepti est dilectio, ex corde puro, conscientia bona, & fide non simulata. Item post, retine fidem & bonam conscientiam. Ex his manifestum est, in reconciliatis Deo, necessariam esse bonam conscientiam. Quare qui contra conscientiam peccat, excidit gratia & iustitia. Ad hoc genus peccati pertinet

pertinet etiam affectata ignorantia: qualis est Ethnicorum, & Phariseorum, qui prædicatum à Christo & Apostolis Euangelium reiecerunt, & ignorare voluerunt. Et omnibus temporibus multi talium hominum sunt, qui de Christo saluatore, neque audire neque cognoscere volunt, & vocem Dei de cælo sonantem, Hic est Filius meus dilectus, hunc audite, planè contemnunt. Tales sunt hodie & Iudæi, & Mahometistæ, & alij multi inter aduersarios Euangelij: qui simulant se non intelligere Euangelium, cùm tamen neque audire, neque in animum illud admittere velint. Hæc ibi.

Sed quid hoc loco clarius pro mea sententia? Si in sanctis hoc peccatum contra conscientiam locum non habet, & hoc solo exciditur à fide: Sancti igitur non excidunt à fide. At dices: Subdit, & si tale aliquod peccatum designent: gratiam Dei fidemque abijciunt: Respondeo: Si peccatum contra conscientiam accipias pro peccato, quod plena voluntate fit, quod etiam appellatur vastans conscientiam: cùm linea præcedenti dixerit, hoc peccatum locum non habere in sanctis, fieri non potest, ut modò ijs alijs verbis contrarium inferre velit: nimirum posse hoc peccatum à sanctis admitti. Alioquin enim pugnaret secum in duabus lineis, & perinde esset, ac si dixisset, habet locum in sanctis, & non habet locum in sanctis. Quid igitur? Locutio est conditionalis, qua ostendit, si per concessionem (id quod non conceditur) aliquando tale peccatum admitterent: profectò fidem abijcerent: quare? quia non possunt consistere peccatum tale, & vera fides. Nihil igitur concludere voluit liber, nisi peccatum contra conscientiam non posse consistere cum fide: quare non habere locum in sanctis. Est illa locutio similis huic, Deus non potest peccare: & si peccaret, desineret esse Deus. Consequiturne hinc, Deum igitur posse peccare, & proinde posse desinere esse Deum? Imò contrà, locutio hæc, quia impossibile est Deum desinere esse Deum: confirmat etiam Deum non posse vllò modo peccare. Nihil igitur isti duo loci euincunt contra me: sed potiùs stant à mea sententia: concludunt enim in sanctos verè fideles non posse cadere peccatum contra conscientiam. Hanc verò fuisse auctoris mentem, docent Scripturarum testimonia, quæ subiicit: ut illud Apostoli: Qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt: id est, declarant se non esse ex electis, neque ex efficaciter vocatis, neque ex iustificatis, ad quos solos pertinet glorificatio. Illud quod citat ex 1. Iohan. 3. tollit omnem dubitationem. Filioli, nemo vos seducat: Qui facit iustitiam iustus est: qui verò peccatum facit, ex diabolo est: hoc est, ille tantum verè iustus esse agnoscitur, qui facit iustitiam, seu qui studet operibus iustitiæ faciendis: Ille verò qui facit peccatum (non faciunt autem peccatum renati, quia hoc est peccare tota voluntate & ex animo) verè declarat se non esse iustum, aut natum ex Deo, sed iniustum & ex Diabolo natum. Sed quid plura? Conclusio libri docet, quid sibi voluerit: Ex ijs (inquit) manifestum est, in reconciliatis Deo, necessariam esse bonam conscientiam. Quid est hoc, nisi, nemo reconciliatus Deo verè est, qui non habeat bonam conscientiam? Omnes igitur reconciliati Deo, bonam conscientiam habeant, necesse est. Sed verba quæ sequuntur, perspicua sunt, nisi quis velit esse contentiosus. Hactenus (inquit) de peccatis eorum, qui non manent in gratia Dei, sed faciunt se talia peccata admittendo, obnoxios iterum iræ Dei. Interim tamen & in ijs, qui sunt in gratia, & sunt reconciliati, hæret ingens naturæ corruptio, infirmitas, & mala concupiscentia, unde perpetuò plurimi vitiosi affectus oriuntur. Dum autem sancti illis vitiosis motibus resistunt, petunt à Patre cælesti eos sibi condonari propter Christum, & credunt hanc infirmitatem, atque affectus hos vitiosos remitti sibi propter eundem Christum, hi retinent gratiam, fidem, & Spiritum sanctum, manent iusti, accepti Deo, sancti & hæredes vitæ æternæ, sicut Paulus Rom. 7. & 8. præclare docet, testificans nullam

illis damnationem esse, qui sunt in Christo Iesu; qui non secundum carnem, sed secundum Spiritum ambulant. Hæc ibi.

Nunc quæstio de istis est: Andum secundum Spiritum ambulantes, à carne impuls, in eius opera, ceu in lutum, contra suum primum animi propositum, sed non tamen sine aliquo consensu, de improviso labuntur, vt Petro contigit, isti propter tales lapsus, omnem penitus amittant fidem, & gratia Dei prorsus excidant: & an inter impios hypocritas, qui nullam veram habent fidem, an verò inter pios, sed infirmos, & qui se, propter Christum, filios Dei, quanquam peccatores esse agnoscunt, connumerandi sint, nec ne connumerandi: Quid enim, si cum carne certando, non nunquam succumbant? num propterea desinunt esse pij & filij Dei? Hoc certè non docet Reformatio, multò minùs Scriptura: quando isti & antequam peccent, in animo non habent peccare: & dum peccant, non toto animo peccant: & post peccatum, mox admissum peccatum detestantur, non alia de causa, quàm quia legem Dei transgressi sunt: & diligentius, quàm antea, ne denuo in peccata labantur, cauent: Sicut & Dauidem & Petrum & alios fecisse legimus. Annon verò hæc manifestissima sunt veræ regenerationis testimonia?

Postremò illud addo: si liber ijs verbis concludit, posse eos, qui credunt, excidere prorsus à fide: concludit de ijs, qui habent fidem temporariam, ideoque non veram: hos à fide tandem excidere non solùm concedimus, sed edocti à verbo credimus & profitemur: idque quia etiam eosdem nouimus ex verbo Dei peccare contra conscientiam, seu facere peccatum. Ceterum de verè sanctis, qui vera fide præditi sunt, contrarium concludit: eos scilicet neque peccare contra conscientiam, peccareue ex destinata malitia, & ideo neque prorsus excidere à fide, & à gratia. Hoc ita esse manifestum est ex Testimoniis, quæ ego antè propè infinita citavi. Legantur, quæ Bucerus scripsit in tres postremos versus Psal. 80. Ex eodem Spiritu (inquit) & illud erat, NON DEFLECTEMUS A TE: obsignati siquidem sunt huiusmodi, Spiritu filiorum Dei: vnde deficere ab ipso nunquam possunt. Hæc ille.

Atque hæc esto responsio ad hunc Reformat. Colon. locum, si de peccato propriè, & plenè contra conscientiam intelligatur: Si verò de peccatis, quæ admittunt sancti, respondeo id, quod etiam ad alterum locum respondi: eo modo abijciunt fidem sancti, quo modo peccant. Atqui peccant non plenè contra conscientiam, seu non plena voluntate, sed ex parte, quia pugnando succumbunt: quemadmodum & de continente non dissimilia scripsit Aristoteles. Igitur amittunt fidem non penitus, sed ex parte, hoc est, fidei feruorem reprimunt, seu suffocant, non autem totum fidei ignem extinguunt.

Tertius locus ex Reformat. Colon. est in cap. de conuersione à peccatis. Sic autem habet. Vehementer dolendum & deplorandum est, tantam esse humanam infirmitatem, & Diaboli potentiam: vt tam multi ex eis, qui in filios Dei adoptati sunt, ab inchoata obedientia Dei, adeò facile recidant, & perceptam gratiam, & Spiritum sanctum reiiciant: ingrati erga Deum suum, quem tam impiè offendunt; & erga seruatore suum Christum, quem adeò insanè repellunt: erga Spiritum sanctum, quem tam perfidè contristant: perniciosi quoque in seipsos: Nam iram Dei in se prouocant.

Respondeo: Deplorat humanam infirmitatem: quodd scilicet tanta sit vis peccati, vt non solùm illi, qui sunt extra Ecclesiam, & expertes fidei, & cognitionis Christi, toti sint serui peccati, atque ideo perdit: Sed etiam multi ex ijs, qui sunt in Ecclesia adoptati in filios Dei, & participes facti Spiritus sancti, ab inchoata tamen obedientia deficiant, & Spiritum sanctum excutiant. Pastoribus igitur curan-

curandum, ut quotidianis exhortationibus & admonitionibus ad populum, suos ad pœnitentiam excitent, & in timore Dei retineant. Loquitur igitur hic in genere de tota aliqua Ecclesia. In Ecclesia autem sunt & Electi, & hypocritæ: quomnes adoptati in filios Dei, & Spiritu sancto donati esse dicuntur: Sed non eadem planè ratione. Illi, verè in filios Dei adoptati, & filij Dei effecti sunt coram Deo: isti verò non verè, sed tantum coram Ecclesia; quæ non est καρδιωγώγη, ut Deus, sed tantum ab externa & confessione & vita, homines iudicat: ac proinde secundum iudicium charitatis omnes, qui dant nomen Christo, & baptizantur in nomine Christi, & externa etiam tum fidei confessione, tum inchoata legis obedientia se in Christum credere profitentur, filios Dei, renatos per Spiritum sanctum, & iustificatos appellare solet: ut antea exemplis Scripturarum demonstrauimus. Cum igitur diuersa ratione Electi & hypocritæ, adoptati in filios Dei, & regenerati dicantur: diuersa etiam ratione peccant, atque ab inchoata obedientia deficiunt: Electi verè pij, ex parte, non in totum, neque plena voluntate: & ex infirmitate potius, quàm ex animo, & ex studio: Impij verò hypocritæ ex animo & plena voluntate peccant & deficiunt: ac proinde diuerso etiam modo Spiritum sanctum contristant, & excutunt. Impij prorsus, & in totum: pij ex parte, ut suprà explicatum est, nempe quoad quosdam Spiritus sancti motus in mente, & in corde excitatos: quos pij excutere dicuntur, cum illis non prorsus obtemperant. Ita neque inficiamur in ipsis quoque sanctis, cum peccant, præsertim ex consensu, ut fecit Dauid, & Petrus, inuocationem impediri: quatenus scilicet suo peccato confusi, non ita, ut antea, audent oculos in Deum attollere, & eum, ut patrem inuocare: sed non ideò tamen concedimus omnem penitus inuocationem eis eripi: sicut etiam non damus omnem penitus fiduciam in Sanctis amitti.

De vtrisque autem in genere, Electis, & reprobis loqui autores Reformationis, liquet primò ab exemplis duobus, Dauidis, & Saulis: quorum alter electus verè pius alter reprobis hypocrita. Deinde quod aiunt: Non omnes lapsi, permoueri se patiuntur, ut ad Deum redeant: istud de reprobis intelligitur. Ideò autem isti non redeunt ad Deum per pœnitentiam, quia extincta in illis prorsus est omnis, etiam illa temporaria fides, qua præditi erant. Electi verò redeunt: quia in eis remansit semper fides, parens pœnitentiæ: idque in profundo cordis, tanquam ignis sub cineribus, qui ad prædicationem pœnitentiæ ceu efflatis cineribus, & adiectis lignis iterum in flammam erumpit, & usque ad Deum cor rapit, & per veram resipiscentiam ei coniungit. Illud enim Dauidis, pius quisque semper verè dicere potest, Lex tua in medio cordis mei. Atque hæc de locis ex Reformatione Colonienfi, quæ à Philippo simul & Bucero conscripta fuisse dicitur.

Secundo loco afferunt ex scriptis D. Philippi varia loca, in quibus disertè scribit non solum de hypocritis, sed etiam de verè pijs, illos, si peccatum contra conscientiam admittant (vult autem à multis etiam pijs admitti) amittere fidem, excutereque Spiritum sanctum. Ad loca
Philippi
Melan.

Respondeo: Agnoscimus ita locutum fuisse Philippum, neque tales locutiones damnamus: quanquam maluissem illum diuersis locutionibus usum fuisse, cum de sanctis Electis, eorumque peccatis: & alijs, cum de improbis reprobis loquebatur, ut aliquod discrimen agnosci posset, sicut inter lapsos piorum & scelera impiorum, licet etiam inter illam amissionem Spiritus sancti, & fidei, quæ fit in pijs, & illam, quæ fit in impijs. Hac enim ratione sublata fuisset occasio eorum errorum, in quos nonnulli, ex malè intellecta hac, tam de pijs, quàm

*Peccare
contra cō
scientiam,
quid ē
quotu-
plex.*

de impijs, communi locutione Philippi, labuntur. Sunt igitur hic clariùs expli-
canda hæ locutiones: prima quid sit peccare contra conscientiam: secunda quid sit
amittere, seu excutere Spiritum sanctum & fidem. Peccare contra conscientiam
est scientem ac volentem, seu prudenter & voluntariè peccare: hoc est, cū scias, si
hoc vel illud feceris, te malè & contra legem Dei agere: velle tamen contra legem
Dei agendo, hoc vel illud facere: Sed hoc contingit, vt fiat duobus modis: primò:
plena & perfectà voluntate sine vlla repugnantia. atque hoc est propriè peccare
contra conscientiam. Fit enim ex contemptu Dei, & cogniti eius verbi: & hic mo-
dus proprius est reprobatorum. Hunc modum vocat Philippus peccare ex contem-
tu Dei, & ex odio Dei. Hoc patet ex quadam interpretatione Domini Philippi in
Dominica Oculi in Euangelium Lucæ, ibi ait D. Philippus: Ruens contra conscien-
tiam, non credit, agit ex contemptu. Peccare igitur contra conscientiam est ex con-
temptu, contra illius verbum, non credendo, agere. Idem patet ex commentariolo
in 1. Corinth. 10. in ea verba. Tentatio vos non apprehendit, nisi humana: De Da-
uide loquens ait, illum peccasse quidem, sed non ex contemptu, sicut fecit Saul:
» Valde (inquit) fuit tristis lapsus Davidis, & Diabolus ei non leuiter insidiatus est:
» sed tamen non potuit eum impellere ad Epicureum contemptum, vel odium Dei, vt
» Saulem impulit. Docet igitur Saulem, & omnes reprobos, vt i erat Saul, cū pec-
cant contra conscientiam, peccare ex contemptu Dei. Idem patet in descriptione
tentationis Diabolicæ, cū ait eam esse Epicureum contemptum, odiumque Dei.
Hoc verò modo peccare Hebr. 10. appellatur conculcare (pedibus) Filium Dei.
Conculcamus enim pedibus, quæ contemnimus, & odimus, execramurque. Et
qui hoc modo peccant, scilicet plena voluntate, totum verbum reiiciunt, ex vo-
luntate & corde: quia scilicet illud non amant, & nullo modo volunt, ideoque
& prorsus excutiunt Spiritum sanctum: qui verbum illud menti proponit, suadet-
que vt iuxta illud agamus.

Secundo modo peccatur contra conscientiam imperfectè seu non plenè:
cū scilicet etsi nouimus, præsertim in vniuersali id, quod facturi sumus, esse ma-
lum: illud tamen, ab affectibus in transuersum acti, volentes quidem, sed par-
tim, non autem plena voluntate, vel ex animo; seu (vt loquitur D. Gregorius) ex stu-
dio agimus: ita vt verum sit, nos partim volentes, partim nolentes peccare, vt Rom.
7. docet Apostolus. volentes quidem, quatenus in id, quod agimus, quodq; offertur
voluntati vt bonum, vel vtile, vel delectabile, inclinamus. Voluntas enim fertur in
bonum, vel verum, vel apparens: Nolentes verò, quia peccatum, vt i peccatum, &
contra Deum tendens, odimus: ac proinde eadem voluntas, quatenus renata est,
non vult peccatum: quatenus verò adhuc reliquias corruptionis originalis reti-
net, vult idem, quod carni bonum esse videtur: ita vult, & non vult: & in eadem
voluntate, quia neque tota caro est, neque tota Spiritus, pugna inuenitur. Hic
modus est proprius Sanctorum: & est sine contemptu Dei, aut ipsius verbi, sicut
» Philippus ostendit in exemplo Davidis, cū ait, valde tristis fuit lapsus Davidis:
» & Diabolus ei non leuiter insidiatus est: sed tamen non potuit eum impellere ad
» Epicureum contemptum, & odium Dei, vt Saulem impulit. Proinde qui ita pec-
cant, non prorsus eiiciunt è suo corde verbum: quia illud, etsi non perfectà animi
obedientia, desiderio saltem adhuc, & amore, retinent in corde: Quare nec etiam
fidem prorsus amisisse, nec Spiritum sanctum fidei autorem penitus excussisse, dici
possunt. Nunc igitur videamus, quid sit excutere Spiritum sanctum, ideoque fi-
dem amittere, & gratia Dei excidere. Quid sit D. Philippo excutere Spiritum
sanctum, alibi ipse declarat in 6. primæ Epistolæ ad Corinthios fol. 14. de disci-
mine inter necessaria & adiaphora. Negat ergo (inquit) Apostolus, concessa esse
alia, quæ ream faciant conscientiam: id est, quæ excutiant Spiritum sanctum. Hæc
ille.

*Excusere
Spiritum
sanctum
quid Phi-
lip. Me-
lanch.*

ille. Docet igitur ijs verbis, excuti Spiritum sanctum, idem esse, quod ream fieri conscientiam, propter transgressionem moralis legis. Id verò intelligo dictum esse *μετανυμικῶς*: quia scilicet Spiritus sanctus is est, qui conscientiam, fide in Christum pacat bonamque reddit, certam eam de remissione peccatorum, deque placata Dei aduersus nos ira per Christum, reddendo: Ergo qui hunc Spiritus sancti effectum excutit, id quod fit per peccatum ex cōsensu admissum dicitur ipsum Spiritum sanctum excussisse: nimirum quoad hunc effectum Spiritus sancti attinet. In cap. etiam 10. eiusdem Epistolæ fol. 42. in ea verba, Ideò qui se existimat stare, &c. *Ἐλεστος* (inquit) posse labi, & amittere gratiam & Spiritum sanctum, testantur tristissima exempla Adæ & Aaronis: de quo dicitur Deuter. 9. Aduersus Aaron valde iratus est Dominus, & voluit contere eum, &c. Hic docet amitti gratiam, & Spiritum sanctum, idem esse, quod Deum per peccata ad iracundiam contra nos prouocari: idque *μετανυμικῶς*, quoniam Spiritus sanctus is est, qui facit, vt per fidem sentiamus Deum nobis esse placatum. Qui igitur admissio peccato sentit Deum sibi esse iratum, quia priorem illum Spiritus sancti effectum amisit: is dicitur Spiritum sanctum ipsum amisisse. In Apologia quoque de coniugio sacerdotum, obiectione quinta, vera fides (inquit) excutitur, cū conscientia polluitur. Hic etiam *μετανυμικῶς* fidem pro fidei effectu posuit. quia enim fide purificantur corda, vt habemus in Actis: ideò qui peccatis conscientiam polluit, quia fidei effectum excussit, fidem ipsam excussisse dicitur. Nos autem, hos Spiritus sancti, & fidei effectus, per peccata ex consensu admissa excuti, si non prorsus, saltem magna ex parte, non inficiamur. Quis est enim, qui cū peccauit, non mox sentiat conscientiam suam esse pollutam, reamque mortis æternæ, quod ad se attinet, effectam, & Deum sibi esse iratum? atque ita iratum, vt & noua cum Deo in gratiam reditione, nouaque peccati admissi remissione, & noua cordis purificatione, sibi opus omnino esse persentiat? Verum non hinc consequitur, neque hinc voluit inferre D. Philippus, totum igitur Spiritum sanctum, totamque fidem cum omnibus suis effectis, ab ijs omnino, ac penitus tolli, ita, vt prorsus nulla in eis fides, nullaque Spiritus sancti scintilla superstes maneat. Nam alioqui secum pugnaret D. Philippus, qui non aliter, quàm Scripturæ, Patres, Lutherus, Bucerus, & alij pij & docti nostri seculi viri de perseuerantia Sanctorum in fide, sensisse videtur, vt suprà ostensum est. Est igitur hoc ante omnia retinendum, cū loquitur Philippus de excutiendo Spiritu sancto, ipsum non loqui de præsencia aut in habitatione Spiritus sancti in cordibus nostris. Nam quod ad impios attinet: Spiritus sanctus in illorum cordibus nequaquam habitat: non potest igitur inde expelli, vbi non est. In cordibus verò piorum, perpetuum habet domicilium, vt è Scripturis, & Patribus, & nostri seculi Doctoribus ostensum est: quare ab illis penitus non discedit, sed (vt loquitur Apostolus) contristatur, nostris nimirum peccatis. Secundo igitur loco notandum est, D. Philippum nomine Spiritus sancti intellexisse *ἐνέργειαν*, seu certos quosdam motus, & certos quosdam affectus Spiritus sancti in hominibus. Quare cū hi motus, & affectus, vel horum aliqui per peccata excutiuntur: ipse Philippus *καὶ μετανυμικῶς* ait Spiritum sanctum excuti: quanquam id longè aliter hypocritis, quàm vere pijs contingit. declaro omnia. Quicquid bonarum cogitationum, affectuum, & operationum, tam in impijs, quàm in pijs reperitur; totum illud à Spiritu sancto est, quemadmodum & Scripturæ tradunt, & Patres omnes confirmant, & tota Ecclesia Catholica semper est confessa. Homines autem tam pij quàm impij, cū peccant ex consensu, hæc Spiritus sancti effecta, si non omnia, saltem aliquot excutiunt: quanquam, vt dixi, diuersa ratione: sicut etiam aliter impij, quàm pij peccant. Exemplū, Spiritus S. voluntatē Dei, siue in cuiusq; animo impressam, siue in Scripturis expressam, mentibus tam impiorum, quàm piorum perpetuò ad

ad imitandum proponit: atque ut illi pareant, licet non omnibus persuadeat, omnibus tamen suadet. Atque hic est primus, & proprius in mentibus hominum Spiritus sancti effectus: nimirum interna voluntatis diuinæ patefactio, atque ad illam implendam suasio. Vnde, & qui veritatem agnitam oppugnant ex animo, dicuntur peccare in Spiritum sanctum: veritatis enim cognitio, & ad illam retinendam & sequendam adhortatio, propria est Spiritus sancti operatio. Quoties autem peccatur ex consensu: hæc diuina Spiritus sancti suasio à voluntate repellitur. quid est enim peccatum (de actuali loquor) aliud, quam diuinæ voluntatis per Spiritum sanctum nobis patefactæ, & menti ad imitandum propositæ, voluntaria transgressio atque reiectio? Cum igitur ex consensu peccatur, quia tunc diuina hæc Spiritus sancti suasio rejicitur, ideo tunc Spiritus sanctus expelli dicitur: sicut cum alicuius consilij consilium à principe non auditur, ipse Consiliarius, cum suo consilio, reiectus à principe fuisse dici potest. Ceterum illud fit longè diuersa ratione, à pijs, quam ab impijs. Pij ex animo tam ipsum consilium Spiritum sanctum apud se manentem semper amant, quam salutaribus eius consilijs, licet non semper re ipsa obtemperent, mente tamen semper condelectantur: hoc est, ea & probant & amant, ut Rom. 7. docet Apostolus. Hypocritæ verò, quorum externa iustitia simulata est, & internum cor plenum est iniquitate, odio habent, tam Consilium, quam eius consilia. Discrimen hoc inter peccata verè piorum, & hypocritarum, præter alios tradit D. Gregorius Tom. 1. in Iob. cap. 34. lib. 25. cap. 11. Ait Electos peccare alios ex ignorantia (ut Paulus ante conuersionem) alios ex infirmitate (ut Petrus post conuersionem:) reprobos verò ex studio, & de industria. Et peccare ex infirmitate, ait esse cum bonum quidem amamus, sed tamen non facimus: ex studio verò, cum bonum nec facimus nec amamus. Huius etiam rei testimonium quisque in seipso sentit. Pius cupit cum Apostolo liberari ab hac naturæ corruptione, ne possit amplius peccare: Rom. 7. Infelix ego homo (inquit Apostolus & omnis pius) quis me liberabit de corpore mortis huius? Quid hoc testificatur? in pio perpetuum residere amorem legis Dei, & odium peccati. Impius hoc non cupit, imò cupit semper in hac carne mortali viuere: ut semper possit sine fine peccare. quid hoc aliud indicat, nisi in corde impij perpetuum esse legis diuinæ odium & peccati amorem? Hinc fit, ut Electi, quia etiam cum carne peccant, amorem tamen boni, & legis Dei in corde fixum retinent: ideo non tota, seu plena voluntate peccare dicantur. Impij verò, quia nunquam in eorum animis verus legis Dei amor residet: ideo tota voluntate dicuntur & toto corde peccare. Quia igitur verè pij, cum peccant, non plena voluntate peccant (odio enim habent peccatum) & cum voluntatem Dei, sibi à Spiritu sancto propositam, non sequuntur, id non ex animo faciunt (eam enim amant:) Idcirco neque Spiritum sanctum penitus rejicere atque excutere dicendi sunt: Impij verò hypocritæ, quia non solum bonum Spiritus sancti consilium non faciunt, sed etiam ex animo illud repellunt, quatenus & illud, & illius autorem oderunt: ideo totum etiam Spiritum sanctum, nimirum in suo effectū, excutere dicuntur. Quod autem dixi de vno, eoque primo Spiritus sancti in animis nostris motu, & effectū: idem de multis alijs dictum volo. Multos enim alios motus excitat, multa que alia effecta parit in nobis Spiritus sanctus. In verè pijs inest vera pax conscientiæ, vera cordis mundities, vera fiducia in Deum, vera accedendi ad Deum *πρόσῳα*, verum gaudium, vera salutis certitudo. Hos Spiritus sancti motus, & fructus ex animis piorum, cum peccant, etsi non penitus, magna tamen ex parte excuti, hoc est, infirmari, suffocari, & quasi extinguere, quis neget? Quis enim, cum peccat, non mox sentit suam conscientiam esse sauciatam, & cor pollutum? Deum sibi iratum? ideoque animum ita perculsum timore, ut non audeat, sicut antea, accedere ad Deum? Nemo tamen

etiam

etiam verè pius est, qui propterea se odio Dei affectum esse sentiat: qui non desideret à peccatis liberari; qui non adhuc speret in misericordia Dei (electi enim nunquam penitus de Deo desperant) qui non credat, si resipiscat, & ad Patrem redeat, sibi per Christum peccata condonatum iri: qui denique non cupiat alius, hoc est, melior & perfectior fieri, quàm fuerit, aut sit. Vnde autem hæ pietatis scintillæ, atque reliquæ in animis piorum etiam cùm peccarunt? Certè à Spiritu sancto. Qui igitur hæc in se, etiam post peccatum, sentit Spiritus sancti effecta: annon verè aliquam adhuc in se ipso præsentiam Spiritus sancti sentit, ideoque annon apertè concludere potest, se à Spiritu sancto nondum penitus esse desertum? Cùm verò sciat, per se non stetit, quin prorsus excusserit totum Spiritum sanctum, & omnia eius effecta: quid hinc concludit pius? quòd Spiritus Sanctus non se penitus deseruerit: id factum esse tum gratia Dei, qui promisit, se suos nunquam penitus deserturum: tum Christi beneficio, qui hoc etiam semel suis Electis impetravit, & perpetuò pro eis apud Patrem intercedendo, impetrat. Dum autem hoc cogitat, & credit, quia sic scriptum est: annon declarat se præditum esse fide? & dum credit, Deum, licet iratum, tamen non desisse sibi esse Patrem (quia quibus Pater est in Christo, perpetuò Pater manet) annon reipsa demonstrat, se adhuc retinere Spiritum adoptionis Sanctum? Non dubito, quin etiam D. Philippus, quæ sua fuit pietas, hæc in se ipso expertus fuerit: sicut & reliqui, quicunque verè pij sunt, in seipsis quotidie experiuntur. Non est igitur de D. Philippo tam impiè sentiendum, quasi ipse hac locutione, excutere Spiritum sanctum, docere voluerit eos, qui verè pij sunt, quoties peccant ex aliquo consensu: & totum planè Spiritum sanctum in se habitantem, & omnes salutes eius motus, omniaque effecta à se penitus, & reipsa excutere, atque amittere: cùm præter testimonia Scripturarum & Patrum, ipsa etiam cuiusque verè pij experientia, atque conscientia aliter testetur. Quòd autem verbo excutiendi Spiritum sanctum Philippus nil aliud intellexerit, quàm contristare Spiritum, vt Paulus loquitur, vide Postill. Philippi concione de Trinitate, pag. 487.

Ad Augustanam Confessionem quod attinet cap. 12. de pœnitentia sic ait, *Ad August. Confessionem.*
 Damnant Anabaptistas qui dicunt homines semel iustificatos non amittere Spiritum sanctum.

Respondeo: Tametsi ex ijs, quæ dicta sunt, satis etiam abunde pateat ad Augustanam Confessionem responsio: non fuerit tamen inutile, si quid hîc adiecero: quò meliùs nostra doctrina, & consentanea esse cum doctrina pietatis, & cum Augustana Confessione minimè pugnare intelligatur. Illa particula Anabaptistas, & circumstantia tum temporis, quo Confessio hæc à Protestantibus fuit composita, tum personæ, cui Confessio hæc oblata fuit: declarant de quibusnam intelligenda sit ista pars articuli: nempe de Anabaptistis, & consequenter de alijs hominibus, qui reuera impij sunt, & qui licet iactent se esse iustificatos, seque in omnibus actionibus agi à Spiritu sancto, mentiantur tamen. in initio Euangelij, Anabaptistarum secta exorta est: quæ & ipsa Euangelium profitebatur. Hæc etsi longè differret à fide, & à moribus protestantium: in papatu tamen vnà cum Protestantibus connumerabantur, & eodem nomine hæc & aliæ sectæ appellabantur, nempe Lutheriani. Hinc fiebat vt quæ tam hi, quàm alij sectarij vel scelera admittebant, vel dogmata spargebant: illa toti corpori eorum, qui Lutheriani & Evangelici appellabantur, à pontificiis attribuerentur, & ita se rem habere, à Cæsare crederetur. Cùm igitur sub nomine & titulo Euangelij, ab istis facibus multa tum impia dogmata spargerentur, tum scelera admitterentur, propter quæ Euangelium, & doctrina omnium protestantium pessimè audiebat: Protestantes coacti fuerunt, oblata suæ fidei, & religionis Confessione, hanc à se maculâ, & labem, tum impiæ doctrinæ, tum scelerosæ vitæ

vita abstergere: & Cafari declarare, se non esse tales, quales traducebatur. Inter alios errores Anabaptistica secte, hic etiam præsens & quidem perniciosissimus fuit. Admittebant enim nefanda scelera, & quidem sub nomine Spiritus sancti: Dicebantque se ad hoc vel illud faciendum adduci & afflari à Spiritu sancto: tantum abesse, ut hoc vel illo facto (puta concubitu cum alterius vxore) Spiritum sanctum vel conturbarent, vel extinxerint. Postquam enim semel fuissent iustificati: ita Spiritum sanctum fuisse in se confirmatum, ut non solum non possent illum amittere, sed etiam in omnibus actionibus, quæcunque illæ essent, ab illo agerentur. Hæc ita se habere apparet in libris eorum, qui de doctrina & moribus Anabaptistarum scripserunt. Hoc igitur est, quod sibi voluerunt protestantes in sua Confessione: Damnant Anabaptistas, qui dicunt homines semel, &c. Hoc autem dogma, quatenus illud intelligebant, & docebant, de se, sui que similibus Anabaptistæ: damnandum fuisse, & esse quis inficietur? Ceterum, cum de verè iustificatis non intelligatur, sed solum de Anabaptistis, & horum similibus, qui cum impij sint, gloriantur tamen se esse iustificatos, & cum agantur à Spiritu Diabolico, iactant tamen se agi à Spiritu sancto; Nos verò loquamur de verè iustificatis: apparet Confessionem Augustanam, minimè contra nos facere. Quod si contendas locum Augustanæ Confessionis, de verè iustificatis intelligendum esse: adhuc tamen doctrinam nostram non euertis. Damus enim etiam in verè sanctis, ac iustificatis, fidem labefactari: sed penitus extinguere pernegamus: Confessio autem Augustana hanc nostram, imò Spiritus sancti doctrinam minimè damnat: sed eos duntaxat, qui simpliciter docent, iustificatos non posse amittere Spiritum sanctum, & fidem. Deinde fatemur etiam, verè sanctificatos, posse, ad ipsos quod attinet, totam penitus amittere fidem: Sed quòd non possint, hoc fieri propter firmam Dei promissionem, & propter efficacem Christi precationem: ac proinde hac nostra doctrina, hæc duo spectamus: Primum, ut veritatem promissionum diuinarum de perseverantia dono, & efficacitatem intercessionis Christi pro suis sanctis, ne ipsorum fides deficiat, tueamur: Deinde ex consequenti, ut fidem in ipsis Sanctis confirmemus, ne vnquam propter sua peccata de salute desperent, spectata veritate diuinarum promissionum, & efficaci pro ipsis Christi intercessione: atque ita ad veram pœnitentiam excitentur: tantum abest, ut, sicut quidam nos calumniantur, pœnitentiam tollere, & frena cupiditatibus laxare velimus. Quæ igitur in eo cap. damnantur, damnantur quatenus cum vera doctrina de pœnitentia pugnant, veramque tollunt resipiscentiam. Quænam verò sunt illæ? Primum: si quis dicat renatos non posse amplius vllò modo peccare. Certè si quis ad tantam perfectionem ducatur, ut non possit amplius peccare: is non opus habebit remissione peccatorum, ideoque nec pœnitentia. Hoc igitur est, quod ait Augustana Confessio, Damnant eos, qui contendunt quibusdam tantam perfectionem in hac vita contingere, ut peccare non possint. Hoc etiam dictum, si quis intelligeret ut Iohan. 1. Epistola 3. intellexit: non posset damnari. Ait enim Iohan. 3. cap. Epistola prioris. Qui natus est ex Deo, non peccat, & non potest peccare, toto scilicet corde plenaque voluntate, eoque pertinaciter in finem vsque & ad mortem. Sed quatenus intelligitur iuxta sensum Anabaptistarum, qui statuunt tantam perfectionem suis contingere, ut non amplius possint vllò modo peccare; meritò damnatur, quia tollit pœnitentiam.

Alterum, quod tollit pœnitentiam, est, si quis dicat, hominem renatum & iustificatum posse quidem peccare, sed illo peccato neque Deum offendi, aut æternæ mortis reatu ipsum peccantem obstringi: neque etiam Spiritum sanctum in se habitantem vllò modo contristari: ac proinde peccata nulla, ipsis semel iustificatis nocere vllò modo posse. Certè si res ita se haberet: ij qui semel iustificati & renati,

Finis doctrina de perseverantia.

Quænam tollant pœnitentiam.

& renati, deinceps peccata, licet grauissima, admittunt, non opus haberent primum noua cum Deo reconciliatione, nouaque peccatorum remissione, neque noua cordis purificatione, & Spiritus instauratione, ac renouatione: & proinde non opus haberent pœnitentia. Iure igitur ibi damnatur hoc dogma: quatenus scilicet quidam, vt Libertini, ita docebant: propter peccata quamuis grauissima, homines semel iustificatos, neque Deum vlllo modo offendere, neque Spiritum sanctum contristare, neque se reos fieri æternæ mortis, eoque nulla opus sibi esse resipiscencia. Ceterum nos non sumus per gratiam Dei, neque tam imperiti sanctarum literarum, neque tam impij: vt hæc docuerimus vnquam, aut doceamus. Fatemur enim & docemus ex Scripturis hæc omnia, quod ad hanc materiam attinet: Primum sanctos, siue iustificatos, & renatos, in hac præsentī vita, nunquam ad talem & tantam perfectionem peruenire posse, vt peccare non queant amplius. Nam si dixerimus (inquit Iohannes Apostolus renatus) quod peccatum non habemus: ipsi nos seducimus. & hoc contra primum quorundam Anabaptistarum errorem. Atque hic docemus duo etiam esse genera peccatorum in sanctis, primum quædam, quæ perpetuò in sanctis manent vsque ad finem præsentis vitæ: ac proinde, quæ nullo modo vitari possunt, vt est fomes, seu innata concupiscentia, & eius motiones, quæ itidem concupiscentiæ in Scripturis appellantur Rom. 6. Alia sunt actualia, in quæ sancti subinde labuntur, sed non prolabantur: & alius alio sæpius & grauius, sed nullus vnquam ex animo, aut plena voluntate peccat. Air enim idem Iohan. Qui natus est ex Deo, non peccat: & non potest pec-

Summa doctrina nostra de pœnitentia contra Anabaptistas.

Duo peccatorum genera in sanctis.

1. Ioh. 3.

Quod ad secundum: docemus sanctos, etsi peccata non admittant ex animo, aut plena (vt dictum est) voluntate: istis tamen peccatis primum, quantum in ipsis est, Deum grauissimè offendere, illius iram aduersus se prouocare, se coram Deo iniustos, & æternæ mortis reos facere: deinde quantum etiam in ipsis est, se inchoatam iustitiam exuere, & Spiritum fidei, & sanctificationis eiicere: quiaper ipsos non stat, quin à gratia omnino excidant, inimicique Dei fiant: & consequenter omnibus etiam Dei donis, nempe Spiritu fidei & regenerationis, omni sanctitate & inchoata iustitia prorsus spolientur: ac proinde tanquam inimici Dei, & omnino impij, cum reliquis impijs æternæ morti adiudicentur. Singula enim peccata, quantumuis minima, si semoueat misericordia Dei, hominem reddunt Deo inimicum, & æternæ mortis reum efficiunt: ideoque, qui omnibus Spiritus sancti donis spoliatur, dignissimum. Quare si noluit æternum damnari: illos opus habere noua cum Deo reconciliatione, ac noua sanctificatione ac renouatione docemus. Ceterum duo hic de verè sanctis contendo iuxta Scripturas: Vnum, sicut propter immutabile Dei decretum nunquam desinunt esse Electi: sic etiam postquam semel fuerunt Deo reconciliati, amici, imò filij Dei, ac proinde hæredes regni cœlestis effecti, etsi postea illis, quibus iam dictum est, modis peccant, eos tamen propter immutabilem Dei promissionem, & efficacem Christi intercessionem, nunquam desinere esse Dei amicos, & filios: (Nam & filij peccant, &

Peccata sanctorum que mala consequuntur.

Sanctis post peccata, noua opus est reconciliatione cum Deo.

tamen manent filij. Psalm. 88.) Ac proinde nunquam vel amittere ius æternæ hæreditatis quod in Christo firmum habent: vel prorsus excidere à Christo, & à fide; aut Spiritu adoptionis, omnino priuari. Huius autem ratio est: quia sicut ideò electi non possunt desinere esse electi, quia non ex præiis operibus, sed ex mera Dei gratia, & secundum propositum Dei in Christo electi sunt: ita iidem verè Deo per Christum reconciliati & amici ac filij Dei, ideòque & hæredes regni cælestis effecti, fideque & Spiritu adoptionis donati sunt, non ex operibus, sed ex gratia. Rationem hanc affert Apostolus Rom. cap. 4. Ideò ex fide, ut secundum gratiam; ut firma sit promissio. Quid est, Ideò ex fide? hoc est, ideò ex gratia, & non ex operibus nostris datur hæreditas, & omnia alia Dei dona, ad vitam æternam spectantia, ut firma sit promissio. Sicut igitur opera nostra mala, cum essemus inimici, impedire non potuerunt, quin Deus nos ex gratia sibi reconciliaret, & fide Spirituque regenerationis donaret, & filios hæredesque efficeret: ita peccata, in quæ nos electi, iam Deo reconciliati, filijque Dei effecti, contra Spiritus nostri voluntatem labimur, impedire non possunt Deum, quin nos pro sua paterna gratia sibi seruet amicos, filios, hæredes, Fidemque & Spiritum sanctum in nobis iuxta suam promissionem conseruet. Ideò (inquit) ex fide, ut secundum gratiam: ut firma sit promissio. Propterea nos quoque in nostra thesi de perseverantia Sanctorum, habemus, non posse illos prorsus excidere, propter promissionem diuinam. Diuina enim promissio firma est, quia non ex meritis nostris est facta, neque ab illis pender: Sed ex mera gratia, quam fides apprehendit. Hæc verò doctrina eò spectat, ut fides de salute nostra semper propter promissionem Dei maneat firma & constans: at-

*Sæcili suis
peccatis,
ita Deum
offendit,
& reos æ-
ternæ mor-
tis sefered-
dunt, ut
opus ha-* que ita ex hac fide viuamus. Alterum quod hîc aio, est, Et si electi (ut iam dictum est) regenerati, iustificati, renati, filij & hæredes effecti, fideque vera donati, propter peccata, in quæ subinde labuntur, non desinunt esse electi, filij, & hæredes, idque propter diuinam eamque firmam promissionem, & efficacem Christi intercessionem: ipsos tamen iis suis peccatis Deum Patrem grauissimè offendere, seque reos æternæ mortis facere, ac quod in ipsis est, Spiritum adoptionis, & ius hæreditatis penitus amittere, à gratia Dei, atque à CHRISTO prorsus excidere.

*beant no-
ua cum
Deo reco-
ciliatio-
ne, & Spi-
ritus S.
renoua-
tione.* Dico autem, quod in ipsis est, quia per ipsos non stat, quin hæc omnia mala incurrant: sed quòd non incurrant, hoc fit ex gratia Dei, propter firmam eius promissionem, & efficacem Christi intercessionem. Deinde etiam re ipsa, et si à fide penitus non excidant: ita tamen suam fidem concutiunt peccatis suis, ut labescat: et si ignem Spiritus sancti non penitus, & in totum extinguant, ipsi tamen ardorem, & flammæ, reprimunt & suffocant: et si interiorem hominem non omnino interimant, illum tamen grauissimè vulnerant: ita, ut nonnunquam prorsus mortuus esse videatur. Quare sanctos, docemus duabus rebus opus habere: Tum noua cum Deo Patre reconciliatione, & peccatorum nuper admissorum remissione, (Sed tali tamen reconciliatione, & peccatorum remissione, quali opus est filiis, cum parentes offendunt,) Tum etiam noua fidei firmitudine, noua Spiritus accensione, & noua noui hominis instauratione, & renouatione: utrunque autem fit in vera resipiscentia. Non igitur nostra doctrina, qua dicimus eos, qui semel vera fide donati, & verè in Christum, per Spiritum sanctum infiti sunt, à fide & à Christo prorsus excidere non posse, tollit poenitentiam; sed multò magis, quàm altera contraria sententia, firmat: ut postea perspicuum faciam. Totum hoc egregiè pingit Dauid in Psalm. 36. Postquam enim ostendit impios suis sceleribus, sibi mortem accersere, ideòque illos verè consumi, & perire: postea de homine verè fideli & iusto, quanta sit eius per totam vitam felicitas, docet ijs verbis: à Domino gressus viri (iusti) diriguntur: & (pro quia)

viam

viam eius volet. Via iusti, est institutum, & ratio viuendi, quam sibi per totam vitam proponit pius: hoc est, vt totam suam vitam, ad voluntatem, & legem Dei conformet. Hoc propositum est in animo firmum: & studium sanctitatis, seu vitandi peccata, faciendæque legis Dei, appellari solet. Hæc via est illud perpetuum studium bonorum operum, quod post Scripturas sacras, Lutherus quoque & Bucerus, cum alijs pijs & doctis viris dicunt à fide separari non posse. Qui igitur vera fide præditi sunt: illi perpetuò secum habent in animo hoc studium bonorum operum. Gressus verò hominis iusti, sunt externæ omnes iusti actiones, & euentus.

Tria igitur concludit hoc versu: Primum iustos perpetuò studere legi Dei implendæ: hoc est, verè omnes cupere, & pro virili curare, vt totam suam vitam ad voluntatem Dei componant. Hoc ita proprium, & inseparabile est fidei veræ ingenium: vt, qui hoc nondum sentiunt in suo corde, hi scire debeant, se nondum esse vera, & iustificante fide donatos. Quare gemant & rogent Dominum, vt se quoque hac vera fide donet: efficiatque vt ea cum suo studio sentiantur. Alterum, quod concludit est, externas omnes iustorum actiones à Domino gubernari, & ad propositum scopum, tum ad suam gloriam, tum ad salutem nostram dirigi: ita, vt omnia etiam peccata (inquit Augustinus) cooperentur ad salutem diligentibus Deum, ijs qui secundum propositum vocati sunt: idque non ex se, sed ex Deo, omnes gressus piorum dirigente: sicut etiam Apostolus ait ad Romanos, Filios Dei agi à Spiritu Dei. Sed qui non possunt hanc de Prædestinatione, prouidentiaque Dei, omnia moderantis, doctrinam intelligere, aut ferre, dicunt: Quid? ergo cum pij peccant, eorum actiones à Deo diriguntur? Maxime. At igitur Deus est autor peccati? Minimè verò. Cum optimus pingendi præceptor, imperitum iuuenem pingeredocet: ipse certè præceptor, iuuenis manum tenet, eamque super papyrum mouet, ac dirigit. Iam, si inter pingendum, aliquod admittatur peccatum: vtrius culpa id fieri dicendum fuerit? Præceptoris ne an discipuli? vter illius malæ picturæ autor dicetur, præceptor ne, an discipulus? certè discipulus: cuius tanta est imperitia, vt etiam ab ipso Præceptore mota, & directæ eius manus, multa tamen admittat peccata. Sed simile Prophetæ, quod dico, perspicuum facit. Comparat iustum filiolo nondum per se incedere valenti: Deus comparatur parenti, qui filiolum hunc gressu titubantem, manu sua ducit, pater dirigit gressus filioli: inter incedendum tamen, sæpe filiulus, tametsi à patre sustentatus, modò vno, modò altero, modò ambobus pedibus nutat, cespitat, labitur. Vtrius vitio hoc fit? Non certè patris, gressus dirigentis: sed filioli rectos & firmos gressus facere, etiam adiuti, nescientis. Omnes igitur piorum actiones à Domino diriguntur: tum, quia quicquid ibi est boni, à Domino Deo est: tum, quia quicquid etiam ibi à nobis est mali, à Domino tamen tum ad suam gloriam, tum ad nostram salutem detorquetur, atque dirigitur. Tertium quod concludit in illo versu, est *αἰτιολογία*, cur dirigat Dominus omnes iusti actiones: quia (inquit) viam eius volet: hoc est, quia Deus iustum amat, & eius vitam, id est, sanctum, quod in animo habet, propositum, & studium viuendi iuxta regulam legis suæ, probat & diligit: ideoque externas quoque ipsius actiones dirigit, & gubernat: seu, quia Dominus donat iustum illa sancta interna via, ideo etiam externos gressus dirigit. Quos igitur Deus non amat, & quorum interna studia, & corda non probat: illorum etiam actiones à Domino non diriguntur. Postea subdit, Cum ceciderit, non collidetur: quia Dominus supponit manum suam.

Hic etiam tria docet, idque in eadem metaphora persistens. Primum: sicut puerulus, etiam si à patre sustentetur, subinde tamen nutat, cespitat, labitur: ita sanctos, etiam si illorum gressus à Domino dirigantur, tamen subinde cadere in

varia peccata. Ideò ait, cùm ceciderit: sicut etiam Prouerb. 24. Septies in die cadit iustus: Deinde docet hos Sanctorum lapsus, non esse ipsis sanctis lethales: ac proinde talibus lapsibus, illos apud Deum non mori: & consequenter non excidere prorsus à Christo, qui est vita: neque à fide, qua infiti sunt Christo, & ex qua iustus uiuit. Ideò ait, non collidetur. Certè si sanctis suis lapsibus amitterent prorsus sanctum spiritum & exciderent penitus à fide, & à Christo, vita nostra: ipsi colliderentur & fractis animi ceruicibus, perirent. Ait autem Dauid, iustus cùm ceciderit non collidetur: & loquitur de lapsibus sanctorum, hoc est, verè fidelium, quicumque illi sint lapsus, siue graues, siue leues. Postremò adfert *αἰπολογίαν*, cur sanctorum lapsus non sint ipsis lethales, & cur sancti, cum cadunt, non collidantur: nempe quia Dominus supponit manum suam. Docet igitur lapsus quidem ipsorum suapte natura esse lethales, & per ipsos sanctos non stare, quin, cùm cadunt, etiam collidantur: sed ideò non collidi, ideò non mori, ideò non penitus à fide excidere, quia Deus manu saluatrice sanctos sustentat, & in vita, in fide, in Christo seruat.

Tertium quod omnino tollit pœnitentiam est, si quis in alteram partem, huic de qua modò diximus, omnino contrariam, peccet; nempe si quis dicat, cùm sancti post acceptam semel gratiam, peccant ex aliquo consensu, non solum Deum offendi, sed ita grauiter offendi, vt ea peccata nolit amplius condonare: nec solum ipsorum fidem quate fieri, & Spiritum sanctum conturbari, sed ita prorsus & fidem deficere, & Spiritum sanctum extinguere, vt ad veram pœnitentiam redire amplius non possint; ac proinde huiusmodi hominibus, qui post gratiam semel acceptam, ex aliquo consensu peccarunt, etsi pœnitere se dicant, & pœnitentiam coram Ecclesia profiteantur, absolutionem tamen à peccatis esse denegandam. Atque hæc fuit doctrina Nouatianorum: ad quam confirmandam duobus locis ex Epistola ad Hebræos abutebantur: vno ex 6. cap. altero, ex 10. Certè si res ita se haberet, quod quicumque post acceptam semel gratiam, aliquod peccatum ex consensu admittit, is non possit amplius verè resipiscere, ideoque talis peccati remissionem consequi: miserrima esset omnium Sanctorum conditio in Ecclesia: & pœnitentia ab iis, qui sunt in & de Ecclesia, prorsus tolleretur.

Nemo enim fere est tam sanctus, qui non aliquando post acceptam gratiam, peccet aliquomodo volens, & consentiens. Iure igitur hoc tertium damnatur in Confessione Augustana, cùm aiunt; Damnantur & Nouatiani, qui volebant absolueret lapsos post baptismum redeuntes ad pœnitentiam. In quibus verbis notanda est primùm particula illa, Redeuntes ad pœnitentiam. Illud enim sic intelligendum non est, quasi nollent absolueret illos, qui verè, & ex animo resipiscerent. Non enim fuerunt Nouatiani vsque adeò indocti, & in scripturis inexercitati, qui nescirent, verè & ex animo resipiscerentibus, peccata à Deo condonari, iuxta illud, Quotiescunque ingemuerit peccator: iniquitatem eius non recordabor: Sed quia persuasi erant, qui post acceptam gratiam voluntate peccarent, & præsertim, qui Christum fidemque negarent, eos non posse amplius verè resipiscere, idque ex dictis Apostoli ad Hebræos perperam intellectis: ac proinde talia peccata non posse condonari: ideoque huiusmodi peccatores non absoluebantur. Obseruandum est etiam quod aiunt lapsos, non autem prolapsos. Est enim magnum discrimen in Scripturis inter vtrumque. Labi, est in peccatum incidere, etiam voluntate, sed voluntate carnis contra voluntatem Spiritus, ideoque non tota, plenaque voluntate. Prolabi est tota & plena voluntate in peccatum ruere, & ad iniquitatem ex animo redire. Idcirco qui labuntur, resurgunt, & sui lapsus veniam consequuntur: Qui prolabuntur, non amplius resurgunt. De ijs enim qui prolabuntur intelligitur illud Apostoli Hebr. 6. Impossibile est

est eos, qui semel fuerint illuminati, gustauerintque donum cæleste, & participes facti fuerint Spiritus sancti, gustauerintque bonum Dei verbum, ac virtutes futuri seculi, si prolabantur, denuo renouari per pœnitentiam, ab integro crucifigentes sibimetipsis Filium Dei & ludibrio exponentes. Propterea ibi non ait simpliciter *πρόντας*, sed *παρὰ πρὸντας*: hi (inquit) impossibile est, vt denuo renouentur in resipiscentiam, seu per resipiscentiam. Negare absolutionem ijs, quos certò scimus prolapsos esse, non potest damnari: immò Iohannes in cap. 5. suæ Epistolæ, vt pro ijs non rogemus, monet: Quamobrem? quia isti non resipiscunt ampliùs ex animo: sed lapsis simpliciter absolutionem negare, est contra verbum Domini. Hi enim redeunt ex animo ad resipiscentiam. Ergo sancti quidem labuntur, sed nunquam prolabantur: neque possunt (Deo illos semper retinente) prolabi, hoc est, plena & tota voluntate peccare. Hoc etiam passim tradit Bucerus: speciatim in Matth. cap. 12. Scitè igitur Confessio Augustana dixit, lapsos non prolapsos. Ipsi enim Nouatiani reuera lapsis negabant absolutionem: & ignorarunt hoc discrimen inter labi, & prolabi.

Denique quartum accedit, quod veram pœnitentiæ rationem, ideoque pœnitentiam ipsam tollit: hoc est autem, si quis dicat pœnitentiam fieri sine fide. vera enim pœnitentia est mentis renouatio, constans carnis mortificatione: sine fide autem non purificantur corda. Itaque iurè damnatur hic etiam error in Confessione Augustana. Ego verò nescio, quomodo doctrina aduersariorum consentiat, cum Confessionis Augustanæ doctrina. Nam ipsi aiunt amitti totam fidem per peccatum: Deinde iterum restitui per pœnitentiam. Quomodo obsecro ista coherent? Si enim fides amissa denuo restituitur: ea certè vel ante vel post resipiscentiam restituatur, oportet. Si ante resipiscentiam: Ergo non restituitur per vel propter pœnitentiam. Si post: Ergo ipsi quoque sentiunt resipiscentiam posse esse sine fide: id quod damnat Confessio Augustana. Nisi fortè dicant neque ante, neque post resipiscentiam, fidem restitui: sed simul vtranque à Deo gratis dari. Verùm tum etiam sequetur: non ergo per resipiscentiam fidem restitui: cum simul vtræque à Deo donetur. Ceterùm si dicamus, vt ego cum Augustino, Bucero, & alijs Patribus, doctisquæ viris doceo, veram fidem non prorsus è cordibus fidelium tolli, & fidem veram, semper coniunctam secum habere resipiscentiam, vt vbiq; docent Protestantes, præsertim in disputatione Ratisbonensi, & cum per peccata nostra suffocatur fides, suffocari etiam resipiscentiam, & cum iterum per gratiam Dei excitatur fides, simul etiam resipiscentiam, effectum fidei inseparabilem, excitari: si inquam sic doceamus: Neque cum primis dicemus hominem iustificatum ad tantam peruenire posse perfectionem, vt nullo modo ampliùs peccet: neque cum secundis docebimus hominem iustificatum, cum peccat, nullo modo vel Deum offendere, vel Spiritum sanctum, aut fidem amittere: (damus enim remitti feruorem Spiritus, sed neutrum penitus extinguere:) neque cum tertijs negabimus sanctos, post acceptam semel gratiam, in peccata lapsos, pœnitere, i-

deoque remissionem suorum lapsuum consequi posse: nec denique cum

quartis statuemus veram resipiscentiam sine vera fide locum in

nobis habere posse. Hæc olim ad argumenta ad-

uersariorum meorum.

Refutatio exceptionum, quas aduersarij ad nostra Argumenta adferre solent.

RES ad summam sunt exceptiones, quibus aduersarij omnia, tum argumenta, tum Scripturarum, & Patrum testimonia eludere conantur.

Prima est: Nihil aliud illis concludi, nisi, quod fideles non excidant gratia, nec amittant fidem *FINALITER*: cum interim sæpius amittant, & excidant.

Respondeo: Tamen si ad hanc responsionem satis, ut credo, responsum est supra cap. 2. ad exemplum Petri: quædam tamen si addam, haud ingratum fore pijs lectoribus, persuasum habeo.

1. Aio igitur primùm Exceptionem hanc non congruere cum meorum aduersariorum doctrina: quippe qui aiunt quosdam esse, qui vera fide donati, ab illa tamen finaliter excidunt & pereunt: ut supra multis exemplis, Saulis, Iudæ & aliorum demonstrare conati sunt. Quomodo hæc cum illa Glossa conciliari possunt? an non sunt hæc ex diametro pugnantia? omnes vera fide donati, Finaliter non excidunt: Et, multi vera fide donati *FINALITER* excidunt, & pereunt.

2. Deinde hac responsione deprauant Scripturas: quæ eodem sensu docent, pios non posse deficere, quo & Petri fides non defecit. Quomodo autem fides Petri non defecerit, supra explicatum est.

Et certè dicta Scripturarum de perseverantia sanctorum, non posse intelligi, ut isti interpretantur, *FINALITER*: Dictum illud Christi de perseverantia, nemo ponens manum ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei, satis apertè demonstrat. Si enim nemo ponens manum ad aratrum, & respiciens retrò aptus est regno Dei: Ergo quicumque incipit ponere manum ad aratrum, & postea retrò aspexit, hoc est, planè desistit ab incepto: non est aptus regno Dei. Sancti autem nostri, non planè desistunt ab incepto: quia nunquam voluntatem credendi, & seruiendi

3. Christo, planè deponunt. Quorsum ergo illud *FINALITER*? Quod verò attinet ad Patres, nihil ineptius potest responderi. Nam ut de Augustino dicamus, ille Pater ait, lib. de Correp. & Grat. cap. 11. & 12. Sanctis nostris maiorem quam Adamo ideo datam fuisse gratiam, quia ille etsi habuit gratiam, qua posset, si vellet perseverare, non tamen habuit qua vellet perseverare; nostri verò habent qua velint & possint: Adamus tamen finaliter non excidit, est enim seruatus. Si igitur etiam sancti sic intelligantur non excidere, quia finaliter non excidunt: Vbi est ista maior gratia? Item sæpe ibidem de fide Sanctorum, procul dubio, inquit, non deficiet usque in finem. Item liberati à peccato (nempe sancti) serui facti sunt iustitiæ: in qua stabunt, inquit, usque in finem. Item subuentum est igitur (inquit) infirmitati voluntatis humanæ, ut diuina gratia (in ablatiuo casu) indeclinabiliter & inseparabiliter ageretur: (nimirum ipsa humana voluntas) & ideo quamuis infirma, non tamen deficeret, neque aduersitate aliqua vinceretur. In ijs & alijs similibus Augustini locis nullum potest habere locum, illud aduersariorum *FINALITER*. Idem facile est videre in dictis aliorum Patrum, de perseverantia Sanctorum in fide. De Bucero nihil est dubij. Ipse enim subinde hanc particulam vrget, Fidem nimirum Electis semel dari, & semel datam amitti non posse. Matth. 16. in illud Et portæ inferi: Aeternum (inquit Bucerus) salui erunt, quotquot *SEMEL* fidem veram nacti fuerint. Item Iohan. 4. Qui autem biberit, non sitiet in æternum: In aperto est (inquit) Eum, cui *SEMEL* hic Spiritus contigerit, cui *SEMEL* credere fuit datum; eum nunquam posse gratia Dei excidere. Item Iohan. 6. Omne quod dat mihi Pater. Igitur æternum
- 4.

æternum salui sunt (inquit) quibus *SEMEL* datum est ad Christum venire. Item ibidem: Necessè est (inquit) vt æternum apud ipsum maneant, & saluentur quicunque *SEMEL* ad ipsum venerint. Item Iohan. 10. Oves meæ: Docet (inquit) omnia à diuina Electione pendere, eosque quibus *SEMEL* datum fuerit oues esse, perire nunquam posse. Notandum illud *SEMEL* datum est oues esse. Qui igitur semel factus est ouis nunquam desinit esse ouis. Iohan. 12. Nunc Princeps huius Mundi: Qui Christum (inquit) semel verè receperunt: i eo nunquam excident. Item Iohan. 13. Qui lotus est: Spiritus Dei (inquit) quos semel apprehenderit, nunquam donec omni mundos macula reddat vnde quaque puros, destituit. Quis non videat hac particula *SEMEL* euanescere illud, *FINALITER*? Item idem Bucerus subinde vrget in suis dictis de perseuerantia Sanctorum has locutiones, nunquam excidunt sancti à fide & à Christo. Item perpetuò adhærent Christo. Item fides Sanctorum *ÆTERNA* & *PERPETVA* EST. Lutherus hanc veram fidem appellat Immotam. Item ait Spiritum sanctum in Electis fidelibus operari perpetuò, nulla facta mora & sine intermissione: item ait Christum orasse pro omnibus fidelibus, vt penes fidem rectam permaneant, in ea proficiant, ac pergant: & ab ea non desciscant: & ait orationem hanc Christi exauditam fuisse. Speciatim verò interpretatio ista cum hoc finaliter tollit totam istam Christi ratiocinationem, quæ est Iohan. 10. cum ait: Nemo potest eas rapere de manu mea, quia Pater maior omnibus est. Ego autem & Pater vnum sumus: vt ita liceat argumentari, si potest aliqua ouis Christi propter admissum aliquod peccatum excidere prorsus à Christo ad tempus: Ergo aliquid potest rapere oues Christi de manu Christi ad tempus: quanquam non Finaliter. Proinde erit aliquid fortius Christo & Patre ad tempus, licet non finaliter: & ita consequitur necessario, Iniquitatem & Sathanam per iniquitatem, per id saltem tempus quo rapiunt ouem è manu Christi, fortiores esse Christo & Patre. Sunt autem hæc non tantum absurda, sed & impia & blasphemata.

Deinde hæc interpretatio per *FINALITER*, tollit naturam veræ fidei; Natura enim veræ fidei est, vt deficere non possit. Sic Augustinus de charitate ait in Epistola ad Iulianum Comitem, vt citatur in Decret. de Pœnitentia distinct. 2. Canon. 2. Charitas quæ deferri potest, nunquam vera fuit. Sic Bucerus in cap. 1. Luc. in illud: Seruiamus illi omnibus diebus vitæ nostræ: Quia denique, inquit, nihil verè bonum, quod finē accipit: addit omnibus diebus vitæ nostræ. Neque enim pietas est, quæ finē nouit. Si igitur fides semel accepta, amitti aliquando, siue ad tempus potest: consequitur necessario, illam nunquam fuisse veram fidem. Vt interim taceam, quod ista etiam expositio aliam veræ fidei naturam tollit, quæ est, vt sit semper viuua, per dilectionem efficax, & quæ perpetuum habeat sibi adiunctum sanctitatis studium; quemadmodum Scripturæ docent & Patres vnà cum doctis nostri seculi hominibus testificantur.

Postremò ista interpretatio est verè perniciofa. Tollit enim pœnitentiam, laxat frena cupiditatibus, reddit hominem securum, vt audeat etiam contra conscientiam peccare. Hoc manifestum est, quoniam quicunque certus est se habere veram fidem: certus est etiam iuxta hanc aduersariorum interpretationem, licet peccet contra conscientiam, & fidem ad tempus per peccata contra conscientiam penitus amittat: se tamen finaliter non posse excidere: Ideoque non posse perire. Peccari igitur posse etiam contra conscientiam: quoniam tandem finaliter fides restituetur, qua seruemur. Atqui dicent, etiam tua doctrina, Zanchi, qua dicis sanctos nunquam posse à fide penitus excidere, eandem parit securitatem, & pœnitentiam tollit. Minime verò. Ego enim dico talem fidem, de qua est quæstio, non posse stare aut esse cum peccato vastante conscientiam: & tales fideles non admittunt talia peccata, & qui admittunt, eos nondum

habere hanc veram, de qua loquimur, fidem. Quare resipiscant, & rogent Dominum, ut det fidem veram. Deinde doceo & urgeo quod ad veros fideles attinet, et si non peccent ut impij toto animo plenaque voluntate: ipsorum tamen lapsus suapte natura, æterna morte esse dignissimos: item displicere Deo: item punitum iri à Deo: item illis, Spiritus ardorem remitti: fidei flammam suffocari; Spiritum conturbari; inuocationem impediri: imò & quantum in ipsis peccantibus est, totam fidem, & Spiritum extinguere, quia per ipsos non stat, quin excidant prorsus à fide, & à Spiritu Dei penitus deferantur: resipiscant igitur & redeant ad Dominum, ut filij patri adhuc chari, à Christo nondum excisi, & à Spiritu Dei nondum penitus deserti. Deinde doceo fidem nostram semper esse imbecillam: semper igitur proficiendum esse in fide, & in vita Christiana. Doctrina igitur mea neque licentiam parit, neque penitentiam tollit: sed contrà, utrumque facit ista altera doctrina, quæ docet veros fideles & contra conscientiam peccare, ac proinde fide prorsus excidere posse: Finaliter tamen fidem restituere, & idè huiusmodi homines necessariò tandem saluari.

*Secunda
Exceptio.*

Altera exceptio aduersariorum ad mea argumenta de perseuerantia Sanctorum, nititur hac dictione, *Quandiu*. Ad illud enim: nemo rapiet eas de manu mea, sic respondent, Oves Christi non posse rapi de manu Christi: quandiu manserint oves Christi, & naturam ouium retinuerint. Item illud: Et portæ inferi non præualebunt aduersus eam (scilicet Petri fidem, & aliorum fidelium) quandiu scilicet manserint in Petra fundati, & manserint Petri: sic ad reliqua Scripturarum loca. At quis non videt hanc esse nugationem, seu petitionem principij? & nihil aliud responderi, nisi tandiu fideles non poterunt excidere à fide, quandiu manserint in fide? id quod nihil aliud est, quàm dicere, tandiu perseuerabunt in fide, quandiu perseuerabunt in fide. Nam per quid fit aliquis ouis Christi? per fidem in Christum. & quid est retinere naturam ouis Christi? retinere veram fidem, & Spiritum Christi, quo Christum sequatur, & vocem eius audiat. Quid igitur est, tandiu non poterit ouis Christi eripi de manibus Christi, quandiu retinuerit naturam ouis, & manserit ouis: nisi tandiu aliquis manebit ouis Christi, & erit cum Christo, quandiu manserit ouis Christi, & fuerit cum Christo? seu tandiu retinebit aliquis fidem in Christum, & Spiritum Christi, quo factus est ouis Christi: quandiu retinebit fidem in Christum, & Spiritum Christi? Quæstio autem nostra est, an, qui semel donatus est vera fide, qua factus est ouis Christi, perpetuò sit mansurus ouis Christi: an verò possit desinere esse ouis Christi.

Ego nego posse excidere à fide: & consequenter nego, qui semel factus est vera ouis Christi, posse desinere esse ouem Christi, & meis argumentis tam vnum, quàm alterum euinco. Aduersarij affirmant posse excidere, & consequenter affirmant posse desinere esse ouem Christi. Cum igitur ita ad argumenta mea respondent, se admittere, qui donatus est vera fide, eum non posse excidere à fide, & consequenter qui in manibus Christi est, non posse ex eius manu eripi, sed addita hac particula, nimirum quandiu manserit ouis Christi, & retinuerit naturam ouis: si non nugantur, ego nescio quid sit nugari. Quid est enim, concedo ouem Christi, non posse de manibus Christi eripi, quandiu manserit ouis, & naturam ouis retineat: nisi contendo fieri posse, & re ipsa contingere, ut quæ in manibus Christi est ouis, à Christo excidat, desinatque ouis esse? Sed hoc est ô boni viri, quod controuertitur: An qui ouis Christi est, desinere possit esse ouis; & ita de manibus Christi eripi, æternumque perire. Ego nego: vos affirmatis: sententiam meam probo testimonijs doctorum virorum: vos hac responsione, hæc admittitis simul & negatis. Quòd verò qui semel factus est ouis Christi, is semper maneat ouis Christi: vnus Bucerus apertè docet in cap. Iohan. 10. Oves meæ vocem meam audiunt: Docet (inquit

(inquit Bucerus) omnia à diuina Electione pendere: eosque quibus semel datum fuerit oues esse, perire nunquam posse. Hæc Bucerus. Cum ait semel datum fuerit oues esse: docet semel tantum dari, ut aliquis ouis fiat. Non potest igitur aliquis semel factus ouis, desinere esse ouis: & secundo accipere, ut denuò fiat ouis. Cum autem ait, eum cui semel datum est ouem esse, perire non posse: aperte concludit, qui semel factus est ouis, eum non posse desinere esse ouem: alioqui enim eum periturum esse. Est igitur mera nugatio ista, aliquem non posse è manibus Christi eripi, quandiu ouis manserit: si intelligas fieri posse, ut ex vera oue fiat non ouis.

Nunc subiicio rationes aliquot, & testimonia doctorum virorum, quibus planum fiet responsionem hanc, meram esse nugationem, & inane commentum: simulque confirmabitur eos, qui semel facti sunt per fidem oues, perpetuò manere oues Christi, & in fide. Si quis potest abiicere naturam veræ ouis, hoc est, non audire & sequi Pastorem Christum: non est vera ouis Christi. Nam veræ ouis natura est ut audiat pastorem, & eum sequatur. Quicunq; ergo pastorem non audiunt, nec sequuntur: declarant se non esse, nec vnquam fuisse veras oues. Cum Christus ait Iohan. 10. Nemo potest rapere eas de manu mea: Sensus est, cum semel per fidem traditi sumus in manum Christi saluatricem: nos perpetuò à Christo regi, duci, seruari: Ideo Bucerus exponens illud Ego cognosco oues meas, & cognoscor ab eis, sicut nouit me Pater, & Pater à me cognoscitur, ait hunc esse sensum: Ego cognosco oues meas, me agnoscit Pater: & cognoscor ab illis, ut Pater à me cognoscitur. Iam Pater cognoscit sic Filium, ut eum nunquam deferere possit, sed omnia in gloriam eius attemperet: sic iam & ipse cognoscit oues suas, in quarum salutem omnia ea facit & patitur. Filius vero cognoscit Patrem, ut in omnibus, gratiæ eius studeat: sic pendebunt tandem oues eius ab eo. Hæc ille. Non possunt igitur vnquam oues Christi à Christo deferri: nec ipsæ vicissim non pendere à Christo. Lutherus quoque in postillis pag. 54. exponens illud Populum peculiarem, primò ait verbum quo hic Apostolus vsus est, τὸ πρῶτον peculium significare, quodalicuius hæreditate, aut aliopacto proprium sit. & ita passim in Scripturis populus Dei, ipsius peculium & hæreditas vocatur. Ut enim pater familiâs, quod sibi hæreditate obuenit, colere solet, exercere, & cura sua quotidiana melius reddere: ita Christus cui in peculium cessimus per fidem, exercet & excolit nos, ut quotidie meliores nobis ipsis euadamus, atque magis fructiferi. Hæc ille.

Bucerus in cap. 8. Iohannis, pagin. 704. Christus (inquit) fortiter tyrannidem peccati in pijs reprimat: neque cedit, donec prorsus illam abiiciat. Si ergo Christus ita oues suas perpetuò agnoscit, & in manu sua retinet: & si suum populum, suum inquam peculium perpetuò curat, & in suis pijs perpetuò peccati tyrannidem reprimat: quomodo fieri potest, ut oues desinant esse oues, & ipsius peculium, desinat esse eius peculium: & pijs ita à peccatis opprimantur, ut desinant prorsus esse pijs?

Lutherus in Postill. fol. 62. à baptismo, quo semel baptizamur, concludit salutem nostram; nobis semel tantum donari. Non igitur iterum & sæpius: quod fieret si amissa priori fide, iterum alia restitueretur. Quo (scilicet baptismo nos totos regenerante) rursus, inquit, testatur, nostram nobis salutem semel donari: ut acquirenda operibus non sit.

Gratia Dei res est, quæ perpetuò in sanctis operatur: ita ut seipsam quoque in eis conseruet. Lutherus in Postil. fol. 63. (Magna, fortis, præpotens, & mirè efficax res est diuina gratia: ipsa portat, ducit, vrget, trahit, mutat & operatur omnia in omnibus, adeò ut sentire eam, atque experiri cuius liceat. & in Psalm. 51. in illud Cor mundum crea in me Deus: postquam refutauit opinionem Sophistarum de Gratia, qui eam statuunt tanquam rem otiosam in omnia, ait, Sed

Sed nos de gratia aliter docemus, & credimus: nempe quòd gratia sit continua & perpetua operatio, seu exercitatio: qua rapimur & agimur Spiritu Dei: ne simus increduli promissionibus eius, & cogitemus, atque operemur, quicquid Deo gratum est, & placet. Spiritus enim est res viua, non mortua. Item: Quare moneo vt iam vocabula Theologica assuescat rectè intelligere: necùm auditis vocabulum creandi (nempe in, cor mundum crea in me Deus) cogitetis de vno aliquo momentaneo opere, sed de perpetua gubernatione, conseruatione, & augmento spiritualium actionum in corde fidelium. Hæc Lutherus. Iam si gratia est perpetua gubernatio, & operatio in corde fidei: non igitur illud vnquam deserit penitus, quin ibi operetur, etiam cùm dormimus.

6. Euangelium est ceu vterus Dei, in quo nos concepti, vt infantulus in vtero matris, continemur, enutrimur, effingimur: iuxta illud Esaie 46. Audite me domus Iacob, omnes reliquæ domus Israël, qui ab vtero meo gestamini. Hæc Lutherus. Sicut igitur infantes perpetuò sunt in vteris matrum, donec fractis secundinis in lucem prodeant: Sic nos per fidem in Euangelium Filij Dei effecti, perpetuò ab Euangelij gratia gestamur, inque tenebris fidei viuimus, & nutrimur, donec in lucem æternam & cœlestem exuti corpore, & quasi fractis secundinis prodeamus.

7. Iohan. 8. Seruus non manet in domo (scilicet perpetuò:) filius autem manet in æternum. Ergo quicumque semel factus est filius Dei per fidem, manet perpetuò in domo Dei, cum Christo fratre, & cum Patre Deo, iuxta illud etiam Iohannis, si fuissent ex nobis (id est ex numero filiorum Dei) mansissent vtique nobiscum nempe in domo Patris Dei. Sed quia serui erant, non ex nobis: exierant à nobis è domo Dei.

Nugatorium igitur est dicere tandiu non posse ouem Christi è manibus Christi eripi, seu excidere à Christo; quandiu manserit ouis Christi, & retinuerit naturam ouis: quasi in confesso sit, possibile esse, vt ouis desinat esse ouis Christi: & hinc velis probare possibile etiam esse, vt quis excidat à Christo & à fide: cùm tam vnum quàm alterum sit impossibile propter diuinam promissionem, & Christi precationem.

8. Si quid potest fideles retinere in fide, ideoque in Christo ne prorsus ab ea, ideoque etiam ab eo excidant: id vel est ipse solus homo suo libero arbitrio, & suis viribus: vel ipse solus Deus sua sola gratia: vel partim Deus sua gratia, partim homo suo libero arbitrio. Primum dicere plusquam Pelagianum est: Tertium verò aperte Pelagianum: nam ipsi quoque salutem nostram partim gratiæ Dei, partim nobis tribuebant, nec totam salutem volebant soli gratiæ Dei acceptam ferre. Hoc dogma explosum est, & damnatum, etiam à Luthero, & alijs pijs nostri seculi hominibus. Reliquum igitur est, vt dicamus solum Deum eum esse, qui sua gratia suos fideles in fide, & in Christo retinere possit, si velit: Atqui vult. Idenim promissit dicens: Dabo timorem meum in corda eorum, vt non recedant à me. Hoc etiam vult Mediator noster Christus: sic enim dixit de Petro & alijs fidelibus, Rogavi vt non deficiat fides tua: item 17. Ioan. eandem voluntatem suam significauit Petro & Apostolis. Dubitandum igitur non est, quin in omnibus suis fidelibus Electis seruaturus sit fidem, ita vt penitus ab ea non excidant.

9. Sic de discipulis veris dixit Christus: si manseritis in sermone meo, & sermo meus in vobis manserit: veri discipuli mei eritis. Describit hinc naturam veri discipuli esse, vt maneat, id est, perseueret in sermone Christi, & illum in se manentem retineat. Ergo qui secus faciunt, declarant se non esse, nec fuisse verè discipulos Christi. Neceffe igitur est, vt vera ouis semper maneat ouis, & naturam veræ ouis retineat.

Item

Item si quis potest reiicere naturam ouis, vt non credat Christo: Ergo fides illius erat temporaria, ideoque non vera. Necessesse est igitur vt, qui verè credit, perpetuò retineat naturam veræ ouis, vt credat, seu perpetuò retineat verbum & fidem. Obiectum: At dices. Fides non vera, & temporaria est illa, quæ ita deficit, vt non ampliùs resumatur. Sic enim illi temporariæ fidei homines fecerunt Matth. 13. Ego verò loquor de ijs, qui ad tempus amittunt, & postea resumunt.

Respondeo: Si illa duntaxat dicitur temporaria, ideoque non vera fides, quæ non ampliùs resumitur, quia sic legimus de illis Matthæi 13. Ergo illa tantum etiam est vera eoque perpetua, quæ nunquam amittitur. Nam illi quarti, qui veram habuerant fidem, nunquam leguntur amisisse ad tempus, & postea resumfisse: sed Christus ait eos retinuisse semen. Addo quòd temporarium opponitur perpetuo. Perpetuum autem est illud, quod nunquam deficit. Ergo temporarium est illud, quod aliquando deficit. Quæcunque igitur fides aliquando deficit: illa temporaria est. His locis satis perspicuum factum est, fieri non posse, vt qui semel facti sunt oues Christi, filij Dei, habitacula Spiritus sancti, seu vasa gratiæ, desinant esse id, quod sunt: eoque responsionem aduersariorum, meram esse nugationem. Quid? quod ex hac exceptione, talis formatur Syllogismus, quo nostra doctrina magis ac magis confirmatur? Syllogismus autem talis est. Tandiu Sancti, oues Christi, à fide Christi, non excidunt: quandiu manent Sancti, & oues Christi. Atqui Sancti perpetuò manent Sancti, & oues Christi, ratio est: quia sicut non est verè continens, qui non sit perpetuò continens: ita non est verè Sanctus, qui non sit perpetuò sanctus. Quod dixi de continente tradit Aristoteles in 7. Ethicorum 2. & 9. cap. Verus continens, inquit, seu ἐγκρατής, ἐστὶν ὁ ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐκ ἐκ παρρησίας ἐμμένων. Inde Eustathius interpret ait, absolute & propriè in vera, id est, bona opinione, qui perseverat, est continens: incontinens, qui non perseverat. Et alius vir doctissimus, sine constantia, inquit, virtutum veritas consistere non potest. Id quod ipsum quoque doctissimum Bucerum non latuit, propterea in Luc. cap. 1. scriptum reliquit: Nihil esse verè bonum, quod finem accipit.

Item, Neque enim, inquit, pietas est, quæ finem nouit. Deus æternus est, & non mutatur, quem qui agnouerit, in æternum auelli ab obseruantia eius haud poterit. Hinc & Augustinus & Ambrosius scriptum reliquerunt, charitatem, quæ deficere potest, non esse veram charitatem.

Adde quòd sine pœnitentia sunt dona Dei & vocatio: vocatio nimirum secundum propositum. Dicitur autem Deus aliquem secundum propositum vocare, puta ad sanctitatem, cum illum facit sanctum: pœnitere verò, cum, quod fecerat, mutat, vt non ampliùs id quod erat, aut quale erat, existat. Si igitur Deum nunquam pœnitet, eos, quos semel efficaciter ad sanctitatem vocauit, vocasse: consequitur qui sunt verè sancti, eos à Deo, vt prorsus desinant esse sancti, oues Christi, non permitti.

Tertia Exceptio: Fides, inquit, est triplex: iustificans: temporaria, & simulata. Prima est vera: secunda etiam vera: sic enim ait Philippus in illud ὅντας δοτεφυγόντας: & hæc temporaria amittitur. de tertia non disputamus.

Respondeo: Apostolus duplicem tantum docet esse fidem: veram, seu non simulatam: & simulatam, eoque non veram: quum ait, 1. Timoth. 1. Finis præcepti est charitas de corde puro, & fide non ficta: αὐτοπικρία. Docet enim ijs verbis Apostolus omnem fidem esse aut hypocriticam, aut non hypocriticam, sed veram. Si est hypocritica: illa non est vera, nec efficax per dilectionem, si non hypocritica:

ea efficax est per dilectionem. Ideò hanc vocat *αὐτοπόρευτον*. Nulla igitur est vera fides, nisi iustificans, Apostolo. Temporaria non est talis, ex qua dilectio. Non igitur vera fides.

Item Scripturæ cum nominant fidem, qua in Christum credere iubemur, semper intelligunt fidem veram & iustificantem. Cum de fide simulata loquuntur, addunt circumstantias quasdam, quibus intelligatur, ibi de simulata, non autem de vera sermonem haberi.

Iacobus itidem duplicem tantum ponit fidem, vnam viuam, qua Abraham iustificatus est. Alteram mortuam, qua etiam dæmones credere dicit: & illam comparat corpori humano viuo: hanc verò cadaueri sine spiritu. Sicut ergo homo vel pictus, vel mortuus, quia viuus non est, non est verus homo: ita fides mortua non est vera fides. Atqui fides temporaria non est viua: quia illa nemo regeneratur aut iustificatur.

Patres docent, eam charitatem, quæ potest deficere: non esse veram charitatem: vt supra ostensum est ex Augustino & Ambrosio. Non est igitur vera fides, quæ potest deficere, id est, temporaria. Ita Bucerus in Lucam. Vera pietas non est, quæ finem nouit.

Interpretes etiam nostri Lutherus, Brentius, Musculus, aiunt fidem temporariam non esse veram fidem. Legantur in Euangelium Matthæi cap. 13. & Luc. 8. in parabolam seminis.

Musculus in locis communibus, loco de Patientia, cap. Quid sit patientia pag. 757. Illis non potest vera patientia tribui, quæ non sic est comparata: vt simul sit & voluntaria, & diuturna, quemadmodum & fides eorum, qui ad tempus credunt, & tempore tentationis deficiunt, vera fides non est, nec vera eorum dilectio, qui hodie diligunt, cras odiunt: ita nec vera patientia est, si ad tempus sis patiens, & paulò post patientiam in impatientiam mutes: sine constantia, veritas virtutum consistere non potest. Hæc ille.

Bucerus libro de vera Ecclesiarum reformatione impresso anno 44. multis in locis tradit fidem temporariam non esse veram fidem. Sic in Epistola ad Ephes. cap. 1. pag. 27. ait esse imaginem fidei, non autem veram fidem.

Manifestum igitur est temporariam fidem, non esse veram fidem, neque dignam nomine fidei, sed hypocriticam. Ceterum duplex est huius fidei hypocrisis, vna cum ita simulamus nos credere, vt nostra fidei simulatio non solum Deo, sed etiam nobis ipsis nota, ac perspecta sit. Altera, quæ soli Deo nota est. Sunt enim non solum aliis, verum etiam sibi ipsis videntur verè in Christum credere: cum tamen non verè credant: id quod tandem ab effectis patet, quia à fide deficiunt. ij dicuntur à Christo *πρόσωποι*. Fides hæc coram Deo semper est hypocrisis. Talis erat illorum fides, de quibus Ioan. 12. Multi crediderunt in eum: Iesus autem se non credebatur eis, eo quod nosset omnes, &c. Omnis igitur fides vel est vera, ideoque iustificans: vel hypocritica, ideoque non iustificans. Quare inepta est aduersariorum partitio: & nihil ad rem facit.

Ad locum 2. Pet. 1. Supra responsum est. Ita manent firma atque inuicta, quæ pro perseuerantia Sanctorum, attuli argumenta: cum nulla harum trium exceptionum, ea labefactare, nedum penitus euertere potuerit.

Atque hæc etiam olim ad meos accusatores: quæ omnia ad alterum Caput Tractationis de perseuerantia pertinent.

Quæ sequuntur duo capita, post compositionem, postque meum discessum à me vt absoluta tandem & perfecta prodiret tractatio, conscripta fuerunt.

Fidem

*Fidem piorum, peccatis labefactari, & quenam huius
rei causa.*

CAPITULUM III.

Xijs, quæ diximus, satis liquere arbitror, licet, fidē in Electis nunquam penitus deficere, secundum Scripturas doceamus: minimē tamen, quin ea labefactetur, modò magis, modò minus, & quin in alijs diutius in alijs non tam diu, labefactata permaneat, à nobis vllò modo negari: qui agnoscimus, contraria à contrarijs, oppugnari, infirmari, & si Deo placeat, tandem pelli atque subuerti. Fidei autem aduersantur omnia peccata: quippe quorum & radix est infidelitas, & finis est vel Epicureus contemptus Dei, vel Iudaica desperatio. Peccata autem non malè diuiduntur in ea, quæ omissionis: & in ea quæ commissionis nominari solent.

Non minus enim peccatur, si ea omittamus, negligamus, contemnamus, quæ fieri iubet Dominus: quàm, si ea, quæ prohibet, atque ne fiant, sua cauet lege, committamus. Vnde præcepta & negatiua & affirmatiua, vetantia & iubentia. Cuiusuis autem peccati stipendium mors est, ait Apostolus. Sicut igitur corporis humani vita, duobus, aut infirmatur, aut penitus amittitur modis, nempe, si ve ea, quæ ad vitæ conseruationem necessaria sunt, puta, cibum, potum, somnum, & alia huius generis, negligas: aut si, quæ ex diametro & per se vitæ aduersantur, eamque violenter tollunt, veluti sunt, venenata bibere, de turri sese præcipitem dare, manum sibi inferre, & alia his similia, admittas: sic vita animæ, quæ in fide per dilectionem efficaci consistit: tum neglectis illis rebus, quæ ad eam fouendam & sustentandam institutæ sunt, veluti sunt, auditio & lectio verbi Dei, perceptio Sacramentorum, preces Ecclesiasticæ, studium sanctæ vitæ, disciplina Christiana: tum manifestis facinoribus, & iniquis actionibus admissis, veluti sunt scortationes, furta, ebrietates, & id genus alia, labefactatur: vt in ipsis verè fidelibus, qui aut ex infirmitate, aut ex ignorantia peccant, & quibus cùm cadunt, Dominus supponit manum suam, ne collidantur, fieri videmus: vel tandem penitus extinguitur, vt in temporarijs: qui ad tempus credunt & in tempore tentationis recedunt: de quibus nulla est controuersia. Quod verò de prioribus dixi, hoc est, de pijs & veris fidelibus, hoc ita se habere: haud multis probationibus opus est, cùm nemo piorum hominum sit, qui id non sæpenumero in seipso expertus sit, atque etiam subinde non experiatur. Certè David post admissum adulterium re ipsa sensit, quod dicimus: ac proinde petijt, vt cor mundum in se à Domino crearetur, & Spiritus rectus innouaretur in viscerib⁹ suis. Hoc petere non potuisset si Spiritus ab eo prorsus recessisset, & nihil fidei retinuisset. Spiritus enim est, qui interpellat pro nobis, id est, qui facit vt interpellemus, & inuocemus Deum: quomodo autē inuocabūt, in quem non crediderūt, ait Apostolus. Sed neq; petiisset innouari in se Spiritū; si eum nullo modo in se defecisse sensisset. Quis enim petat à medico curari, si nullo se morbo laborare sentiat? Rursus si medicum inuocat, quomodo planè mortuus est, nihilq; sentit sibi reliquum esse vitæ? Sed, quod sanctos deficiat Spiritus & fides, hoc ex ipsorū est peccatis, quod verò non penitus ipsi à Spiritu S. deferantur, nec fides penitus in eis deficiat, hoc est ex gratia Dei: qui eis, cùm labuntur, iuxta promissionem suam, supponit manum, ne collidantur & pereant.

Licet igitur sancti nunquam penitus à Spiritu S. sibi ipsis, neglecti relinquantur, aut fide prorsus destituantur, Deo illos, ne à se omnino deficiant, & pereant, iuxta factam promissionem, & propter Christi intercessionē, conseruare, & timorē sui in eis retinente: qui tamen, peccatis ipsorum, & Spiritum S. contristari, & fidem eorum languescere, negare queat? Ita certè fides Sanctorum, peccatis concutitur, vt nisi Dominus eam sustentet, mox sit funditus ruitura. Quantus, obsecro,

fidei languor, quanta ardentis antea ignis suffocatio subsecuta est primam Petri negationem? Tanta certè, ut secundò, & tertio Christum maiorem cum impudentia, addito etiam iuramento & anathematismo, abnegarit: grauiora etiam admissurus flagitia & totam fidem illi tandem extincturus: nisi oculis suæ clementiæ, eum Christus respexisset, & in fide retinuisset, atque ad pœnitentiam excitasset.

Quòd porro fides, earum rerum, quibus fouetur, intermissione languescat: ac tandem, nisi à Deo seruetur, prorsus deficiat, & penitus extinguatur: quis piorum hominum in seipso non sentiat? imò verò & in aliis non queat obseruari? Ignis nisi subinde ligna suppedites, paulatim remittit & tandem extinguitur. Vita animantium, si cibo & potu destituatur, perit. Quin & habitus animi, virtutum ac scientiarum, si debitis actionibus non exercentur: tandem aliquando amittuntur. Apostolus verò ait fidem esse ex auditu, hoc est, virtute Spiritus sancti per auditionem verbi, in cordibus nostris ingenerari: & Dauid, Iustum ex assidua meditatione legis diuinæ fieri beatiorum: & non secus atque arborem ad riuos aquarum plantatam, prædicat viuum ac feracem bonorum operum, conseruari. Et *Matt. 18.* Christus beatos prædicat, qui audiunt verbum & custodiunt illud: homines ex aqua & Spiritu sancto regenerari: esu carnis suæ viuificari: & eos in se, seque in illis manere: exercitio disciplinæ fratres lucrificari Deo: & precibus Ecclesiæ, quicquid *2. Tim. 1.* in nomine suo petitur, obtineri. Et Apostolus, donum veræ fidei, confessione, prædicatione, defensione, aliisque fidei operibus, in animis nostris, instar sopiti ignis exsuscitari, & reaccendi atque foueri. Et Petrus, per opera fidei, electionem & vocationem fieri certam. Si hæc vera sunt, ut sunt certissima: quis contra non videat, harum rerum omissione & spiritualis exercitij in operibus pietatis intermissione, fidem ita paulatim languescere, ut, nisi Dominus succurrat, tandem planè interitura sit? Pertinet huc, quod Apostolus ad Heb. cap. 3. scribit, debere nos mutuo quotidie hortari ad fidem fideique opera, & dehortari à peccatis, dum dies est, & lux Euangelij lucet: ne (inquit) obduretur quis ex vobis fallacia peccati. Ex neglectu enim verbi, & quotidianarum adhortationum prætermissione, peccatum vires recipit: & contra, fides languet: & quò magis hæc languet, eò facilius peccatum nos, ad obediendum suis concupiscentiis, fallendo allicit: atque hinc paulatim obduratio cordium nascitur: quam defectio à Deo vero, & æterna damnatio consequuntur: quemadmodum & ex populo Israelitico multis contigisse ibidem narrat Apostolus. Sed bene habet: quod Deus eò non finit suos electos à diabolo adduci: eos timore sui in officio retinens, & lapsos ad pœnitentiam releuans. Deus stat suis promissis: & præcatio Christi efficax est. Dabo timorem meum, inquit, in corda eorum, ut non deficiant à me. Rogavi pro te Petre, ait Christus, ut non deficiat fides tua. Vtrumque ergo nos docemus: Fidem in Sanctis & sæpenumero labefactari, & nunquam tamen penitus deficere: labefactari nostro vitio, non deficere gratia Dei, propter Christum. Et vtrumque in sanctis ideò locum habet: quia ipsi constant & carne & Spiritu, quorum vno seruiunt legi Dei & ea delectantur; altero autè legi peccati, & ab eo sæpe vincuntur: Deo interim eorū Spiritum, & voluntatē, ne tota & prorsus in peccatum consentiat, conseruante. Regeneratio enim ut semel tantum fit: sic semper, dum sumus in hoc mundo imperfecta est. Hinc fit, ut peccemus, Spiritum S. contristemus, fidem concutiamus, & labefactemus. inde verò ut voluntas Spiritus in peccatum non penitus consentiat, timorem Dei, non excutiat, fidem non prorsus amittat: quod sanè si fieret, aut electi perire possent, tandemque perirent: aut eos sæpe regenerari oporteret: quorū neutrum cum S. literis est consentaneum, de primo enim *Iohan. 10.* dicit Christus, nemo rapiet eas, è manu mea: Vitam æternam do eis, nec peribunt in *1. Petr. 1.* æternū: & Paulus quos iustificauit, hos & glorificauit, de altero dicit Petrus eos esse

rena-

renatos, ex semine, non corruptibili, sed incorruptibili, per sermonem Dei viuentis, & manentis in æternum: quibus verbis significauit talem esse regenerationem, quale & semen ex quo illa fit: nunquam igitur interire & corrumpi, postquam semel facta est. Quo pertinet etiam illud, Qui natus est ex Deo non peccat nec potest *1. Ioh. 3.* peccare: toto scilicet corde, & pertinaciter: quia semen Dei manet in illo, qui scilicet semel natus est ex Deo: cuius rei Symbolum est, quod baptismo, Sacramento regenerationis, semel tantum obfignantur fideles. Semel igitur & non sæpius regenerantur electi, & horum baptisma, vim suam in eis retinet perpetuam. Regenerati autem (vt Apostolus docet) adulescunt, donec ad plenitudinem ætatis Christi perueniant; regente illos semper Spiritu Christi, & lapsos erigente, & vitam ac fidem in eis seruante; vt fœdus cum illis semel contractum, iuxta promissionem factam per Ieremiam, & alibi sæpius per alios Prophetas confirmatam, firmum ac sempiternum permaneat. Hæc est enim causa, cur Spiritus S. licet nos in varia labi peccata permittat, vt inde nos esse homines agnoscamus, & hoc agnoscetes humiliemur, & humiliati, nos per opera iustificari non posse intelligamus, & alijs etiam peccatibus compatiatur: non tamē nos, omni prorsus fide, qua vnica vitam à Christo haurimus, extincta, in peccatis perire sinat: sed ea tãquam igne sub cineribus conseruata, nos, vt ut languidos & semi mortuos, viuos tamen in Christo retinet: Quorsum? nimirum, ne fœdus quod in Christo renouatum & confirmatum est, vlllo modo irritum fiat: atque vt hinc intelligamus, quod fides in nobis, nosque in Christo seruemur, hoc totum ex mera & gratuita Dei erga nos bonitate, & in suis promissionibus constantia, propter Christum, proficisci: eoque totam salutem nostram, soli gratiæ Dei in Christo, acceptam semper feramus. Hic est finis. *Iere. 31. 35*

Quapropter, quæ Apostolus de se, de quæ alijs Apostolis in alio negotio scripsit: ea & nos in hoc altero, non ineptè dicere possumus Habemus Thesaurum hunc in vasis testaceis.

Magnus sanè Thesaurus est vera fides, quæ Christum apprehendit & retinet. Nos autem reuera vasa sumus fragilia, peccatis & corruptioni obnoxia, propter veterem hominem, quem nobiscum semper circumferimus: vt res sit ingenti admiratione digna, quod tantus Thesaurus in nobis tam fragilibus vasis, & peccatorum plenis, conseruetur: Næ sanè, si nos illā seruaremus: sed ideo Deus in tam fragilibus vasis illam ipse seruat, vt inde magis & clarius ipsius potētia illucescat. Ideo subdit: Vt exuberantia potentia sit Dei, non ex nobis. Ideo enim reliquit in nobis carnem, à qua in varia peccata impellimur: vt & nobis & alijs manifestum fiat; fidem in nobis, non à nobis, sed à Deo pro sua gratuita bonitate & propter Christum, ne ab illo diuellamur, & pereamus, custodiri. Hoc explicatur in sequentibus verbis.

Etenim in omnibus premimur: at non anxij reddimur. Tot tantaque sunt tentationes, quibus ad omnia facinorum genera sollicitamur, vt in summas sapenumero angustias redigamur. Sed Deus suarum memor promissionum, exitum nobis tandem aperit, ne à Sathana oppressi, captiui & mancipia illius omnino fiamus. Laboramus inopia: & non destituimur. Inopia nostra magna est, quia nec merita habemus, nec vires ad promerendum, nisi mortem æternam: sed non destituimur, quia ex diuitiis suis, nobis abunde suppeditat Christus: & hac de causa seruat in nobis fidem, vt ea, ceu manu, suppeditatas nobis diuitias capere possimus. Nisi hanc enim fidem in nobis seruaret: quomodo non destitueremur? At non destituimur. Persecutionem patimur: at non deserimur. Quanta sit spiritualis persecutio, qua fideles persequitur Sathan, illos per carnem & mundum in varia delicta pellicendo: quis sanctorum est, qui non experiatur? Sed interim quod cupit ille & tentat, nempe vt nos à Christo separet, & fidem in nobis penitus extinguat, hoc non consequitur: quid ita? Quia Deus non deserit nos, sed in Christo per fidem retinet.

Deiicimur, at non perimus. Quid vis amplius? Sancti dum pugnant contra Diabolum & carnem, & mundum, se penumero non solum graui accipiunt vulnera, sed etiam in terram prosternuntur: num propterea de illorum vita actum est, & perierunt? At non perimus, inquit Apostolus: quamobrem? quia Dominus sua adest potentia & nos excitata fide subleuat: ac vires, quibus redintegremus pugnam, subministrat.

Et si igitur fides in sanctis labefactatur: Deus tamen illam euerti & penitus perire non finit. Annon & arbores hyeme in medijs niuib. positæ periisse: & sol crassiss. obductus nubibus suum splendorem amisisse: & ignis sub cineribus, prorsus extinctus esse: & homo aut ebrius omnem amisisse rationem, aut deliquium animi passus, vitam cum morte commutasse, ab imperitis iudicabitur? Similia tamen hæc sunt dum taxat, non res ipsa: Ac quod in illis seruetur vita, lux, ignis, ratio, à natura est: quod autem in sanctis fides, à gratia Dei, propter ipsius promissiones, & propter Christi merita & intercessionem, proficiscitur. suapte enim natura, cum peccant sancti, sicut ipsi per se rei æternæ mortis fiunt, quanquam propter firmam Dei Electionem, & quia in Christo sunt, perire non possunt: sic etiam merentur, ut quicquid Spiritu Dei in eis accensum fuerat fidei & charitatis, totum illud penitus extinguatur, licet Deus id fieri non permittat propter Christum in quo Electi sunt, redempti, & inliti. Quod ergo ipsorum fides tantum labefactetur, & labefactata seruetur, & serua. redintegretur, atq; etiam augeatur; hoc nulli alij rei quam soli Dei gratiæ in Christo, acceptum ferre debemus: qui ideò thesaurum hunc in vasis testaceis collocauit, eumque in illis seruat: ut exuberantia potentiæ sit ipsius Dei & non ex nobis.

Usus doctrinæ de perseverantia Sanctorum.

CAP. IV.

DOCTRINA verò hæc, non solum inutilis non est, aut ut nonnulli calumniantur, pernicio. sa: verum etiam multo plures & maiores habet usus, quam multi existiment: imò verò in Ecclesia Christi ita pernecessaria est eius cognitio, ut, quomodo hac oppugnata, aut veritas multarum Dei promissionum, aut efficacia intercessionis Christi pro nobis, defendi, aut salus fidelium promoueri queat, non videam. Quomodo enim seruari possit, qui, aut de veritate ac complemento illarum diuinarum promissionum, quæ de perpetua Dei erga nos sunt gratia; aut qui de efficaci Iesu Christi intercessione, pro continuanda in nobis fide atque salute, dubitet? Certè aliam ob causam neque Deus se effecturum, ut semper eum timeamus, pollicitus est: neque Christus se pro nobis orasse, ut non deficiat fides nostra, Ecclesiæ patefecit, nisi ut de utroq; capite certò persuasi, & fidē retineremus, & hanc retinentes, seruaremur, & ex nostra salute, ipse glorificaretur. Audiamus igitur, aliquot promissiones diuinas hac de re: Veniet Sioni, & eis qui de Iacob resipuerint, Redemptor: dicit Dominus. Ego enim ait Dominus: hoc fœdus meum cum eis pangam. Spiritus meus, qui erit in te, & verba mea, quæ ponam in ore tuo: nunquam excident de ore tuo: neque de ore feminis tui, dicit Dominus, à modo vsque in seculum.

Hæc est promissio, non autem præceptum, ut manifestum est: & sicut Rom. cap. 11. vbi initium huius promissionis citatur, Apostolus confirmat. Huius enim subdit confirmationem, dicens: Sine pœnitentia sunt dona & vocatio. Fuit autem facta ad vniuersam Ecclesiam Israeliticam: sed ad electos tantum ex Israel pertinebat priori loco, ut Rom. 11. docetur: Deinde ad omnes etiam electos ex gentibus: sicut in eodem loco ad Rom. apparet. Nam etiam illa propositio, sine pœnitentia sunt dona & vocatio, qua promissionem Dei confirmat Apostolus, non solum de donis in Israelem, sed etiam de gratijs in electos ex gentibus, collatis, intelligitur.

Quæ

Quæ autem de salute, protectione, atque firmitudine totius Ecclesiæ Deus promittit: eadem etiam ad singula Ecclesiæ membra, hoc est, ad singulos electos pertinent: ut fatentur omnes docti: & ipse etiam Brentius in Iesaiæ cap. 33.

Porro Deus, quæ de nouo fœdere simpliciter promittit: ea simpliciter etiam, & re ipsa omnino præstat. Cum igitur electis vniuersis & singulis per Iesaiam promittat, se effecturum, ut Spiritus, quem erat illis per Christum daturus: & verba Euangelij, quæ erat in illorum ora & corda positurus, nunquam exciderent: cumque dona ac vocatio secundum propositum, sint sine pœnitentia: fieri nequit, ut ex electorum cordibus Spiritus, atque verbum Christi, prorsus eripiantur, atque tollantur.

Sed clariorem locum habemus apud Ieremiam cap. 31.

Ecce dies veniet, dicit Dominus, & feriam cum domo Israel & cum domo Iuda fœdus nouum: non iuxta fœdus, quod pepigi cum patribus eorum, tempore, quo, apprehensa manu eorum, eduxi eos è terra Aegypti: quod fœdus meum ipsi irritum fecerunt: & ego ostendi me esse dominum eorum: dicit Dominus. Hoc verò fœdus est, quod feriam cum domo Israelis, post dies illos, dicit Dominus; in feram legem meam in interiora eorum, & in cor eorum scribam eam: eroque Deus eorum: & ipsi erunt mihi populus. Et non docebit vltrà quis proximum suum, dicens, cognosce Dominum: sed omnes me cognoscent à minimo eorum, ad maximum eorum, dicit Dominus: quia propitius ero iniquitatibus eorum: & peccata eorum non recordabor amplius.

Multa quidem in hoc contextu digna sunt obseruatione: sed quæ ad rem nostram maximè faciunt, duo sunt: Primum: fœdus nouum opponit veteri, hac etiam in parte, quòd vetus fuit temporarium, nouum autem æternum: Causam verò, cur illud fuerit temporarium, in se non fuisse, docet Deus: quasi verò desierit ipse beneficijs declarare se esse populi Dominum: (& ego ostendi, inquit, me esse eorum dominum) sed culpam hæsisse in populo, quòd legem, ut promiserat, non seruando, irritum fecerit fœdus. Cum igitur promiserit Deus, se effecturum, nempe per Christum, ut fœdus sit reapse æternum: annon contrà promittit, se effecturum, ut populus non amplius illud sua inobedientia irritum faciat? Ex parte enim Dei primum quoque fuerat firmum: sed ideò ex parte populi non fuit, quia, quæ promiserat, non præstitit. Si igitur simpliciter promittit fore, ut sit firmum & æternum: profectò promittit, se effecturum, ut à populo promissa præstentur & Lex seruetur. Hoc verò, primum in Christo homine perfectè impletum est, qui pro nobis legem impleuit: & ita, fœdus ut æternum esset, effecit, id quod & suo sanguine confirmauit. Deinde in singulis fidelibus impletur ex parte, quatenus Spiritu condelectantur Lege Dei, licet carne seruiant sæpe legi peccati. Est autem præcipua pars obedientiæ, fides in Deum, qua nostræ inobedientiæ condonatio, & perfectæ Christi obedientiæ imputatio apprehenditur.

Quomodo igitur veritas huius promissionis defendi potest: si, quod aduersarij contendunt, concedatur? nempe, fideles, qui ad nouum fœdus pertinent, suis peccatis omnem penitus amittere fidem?

Sed audi alterum huius promissionis caput. Modum subdit, quo se effecturum promittit, ut fœdus maneat æternum ex parte etiam populi. Modus iste in duobus positus est: Primum in eo, quòd nouus populus legem in corde scriptam habiturus erat, eoque illam amaturus, ea se oblectaturus, eamque ut seruet, sponte operam daturus: alterum in eo consistit: quòd, quicquid interim per carnem deliquerit iustus: totum hoc gratis condonabitur propter Christum: eoque singuli electi, veram fidem, per quam resipiscant & remissionem peccatorum apprehendant, habituri, & retenturi sint: non enim peccata condonantur, nisi credenti-

bus & resipiscentibus. Primum tradit, cum ait: Inferam legem meam in interiora eorum, &c. Alterum, cum subdit, quia propitiabor iniquitatibus ipsorum. His duabus rebus fit, ut etiam ex parte populi fœdus maneat æternum: vera scilicet & æterna Dei cognitione, perpetuo Legis amore, diuinæque voluntatis faciendæ studio: & deinde perpetua resipiscentia peccatorum, & fide, qua eorum remissionem apprehendant.

Nam contra, ideo vetus pactum, factum fuit irritum, quia populus legem non habebat scriptam nisi in tabulis lapideis, & chartaceis: eoque illam non amabat: quia in corde non habebat. Deinde, cum peccabat, eum suorum peccatorum non pœnitebat; eoque nec remissionem consequabatur.

Ut igitur vltimum fœdus maneat æternum: vera ac perpetua promittitur Dei cognitio, diuinæque voluntatis dilectio, & condelectatio. Hæc enim significatur illa phrasi: Scribam legem meam in cordibus eorum. Et præterea promittitur solida fides ac pœnitentia, qua peccatorum remissio impetratur. Deo autem hæc gratis præstante, quis ea non habeat? Deo inscribente in alicuius corde, fidem, spem & charitatem, quæ sunt summa legis: quomodo ex eo corde expungi hæc penitus possunt? Si Deus efficaciter efficere vult, ut eum cognoscamus, in eum credamus, in eo speremus, eum timeamus & amemus: quomodo possumus ita peccare, ut eum ignoremus, ut omnem in eum fidem, spem, timorem, dilectionem exuamus? Ego certè quomodo veritas huius promissionis gratuitæ defendi queat, nisi fateamur, quæ hic promittuntur, ea in omnibus electis impleri, eoque in illorum cordibus semper manere insitam fidem, & legis amorem, atque studium: videre non possum.

Sed aliud etiam audiamus.

Jerem. 32. de populo Noui Testamenti, tam ex gentibus quàm ex Iudæis, qui Christo erat adducendus, sic ait: Et erunt mihi in populum & ego ero illis in Deum.

Hoc fit per gratuitam adoptionem, qua ille sponte assumit electos in populum suum, & in filios suos; condonatis peccatis & donata fide, qua efficit, ut vicissim nos illum agnoscamus, pro Deo & Patre nostro. Ac fœdus in hoc consistit ut Deus sit nobis in Deum, & nos illi in populum. Vtrumque verò promittit se effecturum; & sunt ita hæc coniuncta, ut neque nos possimus ei esse in populum, nisi ipsi fiat nobis in Deum, neque ille nobis sit in Deum, nisi nos vicissim fiamus ei in populum. Sunt enim correlatiua Deus & populus: Pater & Filius. Et cum dicit: Ero, & erunt: non intelligit, modò ero & modò non ero: nunc erunt populus, postea non erunt: sed constantiam & perpetuitatem significat, his verbis: Ero & erunt: Quasi diceret: Perpetuò erò illis in Deum, & illi in sempiternum erunt mihi in populum. Quomodo autem potest quis in populum esse Deo, sine fide, & sine timore, ac reuerentia, obseruantiaque ergo Deum? & quomodo Deus esse nobis potest in Deum, sine condonatione peccatorum, ac perpetua gratia, & dilectione in Christo: in quo nos sibi adoptauit?

» Ergo fieri nequit, quin, quibus Christus cœpit esse in Deum, ijs semper maneat in Deum: & vicissim quin, quos fecit sibi esse in populum, eos efficiat perpetuò sibi esse in populum. Promissio enim hæc, quia simpliciter in Christo facta est, tota gratuita est: à sola Dei gratia, à nobis autem minimè vlla ex parte, dependens. Gratuitæ adoptioni subdit gratuitam regenerationem, & gratuita eius effecta, dicens.

» Et dabo eis cor vnum & viam vnā, ut timeant me cunctis diebus: ut bene sit illis.

Quos sibi in Christo adoptat in populum suum: ijs etiam certè dat cor vnum, viam vnā, & facit, ut se timeant, idque non ad certum tempus, ut postea timere

&

& colere eum desistant: sed ut timeant cunctis diebus vitæ suæ. Quid pro dono veræ perseverantiæ clariùs?

Dabo, ait: nec ullam addit conditionem: Ergo certò dat, quæ hic promittit, omnibus; quos in Christo elegit, & adoptavit. Deo autem dante, quis non accipiat & habeat? Quænam verò dat? Primum; Regenerationem promittit per vnum & eundem Spiritum. Est enim hic locus explicandus per illum Ezech. ii. Auferam cor lapideum & dabo cor carneum, id est, flexibile in obedientiam fidei & in obsequium Christi.

Ego dabo. Ergo non alius, neque homo ipse, potest sibi mutare cor. Quare merum Dei donum est regeneratio. Cor sedes est affectuum, & cognitionis in sacris literis: Vnde & Rom. 10. Corde creditur ad iustitiam. Promittit ergo & fidem & spem & charitatem, totamque pietatem.

Dabo: Nulla addita conditione. Tota igitur gratuita, regeneratio, fides, spes, charitas. Quare nihil impedire potest, quin Deus suum præstet promissum: quia promittit, non solum finem, sed omnia etiam media ad finem.

Vnum, inquit, Cor: Cur vnum? Quia efficit, ut omnes fideles, sicut per vnum Spiritum regenerantur: sic vnum habeant velle, vnam & eandem in Christo & cultu Dei, consensionem: Et sic de Christianis legimus, Erat illis anima vna & cor vnum: nempe in Deo. Non enim omnis consensus, sed tantum, qui in Deo est, & in eius verbo, probatur Deo, eoque & promittitur. *Act. 4.*

Addit: Et viam vnam. Nomine viæ intelligitur actionum nostrarum & totius vitæ instituendæ ratio. Via enim est motus, & profectio quædam. Ratio igitur huius vitæ, via appellatur. Sic apud Iesaiam, Non sunt viæ meæ ait Deus, sicut viæ vestræ, id est, agendi rationes. Hoc sequitur à priori tanquam effectum à causa. Ergo, ut velle, quod significatur per cor: sic perficere, quod innuitur nomine viæ, donum Dei est: quia & interna pietas, & externa pietatis opera, non ex nobis, sed simpliciter à Deo sunt; & certò donantur electis ad finem vsque. Cum enim ait, viam, intelligit, viam, per quam in cælum vsque perueniant: Ergo donum perseverantiæ, in finem vsque promittitur.

Vnam, inquit, viam.

Vnus igitur & idem cultus, vna fidei Confessio, vna viuendi regula promittitur electis, & adoptatis in Christo: à quo? à Deo. Ergo talis cultus talisque vitæ ratio, quæ sit secundum verbum Dei, promittitur. Quare, quod quis non consentit cum hypocritis, & cum hæreticis, in ijs quæ non consentiunt cum verbo Dei: non propterea extra numerum eorum, quibus facta est hæc promissio, esse censendus est.

Rursus, qui in Christo electus & adoptatus est: etiamsi in hac via promissa, nonnunquam ex imbecillitate virium, labatur, aut aliquo modo declinet, non tamen penitus recedit: sed & surgit, & mox redit, susceptumque iter continuat, hoc enim se in illis effecturum promittit Deus: cum ait: Dabo viam vnam: in qua scilicet continenter ambulent: & labentes resurgant: donec ad me vsque in cælum perueniant. Hanc constantiam perpetuam explicat, dicens: Ut timeant me, omnibus diebus. Nomine timoris, totum cultum intelligit: nomine verò omnium dierum, totum cuiusque fidelis vitæ curriculum. Manifestè autem hac particula, excluduntur ab hac promissione, omnes illi, qui aut nunquam credunt: (nunquam enim timeant Deum) aut temporaria fide credunt: quando non timeant Deum cunctis diebus, sed ad tempus, eoque nec vera fide credunt. Non enim ex corde illo nempe puro, quod vnum omnibus suis electis dat Dominus, credunt: neque ex bona conscientia Christum confitentur: quippe qui non confitentur ex via illa pura, quam Deus omnibus suis vnam & communem pollicetur. Nam temporarij, malè sibi conscij sunt, cum Deum confiteantur verbis, factis autem negent: neque hoc animò

credunt, & cōfitentur, vt p̄parati sint pro hac Confessione cum Christo mori aut crucifigi: sed tantū dum Euangelium res adfert secundas, & ipsorum cupiditates non impedit. Libenter enim sunt in monte Thabor, cum Christo glorioso: sed in montem Caluariæ, cum eodem spinis coronato ascendere recusant. Cū igitur omnes credentes aut temporarij sint, eoq̄ue non vera & sincera fide: aut perpetui, eoq̄ue vera & pura fide p̄diti: ab hac autem promissione excludantur temporarij: quis non videat promissionem hanc de timendo Deo cunctis diebus ad omnes verē fideles, de quibus solis nostra est disputatio, & thesis, pertinere: eoq̄ue illos perpetua fide credere, & Deum, cunctis diebus timere? Si enim Deus, quæ hīc promittit, efficaciter ea efficit in suis electis, & in Christo adoptatis: qui fieri potest, vt, cū labuntur in peccata, desinant timere Deum, & omnem penitus fidem amittant? Ac si dat illis cor vnum purum & viam vnam bonam, idq̄ue vt se timeant cunctis diebus, quomodo ex corde peccant, destinataq̄ue malitia, ac non potius ex carnis infirmitate?

Si etiam vult Deus (quemadmodum subdit Propheta) vt bene sit illis, electis scilicet & adoptatis in Christo & filiis eorum, filiis scilicet tam secundum carnem, quā secundum Spiritum: & ideo, vt bene sit illis, id est, vt æternam felicitatem consequantur, dat illis cor vnum, & viam vnam, & efficit vt se timeant cunctis diebus: quomodo igitur constabit, quod quidam imperitissimē docuerunt, electos sanctos, ita posse fieri reprobos & ita amittere fidem, vt in æternum damnentur? O supinam Theologorum imperitiam. Sed, vt, quod de perseverantia sanctorum docuit, illud magis confirmet: subdit Propheta:

” Dabo timorem meum in corda eorum, vt non recedant à me.

Hoc oraculum passim vrgetur ab Augustino, aduersus Pelagianos, ad probandum perseverantiæ donum in sanctis, electisque omnibus. Et Hieronymus in hunc locum p̄ter alia scribit: Sic liberum donat arbitrium: vt tamen ipse timor, qui tribuitur, gratia permaneat largitoris.

Nota verbum: PERMANEAT. Permanet igitur timor in sanctis: non viribus ipsorum, prudentia, diligentia, meritis; sed gratia largitoris Dei: & non simpliciter manet in sanctis, sed permanet, inquit Hieronymus, id est semper, & constanter manet, nec prorsus deficit. Et cur hoc in illis efficit Deus? Causam subdit. Vt, inquit, non deficiant à me.

Duo promittit: Vnum, se effecturum vt à se non deficiant electi: Hic est finis totius promissionis: alterum, medium quoque, quo retineantur, ne deficiant: hoc est, timor, quem, ait, se inditurum in corda eorum. Si igitur Deus nolit suos à se deficere: quis defecerit? Si, ne deficiant indit eis timorem; quomodo hunc timorem amittere penitus possunt? Et si hunc indit in corda: quomodo hoc non delectabuntur, & eum, charum non retinebunt?

Ne quis verò dubitare possit, an Deus suis electis, quos vera fide semel donauit, gratuitum perseverantiæ donum promiserit se daturum, ac proinde, vt à fide prorsus non deficiant, effecturum: Ecce Apostolum optimum Prophetarum interpretem, qui hoc luculenter testificatur 2. Theff. cap. 3. Postquam enim de hypocritis, qui fidem videntur habere & non habent, dixisset, Non omnium est fides, nempe vera: subiecit de veris fidelibus: sed Deus fidelis est, qui stabiliet vos & custodiet à malo. Cur vocat Deum fidelem? quia stat suis promissis: quid promissit? quod subdit, constabiturum se fideles (in fide) & custoditurum à malo; hoc est, à Diabolo, ne ita illos tentet, vt à fide deficiant. Promissit igitur duo Deus: se suos in fide constabiturum: & vt ne à fide deficiant, à Sathanæ insidiis, ne scilicet talia admittant peccata, cum quibus fides consistere non potest, p̄seruaturum. Quorsum verò hæc Apostolus? vt argumento à tali promissione de dono perseverantiæ ducto,

ducto, Thessalonicenses ad constantiam in fide hortetur, atque exstimulet. Doctrina igitur, qua docemus, Deum nunquam permissurum, ut sui electi deficiant prorsus à fide, verè Prophetica & Apostolica est: & ad retinendos fideles in fide, accommodata: & ex consequenti contraria, hæretica est, & perniciofa.

Quis verò hinc non videat, tum ut tueamur fidem Dei in suis promissis, tum ut salutem proximi & nostram promoueamus: necessariam esse hanc doctrinā, qua docemus, qui semel vera fide donati sunt, eos à tali fide penitus excidere non posse, propter promissiones Dei? Altera causa, cur doctrinam hanc de gratuita Sanctorum perseuerantia retinendam in Ecclesia esse iudicemus, est, ut efficacem Christi pro hoc dono intercessionem tueri possimus. Si enim cum aduersariis statuamus, sanctos propter quoduis ex aliquo consensu admissum peccatū, omnem penitus amittere fidem: quomodo illam Christi precationem, qua docuit se pro omnibus verè in se credentibus (quorum tamen peccata præuidit) precatū esse, ne ipsorum fides, in quouis scilicet afflictionum & tentationum genere deficeret: efficacem fuisse, tueri poterimus? De hac precatione Luc. 22. sic legimus: Christum, (qui præuiderat grauissimas Sathanæ tentationes, quibus captata ex passione Christi occasione, conaturus erat omnem penitus fidem e cordibus discipulorum excutere, adeoq; eò adducturus erat Petrum, ut turpiter Christum abnegaret) dixisse Petro, & in eius persona reliquis omnibus: Simon, Simon, ecce Sathanas expetiuit, ut vos ventilaret sicut triticum; sed ego rogavi pro te ne deficiat fides tua. Quibus ex verbis colligo primū, Sathanæ consilium fuisse, sicut iam omnem fidē in Christū, excusserat ex animo Iudæ: sic etiam capto Christo, reliquos discipulos turbare; atq; ut omnē, quam de Christi Deitate & regno fidē conceperant, planè abijcerent, omnibus virib. conari: id quod facile cōsecutus fuisset, nisi Christus, oratione, iuxta promissiones diuinas, pro Apostolis, ut in fide seruarentur, ad Patrem facta, illius conatus impediuiisset. Secundo igitur loco, intelligimus, Christū sese Sathanæ, pro salute discipulorum, ne illorum fides deficeret, precibus apud Patrem opposuisse. Speciatim verò pro Petro, hoc supplicasse: quia præuidebat, illum grauius, quàm alios tentatum iri: vsq; adeo, ut ter suum Dominū esset negaturus: precatum igitur fuisse, ne propter talem abnegationem, aliāve peccata, Pater sineret Petri fidem deficere; sed eam, etiam inter negandum, sustentaret, atq; foueret. Ceterum, quia fides in eo consistere non potest, qui ex animo, & toto corde, ac destinata malitia peccat, ut in Iuda liquidò apparet: ideo rogasse Patrem, ne vel Petrum vel alios electos discipulos, eo modo peccare permetteret, quo Iudas & alia Sathanæ mancipia peccarunt, & peccant: sed licet carne peccemus, Spiritu tamen, quod malum agimus, non probemus: & quod victi metu mortis, ore negamus, illud ipsum corde retineamus: & si carne seruiamus legi peccati, mente tamen condelemur lege Dei: ac quod etiā carne peccamus, illud mox detestemur, & defleamus, atq; à peccatis resurgamus. Mihi dubium non est, quin, cum Christus ait Petro, precatū se esse pro illo, ne deficiat eius fides, indicare simul voluerit, se hæc omnia quibus fides seruetur, petiisse. Nam & res ipsa in Petro hoc manifestè confirmat: quippe, qui & antequam Christum negaret, hoc non habuit in animo; neque cum negauit, eum negauit ex corde & ex destinata malitia: & ideo etiam, postquam tertio negauit, Christo illum intuentem, exiuit foras & fleuit amarè. Et vnde hæc omnia? à gratia Dei, propter precationem Christi, qui pro Petro rogans ne fides eius deficeret, simul etiam, ne ita peccare permetteretur, quo fides prorsus deficere posset, petiit: id quod liquet ex oratione, quam habuit ad Patrem Ioh. 17. Vbi dicit: Serua eos à malo: Item: Sanctifica eos in veritate. Hæc certè fuit summa petitionis Christi tam pro electis omnibus vereque fidelibus, quàm pro Petro: ne scilicet fides nostra deficiat; eoque nec ea admittamus, quibus deficere penitus possit.

Est autem certum, precationem Christi, exauditam fuisse à Patre: quia ea petiit, quæ cum diuinis promissionibus, ut supra visum est, consentanea erant, de

inferendo scilicet timore Dei, in corda electorum, ne prorsus ab illo deficiant: sed eum timeant cunctis diebus.

Nisi ergo fateamur, propter promissionem Dei, & propter precationem Christi, fieri non posse, ut electi fideles ex animo, ut reprobis, peccent, & eorum fides penitus deficiat: quomodo, aut veritatem promissionum Dei, aut efficacitatem precationum Christi tueri poterimus?

Harum rationum unaquæque sola satis ad hoc esse posset & deberet, ut doctrinam de perpetua Dei gratia erga electos, deque perpetua electorum in Deum & in Iesum Christum fide, in Ecclesia constanter retineamus: sed accedit & tertia, eaque grauissima causa, cur contraria ferri nullo modo possit aut debeat: nimirum, quia non solum veritatem multarum promissionum, & efficacitatem precationis Christi tollit: verum etiam, quia ipsorum hominum salutem impedit: fidei exercitia; inuocationem, accessum ad Deum, spem salutis, dilectionem Dei extinguit.

Si enim quis post, & propter admissum aliquod peccatum, persuasus sit, ut persuadere volunt aduersarij, se etiam gratia Dei omnino excidisse, & omnem penitus fidem amisisse; quomodo poterit ad Deum inuocandum accedere? Dicente *Rom. 10.* Apostolo: Quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt? Quomodo spem concipere impetrandæ ab eo, sui peccati remissionis, cui persuasum habet se esse in odio, & nullo modo placere posse? *Hebr. 11.* Sine fide impossibile est placere Deo. Quomodo in eius conspectum prodire, ab eo quippiam petere; à cuius gratia prorsus excidisse, & à quo planè reiectum se esse credat? Quis etiam eum amet: à quo se odio haberi existimet? Quis eius seruitio consecrare se audeat; quem ita seuerum esse iudicat, ut propter quamuis offensam, licet non ex animo, sed ex infirmitate carnis admissam, seruos suos, omni suo fauore spoliatos, à se omnino propellat? Quid autem aliud est persuadere, ut quisque se propter peccatum, quod sciens commisit, omni prorsus fide destitutum esse credat: quàm ei animum ad resipiscientiam adimere & ad desperationem adigere? Quando sine fide, nemo à peccatis resipiscere potest. Contra, cum nos doceamus ex verbo Dei, in sanctis, etiam post ipsorum delicta, à clementissimo Deo, propter Christum mediatorem, & intercessorem, cuius sunt membra, quanquam infirma, & ex lapsu in peccatum luxata, fidei tamen radicem, & vitalem spiritum pro infinita ipsius misericordia conseruari: tacitè simul etiam monemus, ut quas Deus pro sua clementia, & propter Christi intercessionem, fidei reliquias atque scintillas, in ipsis reliquit: eas ne penitus suffocent, sed à Deo clementissimo Patre foueri, & augeri, humiliter petant: eoque sese ad veram resipiscientiam excitent, cum vero cordis dolore, & lacrymis: ne forte, si maneant impœnitentes, & præfracti, eos tanquam temporarios hypocritas, & reprobos mittat in gehennam, quam certè suis peccatis sibi promeruerunt: quando Apostolis etiam ipsis dixit Christus, ostendam vobis quem timeere debeatis: Timete eum, qui postquam occiderit corpus, potest & animam mittere in gehennam.

Non enim sine causa relictas in ipsis esse fidei reliquias: Sed ut inde excitati, ad optimum Patrem cum filio prodigo redeant, dicentes: peccaui in cælo & coram te: Et cum Dauide, Miserere mei: cor mundum crea in me Deus: redde mihi lætitiā salutaris tui: & cætera quæ sequuntur.

Neque enim doctrinam de perseverantia, simplicem & nudam, sed vestitam doctrina de pœnitentia: neque frustra & temerè eam populis proponimus: sed ut, quorum peccata grauiter reprehendimus, eos aduersus desperationem, in fide retineamus: cuius semen in cordibus electorum, à Deo, propter suas promissiones, & propter Christi intercessionem ac merita conseruari prædicamus. Quorum
sum

sum igitur nostra, de perseverantia Sanctorum, doctrina: nisi ut sancti lapsi etiam in graui peccata, ne se tamen à Sathana obrui desperatione permittant: sed ut potius retento in primis fundamento gratuita & immutabilis electionis, cuius testimonia in seipsis, non pauca experti sunt: retentis item gratuitis & immutabilibus promissionibus de perseverantia Sanctorum: & quod omnes obsignati sint Spiritu promissionis Sancto, arrhabone hereditatis nostræ perpetuo, donec in plenam cælestis hereditatis possessionem introducatur: retento denique gratuito & immutabili beneficio Christi, qui pro suis electis semel mortuus est, semper autem ne pereant, & ne ipsorum fides deficiat, apud Patrem interpellat: sese in fide firmos contineant, & per eam ad veram resipiscentiam excitentur? Quid enim est fides aliud, quàm certa, de gratuita, æterna, & immutabili beneuolentia Dei, in Christo erga nos, de quæ peccatis omnibus, misericorditer nobis propter Christum condonatis, de quæ perpetua Spiritus Sancti nos præueniente & subsequente gratia, è sacris literis & ex auditu Euangelij concepta persuasio? Vnde autem vera resipiscentia, verum peccati odium, verum ac serium sanctæ vitæ studium: quàm ex hac firma & certissima fide? Apostolus certè Petrus, docet per hanc fidem, Dei nos virtute custo- *1. Petr. 1.*diri ad salutem, quæ parata est reuelari tempore ultimo. Cuius autem virtute custoditur fides ipsa? num nostra? an verò eiusdem Dei? Sed quibus mediis custoditur? Annon præter alia, diuinarum promissionum inculcatione de certa salute per Christum? Fides enim ex auditu; auditus autem per verbum Christi. Vnde autem doctrina de perseverantia Sanctorum: nisi ex promissionibus diuinis, & ex doctrina Euangelij, à nobis probata est? Si autem ex fide oritur salutaris resipiscentia: Quomodo igitur doctrinā de perseverantia tollitur pœnitentia: ac non potius constabatur?

Non possum non hîc repetere, quæ suprâ ex sanctissimo & doctissimo totius Germaniæ Theologo, bene merito, Martino Bucero, in Iohan. cap. 6. retuli.

Primum in margine sic habetur:

Nihil vtilius quàm prædicare credentibus, impossibile esse, ut vnquam gratia excidant.

Deinde in commentario hæc leguntur. Reliqua commendant nobis iterum Christi incomparabilem dignitatem, fidei præstantiam, & electionis Dei immutabilem virtutem. Nemo siquidem Christo vnquam credet non electus, non à Patre Filio donatus: sic nemo quoque illi donatus, non veniet ad eum: cumque venerit, nunquam poterit ab ipso auelli. Fortior namque is est, qui in filiis Dei agit: quàm, qui in mundo. Non glorificantur, nisi iustificati: non iustificantur, nisi vocati: non vocantur nisi prædestinati. Hi autem, qui à Deo, qui mutari nequit, prædestinati ad vitam sunt, & eam æternam: impium est cogitare, vitam horum, quam semel fide perceperunt, non esse æternam, & hos perire posse cōtra decretum Dei. Hæc cum nullis persuaderi possint nisi electis, id est, Spiritu Dei donatis, ac ita ex Deo renatis: his autem tam absit, ut ignauiam prædicata pariant, ut nihil æquè illos ad amorem Dei, atque inde ad omne opus bonum queat excitare: satis constat illos nescire quid dicant, qui negant ista palam prædicanda. Vtrique, quo maiorem quisque Dei erga se amorem agnoscit; eò ardentius illum redamabit. Reprobi si istis offendantur, non mirum est: illi nullare non offenduntur. Sacra, sanctis & electis sancta sunt: ijs debent lucidè & clarè impertiri: quicquid inde veneni, more araneorum, reprobi hauriant. Hæc beatissimus Bucerus, olim Argentinenfis Ecclesiæ Episcopus, & Doctor. O magnam temporum mutationem.

Eant

Eant igitur & melius discant principia Theologiæ, qui hanc oppugnant doctrinam: cum ea manifestè eò spectet, ut fides parens pœnitentiæ, in animis fidelium, virtute Dei, conferuetur; & ut nos per hanc fidem, ad salutem custodiamur. Quod si qui fortassis, illa ad carnis securitatem abutantur: culpa non hæret in doctrina, sed in carnalibus ac reprobis hominibus: quibus & Christus est petra scandali; & Euangelium odor mortis ad mortem: & libertas Christiana, licentia carnis: & quibus denique omnia cedunt ad mortem: sicut contrà, diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum: etiam peccata, inquit Augustinus: non ex sui natura, sed ex Dei gratia. Solet enim Deus, optimus animarum nostrarum medicus, suos electos in quædam crassiora & notiora labi peccata permittere: ut subtiliora, minusque cognita, (quale est exempli causa, perniciosissimum superbiæ vitium, quæ in bonis potissimum operibus insidiatur) in lucem nobis proferat, & prolata purget: non secus ac medici, venena venenis purgare, & dolores doloribus tollere consueverunt: qua de re Augustinus, de Natura & Gratia cap. 27. & 28. & alibi.

Ad summam: Deus Pater Christum Filium suum nunquam deseruit, etiam cum maximè, ut in cruce, eum deseruisse videretur: Ecclesia autem corpus Christi est, & singuli fideles, illius membra. Horum igitur nemo vnquam dicit, aut dicere potest, cur me dereliquisti? quin etiam in corde suo dicat, dicereque debeat, Deus meus, Deus meus. Deus Abrahæ, & veri seminis eius: Deuse eorum est, fœdere sempiterno. Iustus certè ex hac fide viuet: & Deum semper agnoscet pro Deo suo, & inuocabit ut patrem & ut sui amantem redamabit, obseruabit. Faxit hic optimus Pater Deus, ut hæc dulcissima doctrina, ab omnibus & rectè, & ad salutem intelligatur: ac quàm suauis ea sit & salutaris afflictis conscientis, vero animi sensu & viua experientia persentiat, ac cognoscatur.

Martinus Bucer in disputatione contra Melchiorem Hoffmannum de Prædestinatione & lib. Arbitrio, habita Argentinæ Anno 1533. proposuit. 43.

» Ex Fide, qua credimus nos esse electos, & Deum velle in nobis habitare, & omnia bona operari: consequitur, ut vltro & libenter studeamus huic diuinæ gratiæ
» & vocationi consentienter viuere, gratosque nos erga Deum toto corde, animo, omnibusque viribus exhibere.

Ego verò addo: Tantum beneficiorum Dei spiritualium ad salutem animæ pertinentium, quale est & donum Perseuerantiæ, vnumquemque in se habere: quantum è manu Dei in Scripturis loquentis, promittentis & offerentis, manu suæ Fidei accipit: iuxta illud Christi: sicut credidisti fiat tibi.

